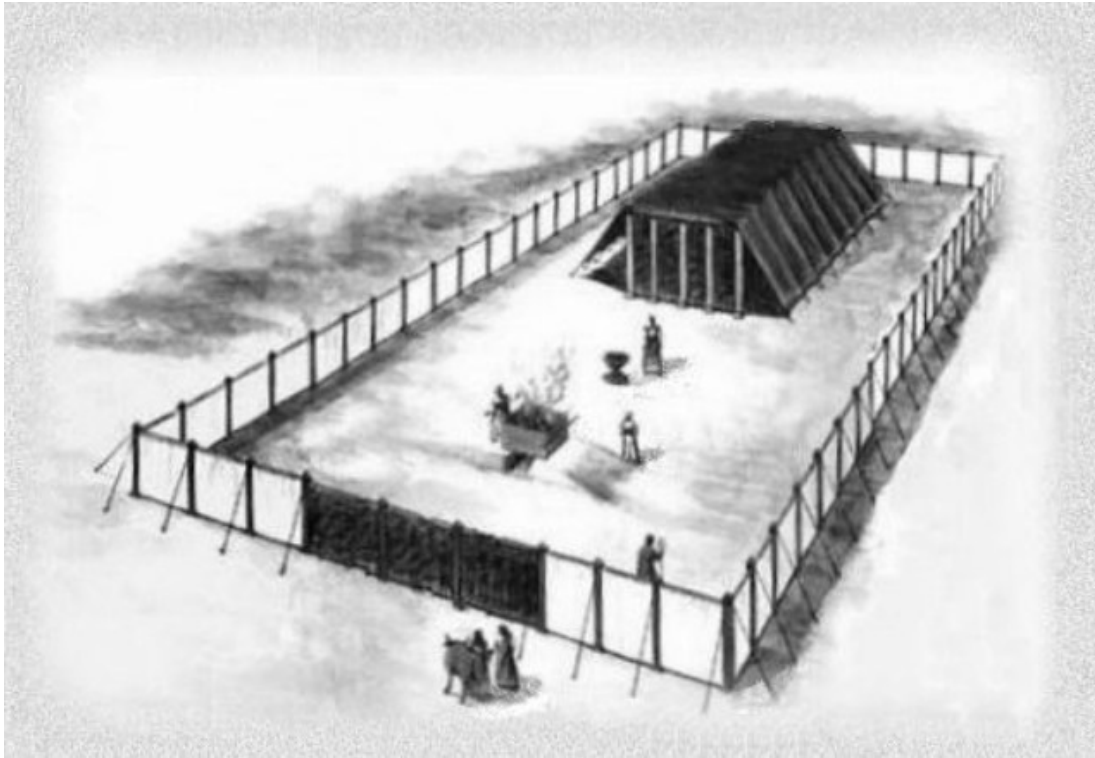

DE TABERNAKEL EN ZIJN GEREEDSCHAPPEN

ACHTENTWINTIG LEERREDENEN

gehouden in de jaren 1857-1859

Door

Dr. H. F. Kohlbrugge

1803-1875

Predikant te

Elberfeld - Duitsland

VOORBERICHT

Op herhaalde aandrang van vele zijden verschenen in het jaar 1882 deze Leerredenen “over de Tabernakel en zijn gereedschappen”, gehouden door wijlen Dr. Kohlbrugge in het Hoogduits. Van de hand van de auteur zelf waren slechts weinige korte en onvolledige aantekeningen aanwezig, maar deze Leerredenen zijn gedurende de voordracht door één van zijn toehoorders opgetekend en later in deze vorm door Dr. Kohlbrugge zelf doorgezien; een Nederduitse vertaling bieden wij thans alle belangstellenden in Gods heilige waarheid aan. Het eerste zevental van deze bundel behandelt de eigenlijke tent met het Voorhof; N°. 8-16 verklaren de Ark van het verbond, de gouden Kandelaar en de Tafel van de toonbroden; N°. 17-25 handelen over het Brandofferaltaar met zijn gereedschap, en N°. 26-28 over het Wasvat. Over het gouden Reukaltaar en zijn betekenis zijn er tot ons leedwezen geen Leerredenen: tot zover is Dr. Kohlbrugge niet gekomen.

Het gewichtige van het onderwerp en de behandeling ervan door een Godgeleerde als Dr. Kohlbrugge moge ook in ons land velen aantrekken tot het lezen en overdenken van deze Leerredenen, terwijl wij niet twijfelen, of allen, wie het om de Christus gaat en om Zijn gerechtigheid, die een oog en hart voor Hem ontvangen hebben, en wie het bij het lezen van de Heilige Schrift, inzonderheid van de boeken van het Oude Testament, te doen is om Hem te zien, zoals Hij door de Heilige Geest voor het oog van de Gemeente in de ceremoniën en andere plechtigheden van de Wet was afgeschaduwd, zoals Hij waarlijk is, zullen dezelve niet onbevredigd ter zijde leggen, maar ondervinden, dat zij voor al wie hongert en dorst naar de gerechtigheid een rijke troost bevatten.

Daartoe verlene de Heere zijn zegen en doe de liefhebbers van Zijn Naam met de koninklijke Profeet zingen

*'k Zal in Uwe tent verkeren
Heer der Heeren!
Voor Uw oog in eeuwigheid.
'k Zal op U, mijn vast vertrouwen
Altoos bouwen,
Door Uw vleug'len overspreid.*

Amsterdam,
September 1884

INHOUD

1. DE GORDIJNEN VAN DE TABERNAKEL, Leerrede over Exodus 26: 1-14
2. DE BERDEREN VAN DE TABERNAKEL, Leerrede over Exodus 26: 15-18
3. Leerrede over Exodus 26: 19-25 (vervolg)
4. DE RICHEL AAN DE BERDEREN, Leerrede over Exodus 26: 26-29
5. DE VOORHANG VOOR HET HEILIGE DER HEILIGEN, Leerrede over Exodus 26: 31-34
6. Leerrede over Exodus 26: 31-34 (vervolg)
7. DE VOORHOF, Leerrede over Exodus 27: 9-19
8. DE ARK VAN HET VERBOND, Leerrede over Exodus 25: 10-16
9. HET GOUDEN VERZOENDEKSEL VAN DE ARK VAN HET VERBOND, Leerrede over Exodus 25: 17-22
10. Leerrede over Exodus 25: 17 (vervolg)
11. DE CHERUBIM BOVEN DE ARK VAN HET VERBOND, Leerrede over Exodus 25: 18-20
12. Leerrede over Exodus 25: 20-22 (vervolg)
13. DE TAFEL VAN DE TOONBRODEN, Leerrede over Exodus 25: 23-30
14. Leerrede over Exodus 25: 26-30 (vervolg)
15. DE GOUDEN KANDELAAR, Leerrede over Exodus 25: 31-40
16. Leerrede over Exodus 25: 31-40 (vervolg)
17. HET BRANDOFFERALTAAAR, Leerrede over Exodus 27: 1-8
18. Leerrede over Exodus 27: 1-8 (vervolg)
19. Leerrede over Exodus 27: 1 (vervolg)
20. Leerrede over Exodus 27: 2a (vervolg)
21. Leerrede over Exodus 27: 2a (vervolg)
22. Leerrede over Exodus 27: 2b (vervolg)
23. Leerrede over Exodus 27: 2b (vervolg)
24. DE GEREEDSCHAPPEN VAN HET ALTAAR, Leerrede over Exodus 27: 3
25. Leerrede over Exodus 27: 3-8 (vervolg)
26. HET WASVAT, Leerrede over Exodus 30: 17-21
27. Leerrede over Exodus 30: 17-21 (vervolg)
28. Leerrede over Exodus 30: 17-21 (vervolg)

I. DE GORDIJNEN VAN DE TABERNAKEL¹

Voorzang: Lied 18, vers 1-3

De hoge God alleen zij eer,
 Zij dank voor Zijn genade.
 Geen kommer treft ons immermeer,
 Of vrees voor leed en schade.
 God heeft in ons Zijn hoogste lust,
 't Is vreë! Zijn gramschap is geblust
 De strijd is nu ten einde.

U prijzen en aanbidden wij,
 Dat Gij nog blijft regeren,
 Ja, eeuwig is Uw heerschappij,
 Wat wijken moog' of keren,
 Uw macht blijft staan bij wat vergaat,
 't Gaat alles naar Uw wil en raad,
 Wél ons bij zulk een Koning!

O Jezus, 's Vaders eenge Zoon!
 Gij woudt de losprijs geven
 Voor zondaars; Gij leedt smaad en hoon,
 Opdat Wij zouden leven.
 O Heilig Lam, Gij God en Heer!
 Hoor ons gebed, zie op ons neer,
 Erbarm U onzer allen.

Tekst: Exodus 26: 1-14

“De Tabernakel nu zult gij maken van tien gordijnen; van fijn getweernd linnen, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken, met Cherubim, van het allerkunstelijkste werk zult gij ze maken. De lengte van een gordijn zal van acht en twintig ellen zijn, en de breedte ener gordijn van vier ellen; al deze gordijnen zullen één maat hebben. Er zullen vijf gordijnen samengevoegd zijn, de ene aan de andere; opnieuw zullen er vijf gordijnen samengevoegd zijn, de ene aan de andere. En gij zult hemelsblauwe striklisjes maken aan de kant van de een gordijn, aan het uiterste in de samenvoeging; zo zult gij ook doen aan de uiterste kant van het gordijn, aan de tweede samenvoegende, Vijftig striklisjes zult gij aan het ene gordijn maken, en vijftig striklisjes zult gij maken aan het uiterste van het gordijn, dat aan de tweede samenvoegende is: deze striklisjes zullen het ene aan het andere samenvatten. Gij zult ook vijftig gouden haakjes maken, en zult de gordijnen samenvoegen, de ene aan de andere, met deze haakjes opdat het één Tabernakel zij. Ook zult gij gordijnen uit geitenhaar maken tot een tent over de Tabernakel: van elf gordijnen zult gij die maken. De lengte van een gordijn zal dertig ellen zijn, en de breedte van een gordijn vier ellen: deze elf gordijnen zullen één maat hebben. En gij zult vijf van deze gordijnen aan elkaar bijzonder voegen en zes van deze gordijnen bijzonder. En de zesde van deze gordijnen zult gij dubbel maken, recht voorop de tent. En gij zult vijftig striklisjes maken aan de kant van het ene gordijn, het uiterste in de samenvoeging, en vijftig striklisjes aan de kant van het gordijn; die de tweede samen-

¹ Gehouden 26 december 1856 's voormiddags.

voegende is. Gij zult ook vijftig koperen haakjes maken, en gij zult de haakjes in de striklisjes doen, en gij zult de tent samenvoegen, dat zij één zij. Het overige nu, dat overschiet aan de gordijnen van de tent, de helft van het gordijn, die overschiet, zal overhangen, aan de achterste delen van de Tabernakel. En een el van deze, en een el van gene zijde van hetgeen, dat overig zijn zal aan de lengte van de gordijnen van de tent, zal overhangen aan de zijden van de Tabernakel, aan deze en aan gene zijde, om die te bedekken. Gij zult ook voor de tent een deksel maken van roodgeverfde ramsvellen, en daarover een deksel van dassenvellen.”

Tussenzang: Lied 19, vers 2

Zijn groot gebrek, Zijn arm bestaan,
 Brengt ons de grootste rijkdom aan,
 In Hem zijn wij geborgen.
 Heeft Adam ons gebracht in nood,
 En door zijn schuld van heil ontbloot,
 Die Borg wil voor ons zorgen;
 Beschouw Zijn slechte windsels niet,
 Of het dwaas vernuft zich daaraan stiet',
 Die de uitverkoornen teder
 Bemint, de Heerser van 't heelal,
 Die Held ligt in een beestenstal
 En in een kribbe neder.

Geliefden

De Sinaï rookte, alles stond in vuur en gloed. De donder rolde, het geklank van de bazuin werd vernomen, en van boven kwam het woord “Gij zult!” en “Gij zult niet!” “Wacht u, op deze berg te klimmen!” wel ons, als de stem van deze donder ons door het hart gaat, als wij de bazuin van de eeuwigheid vernemen. wel ons, als wij een souvereine God erkennen, Wiens Woord nog geldt. De wereld wil evangelisch zijn, God echter wil Zijn Woord en Zijn Wet handhaven, en slechts hij, die voor de Wet beeft, die zucht en klaagt: “Ach, ik zondaar! ik ben verloren!” zal het heil smaken, dat de engelen te Bethlehem met deze woorden verkondigden: “Vreest niet! want ziet, u is heden geboren de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere.”

Terwijl de zesmaal honderdduizend mannen, met hun vrouwen en kinderen, sidderen en vrezende is Mozes op de berg; daar ziet hij de heilige Wet van God, waarbij Zijn volk opgenomen is in het verbond van Zijn genade, een Wet, waarin God zelf ons leidt, opdat Zijn wil volbracht zij. De Wet is vernomen; in donder en bliksem gaat zij over alle vlees, vreselijk en majestueus, zodat aan alle vlees de mond gestopt wordt, opdat het tot zichzelf inkere en uitroep: “Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?” en Mozes zelf zei, zo vreselijk was het gezicht: “Ik ben geheel bevreesd en bevende.” Mozes klimt nu naar boven, en hem wordt daar te zien gegeven, hoe de Heere God Zich over de armen en ellendigen ontfermt en hen aanneemt. De Zoon van God is hem verschenen, en de engelen geleiden hem van de ene heuvel tot de andere, van hoogte tot hoogte, en tonen hem de wonderen en de almacht van de genade van God.

Geen mens komt tot God door zijn eigen streven, om de geboden van God te houden. Ieder, die eerlijk is, slaat op zijn borst en klaagt: “O God, wees mij zondaar genadig!” God de Heere wil Zelf tot ons nederkomen en woning bij ons maken zoals de engelen verkondigden: “U is heden geboren” dus geboren zoals wij, “de Zaligmaker van de wereld.” God wil woning maken bij de mensen, wil Zich openbaren in vlees. Hij wil zijn, wat wij zijn, opdat wij, die voor Zijn woord beven, in Hem worden, wat Hij is, en gelijk Hij is; weliswaar niet zoals de duivel zegt: “Gij zult zijn gelijk God”, maar zo, dat

de afgefallen mens in Christus, in het Beeld van God, in de hemel, in het paradijs, opgenomen wordt. Hij heeft willen wonen onder de mensen. Dit toont Hij aan Mozes op de berg door de engelen. Evenals de herders op Bethlehems velden de menigte van de hemelse heirlegers zagen, zo heeft ook Mozes deze aanschouwd op de berg, gevende de Heere lof, prijs en eer. Aan het volk werd het getoond in een beeld, tot op de tijd, dat Christus zelf kwam, en de schaduwen een einde namen.

Dat Christus voor ons mens geworden is, maakt, op zichzelf beschouwd, ons niet zalig, zolang wij niet weten, wat voor een Heiland wij nodig hebben. Machteloos, gelijk wij, lag Hij daar in de kribbe, wies Hij op; machteloos, gelijk wij, trad Hij op in het midden van het volk. Waartoe? Om de heilige Wet van de heilige God naar Geest te vervullen. Vlees en bloed brengt ons niet in de hemel. Het vlees van Christus kan ons op zichzelf beschouwd ook niet helpen. Maar wij hebben te geloven, dat wij vlees uit vlees zijn, en dat Jezus als een in het vlees gekomene datgene gedaan heeft, wat wij schuldig zijn te doen. Jezus heeft de Wet geheel vervuld, en Jezus was mens, was been en vlees. Dit wordt ons in een beeld voorgesteld door de berderen en de daarover hangende gordijnen. De verheven woorden: “*De Tabernakel nu zult gij maken,*” zeggen dus: “De Christus zult gij zo en zo afbeelden.”

Ik heb aan een mens niets, tenzij hij spreekt en werkt; zo ook niets aan Christus. Maar aan Christus hebben wij niet de uiterlijke gedaante, maar het innerlijk wezen ter harte te nemen. Het gehalte en de waardij van het doen en werken van de mensen is bepaald door zijn innerlijk bestaan waaruit het werken en doen voortkomen. Wij geloven en leren, dat Christus voor ons de Wet volkomen vervuld heeft, maar nu is ons nodig te verstaan en te erkennen hoe het innerlijk bestaan van Christus daarbij geweest is, hoe Hij als de Middelaar van God en van de mensen als Borg en Plaatsbekleder de Wet in Zijn hart in zijn ingewanden gedragen, en deze vervuld heeft. Dit is afgeschaduwd door de eerste *tien gordijnen* van de Tabernakel, die door Mozes moest worden opgericht.

Wie de Wet van God naar waarheid liefheeft en houdt, doet dit in de eerste plaats met zijn hart. Toen de mens Christus Jezus, de Heere uit de hemel, als de Middelaar van God en van de mensen, onder ons kwam wonen, was Zijn binnenste als omhangen en bedekt met de tien geboden van God. Deze lagen in en op Zijn hart om die allereerst in Zijn binnenste te vervullen. Daarvan zijn de eerste en wel de binnenste tien gordijnen van de Tabernakel een afbeelding of afschaduwing.

Van *fijn getweerd linnen* waren zij, een stof, zeer kostbaar en alleen bij vorsten in gebruik. Dit linnen was zesdradig de schering was wit, de inslag van heerlijke kleuren, hemelsblauw, purperrood en scharlakenrood, waarop wij later nog terugkomen. Kostelijk en heerlijk was Jezus inwendig. Wie kan de heerlijkheid, het koninklijke in de bewegingen van al zijn gedachten doorgronden of uitspreken? Maar gelijk linnen bereid wordt, draad aan draad geweven en samengeslagen, zo is ook Jezus om onzentwil geperst en geslagen geworden, om in Zijn binnenste de wil van God te doen. Al de draden, vergun mij deze uitdrukking, van Zijn binnenste moesten de harde slagen van de toorn van God over de zonden verduren.

Wanneer wij zelf ervaren hebben, hoe verschrikkelijk God over de zonden toorn, en dan de klaagtonen overwegen van onze Borg in de Psalmen bijvoorbeeld in Psalm 22, 69, 40, 88, 109, vers 21-27, waarin inzonderheid het zielelijden van onze Heere in de dagen van Zijn vlees zich uitsprekt, dan verstaan wij iets van deze inwendige slagen, en aanschouwen tevens iets van het wondervolle weefsel en de heerlijke voorbereiding van de harten en van onze Borg, om God en de Vader te verheerlijken en het werk te voleinden, dat Hij Hem gegeven had om te doen. Waarlijk, het kunstig fijn getweerd linnen of damast, dit allerkunstlijkst weverswerk schaduwde, draad voor draad, dit alles af tot onze verbazing en bewondering.

Do kleur van deze gordijnen was zo ten eerste *wit*. Dit ziet op de reinheid en heilige onschuld van de Heere in alle bewegingen van Zijn hart en van Zijn gedachten omtrent de wil en het gebod van God de Vader. Verder wordt gezegd, dat zij van *hemelsblauwe* kleur waren. De vervulling van Gods geboden door Christus was steeds een getrouwe, en op aarde was Hij zo, dat Hij tegelijkertijd in de hemel was. Daarna wordt de kleur *purper* genoemd. Want om de uitvoering van de wil en de geboden van God,

was Hij steeds gewillig en bereid tot de overgave van Zijn ziel, de uitstorting van Zijn bloed. Eindelijk staat er *scharlaken*, dat is rood, vanwege de onuitsprekelijke smarten, verschrikkingen en angsten van de hel, die Hij in zijn ziel geleden heeft, en vanwege de vurige liefde, het geduld en de volharding in Zijn innerlijk lijden. Want tegen alle zielelijden in, volhardde Hij in de lofprijzing van Zijn God en handhaafde daartegen het “*nochtans*” van de gerechtigheid, waarheid goedheid en trouw, en de gewisheid van de verlossing van Zijn uitverkoren volk.

De vier kleuren van het linnen waren dus: wit, hemelsblauw purperrood, en scharlakenrood. Deze kleuren blijven voor de wereld steeds verborgen, maar de ellendigen en armen kennen ze. Deze weten het, dat zij zulk een Jezus, zulk een Borg, en in Hem de vervulling van de tien geboden van God naar Geest, naar het inwendige hebben, dat zij Eén hebben, die in werkelijkheid is, wat deze kleuren betekenen en afschaduwten.

En de hemelse beelden van de Cherubim zijn in deze gordijnen ingeweven, opdat wij daarin zien de vier dieren of levende wezens, gestalten voor de troon van God, door welke Christus afgebeeld wordt, en wel Christus als *mens* als geslacht *rond*, als overwinnende *leeuw* en als ten hemel stijgende *arend*.

Beschouwen wij nu de lengte en de breedte van deze kunstig geweeft en zo rijk gekleurde gordijnen. Uit vers 2 blijkt ons, dat elke van deze gordijnen *een lengte had van acht en twintig ellen*, en *een breedte van vier ellen*.

Vier is het getal van de Heilige Drieëenheid, vereend met de uitverkoren mensheid. God de Vader heeft de mens uitverkoren, de Zoon heeft het raadsbesluit van de Vader uitgevoerd en de verlossing van de mensen volbracht, en de Heilige Geest eigent het de mens toe en heiligt hem. Zo is de mens als vierde opgenomen in God. Mitsdien beduidt de *breedte* van de gordijnen: de breedte of ruimte van het hart van onze Zaligmaker Jezus Christus, dat is, Zijn liefde. En dit was Zijn liefde, dat Hij steeds al Zijn behagen daarin vond, de Drieëenige God en de uitverkoren mensheid samen te brengen, zoals wij lezen in Psalm 19, vers 2 en 3: “O mijn ziel! Gij hebt tot de Heere gezegd: Gij zijt de Heere, Mijn goedheid raakt niet tot U. Maar tot de heiligen, die op de aarde zijn, en de heerlijken, in welke al Mijn lust is.”

De *lengte* van de gordijnen is achtentwintig ellen, dat is vier maal zeven. Deze lengte beduidt de lankmoedigheid van de Heere. Daarin vinden wij het getal “zeven”, het getal van de eedzwering van God. Dit wil zo zeggen, dat wat de Drieëenige God gezworen en beloofd heeft, ook in Christus Jezus vervuld wordt en vervuld is. Christus is, in de lankmoedigheid van Zijn liefde, in Zijn binnenste steeds daarvan vervuld geweest, om de mens tot de Drieëenige God te brengen, en voor de uitverkoren mens het genadeverbond van God steeds vast te maken. Het eerste zegt ons het getal “vier”, en het laatste het getal “zeven.” Daarom moest de lengte van elk van de gordijnen achtentwintig ellen zijn. Want het staat hij de Heere niet zó, als was het ene gebod van groter gewicht dan het andere, maar allen zijn gelijk, geen gebod is groter dan het ander, en geen is kleiner. Daarom zijn ook de tien gordijnen allen even groot, gelijk geschreven is: “*Al deze gordijnen zullen één maat hebben.*”

Van deze gordijnen zijn vijf aan elkaar gehecht, de ene aan de andere, zoals wij lezen vers 3: “*Er zullen vijf gordijnen samengevoegd zijn, de ene aan de andere; opnieuw zullen er vijf gordijnen samengevoegd zijn, de ene aan de andere.*”

De betekenis van het getal “vijf” zullen wij nader overwegen, als wij van de richelen aan de berderen van de Tabernakel zullen handelen. Dit getal is een symbool van de kracht van de Geest van de Heere, die op Jezus was, om Hem met Zijn hart aan de wil van God, aan de geboden van de Vader gebonden te houden. En tevens is dit getal een symbool van de worstelenden geest in de mens Christus Jezus, die zich door de striklisjes en haakjes boven het voorhangsel, dat is, “Christus vlees”, verenigde met de Geest van de Heere, Die op Hem was, om de geboden van de Vader te bewaren en in Zijn woorden te blijven. Hier hecht zich dus kracht uit macht aan kracht tot volkomen kracht, en kracht uit zwakheid aan kracht tot volkomen kracht om te volharden bij de wil en het gebod van de Vader.

Uit deze krachten, die van beide zijden over het voorhangsel samengevoegd worden, komt voort het innerlijk volharden bij de tien geboden, en de innerlijke vervulling daarvan. Zo hebben wij dan de vijf geboden van de gehoorzaamheid aan de ene zijde tot één stuk samengevoegd, en de vijf geboden van de zelfontleding op de andere zijde tot één stuk samengevoegd. Naar Jozephus bericht, stonden op elke van de twee stenen tafelen vijf geboden. Het getal van de woorden van de Wet, op de twee tafelen verdeeld, geeft dus voor elke tafel vijf geboden, door de vinger van God geschreven, Van uit de hoge schouwt God op deze teut neder en ziet aan de tien gordijnen, dat hier het innerlijk blijven bij de geboden, de innerlijke vervulling is van de eerste en van de tweede tafel, die hier niet gescheiden blijven, maar samengevoegd worden boven het voorhangsel. Wie God liefheeft, heeft ook de gehoorzaamheid lief, en wie gehoorzaamheid liefheeft, die vernedert zichzelf, die ontledigt en verloochent zichzelf. Dat deed onze Borg; wij willen het niet doen, en indien wij ook willen, waar is het volkomen volbrengen? Daarom, laat ons voor God onze schuld belijden en naar Golgotha de toevlucht nemen. Aldaar zien wij, dat in Christus beide tafelen van de Wet samengevoegd en vervuld zijn, en van Jezus lippen komt het woord: "Uw zonden zijn u vergeven!" Uit zijn ogen straalt vrede en vreugde, en hij, in wie geen kracht is, vervult het heilige gebod in Hem.

"Hoe komen de geboden allen samen?" zucht u. Hoe geschiedt het, dat allen vervuld worden? Ach, u hebt wellicht nooit gestolen, maar u hebt God Zijn eer niet gegeven; u hebt wellicht nooit gelasterd, maar u bent God en uw ouders ongehoorzaam geweest. Hoe komt het tot een volkomen vervulling van alle geboden?

Geliefden! Wie Gods gebod vervult, kan hemel en aarde bewegen, kan beiden bevelen, voor die is er aarde noch zee, dood noch hel. Hij breekt door alles heen. Hoe zijn wij echter hiertoe in staat? Hoe geschiedt het, dat het deksel de gehele tent bedekt, achtentwintig ellen in de breedte, veertig ellen in de lengte, zonder enige tussenruimte of opening te laten? Hoe geschiedt het, dat, om zonder beeld te spreken, de geboden allen zonder uitzondering, geheel en volkomen vervuld zijn, zodat het een gebod, volmaakt vervuld, ingrijpt en opgaat in het ander, en vijf aan vijf zó samen komen, dat alles één volkomen vervulde Wet uitmaakt, naar de maat, waarmee de Geest van de heiliging meet? In Christus zien wij het vervuld, Christus is de man. In het beeld van de Tabernakel, van de gordijnen hebben wij dit wonder, dit onbegrijpelijke, handtastelijk voor ogen: de innige hechte samenvoeging van de vervulling van de ene en de andere tafel van de Wet.

Er zijn *vijftig striklisjes*; deze betekenen de verzuchtingen en gebeden van de Heere, de uitgangen van de harten en van onze Heiland: "Gij zijt mijn Hulp en Mijn Bevrijder; o Mijn God! vertoef niet!" (Psalm 40: 18). Want Hij heeft de nood en de zwarigheden niet maar weggeblazen, veeleer, Hij heeft geloofd en met God geworsteld. Hij had niets in eigen kracht of vermogen. Maar waar Hij niets heeft, neemt Hij slijk van de aarde en maakt de blinde ziende. De striklisjes zijn het uitgaan van de harten en tot God, om het te grijpen en vast te houden, dat alle geboden van God zullen gehouden zijn. Vijftig is hun getal, naar het getal van de bedeling van de Heilige Geest, als Hij komt met de troost, dat alles volbracht is. Dit getal is zevenmaal zeven vermeerderd met de één van de eer van de Naam van God. Er is geen rust, totdat al de striklisjes aan de haakjes gehecht zijn.

Het getal van de striklisjes, die Mozes naar het getal van de Heilige Geest aan de gordijnen maakt, is symbool van de ontelbare sterke verzuchtingen, waarmee de Heilige Geest in de ziel van de Heere gebeden heeft, en waarmee Hij in al de zielen, die in de Heere zijn, bidt, om naar de wil van God in elk gebod te wandelen, opdat deze allen vervuld zijn.

Ook moest Mozes volgens vers 6: *vijftig gouden haakjes* maken. Want waar het uitgaan van de ziel tot God aanwezig is, waar de honger en dorst naar gerechtigheid gevonden wordt, waar het toegaat naar het getal van de Heilige Geest daar laat Hij ook Zijn nabijheid en hulp ervaren. Zoveel nood als er door de Heilige Geest is gewerkt, even zoveel verhooring is er, en even zoveel ervaring dáárvan dat en hoe de ziel instemt in de lofzang van de engelen: "Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in (de) mensen een welbehagen." Want de Heilige Geest werkt het geloof, dat zijn de gouden

haakjes, waardoor het één aan het ander wordt gehecht. Zo heeft de mens Christus Jezus, de Middelaar van God en van de mensen, terwijl Hij door de vloeden van Gods toorn en de machten van de duisternis om onzentwil heen moest, Zijn gebeden en smekingen aan de beloften van de Vader gehecht, en alle geboden samengehouden, en zo is Hij geworden *Één*, dat is een hele en volkomen *Tabernakel*.

Één Tabernakel was het, d. i, *één* volkomen Heiland. Hij heeft niet één enkel gebod laten liggen. De almachtige genade houdt zo ook de arme mens in Christus Jezus vast, en houdt hem opdat hij uitverkoren blijve, in al de tien geboden.

Hoe menigvuldig zijn de afdwalingen en overtredingen door de list van de duivel! Wie blijft in de geboden, mijn Geliefden? Terwijl men in één gebod blijft, overtreedt men in een ander. Maar de Heere is één woning, één Tabernakel één vervulling van de Wet naar Geest en waarheid voor ons.

Waar dit gepredikt wordt, moet het niet verkeerd worden verstaan, al was het zulk een zoet en zacht Evangelie, waarbij men naar Gods gebod en Zijn heilige wil niet meer had te vragen, waarbij men Zijn Wet zou mogen laten varen. Nee, helemaal niet! Wie uit God geboren is, is weliswaar arm en ellendig, hij wil echter Gods gebod houden. Hij is verbroken en verbrijzeld, hij wil en kan toch niet, hij houdt Gods gebod en verdoemt zichzelf, is naar het hart van God, en meent naar het hart van de duivel te zijn. Er is niets goeds, niets heerlijks aan hem, wat voor God zou kunnen bestaan. ‘O, geef mij een woning waarheen ik vlieden kan, opdat Gods bliksem mij niet vertere. Geef mij een woning, als alle duivelen over mij heen vallen, en de wereld mij verdoemt, als de dood met al de oude zonden tegen mij opstaat en mij dreigt; waar zal ik heen vlieden? Waarheen? Waarheen? Geef mij een woning, alwaar ik zie, dat de Wet vervuld is, dat er geen stuk aan ontbreekt, een woning die zó lang is en zó breed, als God het wil, o geef mij een woning, een zekere toevlucht!’

God heeft die woning gemaakt, Hij heeft haar aan Mozes getoond op de berg. Zij is van de hemel neergekomen op de aarde. Hij, de Zaligmaker, Jezus Christus, is deze Woning. Ware Christus niet geboren, dan waren wij allemaal verloren. Hij is één woning en iets volkomens.

Dit zij genoeg over de betekenis van de tien gordijnen, die de eigenlijke Tabernakel uitmaakten. Thans gaan wij over tot de betekenis van de gordijnen, die de Tabernakel dienden tot een tent (bedekking). Hiervan lezen wij vers 7-13:

“Ook zult gij gordijnen uit geitenhaar maken tot een tent over de Tabernakel: van elf gordijnen zult gij die maken. De lengte van een gordijn zal dertig ellen zijn, en de breedte van een gordijn vier ellen: deze elf gordijnen zullen één maat hebben. En gij zult vijf van deze gordijnen aan elkaar bijzonder voegen, en zes van deze gordijnen bijzonder. En de zesde van deze gordijnen zult gij dubbel maken, recht voorop de tent. En gij zult vijftig striklisjes maken aan de kant van de een gordijn, het uiterste in de samenvoeging, en vijftig striklisjes aan de kant van het gordijn, die de tweede samenvoegende is. Gij zult ook vijftig koperen haakjes maken, en gij zult de haakjes in de striklisjes doen, en gij zult de tent samenvoegen, dat zij één zij. Het overige nu, dat overschiet aan de gordijnen van de tent, de helft van het gordijn, die overschiet, zal overhangen, aan de achterste delen van de Tabernakel. En een el van deze, en een el van gene zijde van hetgeen, dat overig zijn zal aan de lengte van de gordijnen van de tent, zal overhangen aan de zijden van de Tabernakel, aan deze en aan gene zijde, om die te bedekken.”

De breedte van de gordijnen samengenomen, was dus vierenveertig ellen, de lengte dertig ellen. De gordijnen hingen evenals de vorige, in haar breedte over de lengte van de Tabernakel. Daar de Tabernakel een lengte van dertig ellen en een hoogte van tien ellen had, zo waren van de vierenveertig ellen eigenlijk vier ellen overig. Van het zesde gordijn nu hingen aan de voorzijde van de Tabernakel twee ellen af, die echter omgeslagen werden, zodat het zesde gordijn samengevouwen lag, twee ellen op twee ellen. Dertig ellen bedekten dus de Tabernakel, één el de achterste berderen, en aan de achterzijde hingen tien ellen langs de berderen nederwaarts, en één el lag op de aarde. Daar verder deze gordijnen vier ellen breder en twee ellen langer waren, dan de veelkleurige gordijnen, zo werd het overige dat overbleef van de lengte van deze gordijnen zó gehangen, dat zij aan de beide zijden van

onderen één el lang over de eerste gordijnen neerhingen.

Als wij met het Evangelie bekennen: “Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond, en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eegeborene van de Vader” zo is deze heerlijkheid ook in het beeld van de tien gordijnen voor het geloof te aanschouwen. Maar welke gestalte het “vlees-geworden-zijn” van het Woord naar het uitwendige in het vleselijk oog van alle mensen had, dat zien wij in het beeld van de elf gordijnen. De stof was van het haar van een dier, dat een symbool is van het afschuwelijke van de zonde en van haar onreinheid. De heerlijke woning wilde met deze tent omhuld en bedekt zijn, opdat de ongerechtigheid van de mensen Gods gerechtigheid, die uit geloof is, zou verheerlijken. Ook zou voor de duivel de inwendige heerlijkheid bedekt zijn, evenals de Tabernakel door de tent bedekt werd en gevrijwaard voor de schadelijke invloeden van het weer.

Naardien Christus door God “zonde” voor ons gemaakt is, (2 Cor. 5: 21), Hij, Die geen zonde gekend heeft, stond Hij in Zijn ambt als Hogepriester, als Borg en Plaatsbekleder, voor de Wet ook als “zonde.” Hij, de heilige Heiland, is een “in vlees Gekomene.” Daar was de uiterlijke gestalte, het uiterlijk wezen en gedrag zodanig, dat allen, die niet wilden weten, dat zij mensen, dat zij zondaren en vlees waren, zich aan Hem ergerden.

De uitvoering van de wil van God, de wijze hoe de Heere de Wet van God vervulde, was in de ogen van degenen, die de Wet kwalijk uitlegden, die de leugen en huichelarij voor ware vroomheid, de ongerechtigheid voor gerechtigheid wilden laten doorgaan, enkel zonde, ongerechtigheid en Godslastering. Waarlijk, onze hoogste Profeet droeg een harige mantel.

Wij hebben hierbij vooral te overwegen, wat al de zielen, die tot Hem bekeerd zijn, in verslagenheid en met waar berouw over de verkeerde gedachten, die zij eerst van Hem hebben gehad, belijden met de woorden van Jesaja 52: 14 en hoofdstuk 53: 2 en 3: “Hij had geen gedaante noch heerlijkheid: als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht, en de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten, en verzocht in krankheid. En een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem. Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht.”

Bovendien bevond Zich onze Heere in de dagen van Zijn vlees in gelijkheid van het zondige vlees², en toch, terwijl de oversten en het grootste deel van de volks Hem met de duivel gelijk rekenden, en Hem een verleider noemden, moesten de duivelen luid van Hem bekennen: “Deze is de Heilige Gods.”

Dat Hij in waarheid door God “zonde” gemaakt werd voor ons, is dus afgeschaduwd door de gordijnen van geitenhaar, zodat wij daarin zien het voor het oog van de wereld schijnbaar zondige en desniettemin schuldeloze, heilige en rechtvaardige van Zijn hele doen in het volbrengen van de wil van God.

Deze gordijnen dienden tot een tent over de Tabernakel, tot een verberging en bedekking van de woning. Zo was de inwendige heerlijkheid van Christus, waarmee Hij Gods wil volbracht, bedekt of verborgen onder de uitwendige gestalte van zijn wandel in het doen van de wil van God. Hij vernietigde Zichzelf en nam de gestaltenis aan van een dienstknecht. De hoge ogen van de mensen zagen in de nederige gestalte niets dan zwakheid, en voor de machtige woorden en grote daden hadden zij oor noch oog.

Het getal van deze gordijnen is elf, en niet tien, dus naar het getal van de Wet, één teveel. De mensen zagen de Heere aan, als zulk Eén, die de Sabbat brak, ja, alle wetten met voeten trad, terwijl zij Gods Wet naar hun wetten en inzettingen en eigen lust uitlegden, en haar nimmer op zichzelf toepasten. En toch was Zijn doen, dat door hen bestraft werd, recht, en het getal “elf” naar recht. Elf is “vijf”, het getal van de Geest van de kracht van de Heere, en “zes”, het getal van de goed volbrachte arbeid van de ziel van onze Heere.

De lengte van een gordijn is dertig ellen. Dit betekent de lankmoedigheid en het geduld van onze

² Rom. 8: 3. In gelijkheid van vlees van zonde.

Heere, daar Hij in de zwakheid van het vlees, die Hij om onzentwil aan Zich dragen wilde, de hele raad van God zo volbracht, dat de Drieënige God de volkomen gehoorzaamheid aan de tien woorden van de Wet gebracht werd. De breedte van een gordijn is vier ellen, waarvan wij de betekenis al tevoren bij de behandeling van de tien gordijnen aangegeven hebben.

Vijf gordijnen werden aan elkaar bijzonder gevoegd, dat is: In de zwakheid van het vlees gaat het tot de volkomen kracht van de Geest van de Heere, die op onze Borg was. *Zes* gordijnen werden aan elkaar bijzonder gevoegd, dat wil zeggen: onze Borg volbrengt van stuk tot stuk en vervult al wat van Hem bij de Profeten geschreven staat, totdat het een geheel volbracht werk van de week van Zijn leven geworden is, en Hij uitroept: “Het is volbracht!” en met de woorden: “Vader! in uw handen beveel Ik Mijn Geest!” in de rust van de eeuwige Sabbat ingaat.

De zesde van deze gordijnen is dubbel gemaakt, recht voor op de tent, d.w.z. is vóór aan de Tabernakel dubbel samengevouwen. Zo gaat de ingang van onze Hogepriester in het Heilige der heiligen van de hemel onder dubbele smaadheid en schande door, die Hij om Gods wil, om de wil van de Vader, draagt, opdat tot Zijn bondsvolk zou gezegd worden: “Gij hebt dubbel ontvangen voor al uw zonden”!

Maar dit overhangende, deze smaadheid van Christus, dient de woning ook tot een beschutting, opdat al wie van de wereld of van de duivel eigendom wil blijven daar niet binnen kome; en al wie door genade zal mogen binnen komen, gaat ook onder deze smaadheid door.

Vijftig haakjes worden in *vijftig striklisjes* gedaan en verbinden zo de vijf gordijnen met de zes. De smekingen en gebeden van onzes Heere, in Zijn worstelen en roepen om redding, vinden verhoring. De kracht van de Geest van het geloof hecht zich aan deze zuchtingen en gebeden, totdat onze Heere volkomen de belofte van de Vader, namelijk de Trooster, de Heilige Geest, verkregen heeft, en wel voor Zichzelf, om die alsdan de Zijnen te zenden, opdat deze Trooster eeuwig bij hen blijve.

De haakjes aan deze gordijnen zijn niet van goud, maar van *koper*. Dit koper was een bij voorkeur fijn metaal, gelijk men in de oudheid bijzondere soorten van kostbaar koper had. De waarde er van was bijna gelijk met die van het goud, dikwijls zelfs hoger; het roestte niet licht, was dus sterker en duurzamer, en had een bijzondere glans, die meer uitkwam, naarmate het koper gewreven of geschuurd werd.

De betekenis van dit beeld, ligt voor de hand. Het koper duidt hier aan de standvastige liefde tot het gebod van God, die des te meer uitblinkt hoe meer zij getreden en verdrukt wordt, en die stand houdt in alle stormen en tegenheden.

Wat overhangt aan de achterste delen van de Tabernakel tot op de aarde, en wat aan de beide zijden van de Tabernakel overhangt, geeft te kennen; dat het ten eerste daartoe dient, opdat voor vleselijke ogen niets worde ontdekt van de inwendige heerlijkheid, gelijk ook de Apostel Paulus schrijft 2 Cor. 4: 3 en 4: “Doch indien ook ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in degenen, die verloren gaan: in welke de God van deze eeuw de zinnen verblind heeft, namelijk van de ongelovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het Evangelie van de heerlijkheid van Christus, die het Beeld van God is.” Ten andere, opdat de inwendige heerlijkheid voor elke krenking van de zijde van de wereld en van de hel, en voor haar onweersbuien bewaard en beschut blijve. Ten derde is dit overhangende als de zoom van het kleed van een machtige Helper, welke de ellendigen aanraken; opdat zij hun verschrikkelijke nood ontvlieden mochten, zoals wij lezen, Lukas 8: 44: “Van achteren tot Hem komende, raakte zij de zoom van Zijn kleed aan. En terstond stelpde de vloed van haar bloed.”

Wij hebben zo gezien, hoe deze bedekking van elf gordijnen er uit ziet. Het is opnieuw alles één tent; alles is, om zo te zeggen, uit één stuk. Wat de wereld als enkel wanklanken voorkomt, dat is alles één harmonie tot lof van God, is alles vervulling van Zijn geboden, vervulling van zijn wil.

Wat de betekenis van deze gordijnen is, vat de wijsheid van de wereld nooit. En wat van de persoon Christus, nadat Hij vlees geworden is, te geloven en te houden is, zal voor haar wel bedekt blijven. De menselijke rede zal nimmer verstaan, wat het zeggen wil, dat onze Borg geen zonde gekend heeft, dat

Hij de Heilige van God geweest is, en dat Hij nochtans voor de wet en voor het gericht van het verstand van het vlees moet veroemd zijn, Hij, Die het vlekkeloze en onschuldige Lam van God is. Den armen van geest, die zichzelf met al hun begeerten veroemen, daarentegen de Heere heiligen in hun hart omdat Hij, het eeuwige Woord, om onzentwil vlees geworden is, stel ik deze parabel voor:

Een zeker mens had een heerlijk, schoon en zeldzaam beeld, dat de koning toebehoorde, op aandringen van een boze raadgever moedwillig verbrijzeld en vernield. Hij is daarvoor in de gevangenis geworpen, en moet of sterven, of het beeld herstellen. Daar ligt hij nu gebonden in de kuil en in vertwijfeling. Hij weet zichzelf niet te helpen, wat hij verbroken heeft kan hij niet weer herstellen. Want Hem ontbreken én het materiaal én de gereedschappen, alle werktuigen. Hij heeft niets en vermag niets, hij moet dus sterven: de gewisse dood wacht hem. Daar treedt de zoon van de koning, een schoon en liefelijk jongeling, de gevangenis binnen. Hij is gekleed als een bedelaar. Hij gaat in deze kuil, in dit verblijf van de ellende; begeeft zich in deze plaats van onreinheid en walgelijkheid, hij wil vertoeven bij deze mens, die de dood nabij is, en wil zijn brood en water met hem delen. De koningszoon was anders gewoon te leven in de heerlijke geuren van welriekende bloemen, maar nu begeeft hij zich hier in deze stinkende en walgelijke atmosfeer; tevoren was hij omgeven van een menigte officieren en een schitterende hofstoet, en hoorde niets anders dan aangename en liefelijke muziek. Maar nu begeeft hij zich in deze ellende, hij wil nederliggen bij deze afschuwelijke mens, op het schandelijke en verpeste stro. En allen zeggen: "Deze is zeker ook een metgezel of een broeder van die misdadiger." Hij wil echter het beeld weer herstellen hij wil de verbroken stukken, hoewel hij de daartoe nodige werktuigen niet heeft, weer zó verenigen en samenvoegen, dat het beeld geheel vernieuwd weer te voorschijn komt. Daar buiten lachen zij allen en spotten met dit zijn voornemen, en de dwaze gevangene zelf, tot wiens best hij het doen wil, gelooft het niet, hindert en stoort hem in zijn werk en kan het niet begrijpen, dat het hem ten goede zou geschieden. De koningszoon blijft echter geduldig, hij laat zich niet van zijn voornemen afbrengen, laat zich niet terug houden door al het tegenspreken en alle tegenstand, maar hij berispt tenslotte de gevangene vanwege zijn verkeerdheid en zijn ongeloof. Hierover wordt deze verbitterd en vertoornd, en waar het beeld geheel gereed voor hem staat, zegt hij, dat dit het beeld niet is, en slaat in woede de koningszoon dood. Deze staat echter na drie dagen weer op.

Zondaar heeft hij geheten, en als zondaar is hij gedood geworden; waar hij echter weer ontwaakt en opstaat, treedt hij met het volkomen herstelde beeld voor de koning, en deze roept: "Daar is het weer terug! het is naar mijn wil, naar mijn wet! De gevangene is vrij!"

Zo heeft onze Borg in het vlees Gods Wet vervuld. Niemand kende Hem, niemand verstond Zijn doen en werken, zelfs zijn broeders geloofden niet aan Hem. zijn discipelen moest Hij vragen: "Wilt gij ook niet heengaan?" Hij werd behandeld als zondaar, als verleider van het volk. Hij moest alleen het kruis dragen naar Golgotha, en stierf, Hij de Heilige, als de grootste van alle zondaren, en voor de Wet stond Hij daar als haar overtreder. Al de zonden van het hele volk lagen op Hem. "Zij zijn allen als dwalende schapen, maar de Heere heeft aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen." Hij heeft de hele Wet vervuld, en de zonde ligt op Hem. Zo ligt op de tien gordijnen, op de volkomen vervulling van de Wet, het deksel van geitenhaar, het beeld van de zonde.

Treedt u de woning van God binnen, zo bedenk welke smaadheid Christus voor u heeft willen dragen; bedenk dat, al schijnt het ook naar de wereld toe zonde te zijn, indien u haar verlaat, niet meer met haar ook doet, maar haar bestraft en Christus navolgt, zo is het nochtans niet zonde. En hoewel u zichzelf weliswaar in zondig vlees bevindt, zo bedenk: "Hij, uw Borg, is het vlees en het bloed van de kinderen geheel deelachtig geworden, en Hij heeft willen verzocht zijn, gelijk als wij, opdat hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zijn zoude." (Hebr. 2). Hij wil Zich verbergen in vlees en bloed. Hij wil Zich in onze ellende begeven, Zich in onze verlorenheid insteken, om ons uit de verlorenheid uit te redden. Hij wil zijn wat ik ben en wat u bent, opdat Hij ons uit de hel zou

verlossen en in de hemel binnenvoeren. Daarom is de Tabernakel bedekt met een tent van gordijnen vervaardigd van geitenhaar.

Alleen als een arm zondaar gaat u Gods Tabernakel in, en de wereld werpt u uit en hoont u. Maar u zegt: Heere Jezus! U bent mijn zonde, en deze heerlijke gordijnen zijn mijn kleed van de gerechtigheid. Hij heeft met ons *één* zonde, en *één* gerechtigheid en wij met Hem, opdat wij beiden ook zijn zouden *één* Tabernakel.

Dat wij echter zó met Hem één zijn, gaat niet dan door veel zuchten, klagen en roepen. Want als door barensnood geschiedt het, dat wij in Christus Gods Wet vervullen. Grote zonden staan ons in de weg, werkelijke zonden, niet slechts ingebeelde zonden; zo echter worden wij verbrijzeld en erkennen, dat wij mensen zijn. Want waar God de zonde haat, waar Hij naar zijn heiligheid de zonde moet straffen, hoe kom ik door de Tabernakel binnen, hoe kom ik in de hemel? Alleen dan als er Eén is, die zonde wordt voor ons, als er Eén is, die onze zonden wegdraagt.

De werkelijke vervulling van de geboden van God, de tien inwendige, veelkleurige Gordijnen van achtentwintig ellen lengte, reikt niet tot op de aarde. Want zij geschiedt weliswaar door Christus, maar zij, die gerechtvaardigd zijn, gevoelen zich desniettemin zwak en ellendig, wandelen daarheen als zondaren. De gordijnen uit geitenhaar echter, van dertig ellen lengte, hangen neer tot op de aarde; zo hing ook de zoom het kleed van Christus, hetwelk is Zijn vlees neder op de aarde, opdat wij die aanraken, daaraan vasthouden en zo tot genade komen zouden.

Zo hebben wij dan Christus gezien als Die, Die zonde gemaakt is voor ons, beschouwen wij Hem verder nog als Die, Die voor ons lijdt en sterft. Dat geschiedde uit enkel liefde, hetgeen ons door *het deksel van de roodgeverfde ramsvellen* (vers 14) wordt aangewezen. Want dit betekent het algehele van Zijn lijden ter verzoening van de zonde van de hele wereld. Daarover lag het *deksel van dassenvellen*; dit is echter onjuist vertaald, en de Hebreeuws tekst wordt beter overgezet met “hemelsblauw”, te kennen gevende, dat de Heere ten hemel gevaren is en met eer en heerlijkheid bekleed.

Dit alles heeft Mozes in een beeld gezien op de berg, en de Heilige Geest heeft het voor ons doen optekenen en bewaren, opdat wij het zouden lezen, verstaan, er door vertroost en bemoedigd werden om met verheuging tot God te gaan. In het heiligdom nu was de Ark van het verbond, dat is, de genade van God in Christus; op de Ark waren de Cherubim, de troon van de genade (of het verzoendeksel), en in de Ark Gods Wet. Het voorhangsel echter van het Heilige der heiligen is het vlees van Christus. Al wat in Christus is, is genade. Hij heeft Zijn vlees laten uiteen scheuren, het voorhangsel is gescheurd, van boven af naar beneden, opdat wij de toegang zouden hebben tot deze genade, die ons bereid is. Deze is echter de zaligmakende genade van God, die verschenen is aan alle mensen en ons onderwijst, dat wij de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld.

“Ere zij God in de hoogste hemelen!” werd door de engelen gezongen; God echter wordt geëerd, als wij heenvlieden in de Tabernakel, die God ons gemaakt heeft in Christus. Ere zij God, dat Hij, hoewel Hij in de hemel, in Zijn heerlijkheid, had kunnen blijven, nochtans tot ons gekomen is op aarde, dat Hij niet de engelen aanneemt, maar Zich over mensen heeft ontfermd, en mens geworden is. Zulk een liefde grijpt tot in de diepste diepte van de hel. “Vrede op aarde!” wel hem, die het er om gaat, vrede met God te hebben hier op aarde, eer hij sterft. Wel hem, die het daarom gaat, dat hij Gods sterkte aangegrepen en vrede met Hem gemaakt heeft. Hoe komen wij echter tot deze vrede? Waar wordt die gesloten? Alleen in deze Tabernakel, in deze woning! God heeft “welbehagen in mensen.” Hoe? Zweeft dan niet wraak, vloek, verderf, verdoemenis over hen? Nochtans, nochtans, God heeft welbehagen in mensen, die onder de macht van de duivel liggen. Hij wordt moe noch mat, hen te redden en Zich over hen te ontfermen. Wel hem, die vanwege zijn zonden tot God komt en Hem om ontferming aanroept, als een mens die niets heeft, die zich neerbuigt in stof en as, en die het daar om te doen is, dat hij uit de banden van de duivel, uit het geweld van de dood en van de hel bevrijd zij, opdat hij tot de vrede met God geraakt en naar Diens heilige wil en Wet wandelt. Daarom,

vliedt heen in de Tabernakel! De berderen staan vast! Amen.

Slotzang: Psalm 147 vers 7

*Hij wil in gunst uw heil bewerken,
De grendels uwer poorten sterken,
En zegent in uw land uw kind'ren;
Hij doet geen krijg uw wasdom hind'ren.
Hij deelt de liefelijke vrede,
Zelfs aan uw verste grenzen mede:
Met vette tarw' wil Hij u spijzen,
En kronen met Zijn gunstbewijzen.*

II. DE BERDEREN VAN DE TABERNAKEL³

Voorzang: Psalm 48, vers 1 en 2

*De Heer' is groot; elk zing' Zijn lof
In Salems stad en tempelhof,
Daar onze God, bij zuiv're tonen,
Op Zijnen heil'gen berg wil wonen.
Hoe schoon, hoe welgelegen,
Wat vreugd voor d' aard wat zegen
Is Sions berg! hoe groots, hoe blij,
Hoe heerlijk aan de noorderzij'!
Wie is 't, die niet de Godsstad roemt,
De Stad des groten Konings noemt?*

*In haar paleizen vestigt God
Zijn troon, wordt daar erkend een slot
Een hoog vertrek voor 't volk te wezen:
Geen vorsten heeft men daar te vrezen.
Pas hadden zij, verbonden,
De tocht zich onderwonden,
Pas hadden zij de Stad in 't oog,
Of hun verwond'ring steeg zo hoog,
Dat Sion slechts van ver te zien,
Hen straks van schrik terug deed vliên.*

Wat wij uit de achtenveertigste Psalm gezongen hebben, schijnt naar het zichtbare niet waar te zijn; nochtans moet het door de gemeente van God gezongen worden, opdat het zichtbare door het onzichtbare verslonden wordt. Zo is en blijft deze Psalm waarheid voor het geloof, waarheid voor de ervaring.

Wat naar het zichtbare, wat in de ogen van de mensen hoog en groot is, is niet hoog en groot voor God, integendeel, het is Hem een gruwel, naardien het Zijn ordening wederstaat! Wat klein is en gering voor God, zie, dat is schoon voor Hem; wat ter aarde ligt neergebogen staat in de ogen van God overeind.

Alle zichtbare kracht schijnt het vlees machtig en geweldig toe, de onzichtbare kracht echter heeft in de ogen van de wereld geen betekenis. En toch is juist deze de kracht, die alleen onwrikbaar staat in de dienst van God, en door duivel, dood en hel niet kan worden overwonnen.

Daarom zal deze Psalm wel blijven, en het zal betuigd worden door de gemeente: “De Heere is groot en zeer te prijzen, in de stad van onze God, op de berg van Zijn heiligheid”, vanwege zijn geweldige kracht, die Hij betoont in het midden van Zijn gemeente, en waarvan deze getuigenis geeft, zeggende: “In de Heere Heere zijn gerechtigheden en sterkte”, of: “kracht,”

Is het een gewichtige vraag, vanwaar wij gerechtigheid verkrijgen, niet minder gewichtig is het te weten, waarin de kracht ligt, om de zege weg te dragen; een kracht, waarin wij sterk zijn in stilheid en vertrouwen, zoals de Heere door de profeet Jesaja, tot Zijn volk zegt: “Door wederkering en rust zouden gijlieden behouden worden, in stilheid en vertrouwen zou uw sterkte zijn.” (Jesaja 30: 15).

Tussenzang: Psalm 46, vers 4

³ Gehouden 18 Januari 1857 's voormiddags.

De Heer, de God der legerscharen,
 Is met ons, hoedt ons in gevaren:
 De Heer, de God van Jakobs zaad,
 Is ons een Burg, een Toeverlaat.
 Komt, wilt op 's Heeren daden merken;
 Aanschouwt des Hoogsten grote werken.
 Zijn macht, die nooit te stuiten is,
 Maakt d' aarde tot een wildernis.

Wij hebben bij de behandeling van de gordijnen van de Tabernakel gezien, hoe het volk van de Heere in Hem gerechtigheid heeft; thans willen wij van de kracht, die dit volk in Hem heeft, het een en ander meedelen naar aanleiding van:

Tekst: Exodus 26: 15-18

“Gij zult ook tot de Tabernakel staande berderen maken, van sittemhout. De lengte van een berd zal tien ellen zijn, en een el en een halve el zal de breedte van elk berd zijn. Twee houvasten zal een berd hebben, als sporten in een ladder gezet, het ene nevens het andere; also zult gij het met alle berderen van de Tabernakel maken. En de berderen tot de Tabernakel zult gij aldus maken: twintig berderen naar de zuidzijde zuidwaarts.”

Wij lezen hier: “Gij zult ook tot de Tabernakel staande berderen maken, van sittimhout.”

Wanneer de Heilige Geest de mens beschrijft, dan doet Hij dit door te zeggen, dat de mens bestaat uit vlees en benen. Daarom zei Adam, toen hij voor het eerst Eva zag: “Deze is ditmaal been van mijn benen, en vlees van Mijn vlees!” En onze Heere sprak na Zijn opstanding tot de verschrikte discipelen die meenden dat zij een geest zagen: “Ziet mijn handen en mijn voeten. Want Ik ben het Zelf; tast Mij aan, en ziet: want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb.” (Luk. 24: 39). En Paulus getuigt in zijn brief aan de Efeziërs van de gemeente: “Want wij zijn leden van Zijn lichaam, van Zijn vlees en van zijn benen.” (Efeze 5: 30).

Wat houdt het vlees overeind, wat houdt het samen, wat behoudt het in die vorm, waarin God het geschapen heeft? Dat doen de beenderen. Deze zijn de kracht, waardoor het vlees overeind gehouden wordt; daarin is ook het merg.

Mijn Geliefden! Wat houdt de gordijnen en de bedekking van de Tabernakel overeind, dat zij samen één tent vormen? Waardoor worden zij van elkaar gehouden, zodat men daaronder door kan gaan? Waardoor wordt het geheel gedragen? Dit doen de berderen. Welnu, laat ons in deze berderen beschouwen het beeld van de geestelijke kracht, die Christus heeft voor Zijn lichaam, dat is, voor Zijn gemeente.

Het Hebreeuws woord, dat door *berd* vertaald is, komt alleen in deze plaats voor, anders wordt voor *berd* een ander woord gebezigd. Het zegt eigenlijk iets, dat geschaafd is, iets, dat met een mes langzamerhand is gelijk gemaakt, totdat het geheel en volkomen glad geworden is.

Deze berderen van de Tabernakel waren van *Sittim-* of *Acaciahout*. Het is een licht draagbaar hout, dat zeer hard, onvergankelijk was en van schone glans en aangename reuk.

De berderen moeten staan, zij mogen niet liggen, maar moeten staande blijven, opdat zij de bedekking en gordijnen dragen. Wat betekenen nu deze berderen?

Vragen wij eerst: Kunt u naar Geest de Wet van God volkomen houden en vervullen? Nee, antwoordt gij verlegen en met een verslagen gemoed. Welaan, Christus doet dat, en de gelovige doet het in Zijn Geest. Dit betekenen de eerste gordijnen.

Kunt u uw goede naam, die u in de wereld hebt, prijs geven, uw roem van vroomheid laten varen, en

u zondaar laten heten, u als overtreder en goddeloze door God, door alle mensen en duivelen laten verdoemen, en Gods oordeel, dat over u heen gaat, rechtvaardig noemen? Nee, antwoordt u opnieuw. Welaan, Christus heeft het gedaan, en zo is het afgeschaduwd in de elf gordijnen van geitenhaar. En alleen in Christus vraagt de gelovige niet naar de wereld en haar geroep, maar draagt haar bespotting en haar smaad, terwijl hij opwaarts zucht tot God: “Wees Gij mij niet tot een verschrikking.”

Kunt u de schuld, die op u ligt, betalen? Nee! Welaan, Christus heeft het gedaan, en de gelovige is in Hem rechtvaardig; zo is het afgeschaduwd door de bedekking van de roodgeverfde ramsvellen. Zult u weer opstaan en ten hemel varen? Dit heeft Christus gedaan, en in Hem is de opstanding en het eeuwige leven; zo is het afgebeeld in het bovenste hemelsblauwe deksel.

Maar als u nu alles hebt, wat u tot uw zaligheid dient, kunt u dan uit uzelf daarin volharden, daarin staande blijven? Ach, de mens kan het uit zichzelf niet, hij kan niet betalen, hij kan zichzelf ook niet bewaren voor het maken van nieuwe schulden, veeleer wij maken de schuld nog dagelijks meerder! En een engel kunnen wij als Middelaar niet gebruiken. Wat voor een Middelaar hebben wij dan? Zulk Eén, die, gelijk onze Catechismus zegt; samen waarachtig mens en waarachtig God is; een Middelaar, Die daar staat in de kracht van het eeuwige leven, Die het eeuwig geldige van de gebrachte genoegdoening en van de verworven gerechtigheid, en het recht op de eeuwige erfenis voor Zijn volk tegen alles staande houdt, en Die de Oorzaak is van het volharden en het staande blijven van Zijn volk in Hem. Zo zien wij de Heere Christus in deze berderen afgeschaduwd. In dit beeld zien wij, wat Hij deed als mens en als God, niet alleen tot onze verlossing, maar ook tot onze eeuwige volharding in Zijn genade.

De berderen waren geschaafd. Dat is ook bij Christus geschied; evenals bij de offerdieren met een mes de huid werd afgetrokken. De huid echter is het gevoeligste van het hele lichaam. Daarmee wordt aangeduid het ontzaglijk lijden van onze dierbare Heiland, hetwelk Hij voor Zijn volk geleden heeft, en waardoor Hij tot een sterke pilaar werd om de hele wil van God te doen; zoals de Apostel Paulus schrijft: “Hij heeft gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden.” (Hebr. 5: 8).

Dit Sittimhout was onverderfelijk; Christus was naar zijn Goddelijke natuur onverderfelijk Hij kon niet sterven; naar zijn menselijke natuur insgelijks; zoals Hij zegt: “Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten dat Uw Heilige de verderving zie.”

Het hout was licht te dragen, zo wil onze Middelaar licht te dragen zijn, als zijn priesters Hem moeten brengen, waar de Vader Hem hebben wil. Het was van een schone witte (blanke) kleur. Zo was ook Hij schoon. “Mijn Liefste is blank en rood” zegt de bruid in het Hooglied.

Het hout was welriekend, en: “Uw Naam is een olie, die uitgestort wordt,” zegt eveneens de bruid.

Het hout was sterk gedoornd; ook Hij droeg de doornenkroon; gelijk van Hem geschreven staat: “Gaaf uit, en aanschouwt, gij dochteren van Sion! de Koning Salomo, met de kroon, waarmee Hem Zijn moeder kroonde op de dag van Zijn bruiloft, en op de dag van de vreugde Zijns harten.” (Hooglied 3: 11).

De berderen moesten *staan*. Zo stond Hij vast. Hij is niet gevallen gelijk Adam en gelijk wij in Adam, integendeel, Hij staat en blijft staan in de oneindige kracht van Zijn Middelaarsambt en van zijn Godheid, om datgene staande te houden, wat Hij voor Zijn gemeente daargesteld en verworven heeft. Wat zal er wel in de ziel van Mozes omgegaan zijn, op de berg, toen de engelen hem de berderen in een beeld toonden! En wat in de zielen van de gelovige Israëlieten, waar zij deze berderen beschouwden en te midden van hun ellende de verklaring daarvan ontvingen door de Geest van de Heere!

Gaan wij nu over tot vers 16, waar ons de lengte en breedte van de berderen vermeld wordt. “*De lengte van een berd zal tien ellen zijn, en een el en een halve el zal de breedte van elk berd zijn.*”

De lengte is het beeld van de lankmoedigheid en het onbegrijpelijke geduld van Christus. De breedte is het beeld van Zijn wijd zich uitbreidend hart.

Welk een geduld heeft Hij als mens in onze plaats, als Borg voor Zijn volk, de Zijnen betoond, ja,

welk een geduld en lankmoedigheid zonder einde straalt van Hem af! Al was het, dat men Hem “een Samaritaan” noemde, dat men Hem in opspraak wilde brengen, als was Hij uit hoererij geboren, als was het dat men Hem smadend een duivel noemde, Hem in het heilig aangezicht spuwde en sloeg, of met geselen Zijn rug openreet, en de mensen in hun boosheid en woede het ergste Hem aandeden, Hij bleef lankmoedig, en heeft het geduld nimmer verloren.

Nergens lezen wij, dat Hij tot de aarde gesproken heeft: “Doe uw mond open en verslind deze,” veeleer heeft Hij in lankmoedigheid hen allen gedragen, en gesproken: “De Zoon van de mensen is niet gezond in de wereld, opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden.” O, dat is een wonderbare lengte, deze lengte van Zijn lankmoedigheid. Hoe lankmoedig is Hij hier naar zijn Goddelijke natuur. Want wie is Hij, tegen wie zij eigenlijk de mond hebben opengedaan? wie hebben zij geslagen? wie in het aangezicht gespuwd? tot wie hebben zij gesproken: “Profeteer ons, zo Gij de Christus zijt!” Was Hij dan niet tegelijk de hoge God, Wie al de hemelen niet kunnen bevatten?

Ziet deze lengte, of zij niet volkomen naar de maat en de eis van de Wet is! *Tien ellen* naar de maat van de heilige tien geboden van God. Zo naar boven, naar God heen, staat de Heere rechtop en blijft Hij staan in zulk een lengte. En de gelovige, die Hem aanschouwt, ziet aan Hem de heilige tien woorden van de Wet. Hij heeft ze in lankmoedigheid en geduld alleen gehouden en heeft er niet naar gevraagd, wat vlees tegen Hem gedaan had, maar integendeel alleen dit gezocht, dat God gerechtvaardigd zou worden op de aarde, en Zijn Naam verheerlijkt.

Maar niet gelijk de lengte was, zo was de breedte. Deze *was een el en een halve el*. Dit is een gebroken maat. Onze Heere heeft naar zijn menselijke natuur een ruim hart. Maar als volkomen mens, als Hoge priester, wil Hij de broederen in alles gelijk zijn, hun zwakheid ook dragen, en zo een gebroken maat hebben. Daarom zegt de Apostel Paulus: “Overmits de kinderen des vleses en bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook *desgelijks* derzelve deelachtig geworden”, “en is in alle dingen, gelijk als wij, *verzocht* geweest.” Maar ook naar zijn Goddelijke natuur heeft de breedte van Zijn hart een gebroken maat: immers wij zien in Hem een goedheid, die zich het diepst nederbuigt. Heeft Hij Zich ooit op aarde getoond volkomen als God, in de glans en in de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had? Hij heeft haar verborgen; dit wordt ons aangeduid met de gebroken maat. zijn Goddelijke natuur verheerlijkte Hij juist het meest, toen Hij leed en stierf, toen Hij in het stof lag, een worm en geen man, toen Hij begon verbaasd en zeer beangst te worden en in het gebed met de dood worstelde, en een engel Hem versterkte. Hij verheerlijkte zijn Goddelijke natuur op het hoogst, toen Hij drie uren lang in koude en akelige duisternis aan het kruis bleef hangen en uitriep: “Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?” Dat alles deed Zijn zich wijd uitbreidend hart, zijn zich wijd uitstreckende liefde, en juist daarom is de maat een gebroekene, omdat Hij de genade zo verheerlijken wilde, en de wereld geen schrik wilde inboezemen.

Overdenken wij nu wat wij in vers 17 lezen: “*Twee houvasten zal een berd hebben, als sporten in een ladder gezet, het ene nevens het andere; zo zult gij het met alle berderen van de Tabernakel maken.*”

Geen berd staat afzonderlijk, maar zij worden berd aan berd samen gevoegd. Daar betekent het ene berd de menselijke natuur Christus, en het andere zijn Goddelijke natuur.

De breedte van elk berd heeft een gebroken maat van een en een halve el. Zo is dan de menselijke natuur Christus een ware, volkomen natuur, echter in zwakheid. Zijn Goddelijke natuur is eveneens geheel en volkomen, haar heerlijkheid en Majesteit is echter verborgen.

Beide berderen samen maken het dubbele, dat is drie ellen, De wijdte van het hart van onze Heere en Heiland, in vereniging van de Goddelijke natuur met de menselijke, bedraagt drie ellen. Drievoudig wordt in dit symbolisch getal de liefde van onze God verheerlijkt: door de genade van de verkiezing en van de wedergeboorte, door de genade van de verlossing en van de rechtvaardigmaking, door de genade van de heiliging en van de verheerlijking, zo breed en zo wijd is het hart van onze Heiland naar zijn beide naturen, dat Vader en Zoon en Heilige Geest Zich in zulke machtige liefde

verheerlijken.

Maar hoe komt de menselijke natuur samen en verenigd met de Goddelijke natuur? Deze zijn immers eeuwig gescheiden? Kan de Goddelijke natuur de menselijke natuur in zich opnemen, zich met haar samenvoegen, zich nauw aan haar aansluiten, zich met haar verbinden en verbonden blijven? Nee, nimmermeer! en toch: Ja! In de mens, weliswaar, is de wijsheid niet, om zo iets uit te denken, maar in Gods hart is eeuwige liefde en barmhartigheid. Hij wilde de mens, die van Hem was afgefallen, weer terug hebben, Hij wilde de menselijke en Goddelijke natuur verenigen in eenheid van de persoon, en deze vereniging heeft Hij tot stand gebracht.

Hoe heeft Hij het gedaan? De gelovige heeft daarvan een beeld, als hij ziet, hoe het ene berd van tien ellen lengte en anderhalve el breedte, waaraan boven en onder gaten of groeven aangebracht zijn van ongeveer een el diepte, met het andere berd, dat op gelijke wijze gevormd was, verenigd wordt, terwijl door pinnen, die in deze gaten gestoken werden, de berderen, berd aan berd samengevoegd, vaststonden.

Deze pinnen, in onze vertaling *houvasten* genoemd, naar het Hebreeuwse *handen*, betekenen de eeuwige Geest die van boven en van onder de twee naturen verbonden heeft tot één persoon, opdat zij één zouden zijn. Daarentegen betekenen de gaten of groeven de zachtmoedigheid en ootmoed van het hart en van de mens Jezus Christus. Zo greep het ene berd in het andere. Wat toch is het, dat God en mensen samenbrengt, die toch eeuwig moesten gescheiden zijn? Ja, zo voeg ik hierbij, wat houdt beiden samen, zodat zij één zijn? Dat doet de Heilige Geest. Daarom zegt David in Psalm 51: “Neem uw Heilige Geest niet van mij,” en: “de vrijmoedige Geest ondersteune mij.” Het is alzo de Heilige Geest. Hij houdt God en de mens met genade en waarheid samen, zodat één is, wat anders voor eeuwig gescheiden was.

In vers 18 lezen wij: “*Twintig berderen zult gij maken naar de zuidzijde zuidwaarts.*”

Telkens was aan het ene berd een ander, een tweelingberd, gevoegd; dat is dus tweemaal tien berderen of twintig berderen, of tien berderparen. Want dit is eenmaal de maat aan deze Tabernakel van de genade, naar welke God de gelovige meet, de maat, die wij zien zullen tot onze troost, de maat van de heilige Wet. Is deze maat niet tegen Christus, zo is Christus in overeenstemming met de Wet. Is deze maat niet tegen de gelovige, die in Christus is, zo is de gelovige in overeenstemming met de Wet.

De heilige tien geboden vervolgen de mens het hele leven door, en hij mag toezien vanwaar hij de vervulling derzelve verkrijgt. De Apostel Jakobus zegt: “Wie in één gebod zal struikelen, die is schuldig geworden aan allen.” Indien dit waar is, dan is ook het omgekeerde waar: “Wie één gebod in Geest en waarheid zal onderhouden, die heeft allen gehouden.” Daarom zal het wel waar blijven en van alle gelovigen gelden, hetgeen van David, de knecht van de Heere, betuigd wordt, dat hij in alle geboden van God onberispelijk gewandeld heeft.

Zo zie nu aan het eerste berderpaar; daar hebt u Christus, waarachtig God en waarachtig mens; zie Hem aan, en schrijf daarop het eerste gebod, en u hebt in Hem al de tien geboden vervuld. Neem het tweede berderpaar en schrijf daarop het tweede gebod, en ook dit is in Hem naar de Geest vervuld, en u hebt in Hem de vervulling van alle geboden. Ga zo voort en doe desgelijks met de hele rij van de berderparen, daarop schrijvende alle geboden, zodat u op het tiende berderpaar schrijft: “Gij zult niet begeren.” Zie, Christus heeft niet begeerd. Hij heeft de wil van Zijn Vader gedaan, en u hebt de vervulling van het tiende gebod en daarin de vervulling van alle geboden.

Ga nu nog eenmaal al de geboden afzonderlijk door, en zie of niet de mens Jezus Christus alle tien heeft doorgemaakt, of niet de mens Jezus Christus, waarachtig God, Zich heeft willen neerbuigen, om met zijn menselijke en Goddelijke natuur zich te stellen onder de Wet, gelijk wij lezen Galaten 4: 4: “Wanneer de volheid van de tijd gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de Wet,” en u hebt in het getal *twintig* de tweevoudige kracht, de tweevoudige vervulling van de tien geboden, naar de letter zowel als naar de Geest; het tweevoudige van de

vervulling, zoals zij geldt hier beneden en daarboven voor de troon van God.

Twintig berderen staan daar opgericht, vast en sterk, in jongelingskracht en mannenkracht. Op twintigjarige leeftijd werd een Israëliet strijdbaar, dan moest hij met het leger uittrekken tegen de vijanden van zijn volk; twintig jaren oud zijnde, moest hij de bijdrage voor het heiligdom geven, en ook de sikkil betalen. Zo stond de Heere daar in jongelingskracht en mannenkracht, om voor ons de strijd te strijden tegen duivel, dood en wereld, om voor ons de schuld te betalen, die wij niet betalen konden, de sikkil van het heiligdom, welke is twintig gera.

Deze twintig berderen staan *naar de zuidzijde zuidwaarts*; niet ietwat naar het oosten of westen gekeerd, integendeel vlak naar het zuiden.

Wat betekent het zuiden? Laat ons zien, wat de profeten daarvan zeggen. Zacharia 9: 14 lezen wij: “En de Heere zal over henlieden verschijnen, en Zijn pijlen zullen uitvaren als een bliksem. En de Heere zal met de bazuin blazen, en Hij zal voortreden met stormen uit het *zuiden*.” De Heere zal verschijnen over het volk dat Zijn geboden niet houdt, en in Zijn wegen niet wandelt. Hij zal zijn bliksemen en donders zenden van de berg Sinaï, gelijk een onweer van het *zuiden*, opdat Hij straffe en verdoeme in Zijn toorn! En Habakuk 3: 3 lezen wij: “God kwam van Theman en de Heilige van de berg Paran, Sela. Zijn heerlijkheid bedekte de hemelen en het aardrijk was vol van Zijn lof.” God de Heilige kwam van het gebergte Sinaï; lof en prijs was in de hemel onder de engelen, toen God aan Mozes de wonderen van Zijn genade toonde in het beeld van de Tabernakel; het volk echter riep uit: “Dat God met ons niet spreke!” Verder lezen wij vers 4: “En er was een glans als van licht, Hij had hoornen aan zijn hand en aldaar was zijn sterkte verborgen.” De glans van Zijn heerlijkheid en genade, die in donder en bliksem gezien werd; was niet een licht, zoals wij dat zien, maar veel heerlijker en glansrijker. En toen Mozes Hem zag en de tekenen van de wonden, die Hem geslagen waren, de groeven in de berderen, door welke de pinnen (handen) tot samenhouding gestoken werden, toen glinsterde ook Mozes aangezicht wonderbaarlijk. En vers 5 lezen wij: “Voor Zijn aangezicht ging de pestilentie en de vurige kool ging voor zijn voeten henen!”

Als God nu van Theman, dat is van het zuiden, komt, en de Heilige van Paran, dan verheft zich een hete zuidenwind, bij welks hitte alle vlees moet verstikken. Ja, men kan rustig blijven zitten in zijn droesem, men kan zichzelf en de wereld wat wijsmaken van genade en evangelie, men kan allerlei dingen verhalen van Gods barmhartigheid en van de genade van de Heere Jezus, en toch blijven zitten in de zonden, dood, zonder leven, onbekeerd blijven, terwijl men de tucht van de Geest versmaadt. God neemt het zeer ernstig en nauw; het geweten laat zich weliswaar door de mens tot zwijgen brengen, daar hij in de grond van zijn hart niet gelooft, dat er een God, dat er een hemel en een hel is; wanneer God echter komt van Theman, van het zuiden, en de Heilige van de berg Paran, dan verteert Hij al Zijn wederpartijders, stort alles terneer wat zich tegen Hem verheft, dan is Hij een plaag, een pestilentie ja, een vurige kool voor al Zijn vijanden dan gaat het vreselijk en verschrikkelijk toe. Wanneer God komt van Theman, van het zuiden, en de Heilige van de berg Paran, dan verheft zich een verstikkende en verdervende zuidenwind, waarvoor niets kan blijven bestaan, daar wordt alles neergeworpen en verpletterd, door de vloek, die uit Zijn mond gaat; dat is het woord van Sinaï: “Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het Boek der Wet, om dat te doen.”

Als echter die vloek de mens treft in het hart, zodat hij daar staat sidderende en bevende, en hij voor God bekennen moet schuldig te zijn, als hij Diens toorn gevoelt in merg en gebeente, waar dan heen? Ach, het lichtzinnige volk van onze dagen weet niets meer van Gods toorn, van Zijn gestrengheid en Zijn gericht! echter nog houdt God de koningen en vorsten in Zijn hand en regeert, zoals Hij wil. God heeft Zijn pijl op de boog gelegd, om te doden een ieder, die tegen Hem opstaat. Zo komt God van het zuiden in zijn verschrikkelijke toorn.

Ach, dit vreselijk zuiden; van daar komt de eeuwige verdoemenis, daar is niets dan verbranding en verderving! wel die mens, wie God genadig is, dat hij als een zondaar tot zichzelf inkeert, zijn

verlorenheid en zijn verderf gevoelt en zich verloren acht; o, die zal dit zuiden kennen, want hij is het verstikken, het omkomen nabij, bij het geweld en de gloed van deze zuidenwind.

Hoe zal hij echter aan dit gevaar ontkomen, uit deze nood verlost worden? Wat beschut hem voor dit verbrandend zuiden, voor deze gloedwind van de toorn van God? Dat doen juist deze tien berderparen, Christus, waarachtig God en waarachtig mens die tweevoudig vervuld heeft de heilige tien geboden van God. Hij staat vast en onwankelbaar, en de mensen, die naar genade vragen, vinden achter Hem hun verberging en beschutting! Amen.

Slotzang: Psalm 48, vers 4

*Wij, o verheven Majesteit!
 Gedenken Uw weldadigheid
 In 't midden van Uw heil'ge woning.
 Gelijk Uw Naam is, grote Koning!
 Bij ons terecht geprezen;
 Zo is Uw roem gerezen,
 En bij de volken zeer vermaard,
 Tot aan het uiterst' eind der aard.
 Uw Rechterhand, die 't kwaad niet duldt,
 Is met gerechtigheid vervuld.*

III. DE BERDEREN VAN DE TABERNAKEL (VERVOLG)⁴

Voorzang: Psalm 48, vers 5 en 6

Dat Sions berg weergalm' van vreugd;
 Laat Juda's dochters zijn verheugd;
 Wilt Gij haar vijand sloegt in 't strijden.
 Gaat Sion rond aan alle zijden;
 Telt al de vestingwerken
 En torens, die 't versterken,
 Ja, ziet, met een oplettend oog,
 Paleizen steig'ren hemelhoog,
 En stout verduren al 't geweld,
 Opdat gij 't aan uw kroost vertelt.

Want deze God is onze God,
 Hij is ons deel, ons zalig lot,
 Door tijd noch eeuwigheid te scheiden;
 Ter dood toe zal Hij ons geleiden.

Tekst: Exodus 26: 19-25

“Gij zult ook veertig zilveren voeten maken onder de twintig berderen: twee voeten onder een berd, aan zijn twee houwasten, en twee voeten onder een ander berd, aan zijn twee houwasten. Er zullen ook twintig berderen zijn aan de andere zijde van de Tabernakel, aan de noorderhoek. Met hun veertig zilveren voeten: twee voeten onder een berd, en twee voeten onder een ander berd. maar aan de zijde van de Tabernakel tegen het westen zult gij zes berderen maken. Ook zult gij twee berderen maken tot de hoekberderen van de Tabernakel, aan de beide zijden. En zij zullen van beneden als tweelingen samengevoegd zijn; zij zullen ook als tweelingen aan het oppereinde deszelven samengevoegd zijn, met een ring: zo zal het met de twee berderen zijn, tot twee hoekberderen zullen zij zijn. Zo zullen de acht berderen zijn met hun zilveren voeten, zijnde zestien voeten: twee voeten onder een berd, opnieuw twee voeten onder een berd.”

Geliefden

Wat het “zuiden” betekent, hebben wij in dit morgenuur gezien, terwijl wij uit de Profeet Habakuk Hoofdstuk 3 vernamen, hoe God van het zuiden, en de Heilige van de berg Paran kwam, en erkenden dat daarmee de toorn van God wordt aangeduid, waarvoor geen vlees bestaan kan. Allereerst vragen wij nu naar de betekenis van het “noorden”; immers wij lezen in vers 20: *“Er zullen ook twintig berderen zijn aan de andere zijde van de Tabernakel, aan de noorderhoek.”*

Wij lezen Psalm 48: 3: *“Schoon van gelegenheid, een vreugde van de hele aarde is de berg Sion, aan de zijden van het noorden, de stad van de grote Koning!”* Naar het Hebreeuws heet het eigenlijk: *“vlak tegen het noorden aan.”* Het “noorden” beduidt de hele macht van de hel en van de wereld, al wat de macht van de duisternis samenroept, om de zaak van God te verijdelen en Zijn gemeente te verdelgen; vandaar is het, dat bij de Profeten al wat tegen Jeruzalem, tegen de stad van God, opkomt, vanuit het noorden komt, wat de hel in het werk stelt, om Gods gemeente te verstoren en te vernietigen wat de wereld verzint, om de gelovigen in het verderf te storten - dit wordt steeds in de

⁴ Gehouden 18 Januari 1857 's avonds.

beeldspraak van de Profeten voorgesteld, als komende van het *noorden*.

Gelijk er nu naar de zuidzijde, zuidwaarts, tegen de toorn Gods, twintig borderen stonden, zo stonden er ook twintig berderen tegen de noorderhoek, dat is: tegen de macht van de hel en van de duisternis, opdat het Woord van de Heere waarheid blijve: “De poorten van de hel zullen mijn gemeente niet overweldigen.” Tot dat einde stonden dus de twintig berderen of pilaren, als tien berderparen of telkenmale twee berderen samen gevoegd, dat is: de Goddelijke en menselijke natuur, verenigd tot één persoon door de twee houvasten of pinnen, dat is, door de eeuwige Geest, opdat men aan elk berd in het bijzonder zien zou de vervulling van alle geboden van God in het bijzonder, ja, de tweevoudige vervulling naar Geest en naar letter, en hoe de gelovigen in zulk een vervulling hun heerlijkheid en hun beschutting hebben.

Dat nu deze berderen opgericht staan daartoe zijn er onder dezelve zilveren voeten aangebracht, gelijk wij in vers 19 en 21 lezen: “Gij zult ook *veertig zilveren voeten* maken onder de twintig berderen: *twee voeten onder een berd, aan zijn twee houvasten, en twee voeten onder een ander berd, aan zijn twee houvasten.*” “Met hun *veertig zilveren voeten: twee voeten onder een berd en twee voeten onder een ander berd.*” Zo stonden deze met het mes geschaafde en glad gemaakte berderen op *voeten*, naar het hebreenws: grondvesten of vastigheden; aan welke woorden Paulus gedacht heeft, toen hij 1 Tim. 3: 15 de gemeente van God “een pilaar en vastigheid van de waarheid” noemde. Hetzelfde woord komt ook voor in Job 38: 4-6 waar de Heere God aan Job vraagt: “Waar waart gij toen Ik de aarde grondde? geef het te kennen, indien gij kloek van verstand zijt. Wie heeft haar maten gezet? want gij weet het: of wie heeft over haar een richtsnoer getrokken? Waarop zijn haar grondvesten neergezonken? Of wie heeft haar hoeksteen gelegd?”

Als nu de Apostel de gemeente van God aldus noemt zo weten wij daaruit dat deze voeten of deze basis, Gods waarheid en wijsheid betekenen, niet de verborgen, maar de geopenbaarde. Of wat was de basis, de grond, waarop onze Heere en Heiland heeft gestaan? Is het niet het Woord van de waarheid en van de wijsheid van God? Zo zijn dan de voeten: Gods Woord, Gods Wet en Getuigenis of het profetisch Woord, Wet en Evangelie. Overal zien wij bij onze Heere, dat Hij steeds staan blijft op de grond van Gods Woord, dat Hij dit Woord aan allen voorhoudt, ja, de duivel doet wijken met het driemaal herhaalde: “Er staat geschreven!” En hoe dikwijls riep Hij de discipelen toe: “Moest de Schrift niet vervuld worden?” zo stonden de berderen van de Tabernakel op hun voeten. Zo was de Heere te allen tijde als een pilaar en als een woning ons ten goede, staande en rustende op Gods Woord, Wet en Evangelie.

Wij zullen wel niet behoeven te zeggen, waarom bevolen werd, de voeten van *zilver* te maken. Doorgaans wordt het Woord van God met zilver en goud vergeleken. Zilver is een vast, duurzaam, glanzend metaal Salomo zegt (Spreuken 3: 14): “Haar koop-handel” de koophandel van de wijsheid “is beter dan de koophandel van *zilver*” en in Psalm 66: 10 lezen wij: “Want Gij hebt ons beproefd, o God! Gij hebt ons gelouterd gelijk men het *zilver* loutert” en in Psalm 12: 7: “De redenen van de Heere zijn reine redenen, zilver, gelouterd in een aarden smeltkroes, gezuiverd zevenmaal.” Daarom waren de voeten of grondvesten van zilver, en stond elke berd op twee voeten. Want zowel naar zijn Goddelijke als naar zijn menselijke natuur stond de Heere Christus op de getuigenis van de Wet en van de Profeten die in de smeltkroes gelouterd en gezuiverd is zevenmaal.

Het getal van deze voeten was aan elke zijde *veertig*. Daar kon de gelovige deze “veertig” samen tellen en zag hij daarin het getal hetwelk God zelf, het hele leven door, ten dienste van Zijn gelovigen handhaaft. Als men tot God roept en zucht, als men vurig van Hem iets begeert dan geschiedt na lang wachten en lang verbeiden altijd iets groots, iets bijzonders. *Veertig* is in de Heilige Schrift symbool of beeld van de tijd die doorgemaakt moet worden, om in de hoop te volharden en de waarheid van het door God gesproken woord te ervaren. God gaf aan de eerste wereld driemaal *veertig* jaren tijd om zich te bekeren en gered te worden. Zo toefde Mozes *veertig* dagen en *veertig* nachten op de berg Sinaï, om de Wet en het Evangelie, en zo ook de afbeelding van de Tabernakel, in ontvangst te nemen.

Veertig dagen en veertig nachten was Elia op weg, gesterkt door de spijs van de engel, toen hij vervolgd werd door de goddeloze Izebel en kwam op de *veertigste* dag aan de berg van God, aan Horeb, waar hij de openbaring had van de heerlijkheid van God, dat de Heere niet is in de storm of in het onweder, niet in het vuur of in de aardbeving maar in het suizen van een zachte stilte. Veertig dagen en veertig nachten was de Heere in de woestijn en bracht daar alles weer, wat door Adam in het paradijs verloren was, en toen Hem hongerde, heeft Hij op de *veertigste* dag de duivel met het Woord van God verslagen en de engelen kwamen tot Hem en dienden Hem. Veertig dagen en veertig nachten blijft Hij na Zijn opstanding op de aarde, om aan velen Zich te openbaren als Die, in Wiens opstanding wij de uitspraak van onze rechtvaardiging hebben. En toen de *veertig* dagen vervuld waren toen voer Hij op ten hemel met gejuich en het geklank van de bazuin. (Psalm 47: 6). Veertig dagen of jaren zijn dus het beeld van de tijd, van dat God spreekt en belooft, en de mens wacht en hoopt totdat God komt en hetgeen Hij gesproken en beloofd heeft, vervult. Door het getal “*veertig*” is ook uitgedrukt: dat onze Heiland voor de heilige Drieëenheid de Wet van de tien woorden vervuld heeft, en dat, nadat Hij alles heeft volbracht, de arme, verloren mens met Hem is opgenomen in God.

Ziedaar dan de twintig berderen aan elke zijde; twintig berderen tegen het zuiden staande op veertig zilveren voeten, en twintig berderen tegen het noorden, staande op veertig zilveren voeten, en beschut en beschermd staat de woning daar. En niet alleen deze, maar ook is een iegelijk beschut, die zich in deze woning bevindt, beschut en bewaard tegen de brandende toorn van God zoals Paulus zegt (Rom. 5: 9): “Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed zullen wij door Hem behouden worden van de toorn.” Beschermd en beschut is hij tegen alle aanvallen, verzoeken en aanslagen van de hel en van de wereld, zoals de Heere Christus spreekt: “Zij zijn niet van de wereld, gelijkerwijs Ik van de wereld niet hen.” “Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij één zijn, gelijk als Wij één zijn.” “Vader! Ik wil dat, waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt. Want Gij hebt Mij liefgehad voor de grondlegging van de wereld.” “Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van de boze.” En: “De poorten van de hel zullen Mijn gemeente niet overweldigen.” Of ook de verschrikkelijke stormen uit het zuiden zich verheffen, en uit het noorden de hel en de wereld haar aanvallen vermenigvuldigen, Hij wacht ze af, en laat ze komen, Hij staat echter rechtop, en de hele arbeid, welke Hij zo verricht heeft, heeft Hij voor ons verricht.

Van het aanschouwen van deze beide wanden, van de twintig banieren tegen het zuiden, tegen de toorn van God, en van de twintig berderen tegen het noorden, tegen duivel, wereld en hel, allen staande op zilveren voeten, daarvan is de Profeet Zacharia zo vervuld en getroost geweest, dat hij ons daarvan een ander beeld geeft, zeggende (Zacharia 14: 4): “En Zijn voeten zullen te dien dage staan op de Olijfberg, die voor Jeruzalem ligt, tegen het oosten. En de Olijfberg zal in tweeën gespleten worden naar het oosten, en naar het westen, zodat er een zeer grote vallei zal zijn. En de ene helft van de berg zal wijken naar het noorden, en de helft deszelven naar het zuiden.” Doordat de berg in tweeën zich splitst, ontstaat een vallei, een uitweg, waardoor men heen vlieden kan. Daarom staat er verder vers 5: “Dan zult gijlieden vlieden door de vallei van Mijn bergen. Want deze vallei van de bergen zal reiken tot Azal (bergengte) en gij zult vlieden, gelijk als gij vloodt voor de aardbeving in de dagen van Uzzia, de koning van Juda; dan zal de Heere, mijn God, komen, en alle heiligen met U, o Heere!” De ene helft van de berg zal wijken naar het zuiden en ons verbergen en behouden voor de toorn van God, de andere helft naar het noorden zal ons bewaren voor de woede van de hel. Want de Olijfberg betekent de wondervolle genade van onze Heere Jezus Christus. Hij heeft Zich aan het kruis willen laten uiteenscheuren opdat wij door Hem, als door een veilige bergkloof, konden ontvlieden, en zo de aardbeving en het gericht zouden ontgaan.

En dit, te weten, dat er een toevlucht is en een uitweg van tussen de toorn van God en de woede van de hel, dit, dat men aldaar niet bedrogen uitkomt, is ons verder afgebeeld in de woorden van vers 22 en 23: “Doch aan de zijde van de Tabernakel tegen het westen, zult gij zes berderen maken. Ook zult gij twee

berderen maken tot de hoekberderen van de Tabernakel aan de beide zijden;" en in vers 25: "Alzo zullen de acht berderen zijn met hun zilveren voeten, zijnde zestien voeten: twee voeten onder een berd, opnieuw twee voeten onder een berd."

Aan de achterzijde tegen het westen moet ook een tegenweer zijn, een beschutting voor de aanvallen, die vandaar komen. Daar van achteren is de schrikbarende zee en de avond. Als de avond komt, en de zon gaat onder, dan schijnt alles te versterven het zwakke schijnsel van de avondschemering of het avondrood wijkt eindelijk ook en het wordt nacht, en wij zien niets meer, het is alles donker en duister. En of wij nu alle toorn van God, de duivel en de wereld ontkomen zijn voor dit tijdelijk leven, ik moet toch vragen: zal ik ook een zalig einde van het leven hebben? Ik heb door deze berderen de toevlucht tot de genade, waar ik mij achter dezelve zeker en veilig bevind tegen de gloedwind van het zuiden en de verschrikkingen van het noorden; hoe zal echter mijn avond zijn? Zal ik dan ook kunnen zingen:

Voor Jezus ging de dag eens onder,
Maar in Zijn nacht rijst mij de dag,"

en:

"Nu weet ik, dat de macht der duisternis
Door Jezus zelf verstoord, verbroken is;"

en:

"Eer zal de zon, beroofd van gloed en schijn,
In 's afgronds poel ter neder zijn gesmeten,
Dan ik ontbloot van Jezus' gunst zou zijn,
Dan Hij Zijn trouw en liefde zou vergeten!"

Ja, tegen het westen tegen de woedende zee tegen de verslindende dood, ben ik daar gewis en zeker dat de eeuwige dag mij zal opgaan? O, als ik met Christus verenigd ben dan ben ik ook daarvan zeker. Hij zelf staat er mij Borg voor en is mij een vastigheid. Want Hij staat vast en onverwrikt tegen de dood. Welaan, laat ons dan nu ook de Tabernakel beschouwen gelijk die is tegen het westen.

Waarom staan hier zes berderen? Om daarmee aan te tonen en af te schaduwen de arbeid, van de ziel van onze Heere, de kracht waarmee Hij deze arbeid verricht en volbracht heeft. En gelijk God bij de eerste schepping in zes dagen de hemel en de aarde geschapen heeft, zo ook zou de Heere Christus in het beeld van deze zes berderen ons voorgesteld worden als de Schepper van de nieuwe hemel waar geen dood komt, en van de nieuwe aarde, waar geen verderving is. De zes berderen zijn de arbeid van Zijn ziel, waarin Hij de wil van God volbracht en de nieuwe schepping daargesteld heeft.

Zij staan niet afzonderlijk, maar verbonden, ter ene zijde vastgemaakt aan een zevende, en ter andere zijde aan een achtste berd. Zo staat de arbeid van Zijn ziel in onwankelbare kracht in de rust van de zevende dag, waarin Hij als Middelaar voor ons is ingegaan, en in de kracht van de achtste dag, de dag van Zijn opstanding, daarom wordt ook het getal van de berderen, eerst "zes", daarna "acht" genoemd vers 25: "Alzo zullen de acht berderen zijn met hun zilveren voeten." zo staat dan tegen de dood, in welke gedaante dezelve zich ook moge vertonen, op deze berderen als het ware geschreven: "opstaan, ja, opstaan zal ook ik!"

Als gelovige plaats ik mij tegen het westen tegen de dood. Ik zal de dood niet zien, ik heb een eeuwig leven, ik weet mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan: en als zij (de wormen) na mijn huid dit (vlees) doorknaagd zullen hebben zal ik uit Mijn vlees God aanschouwen, Dewelke ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen en niet een vreemde. (Job 19: 25-27).

Zo is nu de Tabernakel ook aan de achterzijde gesloten, en elk berd staat op twee voeten, zodat het getal voeten aan de achterzijde in het geheel zestien bedraagt. "Zes" is het getal van de arbeid van de ziel van onze Heere, en "tien" de maat van de Wet, zie hier beiden verenigd.

Elke voet was gegoten uit een talent zilver (Exod. 38: 27). Een talent of centenaar is gelijk aan drieduizend zilveren sikkelen⁵. Zo is elke voet of basis waarop het berd stond volkomen voor God de Vader de Zoon en de Heilige Geest. Want het getal “duizend” betekent volkomen overwinning en een eeuwige vaste stand door het Woord. Elke voet predikt dus als het ware: “De zege is behaald, zij is ons zeker” en: “De Heilige Drieëenige God stelt Zichzelf daarvoor Borg.”

Daar staat nu de Tabernakel onwrikbaar vast in zichzelf op zijn voeten. De berderen zijn niet in de aarde ingeslagen of aan de grond zelf bevestigd. Zo was ook de Heere onze Heiland aan Zichzelf overgelaten Hij had geen hulp, geen steun, geen houvast buiten Zich, alleen Zijn geloof aan het Woord van God hetwelk is gelijk zevenvoudig gelouterd zilver, hield Hem staande, maar vandaar is het, dat Hij Zichzelf bouwde tot een vaste en zekere woning, waar wij verberging en beschutting vinden kunnen tegen alle noden en onweders.

Do voeten zijn vast en hecht verbonden aan het berd, een gat of groef gaat door voet en berd, waarin de pinnen (houvasten) gestoken worden, die beide verbinden. Deze gaten of groeven beduiden de wonden van de Heere, en de pinnen (houvasten of handen), betekenen de menigvuldige gaven en genaden van de Heilige Geest. De eeuwige Geest heeft zo de Goddelijke natuur van de Heere aan Wet en Evangelie verbonden, gelijk Hij ook zijn menselijke natuur daarmee verbonden heeft, opdat wij daarvan verzekerd zijn zouden dat Hij Zijn Wet handhaven zal, als een voor Zijn volk vervulde Wet, en dat Hij Zijn Evangelie zal laten heersen en regeren. Want alles, wat daarin staat, heeft Hij voor ons volbracht.

Het zevende berd, dat is, het berd van de rust, wordt verbonden met de twintig berderen aan de noordzijde door ringen. Want aldus lezen wij ook in vers 24: *“En zij zullen van beneden als tweelingen samengevoegd zijn; zij zullen ook als tweelingen aan het oppereinde deszelven samengevoegd zijn met een ring; zo zal het met de twee berderen zijn, tot twee hoekberderen zullen zij zijn.”*

Alles wat de Heere Christus gedaan heeft, en wat afgeschaduwd is in de twintig berderen, die tegen het noorden zijn, is verbonden met het zevende berd, het hoekberd van de rust van Christus, door een ring, dat is, door de verzegeling van de Heilige Geest. Zo is dit de betekenis: Alles, wat de Heere gedaan heeft, en hoe Hij staat en ons beschut en beveiligt tegen duivel en wereld is door zijn Geest met de eeuwige rust voor ons verbonden. En wat afgeschaduwd wordt in de twintig berderen, die tegen het zuiden staan, dat is, tegen de toorn van God is door een ring verbonden met het achtste berd, dat wil zeggen: het is bezegeld door de Heilige Geest dat de Heere Christus ons met Zich er doorgebracht heeft in Zijn opstanding, terwijl wij anders zwak en zonder kracht zijn, en daarom is het, dat wij zeggen: “Wat buigt gij u neder, o mijn ziel! en wat bent u onrustig in mij? hoop op God, want ik zal Hem nog loven. Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God.”

Zo staat dan de Tabernakel volkomen daar, geheel heerlijk en allerkunstigst samen gevoegd, tien ellen breed overeenkomstig de liefde, de volkomen vervulling van de Wet, en dertig ellen lang, drievoudig beantwoordende aan de Wet van de Drieëenige God. En daarover liggen nu de gordijnen en de bedekkingen.

Wij hebben echter nu nog te spreken over de richelen aan de berderen, maar de tijd noopt tot eindigen: hierover spreken wij een volgende maal.

Op één zaak echter moet ik u nog opmerkzaam maken.

De Tabernakel was maar een klein lichaam; stelt u voor: een lengte van vijfenveertig voet, (want een Hebreeuwse el was naar onze maat omstreeks een en een halve voet) een breedte van vijftien voet, en een hoogte van eveneens vijftien voet; dit kleine lichaam stond in de woestijn, en al wat zich daartegen verzette, stortte daarvoor neder; koningen, machtige en geweldigen hebben daarvoor gesidderd en gebeefd. Maar de kinderen, de kleinen en armen, die tot God geroepen hebben in hun

⁵ Zulk een zilveren sikkal heeft de waarde van een halve rijksdaalder.

nood, hebben in waarheid de genade gevonden, die daarin verborgen lag. Het onaanzienlijke en geringe van de onzichtbare God, is alleen aanzienlijk en alleen in waarheid groot. Naar deze waarheid behoeven wij niet lang te zoeken! Is het niet nog veel kleiner, en toch oneindig groot en heerlijk tevens, wat wij aanschouwen in de kribbe te Bethlehem, en aan het kruis op Golgotha? Amen!

Nazang: Psalm 46 vers 5

*God stilt alom het orelogen;
Zijn arm verbreekt de taaie bogen;
Doet spies en speer aan stukken slaan,
En wagens door het vuur vergaan.
Laat af! dus spreekt de Heer' der Heeren,
Weet! Ik ben God, elk moet Mij eren;
Het heidendom, ja, 't gans heelal
Verhoge Mij met lofgeschal!*

IV. DE RICHEL'S AAN DE BERDEREN⁶

Voorzang: Psalm 135, vers 1-3

Prijst de Naam van uwen God
 's Heeren knechten! hier vergaârd.
 Prijst Zijn Naam en wijs gebod,
 Daar g' in 't voorhof staat geschaard,
 En uw ambt bekleedt met eer
 In het huis van onze Heer!

God is goed, looft Hem te zaâm
 Met gezang en snarenspeel;
 Prijst Zijn liefelijke Naam,
 Want de Heer' heeft Israël
 Zich ten eigendom geschikt;
 Jakob door Zijn heil verkwikt.

God is groot, ik weet, dat Hij
 Hoger is dan alle goôn.
 Onze God voert heerschappij!
 Hij beheerst van Zijnen troon
 Hemel, afgrond, zee en aard,
 God is aller hulde waard.

Tekst: Exodus 26: 26-29

“Gij zult ook richels maken van sittimhout: vijf aan de berderen van de ene zijde van de Tabernakel; en vijf richels aan de berderen van de andere zijde van de Tabernakel; als ook vijf richels aan de berderen van de zijde van de Tabernakel, aan de beide zijden westwaarts. En de middelste richel zal midden aan de berderen zijn, doorschietende van het ene einde tot het andere einde. En gij zult de berderen met goud overtrekken, en hun ringen (de plaatsen voor de richels) zult gij van goud maken: de richels zult gij ook met goud overtrekken.”

Mijn Geliefden!

Er wordt in Job 41: 6-8 van de Leviathan, dat is, geestelijk van de duivel, het navolgende gezegd: “Zeer uitnemend zijn zijne sterke schilden, elk één gesloten als met een nauwdrukkend zegel” of met een ring. “Het ene is zo na aan het andere, dat de wind daar niet kan tussen komen. Zij kleven aan elkaar, zij vatten zich samen, dat zij zich niet scheiden.”

In veel meerdere mate geldt dit van de Tabernakel, van de woning van God, van Christus, geopenbaard in het vlees.

Het getal van de berderen aan de Tabernakel is, zoals wij zagen, achtenveertig, dat is, viermaal twaalf. Aan elke zijde zijn vijf richels of grendels, in het midden één boven deze twee, en beneden deze twee. De berderen zijn overtoegen of bekleed met goud.

Uit dit goud komen de ringen tevoorschijn maar deze liggen ietwat dieper in de berderen. Zo zijn dan vijf rijen aan de ene en de andere zijde, en ook tegen het westen; daardoor gaan telkens vijf richels of

⁶ Gehouden 25 Januari 1857 's avonds.

grendels, allen vervaardigd van hetzelfde hout als de berderen, en overtrokken met goud. Dezelve worden door de ringen gestoken.

Wat betekenen nu de ringen, wat de richels, en wat het getal “vijf”?

Van de ringen geldt hetzelfde als van de striklisjes aan de beide gordijnen; daaraan waren vijftig striklisjes en haakjes, die de gordijnen samenhielden boven de voorhang, die voor het Heilige der heiligen hing. De ringen kwamen uit de berderen tevoorschijn. Deze waren niet maar verguld. Want enkel verguld hout was een symbool van huichelarij geweest en had ook niet de minste stoot kunnen verdragen zonder schade te lijden, integendeel, gouden platen waren daarop gelegd. En “goud” betekent: het vertrouwen op God, het geloof, het geloof zoals het bij onze Heere geweest is, die gebeden heeft Psalm 16: 1: “Bewaar Mij, o God. Want Ik betrouw op U,” en Psalm 18: 3: “De Heere is mijn Steenrots, en Mijn Burg, en Mijn Uithelper; Mijn God, mijn Rots, op welke Ik betrouw; Mijn Schild, en de Hoorn Mijns heils, Mijn hoog Vertrek,”

Deze gouden platen betekenen zo het geloof en vertrouwen van onze dierbare Heere en Heiland, dat Hij had op God, de Vader.

Wat nu het goud aan de berderen betekent dat betekent ook het goud van de ringen en het goud aan de richels. Wat geschiedt er nu, waar het geloof is? Ach, daar is hoge aanvechting; daar is de behoefte, zich vast te houden en vastgehouden te worden, om niet te vallen of neer te storten. De berderen, als zij geheel gereed en opgericht zijn, staan nog los. En al is het, dat zij inwendig door houvasten verbonden zijn, zij moeten toch bovendien een andere vastigheid hebben en een zeker houvast, om onwankelbaar te staan. Gelijk uit het goud van de berderen de gouden ringen te voorschijn komen, zo komt ook uit het geloof het worstelen met God voort, de behoefte en het verlangen, om vastgehouden te worden, een houvast te hebben, ten einde staande te kunnen blijven. De ringen zijn zo ook van goud. Want uit geloof komt ook weer geloof voort. Het geloof is immers niet dood, maar leeft en beweegt zich, zo zijn dan de ringen, als het ware, de handen, de vingers, die zich krommen, om te grijpen en vast te houden.

In het geheel waren tweehonderdenveertig zulke ringen aan de Tabernakel, vijf aan elk berd. Tweehonderdenveertig dat is: twintigmaal twaalf. “Twaalf” is het grondgetal, waarin het huis van God samengehouden wordt. Want de Drieëenige God verenigt Zich met de arme mens en neemt die in Zich op; dat is het getal “vier”, hetwelk een kwadraat vormt, daarop verheft zich, symbolisch aangewezen door driemaal vier, het getal “twaalf,” het grondgetal van het huis van God. Twaalf is daarom ook het getal van het volk van God, van de kinderen van Israël, het getal van hen, die met God geworsteld hebben, opdat zij de belofte mochten verkrijgen. En als de Wet op Golgotha vervuld was, vinden wij het getal “twaalf” vermenigvuldigd met “tien”; dat is: *honderdentwintig* discipelen zijn samen die daar worstelen en bidden verwachtende de Heilige Geest, die hun beloofd is (Handelingen 1: 15). Tweemaal honderdentwintig, of tweehonderdenveertig, is nu het getal van de ringen, om aan te duiden de tweevoudige gemeente, de Profetische en de Apostolische, die samen verenigd is in het verbond met Christus; en Christus voor haar, om de zaligheid aan te grijpen en vast te houden.

Wat komt er nu in de ringen van de Tabernakel, dat die vast sta? *Richels of grendelen*. In Psalm 147: 12-13 lezen wij: “O Jeruzalem! roem de Heere; o Sion! loof uw God. Want Hij maakt de *grendelen* (richels) uwer poorten sterk. Hij zegent uw kinderen binnen in u.”

Als de richels, de grendelen, voor de poort geschoven worden, dan kan geen vijand de stad binnen komen; geen vloek en geen verdoemenis, geen duivel en geen dood zal in deze stad komen. De poorten van Jeruzalem zijn de Goddelijke en menselijke natuur van onze Heere Jezus Christus. Want alleen door Hem, door zijn Goddelijke en menselijke natuur, komen wij de Godsstad binnen. En deze poorten, de beide naturen verenigd in één persoon, hebben grendelen of richels die daarvoor geschoven worden, zodat niets vijandelijks in de stad komen kan, eeuwige vrede zal binnen dezelve gehandhaafd blijven.

Soortgelijke betekenis hebben de richels (grendelen) aan de berderen van de Tabernakel. De richels zijn een symbool van “vastheid” en “hechtheid”, immers zij geven aan het hele gebouw zijn vastigheid

en hechtheid. Deze richels gaan van het ene einde tot het andere, en houden de berderen samen, zodat geen berd kan worden omgeworpen, maar al in een rechte lijn staan blijven, onwrikbaar. De berderen kunnen niet gebogen of scheef gezet worden; zoals God wil, dat zij staan zullen, zo zullen zij staan en zo ook blijven staan. De richels zijn van hetzelfde hout als de berderen, van sittemhout van het witte, onverderfelijke vaste hout van deze gedoornde boom. De geestelijke richels zijn daargesteld en verworven door het allerheiligst lijden en sterven en overwinnen van onze Heere, dat duivel en dood niet verbreken kunnen waar de worm geen schadelijke invloed op uitoefenen kan. En deze richels zijn opnieuw bekleed en omgeven met goud, dat is met geloof.

Wat betekenen deze richels? Zij betekenen de menigvuldige genaden of gaven van de Heilige Geest, die Zich als wel beproefd doet kennen in de aanvechtingen.

Als het uit het zuiden stormt, als de gloedwind van Gods toorn jaagt en loeit, dan moeten de berderen vast staan, het ene met het andere verbonden. En als de aanvallen komen of vanuit het zuiden, van Egypte, waar men met wijsheid van de mensen de wijsheid van God bestrijdt; of vanuit het noorden, van Babel, waar men God, de Levende en Rechtvaardige, met afgoden en dode werken bestrijdt, of vanuit het westen, waar de dood in al zijn verschrikkelijke gestalten zich toont, o, daar is het wel nodig, dat de Tabernakel vast sta en blijve in zijn rechte stand. En zo komt dan de kracht van de genadegave van de Geest in het geloof en schiet door de ringen door. En de berderen staan vast; een wand rechts tegen de toorn van God, een wand links tegen de aanvallen van de wereld en van de duivel, en een wand aan de achterzijde tegen de verschrikkingen van de dood.

Daarom wordt ook door de Apostel Paulus van onze Heere Jezus Christus betuigd: “Die in de dagen Zijns vleses gebeden en smekingen tot Dengene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd heeft, en is verhoord uit de vreze.”⁷ Daarom lezen wij ook zo dikwijls van Hem bij de Profeten: Ziet, Mijn Knecht, Ik ondersteun Hem, Ik sterk Hem, Ik heb mijn Geest op Hem gegeven. Daarom lezen wij ook van Hem, onze Heere Jezus Christus, dat, toen Hij uit de Jordaan opklom, van alle licht en alle troost ontdaan terwijl elke steun Hem ontvallen was: “Hij bad”, eveneens dat Hij in Gethsemané in het gebed worstelde. Dat is afgeschaduwd en aangeduid in het symbool van de ringen aan de berderen. De Heilige Geest komt echter aan de Jordaan uit de hemel op Hem neer, in de gedaante van een duif, en komt zo aan het verlangen van Zijn ziel te hulp; dit is ons in een beeld getoond door de richel, die door de ringen gestoken wordt, die als het ware daarnaar verlangen, en zo gaat de Heere, bevestigd en omgord met zulke richels, in de woestijn, om verzocht te worden van de duivel, die de berderen omverstoten wil. Bij Adam is het hem gelukt; het zal hem echter aan deze Tabernakel, aan Christus, niet gelukken. De kracht van de Heilige Geest houdt Hem staande, dat Hij vast staat met het woord: “Er staat geschreven!”

Naar Galilea vertrok de Heere weer door de kracht van de Geest, gelijk wij lezen Lukas 4: 14, en Hij leerde aldaar in de Synagoge. Daarom predikte Hij ook in de Synagoge te Nazareth: “De Geest des Heeren Heeren is op Mij omdat de Heere Mij gezalfd heeft.” En opnieuw: “Wanneer Ik door de Geest Gods de duivelen uitwerp.” daar zegt Hij toch duidelijk, in Wiens kracht Hij werkte. En na Zijn opstanding gaf Hij door de Heilige Geest aan de Apostelen bevelen, en “door de Heilige, de eeuwige Geest”, betuigt de Apostel “heeft Hij Zichzelf voor ons Gode onstraffelijk opgeofferd.”

De richels zijn zo een symbool van de eeuwige Geest met Diens menigvuldige genaden en gaven; een symbool van de kracht van de Almachtige Geest Die van de Vader gezonden is; die de Zoon gegeven is niet met mate, maar in alle volheid, gelijk Johannes de Doper getuigt.

Van deze richels waren er *vijf aan iedere zijde*, vijf tegen het zuiden, vijf tegen het noorden, vijf tegen het westen, dat is vijftien, of driemaal vijf. “Vijf” nu geeft te kennen de kracht van de Geest, waarop wij nader zullen terugkomen, en “drie” is het getal van de heilige *Drieëenheid*. Deze *richels* bestonden niet uit één stuk, maar uit meerdere stukken of delen waarvan het ene stuk steeds in het andere werd

⁷ Hebr. 5: 7 “απο της εὐλαβειας” uit de vreze. Luther: “omdat Hij God in ere had.” Zie de kanttekening van onze Statenbijbel.

ingeschroefd. De richels, die aan de zijden van de Tabernakel waren, bestonden elk uit vijf stukken, en de richels van de achterzijde, elk uit vier stukken; dat is samen zeventig stukken, waaruit alle richels samen gezet waren.

“Zeventig” is het getal van de volkomen rust in de verbondstrouw van God. Hij zal aan het einde Zijn “zeventig” wel handhaven. Eu al is het, dat een geheel volk omdat het de zevende dag, de Sabbat, niet heiligt, en omdat het het zevende jaar, het jubeljaar, het jaar van de vrijheid, niet houdt, verbannen wordt en uitgestoten in een vreemd land, in de gevangenschap, zeventig jaren moet het duren, alsdan voert de verbondstrouw van God Zijn volk weer terug.

Aan elke wand zijn zo vijf richels, één in het midden, twee daarboven, en twee daar beneden, zodat dus deze vijf richels langs alle wanden lopen. Het getal “*vijf*” heeft ook zijn bijzondere betekenis; laat ons die onderzoeken. Wij lezen Gen. 47: 1-2; “Toen kwam Jozef en boodschapte Faraö, en zei: Mijn vader en mijn broeders, en hun schapen, en hun runderen, met alles, wat zij hebben, zijn gekomen uit het land Kanaän; en zie, zij zijn in het land Gosen. En hij nam een deel van Zijn broederen, te weten *vijf* mannen, en hij stelde hen voor Faraö’s aangezicht.” Waarom niet zeven mannen? waarom niet drie of vier? “*vijf*” is steeds het getal van de macht of kracht, waardoor alle overigen, namelijk het hele getal en de hele macht van de familie, vertegenwoordigd worden. Al de zeventig zielen werden door deze vijf broeders vertegenwoordigd; in hen waren al de anderen als het ware ingesloten en ook opgenomen.

En toen Jozef zijn broeders spijsde, gaf hij aan zijn broeder Benjamin *vijfmaal* meer dan aan de andere; als wilde hij zeggen: “U, mijn jongste broeder Benjamin, zult met mij erven, en alles hebben.” (Gen. 43: 34).

En toen de Egyptenaren alles verkocht hadden, beval Jozef, dat zij aan Faraö het *viijfde* deel van de inkomst zou geven. (Gen. 47: 24). Met dit *viijfde* deel verklaarden en bekenden zij als het ware: Alles behoort de koning toe, alles hebben wij van zijn genade en ontferming; zijn goedheid is het, dat wij het land bebouwen mogen en zo in het leven blijven. De kracht en de macht is van hem. Dit gold ook voor het volk Israël. Jozef had het ook voor hen zo beschikt en verordend, dat zij tot op Gods tijd, dat is, tot op de tijd, dat Hij hen uit het diensthuis zou verlossen, de koning onderdanig en gehoorzaam zouden blijven, van wie zij zo veel weldaden ontvingen.

Toen David Abigail tot huisvrouw verlangde, maakte zij zich op en nam met zich *viijf* jonge maagden daarmee haar hele hofstaat te kennen gevende (1 Sam. 25: 42). Zo gaat het de hele Schrift door. De getallen staan daar nimmer zonder betekenis nimmer willekeurig of zonder doel.

De kinderen van Dan zonden uit hun geslachten uit hun einden *viijf* mannen die strijdbaar waren, om het land te verspielen. Deze vijf kwamen in de plaats van allen. (Richt. 18: 2). Zo werden van de mannen die steeds voor de koning van Juda stonden, *viijf* voor de koning van Babel gebracht en doodgeslagen. (2 Kon. 25: 19). Sanballat zond tot *viijf malen* toe met een open brief naar Nehemia, om die te verschrikken en te ontmoedigen. Maar tot *viijfmaal* toe wees Nehemia hem af en verloor de moed niet, en de bouw werd voortgezet. (Neh. 6: 5). Het Koninkrijk der hemelen wordt vergeleken bij *viijf* wijze en *viijf* dwaze maagden. Met deze “*viijf*” zijn bedoeld *alle* wijze en *alle* dwaze maagden. De vijf vertegenwoordigen alle overigen. Zo spijsde de Heere *viijfduizend* mannen met *viijf* broden. Hij ziet die vijf aan als had Hij alle broden, en als spijzigde Hij ook al degenen, die niet aanwezig waren.

Bij de ouden werd het harnas aangespt onder de *viijfde* rib. Vergel. 2 Sam. 2: 23. Vandaar dat het getal “*viijf*” en het woord “geharnasd” of “in krijgsmacht,” in het hebreuws bijna hetzelfde woord is. Bijvoorbeeld Exodus 13: 18 staat: “De kinderen Israëls nu togen bij vijven uit Egypteland.” Wat hier door “bij vijven” vertaald is, (eigenlijk: in vijf hopen of heiren), vertalen anderen door “gewapend”, “geharnasd.” Anderen zijn er die het aldus vertalen: “geordend als in slagorde.” Beide is goed. Zij togen uit Egypteland “geharnasd en geordend in slagorde.” De slagorde bestond uit het midden van de legers of de kern, de voorhoede, de achterhoede, en de rechter- en linkervleugel. Zo hebben wij dan hier de hele legermacht van de Geest aangeduid op de drie zijden of wanden van de Tabernakel. Een schild is het, als het ware, hetwelk de Heere Christus opheft, en waarmee Hij al aanvallen en

listen van het zuiden, van het noorden, en van het westen afkeert en afwendt. Ziedaar, de middentocht, de voor- en achterhoede, en de beide vleugels.

De vijf richels hetekenen zo de hele legermacht van de Geest, vertegenwoordigd aan de zijden van de Tabernakel voor de hele gemeente. De Tabernakel draagt dit schild als symbool van deze macht, die weliswaar een onmetelijke en oneindige is, maar juist daarom vertegenwoordigd is door het getal “vijf.” De zwakheid van ieder lid van de gemeente is eveneens oneindig, de behoefte aan hulp voortdurend, en het zuchten en bidden houdt nimmer op. Daarom moet ook de macht en de kracht in Christus, om staande te blijven tegen de storm uit het zuiden, en de aanvallen uit het noorden, en de macht uit het westen, dat is van de dood, een oneindige zijn. En die macht is ons afgebeeld in de vijf richels aan elke zijde van de Tabernakel.

Sommigen zijn er, die gemeend hebben, dat er nog een verborgen richel zou geweest zijn; dat midden door de één el dikke berderen een gat geboord zou zijn, waardoor men deze met goud bekleedde richel gestoken zou hebben. Moeilijk is het dit te bevestigen of te ontkennen. De zwaarigheid ligt in het 28e vers, dat op onderscheiden wijzen vertaald wordt. Wij nemen echter aan, dat het zo geweest is: dat de middelste richel dieper in het berd lag, dan de anderen, wel niet innerlijk geheel verborgen, maar op het zelve, echter zo, dat een groef door de berderen liep, en die ten gevolge ook de ringen dieper lagen, zodat de middelste richel bijna niet kon gezien worden. Deze middelste richel is: Christus alles in allen. De genade en gave en kracht van de Geest wordt weliswaar bespeurd en bevonden, maar de middelste richel, die het best en het meest samen houdt, wordt niet zo licht gezien. Dezelve moet men er niet zoeken uit te nemen. Want dan houden de anderen ook niet meer.

En nu, mijn Geliefden! vatten wij alles samen in de woorden van de Apostel Paulus in diens Brief aan de Efeziërs, hoofdstuk 4: 15-16, waar hij, weliswaar van het menselijk lichaam spreekt, maar toch tevens het oog heeft op de wonderheerlijke samenstelling van de Tabernakel, dat is op het geestelijk lichaam van Christus. Daar schrijft hij: “Uit Christus bekomt het hele lichaam, bekwamelijk samengevoegd en samen vastgemaakt zijnde door alle voegselen van de toebrengring naar de werking van een iegelijk deel in zijn maat, de wasdom van het lichaam tot zijns zelfs opbouwning in de liefde.”

Christus is zo een Tabernakel, een woning voor ons en opnieuw neemt Hij ons in Zich op, opdat wij zijn zouden Zijn woning. Zo is Hij woning voor ons en woning in ons. Wij, die in Hem geloven, wonen in Hem, en Hij woont in de Zijnen door Zijn Woord en Geest.

Gelijk nu elk berd Christus beduidt, zo beduidt het ook tegelijk de ware gelovige in Christus. Ware gelovigen zijn aan en in de woning van God, dat is, in Christus, wat de berderen of de pilaren zijn aan de Tabernakel. Daarom lezen wij ook Openb. 3: 12: “Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daar uitgaan” dat is, hij zal niet uit de rij van de overige berderen geworpen worden. Want hij geeft in zijn overwinning het bewijs, dat hij hoewel verderfelijk, door de nieuwe schepping uit onverderfelijk hard en geurig hout gemaakt is, ook dat hij, hoewel mens de Goddelijke natuur is deelachtig geworden. Iedere gelovige, hoewel hij met Mefiboseth zeggen moet: “Wat is Uw knecht, dat gij omgezien hebt naar een dode hond, als ik ben?” wordt nochtans opgericht door het Woord van de Heere: “Vrees niet. Want Ik wil voorzeker barmhartigheid bij u doen om Mijns Christus wille.”

Gelijk als elk berd met het mes geschaafd en glad gemaakt en zo toebereid was, zo is ook ieder waar gelovige door kruis en droefenis, door alles wat hij met Christus geleden en doorgemaakt heeft, als geschaafd en toebereid tot een pilaar aan Gods woning. En gelijk de berderen al bekleed waren met goudse platen, zo zijn de gelovigen bedekt en bekleed met het ware geloof; waarom er van de bruid Christus geschreven staat: (Psalm 45: 10) “De koningin staat aan uw Rechterhand, in het fijnste goud van Ofir.” En gelijk elk berd op twee zilveren voeten stond, die als de voeten van dieren gespleten of verdeeld waren, zodat die niet verzinken konden in het slijk en de modder, zo staat ieder gelovige ook op de verdeelde zilveren voeten van het Woord van de waarheid, als een rein dier. (Vergel. Lev. 11: 3).

Eindelijk, gelijk elk berd zijn ringen heeft, om te grijpen naar de gave en de kracht van de Geest en

van het geloof, om die vast te houden, zo heeft ook ieder gelovige deze ringen van het gebed, opdat hij staande blijve. Hij strekt deze ringen van nood en behoefte uit naar genade, naar de verzegeling door de Heilige Geest, naar volle eezekerheid. De Heere alleen kan helpen. Maar Hij is verborgen. Daar roept dan het geloof uit de diepte en schreeuwt om een houvast te hebben, de berderen schijnen los te staan, te wankelen en uit elkaar te vallen, maar plotseling en onverwachts worden de richels door de ringen gestoken, en de mens: staat vast en onverwrikt! Amen.

Slotzang: Lied 33 vers 3

Gij zijt het Hoofd des lichaams, Heer!
O zie op ons, Uw leden, neêr,
Wil licht en troost ons schenken.
Geef vrede en blijdschap, vreugde en kracht,
Verkwik de ziel, die U verwacht,
En wil haar spijsen, drenken!
Geef toch,
Schenk toch,
Dat mijn harte, ook in smarte, U moog' prijzen,
En met lofzang eer bewijzen.

V. DE VOORHANG VOOR HET HEILIGE DER HEILIGEN⁸

Voorzang: Psalm 145, vers 1 en 2

O God, mijn God! Gij aller vorsten Heer!
Ik zing, verheugd, Uw grote Naam ter eer.
Ik zal de roem van Uwe Majesteit
Verhogen tot in d' eind'loos eeuwigheid.
'k Zal dag aan dag U eer en dank bewijzen.
De Heer' is groot! al 't schepsel moet Hem prijzen;
Zijn grootheid streeft het kloekst begrip te boven,
Laat elk geslacht Zijn werk en almacht loven!

Ik zal, o Heer! die ik mijn Koning noem,
de luister van Uw Majesteit en roem
Verbreiden, en Uw wonderlijke daân
Met diep ontzag aandachtig gadeslaan.
Elks juichend hart zal Uw geducht vermogen,
De grote kracht van Uwe arm verhogen;
Ik zal mijn stem met aller lofzang paren,
En overal Uw grootheid openbaren.

Mijn Geliefden!

Wat de Heere Jezus tot de Apostel Petrus gezegd heeft, dat zegt Hij ook tot al de Zijnen, namelijk: “Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na deze verstaan.” (Joh. 13: 7). Wat deed de Heere dan aan zijn lieve Petrus, of wat wilde Hij aan hem doen? Hij wilde hem de allerhoogste en allergrootste weldaad bewijzen. Hij wilde Petrus een dienaar zijn, en hem behandelen als een koning. Dit ging echter zo toe, dat het voor Petrus te veel was. De Heere wilde hem de voeten wassen. Petrus echter meende, dat dit niet mocht geschieden. De Heere, als Hij Zich met ons inlaat, wil ons altijd de voeten wassen, wil ons reinigen, wil ons gelukkig maken, opdat wij eeuwig deel aan Hem zouden hebben; zijn wijze van doen is daarbij echter steeds zó, dat het ons vreemd voorkomt, en dat, indien wij de keuze hadden en de wijze van handelen aan ons zou verblijven, wij het anders zouden maken. Edoch: “Wat Ik nu doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na deze verstaan.”

Als nu echter de Heere ons de grootste en hoogste weldaden bewijst, dan hangt voor onze ogen een voorhang. Wij verstaan de Heere niet, wij begrijpen Hem niet, wij vragen bij alles wat Hij doet, waartoe en waarom? Wij menen met Petrus, dat wij ook anders wel daarheen zouden komen, waar wij wezen moeten, zonder dat ons de voeten gewassen werden door de Heere Jezus Christus onze Koning, die toch ons aller dienaar zijn wil. Maar wel ons, dat de Heere niet daarnaar vraagt, wat wij willen en wat ons behaagt, veeleer zijn weg voort gaat in de macht van Zijn liefde en trouw. Maar ook wel ons, als Hij ons in zijn liefde de voorhang wel eens een weinig oplicht en ons laat inzien in het binnenste van Zijn hart, in Zijn genade, in Zijn hemel: o daar lacht dan het treurige en bedroefde kind weer en zegt: ja, dat is toch waar! ik had het niet geweten, nu echter bevind ik het: U hebt alleen lief gehad, U bent alleen goed en wijs! en welk een genade: U hebt U voor ons willen laten straffen, hebt U voor ons aan het kruis willen laten nagelen en Uw vlees laten verscheuren, opdat wij door u konden door- en ingaan tot onze eeuwige genezing.

Naar aanleiding hiervan beschouwen wij in dit morgenuur de voorhang, die tussen het Heilige en het

⁸ Gehouden 12 Juli 1851, 's voormiddags.

Heilige der heiligen hangt. En waarvan wij lezen:

Tekst: Exodus 20: 31-34

“Daarna zult gij een voorhang maken van hemelsblauw en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen; van het allerkunstelijkste werk zal men die maken, met cherubim. En gij zult hem hangen aan vier pilaren van sittimhout, met goud overtogen, hun haken zullen van goud zijn; staande op vier zilveren voeten. En gij zult de voorhang onder de haakjes hangen, en gij zult de Ark van de getuigenis aldaar binnen de voorhang brengen. En deze voorhang zal ulieden een scheiding maken tussen het Heilige en tussen het Heilige der heiligen. En gij zult het verzoendeksel zetten op de Ark van de getuigenis, in het Heilige der heiligen.”

Tussenzang: Psalm 111, vers 1 en 5

Looft, Halleluja! looft de Heer!
Mijn ganse hart verheft Zijn eer;
Ik zal Zijn Naam en grootheid prijzen.
'k Zal, met d' oprechten onderling
Vereend, in hun vergadering
En raad, Hem plechtig eer bewijzen.

't Is trouw, al wat Hij ooit beval;
Het staat op recht en waarheid pal,
als op onwrikbre steunpilaren.
Hij is het, die verlossing zond
Aan al Zijn volk; Hij zal 't verbond
Met hen in eeuwigheid bewaren.

De voorhang, waarvan hier sprake is, is door de vrouwen vervaardigd geworden, door de vrouwen van de gemeente, die daartoe bereidwillig zijn gemaakt geworden. Eva, de moeder, heeft gegeten van de boom van de kennis van het goede en van het kwade, heeft haar man daarvan gegeven, en is zodoende de oorzaak geweest, dat zulk een voorhang ontstond tussen God en Zijn kinderen. Maar de maagd, Maria de gezegende onder de vrouwen, is door God verkoren geworden, dat zij de Christus baren zou, van wie deze voorhang een afschaduwing is. De gelovige vrouwen in Israël hebben deze voorhang gemaakt, om daarmee te betonen hoe God het geslacht, dat door de duivel op het diepste gestort was, verkoren heeft, om het heil van de mensen weer aan het licht te brengen.

Het woord, hier met “voorhang” vertaald, komt van een woord, dat eigenlijk “scheiden” of “verscheuren” betekent. Dat deze voorhang een scheiding geweest is, vinden wij in vers 33, waar wij lezen: “Deze voorhang zal ulieden een scheiding maken tussen het Heilige en tussen het Heilige der heiligen.” Het is hetzelfde woord, dat gebruikt wordt, Gen. 1: 4: “En God maakte *scheiding* tussen het licht en de duisternis.” Deze Voorhang wil zo zeggen: Het Heilige heeft op zichzelf beschouwd, geen betekenis voor God; het heeft met de hemel niets gemeen. Maar het Heilige der heiligen *dát* is het, en uit het Heilige der heiligen, van het verzoendeksel de troon van de genade af, wordt alles geheiligt. Maar de weg tot het verzoendeksel, tot de troon van de genade, gaat door de voorhang heen.

De voorhang is gemaakt geworden van hemelsblauw en purper, en scharlaken of karmozijn, “en fijn getweernd (zesdradig), linnen; van het allerkunstelijkst werk zal men die maken met cherubim, m.a.w. de voorhang zal zijn een kunstig weefsel met cherubim daarin.” “En gij zult hem hangen aan vier pilaren van sittimhout, met goud overtogen, hun haken zullen van goud zijn, staande op vier zilveren voeten, en gij zult de voorhang onder de haakjes hangen.” Hier ook zijn de haakjes van de tien gordij-

nen bedoeld, die de Tabernakel vormen, en waarvan vijf met hun haakjes aan de striklisjes van de andere vijf gehecht zijn. Dus: onder deze haakjes kwam de voorhang te hangen. “En gij zult de Ark van de getuigenis aldaar binnen de voorhang brengen opdat hij ulieden een scheiding zijn tussen het Heilige en tussen het Heilige der heiligen.”

Mijn Geliefden! Terwijl de Heere God tot Mozes gezegd had: “Zie dan toe, dat gij het alles maakt naar het voorbeeld, hetwelk u op de berg getoond is,” en naardien de Apostel Paulus zelf getuigt, dat dit voorbeelden geweest zijn van de hemelse dingen, zo spreekt het vanzelf, dat God hier ook iets heeft willen aanduiden, wat tot het geloof behoort. En wat betekent dan deze voorhang? Paulus zegt het ons in de brief aan de Hebreëren. Daar hebben wij vooreerst in Hoofdstuk 6: 17-20: “Maar God, willende de erfgenamen van de beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn Raad, is met een eed daartussen gekomen; opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zou hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop vast te houden; welke wij hebben als een anker van de ziel, hetwelk zeker en vast is, en ingaat in het voorhangsel; daar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus, naar de ordening van Melchizédek een Hogepriester geworden zijnde in der eeuwigheid.”

Hier is de voorhang dus de weg, de ingang en doorgang tot de hemel. En in hoofdstuk 10: 19-20: “Dewijl wij dan broeders! vrijmoedigheid hebben in te gaan in het heiligdom,” dat is het Heilige der heiligen, “door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, die Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is, door Zijn vlees.” Hier zien wij dus, dat de voorhang tussen het Heilige en het Heilige der heiligen een schaduw is geweest van het vlees van onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus. Ik zeg: het *vlees*. Dat is nu echter niet te verstaan van het vlees, op zichzelf beschouwd, zoals men spreekt van het vlees van de dieren, vogelen en vissen, maar gelijk geschreven staat: “En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond” (Joh. 1: 14) en “God is geopenbaard in het vlees” (I Tim. 3: 16.) en: “Alle geest, die belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, die is uit God “ (1 Joh. 4: 2) zo betekent “vlees” de menselijke natuur van onze Heere Jezus Christus. En opnieuw is hier niet bedoeld, de menselijke natuur op zichzelf beschouwd, maar de menselijke natuur, gelijk wij die hebben, nadat wij van God afgefallen zijn. Deze natuur, die gezondigd heeft, heeft Hij aangenomen, Zelf zijnde zonder zonde. En deze natuur die gezondigd heeft, heet voor God “*vlees*.” Zo betekent dan de voorhang het vlees van onze Heere Jezus Christus.

Wij heten vlees, en God Geest. Vlees zijn wij omdat wij van God af zijn. “Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees, en hetgeen uit de Geest geboren is, dat is Geest.” (Joh. 3: 6). Vlees en Geest zijn voor eeuwig gescheiden. Wereld en God zijn voor eeuwig gescheiden, en kunnen niet samenkomen vanwege de zonde, vanwege de toorn, de vloek en de vijandschap. Er kan in eeuwigheid geen vrede tussen deze beiden wezen. Wij zijn van God gescheiden, omdat wij vlees zijn, en hoe komen wij, hoe komt vlees weer tot God? God wil het weer terug hebben, wil het weer bij Zich hebben, terwijl er een opstanding van het vlees zal plaats hebben. Hoe komt echter vlees tot God? Dit kan zonder verzoening, zonder genoegdoening onmogelijk geschieden. Indien vlees en God tot elkaar zou willen naderen, zonder verzoening, dan moest alle vlees verscheurd worden. Daarom, omdat het voor ons onmogelijk is, tot God te naderen, omdat het naar de Wet (Rom. 8: 3) onmogelijk is, ons tot God te brengen, zo heeft God zelf Zijn Zoon gezonden in de gelijkheid van het zondige vlees (grondtekst: in gelijkheid van vlees van zonde) en dat voor de zonde, en heeft zo in Hem de zonde veroordeeld, en door Hem de weg geopend en daargesteld, dat vlees, gelijk wij zijn, zonder verscheurd te worden, tot God zal mogen naderen, tot Hem, als tot een lieve Vader en genadige God.

De voorhang betekent Christus vlees. Aan deze voorhang hebben wij vooreerst de *hemelsblauwe* kleur. Van Adam staat geschreven, dat hij geweest is uit de aarde, aards; (1 Cor. 15: 47) van onze Heere echter staat geschreven, dat Hij niet ontvangen is door de wil en de kracht van de man, maar door overschaduwing van de Heilige Geest, dat Hij zo is de Heilige uit de hemel. En hoewel de Heilige uit

de hemel, heeft Hij nochtans vlees en bloed aangenomen uit de maagd Maria. Zo, geeft het hemelsblauw van de voorhang te kennen de heilige en wonderbare geboorte van de Heere, en verder zijn hemelse, wondere Middelaarstrouw, waardoor Hij alleen daarnaar gevraagd heeft: Wat zegt de Vader, wat wil de Vader? En wat de Vader zegt, wat Hij wil, dat wil Ik ook. Ik heb geen andere wil, dan die van de Vader. Zo hield Hij Zich in zijn eeuwige en wonderbare Middelaarstrouw aan zijn Vader en aan de Zijnen, die de Vader Hem gegeven had, om hen te roepen en te bewaren tot het eeuwige leven, gelijk Hij gesproken heeft in de dagen van Zijn vlees: “Niemand vaart op ten hemel, dan de Zoon van de mensen die in de hemel is” en: “Hetgeen Ik dan spreek, dat spreek Ik alzo, gelijk Mij de Vader gezegd heeft,” en: “Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen” en opnieuw: “Niemand zal mijn schapen uit mijn hand rukken.”

Het *scharlakenrood* nu wijst dáárop heen, dat Hij “zonde” is geweest voor de zonde, en het *purperrood* dáárop, dat Hij “zonde” voor ons, ja, een vloek voor ons heeft willen zijn. Dit beeld, dat “scharlakenrood” de zonde betekent, en “purperrood” de heiligheid, waardoor de zonde wordt weggenomen, vinden wij door de hele Heilige Schrift heen. Hierom lezen wij ook Jesaja 1: 18: “Komt dan, en laat ons samen rechten zegt de Heere: al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol.” Daarom was er ook in de wet bepaald, dat men sprengkwasten maken zou van cederhout, hysop en scharlaken, die geworpen werden in het midden van het vuur, waarin de rooie vaars verbrand werd; daar beduidde deze sprengkwast van scharlakenwol “onze zonde”, (Num. 19: 6). Zo gebruikte de priester bij de melaatsen, die rein verklaard werden en hun offerande brachten, ook zulke scharlakenwol, die heenwees op de zonde van de melaatse, (Lev. 13: 4). Daarom bidt ook David: “Verlos mij van bloedschulden, o God! Gij God mijns heils!” en: “Ontzondig mij met hysop.” Daar heeft David dan ook voor ogen dat de melaatse met deze kwast, van scharlakenwol gemaakt, besprengd en rein verklaard werd. Zo wijst dan het scharlakenrood heen op onze “zonden” die bloedrood zijn, een helse kleur hebben, een ontzettend vurig rood. En onze dierbare Heere en Heiland heeft deze onze zonde op Zich willen nemen, gelijk geschreven staat: “Die zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout,” en gelijk de Heere Zelf klaagt Psalm 40: 13: “Mijn ongerechtigheden hebben Mij aangegrepen, dat Ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haren Mijns hoofds, en Mijn hart heeft Mij verlaten.” zo zegt ook de Apostel: “Want Dien, die geen zonde gedaan noch gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat Wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.” En opnieuw staat er geschreven: “Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; maar de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen.”

Het purperrood echter is een ander rood dan het scharlakenrood. Het was een zacht en minder vurig rood, een koninklijk rood, om het helse rood te matigen. Het beduidt: dat de Heere Zijn heilig bloed voor ons heeft willen vergieten, opdat Hij met Zijn bloed onze bloedschulden zou betalen. In deze zin is het dat er geschreven staat: “Het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, reinigt ons van alle zonde.” En Paulus betuigt in de brief aan de Hebreërs, dat er zonder bloedstorting, geen vergeving is. Daarom moest ook alles in de Tabernakel met bloed gereinigd en geheilgd worden,

Zo hebben wij dan hier het purperrood, om het scharlakenrood van onze zonden weg te nemen. Het scharlakenrood van de zonde draagt de Heere om onzentwil en in onze plaats, het purperrood echter om het eerste weg te nemen. Laat ons niet vergeten dat wij allen in Adam als het ware moordenaars van God geworden zijn en dus schuldig zijn aan bloedvergieten. En God heeft dit aan Adam wel getoond, toen Hij het toeliet, dat diens zoon Abel door Kaïn, die van zijn ouders wel het meest geliefd was, werd doodgeslagen. Wij zijn allen hieraan schuldig, dat wij God naar het leven gestaan hebben, en moordenaars geworden zijn van onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus. Want wij hebben met onze zonden Hem aan het vervloekte hout van het kruis gehecht. En zo waarachtig als God leeft en Zijn Wet handhaaft, blijft ook dit als waarheid bestaan: ons bloed moet op de aarde uitgegoten worden en kan voor Gods aangezicht niet blijven. God echter, in Zijn eeuwige barmhartigheid, heeft

Zijn Zoon gezonden, die onze moord, ons verraad en onze schuld op Zich genomen en het scharlakenrood en het purperrood van Zijn heilig en kostelijk bloed vergoten heeft, opdat Hij daarmee hemels zou maken, wat hels was.

Eindelijk volgt: *fijn getweerd*, (zesdradig) *wit linnen*. Dit wijst ons daarop, dat, hoewel onze Heere onze zonden gedragen heeft, Hij nochtans zelf zonder zonde geweest is; dat Hij volkomen gehoorzaamheid gebracht heeft, dat dit alles aan Hem de reinste onschuld was. Dit “wit,” de grondkleur van het linnen, laat geen bevlekking toe, vandaar dat de engelen en alle heiligen in de hemel, waar niets onrein of bevlekt is, steeds voorgesteld worden als bekleed zijnde met witte klederen. Het is de kleur van de reinheid en van de onschuld. Een onschuldig en onbevlekt lam is de Heere Jezus voor ons geweest. God heeft dit kostelijk fijn linnen zo sterk laten tweernen, en de draden zo hard laten samen slaan om juist daarmee aan te duiden wat voor lijden en smarten de Heilige voor ons zou hebben door te staan en door te maken. Dat de draad zesdradig was, wijst heen op Gods eeuwige Raad, naar welke Hij alles vastgemaakt heeft, om de arbeid van Zijn ziel volkomen daar te stellen.

Het geheel was een *allerkunstelijkst* weverswerk; dit moest daarop wijzen, dat voor God deze voorhang, dat is, het vlees Christus iets kostelijks en onbetaalbaars zou zijn. Want de Heere heeft een kunstarbeid geleverd, die niemand Hem nadoen kan. Wat geen oog ooit heeft gezien, wat geen oor ooit heeft gehoord wat in geen 's mensen hart ooit is opgekomen, dat is het kunstwerk van de eeuwige wijsheid van God de weg van de eeuwige verlossing en wonderbare verzoening. Dit werk van God overtreft verre alle andere kunstgewrochten en is iets, waarover de hemelen verbaasd zijn en met bewondering aanbidden, mitsgaders al degenen, die zich ingevlochten ja, ingeweven zien, in deze Goddelijke voorhang. Immers de Heere heeft, toen Hij vlees en bloed aannam, dit niet aangenomen voor Zichzelf veeleer heeft Hij, dit aannemende, tegelijkertijd al de Zijnen in Zich opgenomen. De miljoenen draden, waaruit deze voorhang geweven was wijzen heen op de miljoenen uitverkorenen die Hij in Zijn Raad zo verordend heeft, dat het alleen zó samen komen moet, opdat wij een schoon en heerlijk geheel zouden hebben tien ellen lang en tien ellen breed heel volkomen naar de eeuwige wet van God.

Mijn Geliefden! Dit alles is hier wonderlijk en treffend uitgedrukt in het woord “*allerkunstelijkst*.” Thans begrijpt men niet meer, hoe de voorhang gemaakt was. Maar wie is er ook die begrijpt, welke de wijsheid van God is de wijsheid van Zijn Raad, de wijsheid, waarmee Hij zijn deugden en volmaaktheden verheerlijkt heeft? Wie is er, die het hele kostelijke weefsel verstaat, hoe God alles voegt en ordent in Zijn gemeente en waarom God de ene draad met macht voegt en aanslaat aan de andere en al draden zo samen brengt opdat de voorhang volmaakt zij?

De voorhang was met *cherubim*. Daarover hier in het kort slechts het navolgende. Een cherub betekent eigenlijk een lastdier, dat gekromd gaat onder de last. Het is een hemelse gestalte, daarstellend een jongeling op rundervoeten; het onderlichaam bedekt door twee vleugels, de armen eveneens; zo stonden zij daar tot lof en prijs van God. Zij duiden aan het lijden van Christus en de heerlijkheid daaropvolgende; zij wijzen heen op de heerlijke nieuwe schepping van de genade, zodat een lofgezag daarvan gehoord wordt: “Groot en wonderlijk zijn Uw werken, Gij hebt ze alle schoon en heerlijk gemaakt, Uw is de macht en de kracht en de heerschappij en alle heerlijkheid!”

Waarom was er dan toch eigenlijk de voorhang? Mijn Geliefden! Het is een zaak, waarbij wij niet kunnen blijven staan, gedurig komen wij er weer van af. Wij denken, als wij maar in het heilige zijn ingegaan, waar de tafel van de toonbroden de kandelaar en het reukaltaar staan, als wij maar hemelbrood hebben om te eten, als maar de kandelaar brandt en het gebed opstijgt ten hemel, dat dan alles goed is en in orde; echter het Heilige en het Heilige der heiligen zijn van elkaar afgescheiden. Vanwaar komt het, dat deze scheiding daar is? Door onze zonde? Ja, en nee! Christus onze dierbare Heere en Zaligmaker maakt de scheiding. Christus, gelijk Hij gekomen is in vlees, Hij maakt de scheiding. Wat baat het mij, of ik al van het brood van God gegeten heb en nog eet? Wat baat het mij, of ik al een licht geweest ben, of nog een licht ben in de Heere, en licht heb, of dat ik

geloof en werken heb? Wat baat het mij, dat ik tot God bidden mag en bidden kan? Immers hoe dikwijls schijnt het mij toe, dat er geen brood meer op de tafel is! En of het licht al brandt, ik kan toch niet zien. Ach de bitterheid van mijn ziel, de tranen in mijn ogen beletten mij te zien! Wat baat mij al mijn ijverig, mijn vurig gebed? Ik moet genade hebben! Als ik genade heb bij God, dan is mijn ziel genezen. Als ik genade heb bij God, dan wil ik mijn kruis wel dragen, dan kan ik het stil afwachten, totdat de Heere komt en mij opneemt in Zijn heerlijkheid daarboven bij al Zijn heiligen. Ja, als ik genade heb, dan leef en sterf ik op zulke genade, is èn brood èn licht én gebed mij heilig terwijl het anders, op zichzelf beschouwd, onheilig is.

Mens, bedenk het: u bent vlees, en het vlees maakt voortdurend scheiding tussen u en tussen God. Ach, hoe komt dit vlees uit het midden weg? Christus de Heere, onze Heiland, heeft ons vlees aangenomen, Mij heeft het in Zich opgenomen, en nu hangt Hij daar als een voorhang voor ons, voor zover wij niet kunnen geloven. Waar echter God komt en ons in zijn barmhartigheid de Geest van de genade geeft, dat wij dorstende worden naar genade, daar leren wij erkennen, welke betekenis deze Voorhang heeft, te weten: 'Ik heb een bewindsel voor mijn ogen zodat ik niet zien kan; satan, wereld, zonde, toorn en treurigheid bestormen mij; hoe kom ik aan troost? Hoe komt het met mij in orde hier beneden en daarboven? Hoe kom ik tot God heen? Hoe kom ik tot Zijn genade?'

Mijn Geliefden! In dit avonduur zullen wij meer hierover spreken. De Bruid in het Hooglied zegt: "Mijn Liefste is blank en rood!" Amen.

Nazang: Lied 48, vers 9

*Gij maakte Heer, tot Priester mij,
Dies mag ik Uwe Tempel vrij
Betreden zonder schromen.
De voorhang scheurde door Uw dood,
En 'k mag als bond- en deelgenoot,
Thans voor Uw aanschijn komen.
'k Schrik niet,
'k Beef niet,
Vrij van banden, wijl die handen zijn doorgraven,
Die voor mij de losprijs gaven.*

VI. DE VOORHANG VOOR HET HEILIGE DER HEILIGEN (VERVOLG)⁹

Voorzang: Lied 31, vers 4 en 5

Geef mijn gelove klaarheid,
Opdat ik Heer', belijd:
Dat Gij Weg, Leven, Waarheid,
Dat Gij mij alles zijt!
Wil in mijn hart schijnen,
Doe twijfeling verdwijnen,
Versterk mijn zwak geloof.

Laat mij niet langer beven,
Gelijk een teder riet
Wordt ginds en weêr gedreven;
zo Gij mij rustloos ziet,
Breng rust in mijn gedachten!
Gij schenkt genade en krachten,
Die bij U ruste zoekt.

Tekst: Exodus 26: 31-34

“Daarna zult gij een voorhang maken, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen; van het allerkunstelijkste werk zal men die maken, met cherubim. En gij zult hem hangen aan vier pilaren van sittimhout, met goud overtogen, hun haken zullen van goud zijn; staande op vier zilveren voeten. En gij zult de voorhang onder de haakjes hangen, en gij zult de Ark van de getuigenis aldaar binnen de voorhang brengen. En deze voorhang zal ulieden een scheiding maken tussen het Heilige, en tussen het Heilige der heiligen. En gij zult het verzoendeksel zetten op de Ark van de getuigenis, in het Heilige der heiligen.”

Geliefden

De stof en de kleuren van de voorhang zijn geheel dezelfde als die van de tien gordijnen van de Tabernakel. Wij lezen in hoofdstuk 26:1: “De Tabernakel nu zult gij maken van tien gordijnen, van fijn getweernd linnen, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken, met cherubim, van het allerkunstelijkste werk zult gij ze maken.” En zo hebben wij ook hier bij de voorhang: hemelsblauw en purper en scharlaken en wit, getweernd, zesdradig linnen. Verder is in vers 36 sprake van een deksel (voorhang) in de deur van de tent, te weten van het Heilige. Deszelfs stof is eveneens uit getweernd linnen, en de kleuren hemelsblauw, purper en scharlaken. Zo lezen wij van de voorhang in de poort van de voorhof, Exod. 27: 16: “In de poort nu van de voorhof”, die om de hele woning heen is, “zal een deksel zijn van twintig ellen, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen, geborduurd werk: de pilaren vier, en hun voeten vier.” Zo was ook de lichaamsrok van de Hogepriester, naar Exod. 28: 6: “Den efod zult gij maken van goud,” goud bevindt zich weliswaar hier niet aan de voorhang, maar verder heet het: “van hemelsblauw en purper, scharlaken en fijn getweernd linnen, van het allerkunstelijkste werk.” Alles is dus uit dezelfde stof en in dezelfde kleuren bewerkt en vervaardigd.

Ik zei dit morgenuur, dat de voorhang een beeld is van onze Heere Jezus Christus, zoals Hij gekomen

⁹ Gehouden 12 Juli 1857, 's avonds.

is om te lijden in onze plaats. Zo beduidt dan het hemelsblauw Zijn hemelse wandel; het scharlakenrood: dat Hij zonde voor ons geworden is; het purperrood: dat Hij onze zonde weggenomen heeft. En het witte linnen: zijn heilige onschuld.

Deze voorhang werd (naar vers 32) aan vier pilaren van onverderfelijk sittim of acaciahout gehangen. ook de berderen van de Tabernakel zijn van hetzelfde hout, gelijk wij lezen, vers 15: “Gij zult ook tot de Tabernakel staande berderen maken van sittimhout.” In onze tekst lezen wij van vier pilaren, dat is naar het Hebreeuws: staande voorwerpen, zoveel als koninklijke ministers, die staan en wachten op het bevel van de koning. Er waren vier zulke pilaren van *onverderfelijk hout*, dat duidde aan de menselijke natuur van de Heere, die niet door de dood kan verslonden worden; zij waren *met goud overtogen*, dat duidde aan de Goddelijke natuur van de Heere en Zijn geloof, dat Hij door de Heilige Geest alles vastgesteld heeft. Verder wijzen de pilaren daarop heen, dat onze Heere handelde naar recht en gerechtigheid, naar waarheid en genade. Dit zijn de staande onveranderlijke eigenschappen van Zijn ziel. Vier zullen zijn het, om heen te wijzen op de Heilige Drieëenheid, die de gevallen en verdorven mensheid in haar heerlijkheid en eer opneemt. En gelijk het een wet was bij de oude, de gebouwen in een vierhoek te zetten, zo vinden wij ook in het Heilige dezelfde grondtrek, die dus het geestelijk gebouw vormt.

Als wij van het oosten komen, dan hebben wij eerst de voorhof, waar wij binnentreden door een opening of poort van twintig ellen breedte en vijf ellen hoogte. En als wij dan van deze poort uit vijftig ellen verder ingegaan zijn, komen wij aan het Heilige, waar vijf pilaren staan, en vervolgens aan het Heilige der heiligen, met vier pilaren.

Deze pilaren hebben *gouden haken* opdat de voorhang daaraan zou bevestigd worden. Deze haken wijzen op de raad en vinger van God; zij wijzen daarop, dat God als het ware zijn haak kromt, zijn vinger gebogen uitstrekt, opdat de voorhang niet valt. Zo hing het hele “vlees-zijn” van onze Heere aan de Raad van God tot onze zaligheid aan de vinger van God, die Hij heeft willen buigen, om onze zaak staande te houden. Zij wijzen vervolgens heen op de hoop, die voortkomt uit het geloof in welke hoop staande gehouden en gedragen wordt, wat gehouden en gedragen moet worden; daarom staat er ook geschreven: “Mijn vlees zal rusten in hoop.”

De pilaren hebben hun *zilveren* voeten gelijk de zilveren voeten van de berderen, vers 21: “Twintig berderen, met hun veertig zilveren voeten twee voeten onder een berd en twee voeten onder een ander berd.” zo staan die pilaren in de waarheid, reinheid en heerlijkheid van God, in de reinheid, heiligheid en waarheid van Zijn Woord, van Zijn beloften en uitspraken; gelijk de Heere Jezus gezegd heeft: “Heilige Vader, heilig hen in uw waarheid, Uw Woord is de waarheid.” Daarom wordt het Woord van God zo dikwijls in de Heilige Schrift vergeleken bij het zilver, dat zevenmaal gelouterd is in de smeltkroes. Zo staan de pilaren dan onwankelbaar en onwrikbaar in de heiligheid en waarheid van God.

Nu heet het verder in vers 33: “En gij zult de voorhang onder de haakjes hangen.” Dit zijn de haakjes waarvan wij lezen in vers 4 en vervolgens: “En gij zult hemelsblauwe striklisjes maken, aan de kant van de ene gordijn, aan het uiterste, in de samen-voeging; zo zult gij ook doen aan de uiterste kant van de gordijn aan de tweede samenvoegende. Vijftig striklisjes zult gij aan de ene gordijn maken, en vijftig striklisjes zult gij maken aan het uiterste van het gordijn, dat aan de tweede samenvoegende is: deze striklisjes zullen het ene aan het andere samenvatten. Gij zult ook vijftig gouden haakjes maken, en zult de gordijnen samenvoegen, de ene aan de andere, met deze haakjes, opdat het één Tabernakel zij.” zo hadden vijf gordijnen vijftig striklisjes, en de andere vijf gordijnen ook vijftig striklisjes daartoe kwamen vijftig gouden haakjes, die in de striklisjes grepen en zo de gordijnen samen voegden. De plaats, waar de tien gordijnen samengevoegd waren, was nu juist boven de voorhang, om aan te duiden dat de Heere Jezus als Middelaar alles zó draagt, dat er volkomen zekerheid is: alles moet en zal zó komen, dat het ene aan het andere gevoegd wordt, hoe onmogelijk ook anders een samenvoeging of vereniging schijnt.

Achter de voorhang nu staat de Ark van de getuigenis met het verzoendeksel. De gelovigen onder het oude Verbond hebben daarin gezien en geloofd: wij zijn vlees en mogen in ons vlees, en zoals wij vlees zijn, niet tot God naderen. Want Hij moet ons met Zijn vloek treffen, ons verdoemen en verteren. God woont daarachter in de donkerheid, en ons vlees-zijn maakt, dat wij God niet zien, Zijn genade niet aanschouwen en in de hemel niet inzien mogen. Echter daarvan zijn wij gewis, dit zegt ons de voorhang: er zal Eén komen uit het zaad van Abraham, het Zaad van de vrouw, die zal ons vlees-0zijn alzo dragen en aan Zich hebben, dat aan Hem en door Hem ons vlees-zijn, nadat Hij het gedragen heeft, verscheurd wordt, en wij zo een vrije toegang hebben tot God. Deze voorhang, ons vlees-zijn, is een scheiding tussen God en tussen ons; al onze heilige zaken het reukaltaar, de toonbroden en de kandelaar kunnen het geweten niet stillen, er is een scheiding, maar deze scheiding, dit ons vlees-zijn, heeft, Gode zij dank! eenmaal een einde. Hij zal komen, de Beloofde, en Hij zal ons vlees aannemen, Hij zal het aan Zich voor ons, in onze plaats verscheuren. Intussen hebben wij een onderpand, een sacrament daarvan, dat God ons genadig zijn zal. Want de Hogepriester gaat jaarlijks achter deze voorhang in het binnenste heiligdom; aldaar woont de genade. Hij gaat jaarlijks eenmaal binnen en vindt genade bij God. Hij gaat met onze zonden, met ons vlees-zijn, naar binnen en komt zonder zonden terug. (Hebr. 9: 24-28.) Hiervan hebben wij een onderpand, dat niettegenstaande de voorhang er is, niettegenstaande wij in het vlees zijn, nochtans God ons genadig zijn zal. Dat ons vlees-zijn geen scheiding meer zal zijn tussen God en tussen ons, dat het eenmaal zal vernietigd worden dat zien wij aan de voorhang, welke de Heere noemt: "iets wat verscheurd is". Zo noemden de gelovigen van de oude dag en de priesters, die in het heiligdom ingingen de voorhang "een scheiding" en hoewel die daar heel onbeschadigd hing, nochtans niets, wat verscheurd is."

Indien wij geest waren, dan konden wij met God verkeren. Hoe echter de filosofie de mens leert: geest van vlees te scheiden, het vlees door eigen middelen te doden, en de geest heilig en rijp voor de eeuwigheid te maken men komt daarmee toch geen enkele schrede voorwaarts. Want, of ik nu al in zulke hoogmoed, met zulk een trotse geest, op de aarde rondwandel, toch zal ik het moeten gevoelen en ondervinden, dat ik vlees en bloed met mij omdraag, en ondervinden, dat de Wet geestelijk is, ik daarentegen vleeselijk ben, en onder de zonde verkocht. Wat kan een mens soms al wonderlijk hoge gedachten van zichzelf hebben, als was of betekende hij iets. Hij wandelt zo met zijn gedachten in een hemel, die niet bestaat, bevindt zich onder engelen, die eveneens niet bestaan, (Col. 2.) en wil van zijn vlees niets meer weten. Het vlees echter wreekt zich op het laatst toch en dikwijls verschrikkelijk, en de mens moet het ervaren, dat hij vlees is. Alleen de eerlijke, die op Gods gebod acht geeft en zichzelf en zijn verborgen leven gadeslaat, die zijn gedachten en woorden en werken onderzoekt en beproeft, die zal het moeten erkennen en bekennen: ach, ons vlees-zijn laat zich door ons niet afleggen. Dit drukt en bezwaart echter de oprechten en is hun een bestraffing; daaraan bevinden zij, dat zij van de Wet van God, die alles geestelijk hebben wil, niet gelijk-vormig zijn. Nu zijn zij echter door God geroepen, om Hem te aanschouwen, zijn als kinderen van God en erfgenamen van het eeuwige leven geroepen, om met Hem deel te hebben aan de eeuwige zaligheid. Echter ons vlees-zijn ligt daartussen. Ik zei nog deze morgen: ik moet genade hebben: hoe kom ik daartoe? Als God een mens genadig is, dan leert die mens meer en meer, hoe groot zijn zonde en ellende is, en hij moet dit steeds dieper ervaren en bevinden. Als ik echter bevind, hoe groot mijn zonde en ellende is dan kan ik niet geloven, dat ik voor God rechtvaardig ben; zo kan de gelovige niet altijd geloven, dat hij vergeving van zonden heeft, niet altijd geloven, dat hij waarlijk een erfgenaam van de eeuwige zaligheid is. Nee, de mens maakt zijn vlees-zijn tot een scheiding tussen zich en de genade. De gelovige bevindt zich dan weliswaar in het heiligdom, maar de voorhang hangt voor hem. De genade is er, maar zij is achter de voorhang. Ja, in het heiligdom ziet er alles wel heilig uit, immers daar staan de toonbroden daar is de gouden kandelaar, en hoeveel gebeden stijgen op van het reukaltaar, en toch, dit alles kan mij niet baten! Als ik in waarheid gevoel en bevind, dat ik vlees ben, zo slaat mij dit alles nog des te meer terneer! Wat leert echter hier Gods Woord? Wat leert de Heilige Geest met deze voorhang? De voorhang is verscheurd, het vlees-zijn is verscheurd, het vlees-zijn heeft voor God opgehouden! Er is

geen toorn, geen grimmigheid meer, het is alles vergeven! Al uw zonden, zij staan niet meer in de weg! Het vlees-zijn houdt God niet meer terug u genadig te zijn! het vlees-zijn is niet meer het vlees-zijn, om u te veroordelen; Christus heeft het in genade willen aannemen en in Zich willen dragen, en Hij heeft dit vlees-zijn aan Zich willen laten verscheuren door de bliksemen van Gods toorn, opdat u met uw vlees-zijn niet zou veroordeeld worden, maar met uw vlees eenmaal verheerlijkt ingaan zult in de eeuwige heerlijkheid. De genade is er, en de weg tot de genade staat open!

Het is echter een zwaar stuk te geloven, dat deze voorhang, waarvan wij hier lezen, verscheurd is. Zoals wij zijn in ons dagelijks doen en bestaan, zijn wij niet veel verder gekomen in de kennis van God, dan de gelovigen van de oude dag. Wij hangen deze voorhang nog steeds voor onze ogen. Wel was in werkelijkheid, zoals het in de hemel gesteld is, ook voor de gelovigen van de oude dag deze voorhang gescheurd maar zij zagen het niet. En zo zien ook wij doorgaans onze voorhang niet als verscheurd aan. Wie oprecht is klaagt vanwege zijn zonde en schuld, en vreest eenmaal voor God en in het gericht te moeten komen. Hij zal echter weten, dat God hem hebben wil met lichaam en ziel beide, met al wat hij is en wat hij heeft, God wil de mens geheel hebben, de hele mens zal genade ontvangen. Nu staat ons echter, zo wij namelijk oprecht voor God zijn, ons vlees-zijn in de weg. Indien dit ons vlees-zijn God voortdurend in de weg zou staan, dan zouden wij nimmer van de doden opstaan, dan zou niemand van ons zalig worden. Indien ons vlees-zijn God in de weg stond, om Zijn genade te laten heersen dan zou geen van ons geboren zijn. Maar God, de Heere, heeft al voor achttien eeuwen te Bethlehem en op Golgotha getoond, dat ons vlees-zijn Hem niet in de weg staat, doordien Hij ons de Middelaar zendt, opdat Deze ons vlees aannemen en wegdragen zou zodat alles weggedragen is wat ons van God scheidt.

Hebben wij deze Middelaar ook in waarheid altijd voor ogen? hebben wij werkelijk de blijmoedigheid, het met Hem steeds te wagen, en op het Lam onze zonde te werpen? Geloven wij steeds, dat ons vlees-zijn Gode niet meer in de weg is?

Geloven wij steeds, dat dit ons vlees-zijn, ons ongeloof, onze zondige natuur, uit het midden weggedaan en verscheurd is? Ach, wie het gelooft, die kan het niet geloven! Wie het voor waarachtig en zeker houdt, die kan het niet vasthouden; wie daarop leeft en sterft, die twijfelt er aan. Hij ziet het voor een ogenblik, en dan is weer alles voor hem dood! Dáár in het heiligdom is de voorhang, dáár is hij verscheurd! O mijn ziel, geloof u het, of gelooft u het niet? Voor God is hij verscheurd! weliswaar niet aan ons vlees, maar het hele lichaam van de zonde is verscheurd aan het lichaam van Christus, aan de voorhang van het Heilige der heiligen. Zo staat het vast, en is het gewis. De genade is er, en het vlees-zijn van de gelovigen verhindert God niet, om genade te verheerlijken; het is Hem niet in de weg, om met Zijn genade te komen, en is de gelovigen niet in de weg, om tot God te gaan, tot de troon van de genade; God weet, wat maaksel wij zijn, en Hij heeft voor al de Zijnen gezorgd, lang voordat zij leefden en denken en zondigen konden. Hij heeft één Mens uitverkoren, die, van de hemel gezonden, ons vlees-zijn aan Zich genomen, gedragen en zo ervaren heeft, wat het zondige vlees met zich brengt, die echter tot aan het einde vastgehouden heeft aan genade, ook temidden van Gods toorn en grimmigheid, en in deze toorn Zich van boven tot beneden heeft laten verscheuren, opdat wij over Zijn dood lichaam, ja, door Zijn verscheurd vlees heen, in het binnenste heiligdom tot de genade komen zouden.

Verstaan wij dat? Geloven wij dat? Kunnen wij dat vasthouden? "O God, ontferm u onzer!" dat zij en blijve ons gebed. Wij weven onszelf steeds een voorhang voor de ogen met ons vlees, met onze zonden en zorgen. Hoe staat het echter in de hemel, hoe staat het bij God? Ik mag het u niet verborgen houden, opdat wij toch moed houden en op Christus zien, Die een voorhang, Die vlees geworden is in onze plaats, die Zich heeft laten verscheuren, ten einde de genade door Zijn verscheurd vlees heen tot ons komen zou. O, als ik dat geloven als ik dat vasthouden kon, ja, dan zou ik de Heere God danken, er komt mij echter zoveel in de weg, ik zie van alles niets, dan het tegendeel! Maar wie is er, die een wever zou willen hinderen in zijn arbeid en hem vragen: waarmee hebben het de draden

verdiend, dat u die zo hard aan elkaar slaat en voegt? Is het niet, dat juist zó het kunstwerk wordt gereed gemaakt. Konden wij zien, wij zagen niet dan genade en helemaal geen grimmigheid, hoezeer wij ook verootmoedigd zijn en vanwege onze zonde en een vlees-zijn bezwaard daar heengaan en klagen: “Ach, wat moet er met mij, arme zondaar? waar moet ik heen vliden?” en: “Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods!” Daar is slechts genade, daar is slechts Gods Majesteit ons ten goede, Zijn heerlijkheid tussen de cherubim ons ten goede. Die God, Die ons op de wereld gezet heeft, Die ons heeft doen geboren worden, die ons leidt in onze jongelingsjaren en met ons is in de mannelijke leeftijd, Die ons dragen wil in de ouderdom en de grijsheid, die God zet zijn raad met ons wonderlijk door en volvoert die heerlijk. Hij geeft ons zijn Heilige Geest, dat wij toch altijd weer de voorhang, die naar wij menen ons van God en Zijn genade scheidt, in Christus verscheurd zien, zodat louter genade aanwezig is, en de ziel temidden van haar bekommernis en ellende op eenmaal een lichtstraal ontvangt van de troon van God, Die tussen de cherubim is.

Het hele leven is ons als een voorhang; immers wij houden ons aan het zichtbare en het tijdelijke. Wij arme mensen kunnen niet anders; wij meten alles met onze maat; wij berekenen alles naar onze wijze, en begrijpen noch verstaan, hoe wonderbaar de Heere is. De vorige Zondag was wellicht nog een weduwe in ons midden en werd getroost, en gisteren of eergisteren is zij al overgegaan in de eeuwigheid. Wat verstaan wij, wat weten wij, mijn Geliefden! Ach, het hele leven is daarom een voorhang, omdat wij een scheiding gevoelen en God niet kunnen verstaan noch begrijpen. Dit is echter gewis: deze onze zwakheid, deze onze ellende, dit ons vlees-zijn, verscheurt God in Zijn ontferming niet, maar Hij neemt Zijn Christus en verscheurt Hem. En opnieuw in zijn ontferming verscheurt Hij toch ons vlees in gemeenschap van het lijden van Christus en heelt het weer. Wat ervaren wij dan bij al dat verscheuren van ons vlees? Genade, die wij nimmer hebben verwacht; hulp waaraan wij nooit hebben gedacht; wijsheid, die wij in eeuwigheid niet gekend hadden. Enkel goedertierenheid en ontferming. God troost de Zijnen overvloedig. Als er bij ons steeds en altijd het zuchten is: “Ach! ik heb het nog niet bereikt en nog niet gegrepen, waartoe ik van Christus gegrepen ben!” zo is het goed, dat de Heere God op Zijn tijd en uur dit ons vlees volkomen verscheurt, opdat wij alsdan volkomen in reinheid en waarheid aanschouwen de Zon van Zijn genade, de Heere Jezus in Zijn verheerlijkt lichaam en ons in ons verheerlijkt lichaam, En omdat dan dit zo is, zo laat ons de vermaning van de Apostel Paulus ter harte nemen, waar hij zegt (Hebr. 10: 22); “Laat ons toegaan met een waarachtig hart in volle verzekerdheid des geloofs.” Amen amen! God heeft het gedaan, ik zal toegaan ik waag het, vast gelovende, dat wij gereinigd zijn van de dode werken, en wij zo het anker van onze hoop door de verscheurde voorhang werpen in het Heilige der heiligen. Dáár is het scheepje veilig en behouden voor alle stormen van de hel. Amen!

Nazang: Lied 31, vers 9

*Wil als Profeet mij schragen
En leiden in Uw licht!
Als Hoge priester dragen
Mijn schuld voor Gods gericht!
Als Koning Uwe wetten
In mijne ziele zetten;
Leef Christus, leef in mij!*

VII. DE VOORHOF¹⁰

Voorzang: Psalm 135, vers 1 en 2

De lofzang klimt uit Sions zalen
 Tot U, met stil ontzag!
 Daar zal men U, o God! betalen
 Geloften, dag bij dag;
 Gij hoort hen, die Uw heil verwachten,
 O Hoorder der gebeden!
 Dies zullen allerlei geslachten
 Ootmoedig tot U treên.

Een stroom van ongerechtigheden
 Had d' overhand op mij;
 Maar ons weerspannig overtreden
 Verzoent en zuivert Gij!
 Welzalig, die Gij hebt verkoren,
 Die G' uit al 't aards gedruis
 Doet naad'ren, en Uw heilstem horen,
 Ja, wonen in Uw huis.

Wij hebben met elkaar een lied gezongen van de voorhof van de Heere, onze God. Wat wij nu van deze voorhof in symbool en beeld in de Heilige Schrift vinden, willen wij in dit avonduur nader met elkaar overwegen. Wij lezen namelijk daarvan in onze

Tekst: Exodus 27: 9-19

„Gij zult ook de voorhof van de Tabernakel maken: aan de zuidhoek zuidwaarts, zullen aan de voorhof behangselen zijn van fijn getweernd linnen. De lengte van een zijde zal honderd ellen zijn, Ook zullen zijn twintig pilaren en derzelver twintig voeten van koper zijn, de haken van deze pilaren en hun banden zullen van zilver zijn. Zo zullen ook aan de noorderhoek, in de lengte, de behangselen honderd ellen lang zijn. En zijn twintig pilaren en derzelver twintig voeten van koper de haken van de pilaren en derzelver banden zullen van zilver zijn. En in de breedte van het voorhof, aan de westerhoek, zullen behangselen zijn van vijftig ellen; hun pilaren tien, en derzelver voeten tien. Van gelijken zal de breedte van de voorhof aan de oosterhoek oostwaarts, van vijftig ellen zijn. Zo dat er vijftien ellen van de behangselen op de ene zijde zijn, hun pilaren drie, en hun voeten drie. En vijftien ellen van de behangselen aan de andere zijde: hun pilaren drie, en hun voeten drie. In de poort nu van de voorhof zal een deksel zijn van twintig ellen, hemelsblauw en purper en scharlaken en fijn getweernd linnen, geborduurd werk: de pilaren vier, en hun voeten vier, alle pilaren van de voorhof zullen rondom met zilveren banden bezet zijn; hun haken zullen van zilver zijn. Maar hun voeten zullen van koper zijn. De lengte van de voorhof zal honderd ellen zijn, en de breedte doorgaans vijftig, en de hoogte vijf ellen, van fijn getweernd linnen. Maar hun voeten zullen van koper zijn. Aangaande al het gereedschap van de Tabernakel in al deszelfs dienst, ja, al zijn pennen, en alle pennen van de voorhof zullen van koper zijn.”

De Tabernakel is verdeeld in het Heilige en het Heilige der heiligen; het Heilige is twintig ellen lang,

¹⁰ Gehouden 19 Juli 1857, 's avonds.

het Heilige der heiligen tien ellen. De breedte en de hoogte van de Tabernakel bedroeg elk tien ellen. Het Heilige der heiligen betekent de hemel, de derde hemel of het paradijs van de zaligen, waarvan de Heere Jezus tot de moordenaar aan het kruis sprak: “Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn!” Het Heilige echter betekent de Kerk van God, bestaande uit waarachtig wedergeborenen, die door de Geest van de heiligmaking als een priesterlijk volk daar toegang hebben. Om deze Tabernakel nu is een ruimte van honderd ellen lengte en vijftig ellen breedte. Deze ruimte betekent het grondgebied van het genadeverbond, waarop het volk, dat door God daarin geroepen is, wandelt, en waar het door Zijn Woord en Zijn Geest verzoening en heiliging, of reiniging van zonden vindt. Om deze ruimte heen hangt een voorhang of gordijn, die geweeft is, en wel op die wijze, dat het geheel aan elkaar sluitende blokken vormt, en de voorhang dus uit vierkante velden bestaat. Deze vierkanten waren zo gemaakt, dat, wanneer iemand buiten stond, hij door deze heen in de voorhof kon zien. Het geheel was een kunstwevers werk en wel van wit getweernd fijn linnen. Uit dezelfde stof was ook de voorhang voor het Heilige der heiligen en het gordijn voor de ingang van het Heilige; dáár waren echter nog andere kleuren aan verbonden. Deze behangselen zouden een scheiding maken tussen de Kerk van God en de wereld, tussen datgene wat heilig en wat onheilig is. Het is hier ook als met de muur van de zinnebeeldige tempel van Ezechiël, waarvan wij lezen Ezech. 42: 20: “Hij mat het aan de vier zijden; het had een muur rondom heen, de lengte was vijfhonderd rieten, en de breedte vijfhonderd, om onderscheid te maken tussen het heilige en onheilige.” En zo wordt ook hier door deze behangselen het heilige van het onheilige onderscheiden.

Door de vierkanten die zich in deze behangsels bevonden, kon men, gelijk al gezegd is, heen zien en gadeslaan wat in de ruimte voor de Tabernakel geschiedde. Aldus werd aan degenen, die buiten stonden, allerlei licht, inzicht en erkentenis meegedeeld door de openingen, die in de vierkanten waren, maar er werkelijk binnenkomen en staan op deze grond van de genade, kon men onmogelijk, of men moest door de poort van de voorhof, waarvan in vers 16 sprake is, doorgaan zijn. Die nu daarbuiten waren, zagen door de voorhang naar binnen. Van hen was de één zo, de ander anders gezind. Wie nu bekommerd was van harte en heilbegerig, die stond daar, zag er door, maar had geen deel aan hetgeen daar binnen was of geschiedde. Maar wat hij zag, dat liet Hem geen rust, maar dreef hem dagelijks aan, totdat ook hij moed greep, het te wagen, om met zijn offerdier door de poort van de voorhof in te gaan en toe te treden tot het brandofferaltaar.

De behangselen van de voorhof waren van wit getweernd fijn linnen. Deze betekenen de belijdenis, en wel die, waarvan Johannes schrijft in zijn brieven: alle geest die belijdt, dat Jezus Christus is een in vlees gekomene, die is uit God.” zo wijzen dan deze behangselen van de voorhof op deze waarheid heen en spreken de levende belijdenis uit: “Jezus Christus is in vlees gekomen,” en wel in verband met hetgeen de Apostel Petrus schrijft (1 Petr. 4: 1): “Dewijl dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft, zo wapent gij u ook met dezelfde gedachte, namelijk dat wie in het vlees geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde.”

Deze behangselen hadden een lengte van honderd ellen tegen het zuiden, van honderd ellen tegen het noorden, van vijftig ellen tegen het westen en van vijftig ellen tegen het oosten. Als men van uit het middenpunt van de poort van de voorhof deze om liep langs de behangselen en aan de andere zijde weer terugkeerde tot het middenpunt van de poort, dan had men een weg van driehonderd ellen afgelegd; dat is juist de lengte van de ark van Noach, die ook even dezelfde breedte als deze voorhof gehad heeft, namelijk vijftig ellen. de maat aan deze behangselen en in deze ruimte is steeds uitgedrukt in de getallen honderd of vijftig twintig, tien of vijf.

Ik heb al gezegd, dat deze behangselen betekenen de belijdenis, dat Jezus Christus in vlees gekomen is. Deze belijdenis maakt de scheiding tussen wat heilig en wat onheilig is, zoals Johannes schrijft: “En alle geest die belijdt, dat Jezus Christus in vlees gekomen is, die is uit God. En alle geest die niet belijdt, dat Jezus Christus in vlees gekomen is, die is uit God niet, maar dit is de geest van de anti-christ.” Het is echter een levende belijdenis, een waarheid, die slechts door diegenen uitgesproken

wordt, een lied, dat slechts die zingen kunnen, welke door de Heere geleerd zijn. Alleen diegene kent het en verstaat het, die weet dat hij zelf vlees is, en dat vlees en geest moeten verenigd worden, opdat hij voor God zou mogen bestaan in gerechtigheid.

De lengte bedraagt zo honderd ellen. Honderd is hier opnieuw symbolisch en betekent: wat allerwegen is, wat alles in zich bevat, een volbracht werk, en vervulling van datgene wat God gewild heeft. Het grondgetal is tien, en honderd is tienmaal tien, dat is rondom tien. De vervulling van de tien woorden van de Wet door de in het vlees gekomen Christus wordt zo uitgesproken door de behangselen en hun lengte. Hebt u waarachtig de belijdenis in de Heilige Geest, dat Jezus Christus is een in vlees gekomene, dan zult u, terwijl u als een arm en ellendig zondaar omwandelt, nochtans ervaren, dat God u houdt rondom in Zijn geboden en in Zijn wegen. Niet alleen de door Christus vervulde Wet is door de lengte van de behangselen afgebeeld, maar ook hoe zij in ons, indien wij namelijk deze belijdenis hebben, vervuld wordt, in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest. Want de ruimte, die door de behangselen afgescheiden wordt, schaduwte ons de Kerk van God af, gelijk zij in haar uitwendige gestalte tevoorschijn treedt: het zijn de gelovigen, de belijders. *Honderd* jaren was Abraham oud, toen de belofte in vervulling ging. *Honderdvoudig* oogstte hak in het vreemde land. *Honderd* schapen heeft de trouwe herder. Zo duidt het getal “*honderd*” ons altijd iets geheels aan, en wijst het getal “*tien*” als een geheel naar boven en naar beneden, naar rechts en naar links.

Naar het zuiden bedraagt de lengte van de behangselen zo honderd ellen. Staat de mens daarbuiten, dan moet hij het toch erkennen: Waarlijk, deze zijn wonderlijke belijders! zij zijn ter aarde neergebogen zij zijn verslagen en treurig en zijn nochtans getroost; zij weten, dat zij Gods toorn en de eeuwige dood verdiend hebben en zijn nochtans welgemoed. “Welgelukzalig is hij, die Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven; wij zullen verzadigd worden met het goed van Uw huis, met het heilige van Uw paleis” zo luidt het in Psalm 65. Is men echter daarbinnen, dan ziet men, hoe zeker en goed, hoe vast deze behangselen hangen tegen de gloeiende zuidenwind en tegen de vurige adem van Gods toorn. Van het zuiden, van de Sinal komt Gods toorn, en de lengte van honderd ellen beschut ons daartegen. Want men ziet daarin de vervulling van de tien geboden van God. Ik spreek hier niet van een belijdenis, die alleen in het hoofd zit, maar die in het hart is; waar het leven en waarheid is. Daar hangt dus, om ons te beschutten tegen Gods toorn, niet alleen in de aanvang van de bekering, maar voortdurend, de volkomen vervulde Wet. En in het symbolisch getal “*honderd*” hebben wij de gewisheid: wat God belooft, dat zal Hij ook volbrengen. En dit wonderlijke weefsel is als een netwerk; het scheurt niet.

Deze behangselen zijn ook tegen de noorderzijde honderd ellen lang, tegen de noorderzijde, dat is: tegen de stormen van de hel en van de wereld. Er wordt van deze Tabernakel en van het huis van de Heere gezegd, dat het “schoon van gelegenheid is aan de zijde van het noorden” (Psalm 48: 3) d.w.z. tegen alles aan, wat de hel in het werk stelt om de woning te verstoren. Al wat vanuit het noorden komt, dat vindt een lengte van honderd ellen tegenover zich en kan er niet doorbreken. Als de duivel komt als verklager van de broederen zo moet hij bevinden dat God de zondaars rechtvaardig en heilig spreekt, dat zij allen, hoewel kreupel en lam, nochtans wandelen in de wegen van de geboden van God, in de vervulde Wet. De wereld mag komen en met veel geschreeuw klachten en bezwaren inbrengen, zo veel zij wil, God zal steeds Zijn oprechten rechtvaardigen, dat zij Zijn geboden gedaan hebben, al is het, dat de wereld hun handel en wandel anders uitlegt. Duivel en wereld vinden steeds de lengte van honderd ellen. Dit kunstwerk stelt ons in een beeld voor ogen, dat elk gebod tienmaal voor God staat, en tienmaal in het hart van de gelovigen dat Hij het vervult; vervolgens is er in uitgesproken, dat God Zijn belofte doet komen. Het is heel en al Gods werk, het werk van Hem, Die in vlees gekomen is en in vlees de overwinning heeft behaald.

De breedte van de voorhof is niet honderd, maar *vijftig* ellen, en zijn hoogte, naar vers 18, *vijf* ellen. De Heere legt er steeds bijzondere nadruk op, dat Mozes de Tabernakel en wat daartoe behoort,

nauwkeurig zal maken naar het voorbeeld, dat hem op de berg getoond was. Hij legt er alle nadruk op, dat de lengte zij honderd ellen, en niet negennegentig of wel honderdenéén; dat de breedte zij vijftig ellen en niet enenvijftig of negenenveertig, en dat de hoogte zij vijf ellen.

“Vijf” is het getal van de vermeerdering, van de vermenigvuldiging. Waar de heilige en Drieëenige God, Vader, Zoon en Geest, de verloren mens in Zijn gemeenschap opneemt, wordt dit aangeduid door het symbolisch getal “vier”; waar echter dit het geval is daar komt de Heilige Geest nog met Zijn bijzondere werkingen en Zijn zegen, en wij verkrijgen het getal “vijf”. Hij komt met Zijn vermeerdering en vermenigvuldiging, en alles gaat weer naar het getal van de geboden van God; zo hebben wij dan “vijftig” als het getal van de beloofde Geest in zijn werking, waar Hij komt met de troost van de vergeving van de zonden. Daarom is het *vijftigste* jaar het jubeljaar. Lev. 25: 10: “En gij zult dat vijftigste jaar heiligen, en vrijheid uitroepen in het land, voor al zijn inwoners; het zal u een jubeljaar zijn. En gij zult wederkeren een ieder tot zijn bezittingen, en zult wederkeren een ieder tot zijn geslacht.” In dit jaar komen dus allen weer tot het bezit van hun verkochte goederen; wie uit het land verbannen was, keert in zijn vaderland terug; wie zijn have en zijn goed doorgebracht en verloren heeft, verkrijgt het terug in het *vijftigste* jaar. Want waar de Heilige Geest komt met Zijn zegen, daar zegent Hij in waarheid en overvloedig en neemt alle vloek uit het hart weg. Zo betekent dan de breedte van de voorhof: de wijde van de grond en bodem van de genade, een wijde van de vergeving van de zonde, van de uitdelging van alle schuld, van de wederbrenging van het verlorene. Dit alles is uitgesproken met het getal “vijftig”. *Vijftig* dagen na de opstanding van Christus kwam de Heilige Geest op de samenvergaderde discipelen neer. Zo hebben wij dus aan de ark van Noach de breedte van *vijftig* ellen en dezelfde breedte eveneens aan de voorhof van de Tabernakel. In de zinnebeeldige tempel van Ezechiël (hoofdstuk 42: 20) was de breedte van de voorhof vijfhonderd ellen; en gelijk wij in de voorhof, van de ingang tot aan de woning, een ruimte hebben van vijftigmaal vijftig ellen, dat is vijftientwintighonderd (vierkante) kwadraat ellen, als plaats van de vergeving van de zonden, zo vinden wij dit getal bij Ezechiël (in hoofdstuk 45: 1 vv en hoofdstuk 48.) met tien vermenigvuldigd, zodat het tot in de duizenden gaat; zoals God dan ook zegt in Zijn Wet: “Ik doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en mijn geboden onderhouden.”

De “hoogte” van de behangselen echter is *vijf* ellen. Hoe hoog gaat dan Gods goedheid? Zó hoog, dat de Drieëenige God de verloren mens in Zich opneemt en alsdan uit de hemel de duiv van God nederdaalt en de ziel vrede en rust schenkt. Hebt u niet genoeg aan deze hoogte? *Vijftig* echter is de *breedte* van de zee van de genade; overal is uitdelging van schuld, is vergeving van zonde, Geest van God. En waar de zonde overvloedig geworden is, daar verheerlijkt zich de genade nog veel meer overvloedig.

Deze behangselen hangen aan twintig pilaren tegen het zuiden, aan twintig pilaren tegen het noorden, aan tien pilaren tegen het westen, en aan tien pilaren tegen het oosten.

De belijdenis, dat Jezus Christus in vlees gekomen is, deze belijdenis, die wij verkrijgen door de prediking van het Woord en door de Heilige Geest, met andere woorden: deze behangselen hangen aan zestig pilaren, dat is, aan zesmaal tien. De pilaren zijn van hout, van onverderfelijk hout, en beduiden: Gods geboden en Zijn beloften, die in de geboden uitgesproken zijn. De belijdenis, dat Jezus Christus in vlees gekomen is, hangt zo daaraan, dat Hij Gods gebod in Zich vervuld heeft, en elk van deze geboden is zo ook een belofte voor de Zijnen. Het getal “*twintig*”, tegen het zuiden en tegen het noorden, is een getal van de jeugdige kracht, die het boze overwonnen heeft, is het getal van de overwinning door het geloof. Met twintig jaren wordt de jongeling geschikt voor de krijg; met twintig jaren is de kracht en de moed op het hoogst; vanaf het twintigste jaar trokken de jongelingen uit in de krijg van de Heere; het twintigste jaar is ook meestal de leeftijd, op welke de mensen zich bekeren. Twintig is tweemaal tien, de vervulling van de geboden van God in dubbel opzicht: naar de geest en naar de letter, zodat het niet huichelarij is, maar waarheid, naar buiten en naar binnen. Zo ligt dus de tweevoudig vervulde Wet tegenover de toorn van God, tegenover de hel en de wereld. Ik moet in

mijn leven met een goed geweten voor God wandelen; dat is het, wat wij in de Catechismus bekennen als antwoord op de vraag: “Waarom moeten wij dan nog goede werken doen? Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij met ons hele leven God dankbaarheid voor Zijn weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen wordt. Daarna ook dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij.” De gelovige moet zo voor Gods aangezicht wandelen in het getal van de geboden van God. Hij heeft echter geen eigen gerechtigheid, maar een vreemde, te weten de gerechtigheid van Christus. En opnieuw handhaaft de Heilige Geest de Wet ook in de gelovige zelf, zodat men tegenover de wereld, die lastert en alles verdraait, wat men doet en spreekt, nochtans weet, wat men gedaan heeft, en dat men veilig alles aan de Heere God overlaten en Hem alles in handen stellen kan; daarom zijn de *twintig* pilaren. Sterf ik echter, dus tegen de dood, tegen het westen, dan heb ik aan de “tien” genoeg. “U hebt mij verlost, Heere, U God van de waarheid!” zo roep ik, en: “In Uw hand beveel ik mijn geest!”

Tegen het oosten, tegen zonsopgang zijn drie pilaren ter rechter en drie pilaren ter linkerzijde. Hier vangt het geloof aan, het zou zo graag binnentreden. Een arme tollenaar treedt nader en weet niet, of hij het doen mag. Hij brengt een lam, of omdat hij te arm is, een paar tortelduiven. Ach, hij is zelf zulk een duif, die van angst en vrees van de dood, want de havik wil vanuit de hoogte op haar nedersehieten, zich bergt in de kloof van de steenrotsen. Zo komt hij dan met een versaagd en bevreesd hart en wat ziet hij? Vijftien ellen van de behangselen van de ene zijde, en vijftien ellen van de andere zijde, gelijk wij lezen in vers 13-15: “Van gelijken zal de breedte van de voorhof, aan de oosterhoek oostwaarts, van vijftig ellen zijn; zodat er vijftien ellen van de behangselen op de ene zijde zijn; hun pilaren drie en hun voeten drie. En vijftien ellen van de behangselen aan de andere zijde; hun pilaren drie en hun voeten drie.”

“*Vijftien*”, mijn Geliefden! is het getal dat samengesteld is uit zeven en acht. Nu sta ik daar voor de poort, zal ik het wagen? Mag ik binnengaan? Het lam heb ik bij mij, is het echter wel het ware? Zo staat de mens daar in zijn nood; mag ik, kan ik? Nu eens treedt hij op de ene zijde, dan weer op de andere. Hij wendt zich nu hier, dan daar, voordat hij het eindelijk waagt. De Heere heeft vijftien ellen op elke zijde: zeven en acht. “Zeven” is het getal van de eedzwering van God: “Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood van de goddelozen! maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve!” Opnieuw: zeven is het getal van de eedzwering van God. En zo spreekt Hij: “Dit is het verbond, dat Ik met hen maken zal, zegt de Heere, Ik zal mijn wetten geven in hun harten, en Ik zal die inschrijven in hun verstanden, en hun zonden en hun ongerechtigheden zal Ik helemaal niet meer gedenken.” “Zeven” is het getal van de rust van God. En zo zegt Hij: “Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven; en gij zult rust vinden voor uw zielen.” “Acht” is het getal van de opstanding, en daar heet het dan: “Wat zoekt gij de Levende bij de doden? Hij is hier niet, maar Hij is opgestaan.”

*Werp des gewetens knagen,
De zorgen, die u plagen,
In Jezus ledig graf!*

U zou graag binnengaan, en u weet niet, of u het doen mag. U staat voor de poort en wendt u links, en u ziet de zeven en acht, die u prediken. Hij alleen is de ware Rust. Hij is de Opstanding en het Leven! en u wendt u rechts, en u ziet hetzelfde, totdat u eindelijk, als gejaagd, met de tortelduiven of het lam binnengaat door de poort, om tot het brandofferaltair toetreden.

En drie pilaren hebt u aan uw rechter en drie pilaren hebt u aan uw linkerhand; wat getuigen die? Drie zijn er, Die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest. De Vader getuigt van Zijn liefde, de Zoon getuigt van Zijn genade, en de Geest getuigt van de troost. En nog eens: Drie

zijn er Die getuigen op de aarde, de Geest, en het water, en het bloed. En die drie zijn tot één. De Geest getuigt in u, dat u mag binnentreden in de voorhof, en daar ziet u het *water* in het wasvat, en het *bloed* op het brandofferaltaar.

In de poort van de voorhof zal een deksel zijn, dat is een gordijn als deur; hangende aan vier pilaren. Wat predikt u nu deze deur anders, dan wat de Heere Jezus gezegd heeft: “Ik ben de Deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden”? En opnieuw prediken de vier pilaren ons de Deur, wat de Apostel zegt 2 Cor. 13: 13: “De genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde van God, en de gemeenschap van de Heilige Geest, zij met u allen.” Zij prediken dus en stellen voor ogen: de heilige Drieëenheid en u daarin, te weten de uitverkorene, verlorene echter in Gods gemeenschap weer opgenomen mensheid.

Het deksel, of gordijn in de poort is echter niet enkel van fijn getweernd wit linnen, zoals de behangselen van de voorhof, maar daarnevens zijn nog de kleuren van hemelsblauw, scharlaken en purperrood. Hier hebt u Christus geheel en al, bereid u op te nemen, u door te laten in het heiligdom. “Purper” is Zijn kleur: want in Zijn bloed heeft Hij een eeuwige betaling voor onze zonden aangebracht; “scharlaken” is de kleur: want Hij is een barmhartig Hogepriester geweest, en: “Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen”, en zo heeft Hij onze overtredingen weggenomen; het “wit” echter predikt u: mijn onschuld en reinheid bedekt uw schuld! Daarom naar binnen, naar binnen! door deze poort, door Christus ingegaan! Zo komt men op het grondgebied van de genade.

Deze geboden en deze beloften in de geboden staan al op koperen voeten, dat heeft God aan Mozes meermalen uitdrukkelijk voorgehouden, dat de voeten, waarop de pilaren staan van koper moeten zijn. Aan de pilaren zijn zilveren banden, aanduidende, dat God met Zijn waarheid en trouw al Zijn geboden en beloften samengebonden heeft. Daarin steken ook de zilveren haken, en zo hang ik dan mijn belijdenis aan deze haken van de trouw van God, aan de zilveren haken van het reine en beproefde Woord van God. De voeten echter waren van koper, zoals wij lezen bij de Profeet Ezechiël van de cherubim (Ezechiël 1: 7): “En hun voeten waren rechte voeten, en hun voetplanten waren gelijk de voetplanten van een kalf, en glinsterden gelijk de verf van glad koper.” Datzelfde vinden wij ook van de Heere van de gemeente Zelf in de Openbaring van Johannes 1: 15 “En zijn voeten waren blinkend koper gelijk, en gloeiden als in een oven.” De Wet is gelijk vurig koper. En dit metaal had toen bijkans zoveel waarde als goud en zilver. Hoe het bereid werd weet men niet meer; zoveel echter is gewis, dat het heerlijk glinsterde, zijn glans behield en door de weersgesteldheid niet licht iets te lijden had. De geboden en beloften van God, zoals zij staan in de belijdenis van de gemeente en ten nutte van de gemeente, zijn al gelijk vurig koper, zoals geschreven staat Deuter. 33: 2: “Tot zijn Rechterhand was een vurige Wet aan hen.” zo is de hele stand (grondvest) vurig en vast, onwankelbaar, een heilig vuur van eeuwige liefde; daarop staan de pilaren. En vanuit elk van deze koperen voeten gaat een stift of pen in de aarde, dat zijn de “pennen van de voorhof”, waarvan in vers 19 sprake is. Zo staat dan in de volharding van Christus de belijdenis daar, die scheiding maakt tussen het heilige en het onheilige. Amen!

Slotzang: Psalm 105, vers 3

*Vraagt naar de Heer' en Zijne sterkte;
Naar Hem, die al uw heil bewerkte;
Zoekt dagelijks Zijn aangezicht,
Gedenkt aan 't geen Hij heeft verricht,
Aan Zijn doorluchte wonderdaan;
En wilt Zijn straffen gadeslaan.*

VIII. DE ARK VAN HET VERBOND¹¹

Voorzang: Psalm 50, vers 5 en 6

Nooit klaagde Ik 't u, indien Ik honger had,
Want de aarde is Mijne, en al wat zij bevat.
Zou stierenvlees of wat ooit mensen voedt
Mijn spijs zijn? Mijn drank der bokken bloed?
Nee! offert God uw dankbre lofgezangen:
't Geen gij belooft moet de Allerhoogste ontvangen.

Roept in de nood tot Mij, uw God en Heer,
Dan help Ik u, en gij geeft Gode de eer.
Maar Zijne taal tot goddelozen luidt:
Waarom toch spreekt gij Mijne wetten uit?
Wat roemt gij u als Mijn verhandelingen,
Daar ge u door woord noch straffen laat bedwingen?

Tekst: Exodus 25: 10-16

„Zij zullen een Ark van sittimhout maken: twee ellen en een halve zal haar lengte zijn, en anderhalve el haar breedte en anderhalve el haar hoogte. En gij zult ze met louter goud overtrekken, van binnen en van buiten zult gij ze overtrekken en gij zult op dezelve een gouden krans maken rondom heen. En giet voor haar vier gouden ringen, en zet die aan haar vier hoeken, zodat twee ringen op de ene zijde derzelve zijn, en twee ringen op haar andere zijde. En maak handbomen van sittimhout en overtrek ze met goud. En steek de handbomen in de ringen, die aan de zijden van de Ark zijn, dat men de Ark daarmee drage. De draagbomen zullen in de ringen van de Ark zijn, zij zullen er niet uitgetogen worden. Daarna zult gij in de Ark leggen de getuigenis, die Ik u geven zal.”

Mijn Geliefden!

Het ligt in het geweten van alle mensen, dat daarboven Eén is, die oordeelt, dat er bij de mens en in de mens enkel zonde is, en dat God in de hemel genoegdoening hebben moet, betaling voor de schuld van de mensen. Een hoofdartikel van onze Christelijke leer is, wat in onze Catechismus aldus uitgesproken wordt: “Aan Gods gerechtigheid moet genoeg geschieden; daarom moeten wij aan dezelve, of door onszelf, of door een andere volkomen betalen.” Echter deze noodzakelijkheid, deze verplichting tot volkomen betaling, al wordt zij ook met het verstand erkend, kan vlees en bloed de mens niet zó leren dat hij deze genoegdoening werkelijk zou aanbrengen. Daartoe behoort, dat een mens met geheel zijn ziel, met geheel zijn gemoed en met al zijn krachten Gods Wet liefheeft, hoogacht en eert, dat hij de geboden van de Heere bewaart en overeenkomstig dezelve handelt. De noodzakelijkheid van deze genoegdoening wordt in de grond van de zaak eerst dan recht erkend en gevoeld, als een mens wedergeboren is; dan wordt het hem een levensvraag, dat God genoegdoening geschiedt, dat voor zijn oneindige zonde en schuld God ook een oneindige, eeuwig geldende genoegdoening gebracht zij, ja, dat ook de naaste tegen wie men gezondigd heeft, waar de zonde, de dwaling ingezien wordt, genoegdoening toegebracht wordt.

Het voornaamste, waarvoor God de Tabernakel heeft laten inrichten, was de Ark, waarvan wij in onze tekst lezen.

¹¹ Gehouden 1 Februari 1857 's avonds.

Eerst lezen wij in dit 25^e hoofdstuk, dat de Heere tot Mozes zegt: “Spreek tot de kinderen Israëls: dat zij voor Mij een hefoffer nemen.” Alzo: nemen en dan de Heere brengen want wij kunnen niets geven of brengen, tenzij wij het tevoren aangenomen en ontvangen hebben. Dan staat er verder vers 10, “*Zij zullen een Ark van sittimhout maken.*” Wij lezen niet: “maak”, als in het enkelvoud, maar in het meervoud: “zij zullen maken”, en zien daaruit, dat niet tot Mozes alleen gesproken wordt, maar dat de Heere tot alle kinderen Israëls zegt, dat zij allen er voor zorgen zouden, dat de Ark gemaakt werd.

Het woord hier door “Ark” vertaald, is afgeleid van een woord, dat in de Hebreeuws taal betekent: goed gevoed worden. Het woord, daarvoor in de griekse vertaling gebezigd, betekent een kist, waarin spijs geborgen en bewaard wordt, en komt dus overeen met de grondbetekenis van het hebreeuwse woord. Ditzelfde woord vinden wij ook gebruikt voor de kist, die ten tijde van koning Josia in de tempel gezet werd, om daarin het geld te ontvangen en te bewaren, dat tot verbetering en herstelling van alle breuken aan het huis van de Heere was bijeengebracht. Maar ook voor een doodkist wordt dit woord gebruikt. En onwillekeurig denken wij hierbij aan de kribbe, waarin het kindeke Jezus lag, en aan de doodkist, waarin wij eenmaal zullen gelegd worden. Welgelukzalig de ouders, die hun kinderen in deze kist, in deze Ark leggen; zij is immers juist zo groot, dat men een kindje daarin leggen kan; welgelukzalig de stervende, die in vrede in deze kist, in deze Ark, zich nederlegt. Ik spreek in een beeld en wil daarmee zeggen: wel ons, die de Heere Christus ingeplant en met Hem verenigd zijn, van onze geboorte tot aan onze dood.

De Ark betekent Christus, de Middelaar van God en van de mensen, die de Wet in Zijn hart droeg, de mens Christus Jezus, als Borg van een beter verbond. Zij is van hetzelfde hout vervaardigd, als waaruit de berderen van de Tabernakel gemaakt zijn, van onverderfelijk welriekend hout. Zo is Christus ook naar Zijn menselijke natuur een welriekend offer en onverderfelijk gelijk Hij Psalm 16 zegt: “Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie.”

De Ark heeft haar lengte, haar breedte en haar hoogte. Zij was *twee en een halve el lang*, dat is dus ongeveer drie en drie vierde voet, *anderhalve el breed* en *anderhalve el hoog*. Daar hebben wij een heel en een gebroken getal. Wij beschouwen ten eerste de hele getallen. Voor de lengte hebben wij twee ellen, voor de breedte één el, en opnieuw één el voor de hoogte.

De lengte betekent de grote lankmoedigheid en het grote geduld van onze Heere en Heiland Jezus Christus, door Hem betoond in Zijn getuigen van Gods gerechtigheid, en bijzonder in Zijn lijden en sterven, door Hem bewezen jegens allen, die Hem omringden, jegens zijn discipelen, over wier ongeloof Hij moest uitroepen: “O ongelovig en verkeerd geslacht! hoe lang zal Ik nog bij u zijn, en u verdragen?” (Luk. 9: 41), jegens zijn vijanden, die Hem onder spot en hoon in het aangezicht sloegen, zeggende: “Profeteer ons, Christus! wie is het, die U geslagen heeft?” (Matth. 26: 68). Twee ellen, zo tweevoudig is deze maat. Hij heeft Zijn oneindig geduld betoond in Zijn leren als Profeet, en in Zijn lijden als Koning en Hogepriester. En dit geduld betoont Hij nog heden. Hij betoont het, terwijl Hij de Zijnen onderricht in het A, B, C van het geloof, de Zijnen, die de A al hebben vergeten, als zij aan de C zijn gekomen, mensen, die hun leven lang over de eerste vraag van de Catechismus leren en ze toch niet ten einde brengen, die ook altijd weer, als de duivel komt en dreigt, het antwoord op de vraag: “Wat gelooft u van de vergeving van de zonden?” verkeerd opzeggen. Hij betoont Zijn lankmoedigheid, Zijn Goddelijk geduld daarin, dat Hij de wereld, de verkeerde, zondige, de afgefallen en oproerige wereld verdraagt en niet door vuur verbrandt en verteert.

Eén el is de breedte. De breedte betekent het ruime hart van onze dierbare Middelaar, de volkomen liefde van dit Zijn hart waarmee Hij al degenen liefheeft en volkomen omvat, die Hem van de Vader gegeven zijn, zodat Hij voor hen alles heeft willen lijden, zelfs de dood aan het kruis, waarvan Johannes getuigt, zeggende: “Alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde.” (Joh. 13: 1). De Ark heeft een volkomen breedte. De liefde van Christus is een volkomene, zij is sterker dan de dood en machtiger dan de hel, en alle wateren kunnen dezelve niet uitblussen; zij is een eeuwige liefde, die nimmer vergaat.

De hoogte is eveneens één el; wij hebben dus ook een volkomen hoogte van de hoop. Want onze dierbare Heere en Heiland heeft als Borg voor de Zijnen gehoopt tegen hoop; nimmer heeft Hij de hoop prijsgegeven, Hij bleef onwankelbaar in zulk een hoop van het eeuwig leven, daarom zeide Hij: “Wanneer Ik van de aarde verhoogd zal zijn, zal Ik hen allen tot Mij trekken.” (Joh. 12: 32). En deze hoogte van de hoop is ook nu nog dezelfde. Want in zulk een hoop, vertroost Hij degenen, die op hoop gebonden liggen in de kuil waarin geen water is (Zach. 9: 11) dat zij namelijk dubbel ontvangen van de hand van de Heere, voor al hun zonden. (Jesaja 40: 2).

Wij hebben echter nevens de volkomen, de hele maat, nog een gebroken maat. Niet alsof onze Heere en Heiland, onze Borg, iets onvolkomens zou gedaan hebben of onvolkomen was. Maar Hij is, hoewel Hij geen zonde gekend heeft, omwille van de Zijnen in de gestalte van het zondigen vlees gekomen, Hij heeft boven de Zijnen niets vóór willen hebben, integendeel Hij is nedergedaald in hun zwakheid, in hun verlorenheid, opdat Hij hen allen weer oprichten en herstellen zou. Het is hetzelfde als wat de Apostel Paulus zegt: “Overmits dan de kinderen des vleses en des bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks derzelven deelachtig geworden, opdat Hij door de dood, dat is door Zijn dood, teniet zou doen dengene, die het geweld van de dood had, dat is, de duivel”; (Hebr. 2: 14) en opnieuw: “Waarom Hij in alles de broederen moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou zijn, in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden van het volk te verzoenen. Want in hetgeen Hij zelf, verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij degenen die verzocht worden, te hulp komen.” (Hebr. 2: 17-18). En opnieuw zegt hij: “Want wij hebben geen Hogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, maar zonder zonde.” (Hebr. 4: 15). En in denzelfde zin betuigt Paulus nogmaals: “Hoewel Hij gekruist is door zwakheid, zo leeft Hij nochtans door de kracht Gods.” (2 Cor. 13: 4). En de Heere Zelf klaagt Psalm 40: 13: “Kwaden tot zonder getal toe, hebben Mij omgeven; Mijn ongerechtigheden hebben Mij aangegrepen, dat Ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haren van Mijn hoofd, en Mijn hart heeft Mij verlaten.”

Zo betekenen dan de hele getallen, te weten de twee ellen van de lengte, en de ene el van de breedte en hoogte, Zijn volkomenheid. Maar de gebroken maat draagt Hij ons ten goede, daar Hij in zulk een zwakheid wandelt, lijdt en Zich laat kruisigen, maar juist zó overwint.

De Ark is echter niet alleen van hout, van onvergankelijk, welriekend, met het mes geschaafd en glad gemaakt hout, zij is ook naar vers 11 *overtrokken met louter goud*. Hier luidt het echter niet: “*gijlieden*, in het meervoud, zult overtrekken” - maar “*gij*”, in het enkelvoud, dus *gij*, Mozes, zult ervoor zorgen, dat de Ark met louter goud overtrokken wordt. Mozes, dat is, de Wet, zal de Ark overtrekken. Want de Wet, dat is, de eeuwige eis van de heiligheid, heeft gemaakt, dat de Ark, dat is de mensheid van Christus, de Middelaar, daarmee overtrokken is. Waarmee overtrokken? Met goud? Nee met *louter goud*, dat is, met rein, zuiver goud, dat niet door toevoeging van andere metalen gehard is, maar onvermengd en week goud blijft.

Wat betekent nu dit loutere, weke goud? Het is de Geest van de heiliging, de Geest, die Zijn wezen en Zijn wil in de Wet openbaart, welke wij te houden hebben, opdat alles heilig, heilig, heilig zij. Ons denken, spreken en doen, het moet alles in overeenstemming zijn met deze Geest. En dat denken, spreken en doen, hetwelk niet is naar deze Geest, is verdoemd en vervloekt. Van wie gaat de Wet uit? Is het niet van Hem, Die Geest is? Die heilig is? Drukt zij niet het binnenste wezen van Hem uit, die heilig heilig, heilig is? Het is de Geest van de heiliging, die de Wet handhaaft, die met deze Wet komt als met een maatstaf en toetssteen voor ons denken, spreken en doen, of het alles rein, louter geloof is, zonder vermenging met eigenbaat, eigenliefde en eigenwil, of wat maar immer “zonde” heet.

De Wet blijft met deze eis staan: Een iegelijk mens moet met dit goud overtrokken zijn; zijn denken, spreken en doen, moet heilig, heilig, heilig zijn. Er is geen mens wiens denken, spreken en doen heilig is, integendeel al het gedichtsel van de gedachten van het hart van de mens is boos van zijn jeugd aan. Kan de mens voor God bestaan? Helemaal niet, hij is verdoemd. Hier echter hebben wij

een Ark Christus afschaduwend, van sittimhout, van onverderfelijk hout van het leven, met een volkomen en een gebroken maat, in onze plaats. Christus stelt Zich onder de Wet, Hij ontvangt de Geest van de heiliging, met dit fijne goud is Hij overtrokken, en alles, wat Hij gedacht, gesproken gedaan en geleden heeft, het is alles louter goud, alles zonder toevoeging en vermenging van eigenliefde of eigenwil, het is alles reine, loutere liefde van God en van de naasten, alles daartoe gericht, dat de Vader geëerd en verheerlijkt zij. Al zijn gedachten zijn gedachten van vrede over Zijn volk, en al Zijn woorden zijn woorden van de liefde, en al Zijn doen en handelen tot op deze dag en al Zijn dulden en dragen aan het kruis, het is allemaal fijn en louter goud. Daarom betuigt ook Paulus: “Hij is krachtiglijk bewezen te zijn de Zone Gods, naar de Geest van de heiligmaking, uit de opstanding van de doden.” (Rom. 1: 4). Het Griekse woord, hetwelk hier met “krachtiglijk bewezen”, is vertaald, betekent eigenlijk: “krachtiglijk *geproclameerd* als de Zone Gods”, en dan verder: “overeenkomstig de Geest van de heiligmaking uit opstanding van doden.” De Geest van de heiligmaking heeft het betuigd: Deze mens, Jezus Christus, is de Zoon van God. Want Hij heeft alles gedaan gedacht en gesproken in overeenstemming met Mijn Wet; al wat Hij gedacht, gesproken en gedaan heeft, is, zoals Ik, de eeuwige Geest, het hebben wil. Daardoor, dat Hij van de doden is opgestaan, is de proclamatie geschied: Deze is Mijn Zoon! Wij nu die geloven zijn zonen en dochteren in Hem en om Zijntwil in genade opgenomen.

En zo is Hij *in- en uitwendig* bekleed en overtrokken met louter goud. Inwendig is Hij bekleed met de Geest van de heiliging. Want geheel Zijn hart al zijn gedachten en begeerten waren overeenkomstig de Geest van de heiligmaking, zodat niets op Hem was aan te merken. Bij Hem is alles louter goud inwendig, en Zo ook uitwendig. weliswaar is Zijn binnenste voor ons verborgen en niet bekend, in de Psalmen spreekt Hij het echter uit en is het ons geopenbaard; dáár is alles Geest, alles fijn en louter goud. En Zijn uitwendige is ons beschreven en voor ogen gesteld in de Evangeliën, en ook dáár is alles fijn en louter goud naar de Geest van de heiliging.

Tot dusver hebben wij de Ark beschouwd en haar gouden overtreksel. Laat ons vervolgens letten op de gouden krans, die op de Ark rondom heen gemaakt was, gelijk wij lezen in vers 11: “*en gij zult op dezelve een gouden krans maken, rondom henen.*”

Het woord “krans” beduidt eigenlijk een lijst, die zich boven het veld, de vlakke, verheft, en waarin zij uitloopt, opdat het oog, dat is hier de ziel, een rustpunt hebbe. Tegelijk echter betekent het woord, dat in de Griekse overzetting gebruikt wordt, iets golvends of gevlochtens, zodat hierin uitgedrukt ligt, dat de gedaante of vorm van de krans een opgaande en dan weer dalende is.

Wat betekent nu deze krans? Hij betekent de voleinding. Zie aan de Zoon van God het veld van de arbeid van Zijn ziel, het veld van Zijn borgstelling, dan vindt u een rustpunt voor het oog van uw ziel juist dáárin: dat Hij de Zoon van God, het tot voleinding gebracht heeft. Zelf spreekt Hij het uit, dat Hij zulk een goude kroon ontvangen heeft, Psalm 21: “O Heere! de Koning is verblijd over Uw sterkte”, dat is, over het goud, het fijne goud, over de Geest van de heiliging waarmee Hij overtrokken werd. “En hoezeer is Hij verheugd over Uw heil. Gij hebt Hem Zijns harten wens gegeven,” welk een wens? “En nu verheerlijk Mij, Gij Vader! bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen.” Dit is de wens van Zijn hart. U hebt Hem de wens van Zijn hart gegeven. En de uitspraak van Zijn lippen hebt U niet geweerd. Sela. Want U komt Hem voor met zegeningen van het goede; op Zijn hoofd zet U een *kroon van fijn goud.*” Hier hebben wij nu de kroon, die boven op de Ark lag, de gouden krans, die daar rondom heenngaaf. En Paulus betuigt Hebr. 2: 9: “Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer *gekroond*, die een weinig minder dan de engelen geworden was, vanwege het lijden van de dood, opdat Hij door de genade van God voor allen de dood smaken zou”; en Filip. 2: 8-11: “En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja, de dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een Naam gegeven welke boven alle naam is; opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen

al knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn”, dat is, in de zeeën, op de eilanden, “en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders.”

Verder lezen wij met betrekking op de Ark van het verbonds (vers 12-15): “En giet voor haar vier gouden ringen, en zet die aan haar vier hoeken, zodat twee ringen op de ene zijde derzelve zijn, en twee ringen op haar andere zijde. En maak handbomen van sittimhout, en overtrek ze met goud. En steek de handbomen in de ringen, die aan de zijde van de Ark zijn, dat men de Ark daarmee drage. De draagbomen zullen in de ringen van de Ark zijn, zij zullen er niet uitgetogen worden.”

De ringen zijn zo van één gieting, vier in getal, en wel van goud, aan de vier hoeken van de Ark. De ringen dienen om de handbomen daardoor te steken, opdat de Ark kan opgeheven en gedragen worden. Want gelijk de Ark altijd in het leger bleef en het volk niet verliet, zo is ook Christus overal waar Zijn volk is; waar Zijn volk niet is, daar is ook Christus niet. Hij gaat met de Zijnen door de woestijn van dit leven, begeleidt hen op al hun wegen, en blijft bij hen op alle onderscheiden legerplaatsen. Hij heeft ook gezegd: “Predikt het Evangelie alle creaturen.” En: “Zie, Ik ben met u al dagen, tot de voleinding van de wereld.” Zo moet dus de Ark, zo moet Christus aan alle armen en ellendigen, waar ter wereld zij zich ook bevinden mogen, gebracht, tot allen heengedragen werden waar maar een arm en ellendig volk is. De ringen zijn dus aan de Ark, opdat de handbomen daardoor gestoken worden, en zo de Ark, Jezus Christus, in Zijn Evangelie steeds meedragen en overal gebracht wordt, waar God Zijn volk heen voert.

Maar wat betekenen de vier ringen? Ja, hoe kunt u de mens Jezus Christus, de Middelaar van God en van de mensen, kennen? Hoe grijpt u Hem aan? Wat zijn de gouden ringen, waaraan u Hem vat? Zijn zij niet, ten eerste, zijn gouden, dat is, zijn heilige, vlekkeloze geboorte; ten andere, Zijn allerheiligst lijden en sterven; ten derde, Zijn opstanding, waarmee Hij de rechtvaardiging voor de Zijnen verworven heeft, en ten vierde, Zijn glorierijke hemelvaart?

Ja, daaraan is het, dat wij onze Borg aangrijpen, daaraan, dat Hij heilig en onbevlekt geboren is, om onze arme en onheilige geboorte te bedekken; daaraan, dat Hij voor ons sterven wilde, opdat wij de eeuwige dood niet zouden sterven; daaraan, dat Hij is opgestaan en ten hemel gevaren. Want opdat wij niet in de dood zouden blijven, maar in het leven zouden overgegaan zijn, daartoe is Hij opgestaan, en spreekt Hij: “Laat deze in het verderf niet nederdalen. Want Ik heb een eeuwige verzoening voor hem gevonden”, en zo is de goddeloze vrijgesproken. En Hij heeft ons in Zijn opstanding ook genomen uit de dood in het leven; al degenen, die de Vader Hem gegeven heeft; ook genomen heeft Hij hen in de hemel bij Zijn hemelvaart, waarvan geschreven staat: “God vaart op met gejuich, de Heere met geklank van de bazuin.”

Zo hebben wij dan aan de ene zijde van de Ark in de twee ringen de staat van de vernedering van Christus, Zijn geboorte en Zijn lijden, en aan de andere zijde in de twee ringen de staat van Zijn verhoging, Zijn opstanding en hemelvaart. Want alleen zó grijpen wij onze Borg, de mens Jezus Christus aan, alleen zó kent Hem de gemeente, alleen zó wil Hij Zich laten dragen.

De handbomen waren van hetzelfde hout, waarvan ook de Ark vervaardigd was, van *sittimhout*, van onverderfelijk welriekend en hard, gedoornd hout, ook met een mes afgeschaafd en glad gemaakt, en *overtogen met goud*. Waarmee wordt de Heere ons dan gebracht en tot ons gedragen? Wat zijn deze handbomen? Zijn het niet Zijn Woord en Sacrament? Woord en Sacrament heffen onze Borg Jezus Christus op, dragen en brengen Hem in de gemeente, brengen Hem in de tenten van de ellendigen. Woord en Sacrament vatten Hem en stellen Hem ons voor ogen opdat de arme sterfelijke mens in de geboorte van Christus zijn eigen onheilige geboorte voor Gods aangezicht bedekt ziet; opdat hij Christus lijden en sterven aanschouwt, alsof hij zelf alle gehoorzaamheid volbracht had. Maar ook opdat hij in Christus opstanding zijn eigen opstanding ziet, in Christus hemelvaart zijn hemelvaart met Hem, en dat hij roepen kan: “Kom, Heere Jezus!”

De handbomen zijn met goud overtrokken. Woord en Sacrament zijn bekleed met goud, met de

Geest van het geloof, anders toch hebben zij geen nuttigheid. Zo zeker echter de handbomen in de ringen blijven moesten, en daaruit niet mochten verwijderd worden, zo zeker zullen Woord en Sacrament vast blijven in de verzekeringen, die in de geboorte, in het lijden en sterven, in de opstanding en hemelvaart van de Borg Christus liggen, anders zijn ons Woord en Sacrament van geen waarde en nuttigheid en hebben wij de Ark, “Christus”, ook niet bij ons. Ook zullen wij daaruit leren dat Christus met ons een Gast en Vreemdeling wezen wil, en dat Hij hier geen blijvende plaats hebben wil, welke wij hier ook niet hebben; wij moeten elke minuut gereed zijn onze legerplaats te verlaten, Daarom wil Christus voor ons en met ons bereid zijn om op te trekken, en daarom zullen de handbomen niet uit de ringen gedaan worden.

Maar, waartoe dient nu eigenlijk deze Ark? Naar vers 16: *om de getuigenis daarin te leggen*. Deze getuigenis is de heilige Wet van de tien woorden, dezelfde Wet, welke de Heere het volk had laten vernemen onder donder en bliksem, toen al het volk sidderde en beefde. Deze Wet van de tien geboden hadden Mozes en het volk wel vernomen; maar God heeft ook geweten, wie zij waren, tot wie Hij sprak. Hier staat nu echter niet “Wet”, maar “getuigenis”. God had eerst aan Mozes de Wet van de tien woorden gegeven op twee stenen tafelen. Toen deze echter, van de berg afkomende, de afgoderij zag, welke de kinderen van Israël bedreven, verbrak hij ze in zijn toorn. God beval hem daarop ten tweede male op de berg te klimmen en twee stenen tafelen ook te brengen; daarop graveerde God met Zijn vinger, dat is, met zijn Heilige Geest, de Wet, en liet haar in de Ark leggen tot een *getuigenis*. Hier werd zo de Wet een getuigenis. Hoe dat? Wet is toch wet, bevel. De Wet zegt: Gij zult! Gij zult niet! De Wet dreigt met vloek en verdoemenis: “Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het Boek der Wet, om dat te doen.” Hoe is zij dan een getuigenis? Zij is een getuigenis, zoals wij lezen Psalm 50: 7: “Hoort Mijn volk en Ik zal spreken; Israël! en Ik zal onder u *betuigen*.” Wat betuigen? “Ik God, ben uw God. Om uw offeranden zal Ik u niet straffen. Want uw brandofferen zijn steeds voor Mij.”

Mijn Geliefden! Toen Mozes aan het volk bekend gemaakt had, hoe God, nadat de eerste tafelen van de Wet verbroken waren, ten tweeden male de Wet op andere tafelen geschreven had en dat hij naar Gods bevel deze tafelen in de Ark gelegd had opdat zij daar zijn zouden, voer hij volgens Deut. 10: 6 verder voort met aan het volk voor te houden: “En de kinderen Israëls reisden van Beërôth Bene Jaäkan en Moséra. Aldaar stierf Aäron.” Zo nadat Mozes aan het volk verkondigd had dat de Wet, welke in inzettingen bestond, welke dwong en met vloek bedreigde, voor de gelovigen een einde genomen heeft, wat haar dwingen en verdoemen betreft, omdat zij in Christus, in de Ark, is nedergelegd, houdt hij hun tegelijk voor, dat ook Aäron stierf, de Hogepriester van de Wet, die in inzettingen bestond, en dat in zijn plaats diens zoon Eleazar, dat is, Christus, Hogepriester geworden is. Daarom spreekt God juist Psalm 50: 7 alzó: “Hoort, Mijn volk!” door Mij verkoren, “en Ik zal spreken”, en zwijgt u! “Israël”, u volk, met een nieuwe naam genoemd, “en Ik zal onder u betuigen: Ik God”, hoewel een heilig en vreselijk God, “ben toch uw God.” Ik ben uw God, hoewel u meent het eigendom van de duivel te zijn. Laat Mij getuigen: het is niet waar, wat uw zwak hart denkt, dat Ik niet uw God ben. Vers 8, “Om uw offeranden zal Ik u niet straffen”, Ik zal u niet daarvoor straffen, dat uw doen altijd bezoedeld en bevlekt, onrein en zondig is; “want uw brandofferen zijn steeds voor Mij.” Want uw Christus, op Wie u vertrouwt, met Wie u komt, staat te allen tijde voor Mij, en Hij treedt voor u in als uw Voorspraak.

Opnieuw getuigt Christus zelf (Ps. 40: 7.): “Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer; Gij hebt Mij de oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt Gij niet geëist. Toen zei Ik: Zie, Ik kom; in de rol des boeks”, bijvoorbeeld hier in het tweede boek van Mozes, “is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God! om Uw welbehagen te doen. En uw Wet is in het midden Mijns ingewands.” Gods Wet in het midden van Zijn ingewand te hebben, Gods Wet van harte lief te hebben met een liefde, zoals geen moeder haar kind, geen bruidegom zijn bruid, geen man zijn vrouw kan liefhebben, met zulk een liefde de Wet van God lief te hebben of in het hart te dragen, dat is de sterfelijke mens niet

gegeven. Wie de Geest van Christus heeft, zal met de Apostel zeggen: “Want ik heb een vermaak in de Wet Gods”, hij moet echter ook met hem zuchten: “Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de Wet van mijn gemoed.” (Rom. 7: 22-23). Deze tegenstrijdende wet van de zonde is in onze leden. En wie, wie heeft een hart voor de Wet van God? Ach, er woont in ons vlees enkel wantrouwen, schrik en onwil tegen Gods Wet; zo graag zou vlees de Wet van God terzijde schuiven en verstaat niet, dat elke letter en jota derzelve enkel heil, leven en zaligheid is, zowel daarboven als hier beneden. Wij zondige en slechte mensen bezien echter deze Wet met verkeerde ogen, wij zien aan haar niets dan donder en vloek, en waarlijk zij spreekt ook over ons, gelijk wij nu eenmaal zijn, niets dan vloek en verdoemenis uit; dit ligt echter op zichzelf beschouwd niet in de Wet.

Het één of het ander, óf alle vlees moet verzinken in de afgrond van een eeuwige verdoemenis, óf de Wet moet vervuld worden in haar volkomenheid. In het hart van de mensen ligt zij niet, en zij kan niet in het hart ingaan. Want in ons is enkel vijandschap tegen de Wet, en het vlees verzet zich steeds daartegen. Toch zal de Wet blijven, opdat er in het menselijk hart liefde, zulk een hartelijke liefde tot Gods Wet opkomt, sterker dan de liefde van een moeder tot haar kind, van een bruidegom tot zijn bruid, van een man tot zijn vrouw; zodat eer hemel en aarde voorbijgaan, dan dat de gelovige Gods Wet kan laten varen. Daarom heeft God aan Zijn uitverkorenen gedacht, aan hen, die beven voor deze Wet.

Omdat in geen mensen hart Gods Wet is, zo heeft de Heere uit de hemel deze Wet in Zich opgenomen, en zo is zij voor alle armen en ellendigen een getuigenis geworden, omdat God er ook getuigt: Laat staan, u kunt het niet! Ik zal het doen! Ik heb de Wet gelegd in het hart van die Mens Die voor u Borg is. Laat staan! Ik wil het doen! Hij zal voor u de Wet bewaren, Hij zal in mijn wil Zijn lust hebben, en zal u Zijn Geest geven, opdat die Wet ook in u zij. Deze stenen, deze stenen tafelen van de Wet zijn voor u te zwaar, zij zouden u verpletteren; daarom neemt de Ark deze in zich op, dat is: Christus neemt de Wet in Zich op, om haar voor u te vervullen, en zo wordt de Ark een Ark van het getuigenis, van de getuigenis tegen de ongerechtigheid van alle mensen en voor de gerechtigheid van God. Daarom komt en ziet de Ark aan, of het niet zo is, als de Heere getuigt! Kom en ziet in de kribbe te Bethlehem! Komt en aanschouwt het kruis op Golgotha! Kom en ziet, waar de Heere gelegen heeft, en zoekt de Levende niet bij de doden! Kom, ziet en verneemt: “God vaart op met gejuich!” en Hij heeft Zich gezet ter Rechterhand van God, zijnde een Priester en Koning in eeuwigheid. En nu: “Efraïm! Wat heb Ik meer met de afgoden te doen? Ik heb Hem verhoord, en zal op Hem zien. Ik zal Hem zijn als een groenende dennenboom; uw vrucht is uit Mij gevonden.” (Hosea 14: 9). Amen.

Nazang: Psalm 40, vers 1

*'k Heb lang de Heer' in mijnen druk verwacht,
En Hij heeft Zich tot mij geneigd;
Ik riep, door nood op nood bedreigd,
Hij gaf gehoor aan mijne jammerklacht.
Mij, in de kuil verzonken,
Mij heeft Hij hulp geschonken,
Gevoerd uit modd'rig slijk;
Mij op een rots gezet,
Daar ik, met vaste tred,
Die jammerkolk ontwijk.*

IX. HET GOUDEN VERZOENDEKSEL VAN DE ARK VAN HET VERBOND¹²

Voorzang: Lied 67, vers 1 en 2

*O liefde, gij bindt aarde en hemel samen;
O wonderzee, waar zich mijn geest verliest!
Dat Gods genâ de zondaar wil beschamen,
En zelfs de snoodste tot Zijn kind verkiest.
Hoe diep Hij mij in vloek en bloed ook vond,
Zijn rijkdom toch vervult mijn ledigheid;
In zulk een worm heeft Hij Zijn heil bereid,
En nodigt mij tot Zijn genâverbond.*

*Hoe staart der geesten schaar! De serafijnen
Bedekken hier met vleug'len hun gezicht,
Hier oop'nen zich der eeuwigheid gordijnen,
Hier komt der Godheid ganse Raad aan 't licht:
De heerlijkheid, door bondsbreuk weggedaan,
Herneemt haar glans, en breekt met luister voort;
Geopend is de gouden levenspoort!
God biedt Zichzelv' tot heil de zondaar aan!*

Geliefden

Wie rijk is, worde arm; wie ziende is, worde blind; wie nog iets vermag, die worde arm en been gebroken, opdat hij lam worde. Wie rechtvaardig is, dat die aanvange goddeloos te werden; wie heilig is, dat die onrein worde; wie trots is, die buige zijn harde nek, eer het te laat is. Wie meent, dat hij God vreest, die kome tot God met de bekentenis, dat geen vreze Gods in zijn ogen is. Wat hebben wij gezongen, mijn Geliefden? Het leven zou iemand bijkans ontgaan, als men bedenkt, welk een heerlijkheid en macht van genade in deze woorden ligt uitgesproken: Bij God is nog genade voor zijn vijand, en Hij schenkt Zijn gunst aan de snoodste zondaar; hoe diep Hij die ook mocht verzonken vinden in zonde en schuld, nochtans wil Hij Zijn genade en Zijn Naam grootmaken bij zulk een zondaar; nochtans wil Hij Zich verheerlijken in hetgeen niets is, en wie aan Zijn voeten nederzinkt, wie van verre staat, op zijn borst slaat en uitroept: o God, wees mij zondaar genadig! Juist deze is het, die Hij vriendelijk, o zo vriendelijk, tot Zich roept, en Hij laat hem van voor het gericht van de dood overgaan in de vreugde van het eeuwige leven. Daarover staat de hele hemel verbaasd, daarover juicht de hele hemel, dat God de goddeloze rechtvaardigt en de eigengerechte verdoemt, dat God de onreine en onheilige rein en heilig, en de reine en heilige onheilig en onrein stelt, en dat het nochtans juist zó naar Gods gerechtigheid is. Welgelukzalig de mens, die het verbond van de werken verbroken heeft! God heeft het uit de hand van de mensen weggenomen en nu in Zijn eigen hand genomen door de Middelaar Jezus Christus. God komt en wil woning maken in het midden van een volk, dat het verbond verbroken heeft, maar aan hetwelk Hij nochtans naar Zijn genade het verbond houdt.

Dit vinden wij ook uitgesproken in de woorden, die wij heden aan onze overdenking ten grondslag leggen.

Tekst: Exodus 25: 17-22

¹² Gehouden 8 Februari 1857 's voormiddags.

“Gij zult ook een verzoendeksel maken van louter goud, twee ellen en een halve zal deszelfs lengte zijn, en anderhalve el deszelfs breedte. Gij zult ook twee Cherubim van goud maken; van dicht goud zult gij ze maken uit de beide einden van het verzoendeksel. En maak u een Cherub uit het een einde aan deze zijde, en de andere Cherub uit het andere einde aan gene zijde; uit het verzoendeksel zult gij lieden de Cherubim maken, uit de beide einden van hetzelfde. En de Cherubim zullen hun beide vleugelen omhoog uitbreiden, bedekkende met hun vleugelen het verzoendeksel. En hun aangezichten zullen tegenover elkander zijn. De aangezichten van de Cherubim zullen naar het verzoendeksel zijn. En gij zult het verzoendeksel boven op de Ark zetten, nadat gij in de Ark, de getuigenis, die Ik u geven zal, zult gelegd hebben. En aldaar zal Ik bij u komen, en Ik zal met u spreken van boven het verzoendeksel af, van tussen de twee Cherubim, die op de Ark van de getuigenis zijn zullen, alles wat Ik u gebieden zal aan de kinderen Israëls.”

Wij kunnen echter in deze morgenuur al het hier gelezene niet behandelen, daarom bepalen wij ons in deze ogenblikken bij het 17^e vers.

Tussenzang: Psalm 103, vers 4

Hij heeft voorheen aan Mozes Zijne wegen,
Aan Israels zaad, tot hun behoud genegen,
Zijn daân getoond, en trouw'lijk hen geleid.
Barmhartig is de Heer' en zeer genadig;
Schoon zwaar getergd, lankmoedig en weldadig;
De Heer' is groot van goedertierenheid!

Wij hebben u de vorige Zondag voorgehouden, waarom de Wet van de tien geboden, hier niet “Wet” maar “getuigenis” genoemd wordt. God betuigt namelijk door deze getuigenis, dat Hij het heil, en de zaligheid van Zijn volk op Zijn rekening genomen heeft en neemt; dat God van de Zijnen geen offers eist of hebben wil, integendeel, dat Hij zelf hun een offer geeft; dat God van hen geen werken hebben wil, maar zelf hun werken geeft en hen in deze werken die Hij hun gegeven heeft, houdt en bewaart. Het is u bekend, hoe het volk Israël die tien woorden gehoord heeft onder donder en bliksem en sterke rook hoe het volk sidderde en beefde en tot Mozes zeide: “Spreek gij met ons, en wij zullen horen. En dat God met ons niet spreke, opdat wij niet sterven!” (Exod. 20, vers 19). Zo spreken de meesten nog tot op de huidige dag: “Houdt toch niet zo streng aan met de Wet, houdt ze mij niet zo ernstig, zo scherpelijk voor, ik zal haar wel gehoorzamen en ze doen, ik wil er voor zorgen, dat zij gehouden wordt.” Mozes bracht de Heere God over, hoe het volk tot hem gesproken had: “Spreek gij met ons, en wij zullen horen.” En de Heere antwoordde: “Het is goed, wat zij gesproken hebben.” Dat is goed, wanneer u God wilt vrezen en in Zijn wegen gaan, als u Hem gehoorzamen en Zijn geboden onderhouden wilt. Het is goed en loffelijk, wat u gesproken hebt, men kan daar niets tegen hebben; *als het dan ook maar gedaan wordt.* Dat is het, wat God antwoordt, als de mens zich vermeent om te zeggen: Ik wil gehoorzamen en alles doen wat God gezegd heeft! Daar moet God dan wel zwijgen. Zo trekt Zich dan ook de Heere God als het ware terug in Zijn hemel en zegt tot Mozes alleen: “Och, dat zij zulk een hart hadden, om Mij te vrezen, en al Mijn geboden te allen dage te onderhouden, opdat het hun en hun kinderen wel ging in eeuwigheid!” (Dent. 5: 28-29). God zegt dus ronduit van Zijn volk, dat zij geen hart hebben om Hem te vrezen, God zegt het aldus van Zijn volk, dat het geen hart heeft, om Gods gebod te houden, geen liefde om in Zijn wegen te wandelen, zelfs geen natuurlijke liefde, om op eigen welzijn en op dat van zijn kinderen bedacht te zijn. En daarbij blijft het. Verder wil ik deze zaak niet uiteenzetten. De arme en de ellendige neemt het ter harte, dat God zo klagen moet: “Och dat zij zulk een hart hadden!” en wie het ter harte neemt, die ontvangt dan ook zulk een

hart. Menigeen spreekt echter: “Ik, die een gelovig man ben, heb zulk een hart. Want ik ben bekeerd”, en hij wil zich tegenover God staande houden. Dat zit zo diep ingeworteld in het hart dat alleen almachtige genade in staat is, dit duivelse deugdenbeeld uit het hart te verbannen; God echter verheerlijkt juist zó de Geest van Zijn genade aan de mens, opdat de mens ophouden met zijn “ik wil.”

Wij beweren altijd, dat wij gehoorzamen willen. Nu, God heeft ook gezegd: “Gij zult gehoorzamen”, en Hij laat de tien geboden op twee stenen tafelen schrijven. Terwijl nu echter Mozes boven op de berg daarmee bezig is, leert zich het volk beneden aan de berg. Wat zal het volk doen? Immers zij willen God dienen, God vrezen, Gods geboden houden. Zij zullen dus wachten totdat Mozes wederkomt? Nee, dat doet het volk niet. Wat doet het dan? Zij hebben Mozes en God geheel vergeten; zij dwingen Aäron voor hen een gouden kalf te maken, en van dit gegoten kalf zegt het volk: “Dit zijn uw goden, Israël, die u. uit Egypteland hebben opgevoerd!” (Exod. 32: 4) en het danst om dit kalf en zingt vreugdezangen bij beurte. Onmogelijk! Is dit dan niet het volk, dat gezegd heeft: “wij willen gehoorzamen?” Zeer zeker, het is hetzelfde volk! Ja, het is zelfs dat volk, dat met Mozes door de Rode zee droogvoets is doorgegaan. Is het niet hetzelfde volk, dat de tien plagen over Egypte heeft zien komen, dat ervaren heeft, hoe duisternis het hele land bedekte, terwijl bij hen, in hun tenten in het land Gosen enkel licht was? Is het niet het volk, dat het bloed van het verbond genomen en aan de posten van hun deuren gestreken heeft, zodat de engel van het verderf hun woningen voorbijging, terwijl die overal elders alle eerstgeborenen doodde? Ja, juist datzelfde volk is het! En dit volk maakt zich na zoveel ervaringen, een gegoten kalf, om datzelve te aanbidden, het kan niet op Mozes wachten, tot hij wederkomt, ja, het veracht hem en zegt: “Want deze Mozes, wij weten niet, wat Hem geschied zij”, Welgelukzalig hij, die de toepassing van hetgeen hij hoort en leest op zichzelf maakt; die van zich erkent en belijdt: “Ach nee, ik heb geen hart om U, o God, te vrezen, om in Uw wegen te wandelen en Uw geboden te houden. Och, dat ik zulk een hart had! Schep het in mij naar Uw belofte!” Wat was de oorzaak van deze grote val? Het volk was gelovig en evangelisch, gelijk velen van u, en had daarbij een onbesneden hart gelijk velen van u. Zo wil men dan Gods geboden houden, in Zijn wegen wandelen en vroom zijn; zalig echter degene, die de toepassing op zichzelf maakt en zijn eigen geschiedenis beschreven vindt in het tweede boek van Mozes, wanneer hij de geschiedenis leest van dit heilige volk, dat in volle ernst zei: “Wij willen gehoorzamen!” en nog geen veertig dagen daarna om het gouden kalf danste!

Het volk heeft zijn wandel spoedig verdorven, is haastelijk afgeweken van de weg, waarvan zij zeiden, dat zij die houden wilden. En Mozes stond ondertussen op de berg en hield de tafelen van de Wet in zijn hand. Wat stond daarop geschreven? “U blijft gezond, u zult rijk worden, u ontvangt uw spijs en uw drank, het zal u goed gaan, u zult alles hebben”? Nee, dat stond er niet op geschreven, zult u zeggen. En toch, ik zeg u, dit stond er zeer zeker op! Als God met Zijn Wet komt, en u buigt u daaronder, dan zullen stad en land weten, dat het u welgaat, dat u gezond bent en uw dagelijks brood vindt. En opnieuw, wat staat er ook op de tafelen geschreven? Dit: “afgodisch bent u, u heiligt de Naam van God niet, u bent uw ouderen niet gehoorzaam, u bent doodslagers, echtbrekers, dieven, u bent vol lastering, vol van boze lusten en begeerten”, en toch: U zult dit alles niet doen, integendeel *Mijn wil*, die zult u doen.” Dat is de inhoud van de Wet van God.

Mozes is op de berg met zijn tafelen in de handen hij is vol vreugde en blijdschap en denkt: deze tafelen wil ik het volk brengen, hoe gelukkig zal het zijn, zulk een Wet van het heil, van de zaligheid te hebben! Inmiddels wordt beneden aan de berg allerlei vreugdegeroep vernomen, en het volk danst rondom het gouden kalf, dat volk hetwelk droogvoets door de Rode zee gegaan was. En Mozes kwam van de berg af en zag dit alles voor zijn ogen.. Wat nu? Vernietigd was het heil, de zaligheid, de hemel, en Mozes ontstak in toorn en wierp de tafelen van de Wet in stukken. Alles is voorbij! Niets is meer overig gebleven! Wat heeft het gebaat dat hij dat volk door de Rode zee gevoerd heeft? Maar nee, daarbij blijft het niet! Wie de Heere toebehoort, kome tot mij! En de Leviëten trekken het zwaard, en

op deze zelfde dag, de dag van het verbroken werkverbond, vallen er in Israël even zoveel als later op de eerste Pinksterdag bekeerd werden. Mozes echter treedt voor God en klaagt: “Och, dit volk heeft een grote zonde gezondigd, dat zij zich gouden goden gemaakt hebben. Nu dan, indien U hun zonden vergeven zult! maar zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, hetwelk U geschreven hebt!” (Exod. 32: 31-32). Mozes wil niet zalig worden zonder het volk; het volk wil hij ook in de hemel hebben, of met het volk ter helle gaan. Maar de Koning spreekt in Zijn toorn: “Hoe zou Ik? die zal Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt!” En kort daarna moet Mozes horen, dat God zegt: “Ik zal in het midden van u niet optrekken. Want u bent een hardnekkig volk; dat Ik u op deze weg niet vertere!” (Exod. 33: 3). Mozes echter smeekt: U moet ook ! U moet ook ! ik kom er anders met het volk niet door! Hij houdt aan, en wil Gods aangezicht zien. En God antwoordt: “Mijn aangezicht kunt u niet zien, maar Ik wil mijn goedheid? nee, al Mijn goedheid voorbij uw aangezicht laten gaan.” En Mozes heeft het vernomen. De Naam van de Heere is voor hem uitgeroepen, hij heeft die Naam horen prediken, en alle goedheid van de Heere ging voor zijn aangezicht voorbij. Hij hoort het: “Ik zal genadig zijn, wie Ik zal genadig zijn, en Ik zal Mij ontfermen, over wie Ik Mij zal ontfermen!” (Exod. 33: 19).

Daar ligt nu de Wet verbroken ter aarde. Zullen wij nu de stukken weer opzoeken en samenlijmen? Nee, laat die verbroken tafelen liggen, er is toch niets meer mee te beginnen. Neem nieuwe tafelen en klim op de berg, en Ik zal u daarop schrijven de Wet van de tien woorden. Zult u nu, o volk, ook nu nog staande houden, dat u gehoorzamen wilt? U hebt het werkverbond voortreffelijk gehouden! Een gouden kalf hebt u opgericht, en toch hadt u beloofd, de Heere alleen te dienen! U bent oorzaak, dat Mozes de tafelen van de Wet verbroken heeft. Wilt u nog gehoorzamen? “Ja, ik wil dankbaar zijn, dat de Heere God mij door de Rode zee droogvoets heeft doorgeleid! Ja, ik wil Hem wel gehoorzaam zijn.” Ach! dan blijven wij immer en altijd bij het “willen”, en er komt toch niets tot stand. Maar bij God, de Heere, nee bij Hem is het nooit uit, nooit gedaan. Hij wil Zijn raad voleinden. Nu, welaan, neemt deze nieuwe tafelen en legt deze in de Ark! “Ja, maar dan heb ik het immers niet! Nee, dat kan niet.” Leg ze in de Ark, daarin zullen zij liggen!

Hoe is het toch gelegen met deze twee stenen tafelen? Zij bevatten de regel van het genadeverbond, hoe u zijn zult, hoe u wandelen zult, wat u doen en uitrichten zult, hoe het u gaan zal van uw jonkheid aan tot in uw ouderdom. De hele regel van het genadeverbond staat op deze beide stenen tafelen, en deze regel wordt in de Ark gelegd. “O! nu versta ik er iets van! Alzo, ik moet op deze regel zien in Christus, en dan zoeken met deze regel in overeenstemming te komen.” Ach, wat een rebellie! Zo zult u niet ver komen. Nee! op de Ark, waarin de twee tafelen liggen, komt een deksel. Dat is het, wat de Heere God zegt: “Gij zult ook een *verzoendeksel* maken van louter goud; twee ellen en een halve zal deszelfs lengte zijn en anderhalve el deszelfs breedte. En gij zult het verzoendeksel boven op de Ark zetten, nadat gij in de Ark, de getuigenis, die Ik u geven zal, zult gelegd hebben.” (vers 17, 21.)

Ik kan mij niet met geleerde onderzoekingen bezighouden over de eigenlijke betekenis van het woord, dat in onze vertaling met “verzoendeksel” en door Luther met “troon van de genade” overgezet is. Het woord zegt eigenlijk “bedekking of deksel”, en is afgeleid van een woord, dat “toemaken”, “bedekken” betekent, in die zin als bijvoorbeeld van de ark van Noach geschreven is: dat zij door Noach werd toegemaakt (bepekt) met pek, zodat er geen water indringen kon. Het woord beduidt dus: “deksel”, en dit deksel heeft een viervoudige betekenis of betemming: 1^e om de Ark en de getuigenis te bedekken, opdat de getuigenis in de Ark voor menselijke ogen niet zichtbaar zijn zou; 2^e dat het zou zijn een deksel van de verzoening, dat is, een deksel, waarop de verzoening zal plaats vinden; 3^e een stoel of troon van de genade, en 4^e dat God Zichzelf aldaar zou openbaren in Zijn genadige tegenwoordigheid, en aan Mozes en door deze aan het volk Zijn wil zou bekend maken. Dat is de hele geleerdheid aangaande dit woord, voor zover die voor arme zondaren waarde heeft.

In deze morgenuur hebben wij alleen nog tijd om over de eerste betekenis, de eerste bestemming van dit verzoendeksel iets te zeggen. Vers 17: “Gij zult een *verzoendeksel* maken van louter goud.” Dit

verzoendeksel zal de getuigenis bedekken, opdat die voor menselijke ogen verborgen blijve. Geen mens mag daar meer inzien, En dit deksel is van louter goud, dat wil zeggen: het is naar de Geest van de heiliging gemaakt. Zo de raad van God is het, die hier bedekt is voor de ogen van de verbondskinderen; Gods wil en Zijn raad, waarvan Paulus zoveel heerlijke en troostrijke schrijft, bijvoorbeeld “God werkt alles naar de raad van Zijn wil”, en opnieuw: “om te bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad.”

Hebt u de tien geboden gelezen, en hebt u ze geleerd? Bent u onbekeerd, zo verdoemen zij u; blijft u onbekeerd, zo bent u verdoemd. Bent u echter bekeerd, zo buig u neder in het stof en aanbid. In deze regel van het genadeverbond, meent u, kunt u wandelen en deze bewaren? Ach ja! ik gevoel, het valt mij zwaar, u dit duidelijk te maken. Ik versta, waarom er geschreven is, dat God in donkerheid heeft willen wonen. Menigeen houdt zich echter voor bekeerd en heeft een *open* Ark, hij knielt daarvoor neer, en wil, alles doen en houden. Hij is immers bekeerd. Hij denkt, dat het als vanzelf spreekt; men wordt immers aangedaan met nieuwe krachten, waarmee men het doen en volbrengen kan. Al wie evangelisch is en Gods Wet niet acht en eerbiedigt, heeft zulk een ongedekte open Ark. God echter heeft zijn Ark gesloten!

“Ja, maar kan ik dan waarlijk niets meer, weet ik dan niets meer, heb ik dan volstrekt geen goede wil? moet ik dan niet dit en dat?” Welaan, voorwaarts op die weg! u zult de tien geboden zolang hebben, als u aldus spreekt. Maar u moet dan ook daarnaar *doen* en ze houden, terwijl Christus u dan weliswaar ijdel zijn zal. Bent u echter verslagen en verbreken ellendig en jammerlijk, hebt u niets meer te zeggen en moet u uw mond vast toegesloten houden van schaamte en schande, wat dan? Houd u aan de Ark, de getuigenis ligt daarin! Maar ik kan niet lezen, ik kan niet eens spellen, ik weet van de regel niet met al, ik heb alle verstand daarvan verloren, er is zelfs geen begrip meer bij mij. Och, dat toch een mens daartoe kwam, maar maar, wie hoort, wie gelooft onze prediking, wie past die op zichzelf toe? dat toch een mens daartoe kwam, om Gods Woord ter harte te nemen: “Een wijze beroeme zich niet in zijn wijsheid, en de sterke beroeme zich niet in zijn sterkheid, een rijke beroeme zich niet in zijn rijkdom, maar die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat en Mij kent.” Daar komt echter de vervloekte hoogmoed in de mens op en zegt: “Ik ben niet wijs, integendeel, ik ben dwaas”, en juist daarin wil hij wijs zijn. Waarheid echter is het, en waarheid blijft het, dat, wie zich beroemen wil, hij zich daarin beroeme: “dat hij verstaat en Mij kent, dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op de aarde. Want in die dingen heb Ik lust!” (Jer. 9: 23-24) en opnieuw: “Ik weet, o Heere! dat bij de mens zijn weg niet is, het is niet bij een man, die wandelt, dat hij zijn gang richt!” (Jer. 10 : 23). Bij Wie, in Wiens hand en macht berust het dan? In de hand van de Heere Jezus Christus, in de hand van de Middelaar, dáár ligt de zaak. En nu, versta de regel van het genadeverbond zó, dat u de tien geboden goed geleerd hebt en goed kunt opzeggen, dat u ze goed kunt uitleggen maar zo waar Christus leeft, zo waar is het ook dat God hij de Zijnen alles geheel afsnijdt, zodat zij niets meer weten. Wij willen God dankbaar zijn voor zijn weldaden, wij willen van ons geloof uit de vruchten verzekerd worden; maar u draagt geen vrucht, voordat u dáartoe gekomen bent, u geheel en al in Gods raad overgegeven en de bede tot God geslaakt te hebben: “Uw wil geschiede!”

God wil genade verheerlijken. Daar staat het: de Ark heeft de getuigenis in haar binnenste, in haar ingewanden; Christus heeft de regel van het verbond in Zijn hart. Is het dan niet een levende getuigenis? Is het dan niet een vurige Wet? Houdt deze regel van het verbond in *uw* hand en u zult bevinden, dat het vuur u zal verbranden en verteren. Bent u echter zo arm en ellendig, dat u niets meer kunt, welnu, kom dan en zie! Die God, die Zich over u ontfemt, vat u bij de hand, en nu gaat het, zoals Hij het wil. Dat kan weliswaar geen mens vatten of verstaan, daarvan kan zich geen mens rekenschap geven, zelfs niet aan zijn eigen verstand of zijn eigen wijsheid. Alles is en gaat verkeerd in onze ogen. God echter zet Zijn raad en Zijn wil door bij Zijn volk; zodat geen duivel tegen hen iets kan inbrengen, en dat geen wet daar tegen is.

Daarbij denk ik nu aan de heerlijke spreuken en waarheden, die wij uitgesproken vinden in Ef. 2: 8-10; “Uit genade zijt gij zalig geworden”, en: “u bent Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen.”¹³ Alle goede werken zijn door God tevoren bereid en liggen geheel gereed in de Ark. En u weet het niet en u verstaat het niet en zegt nog: “Wat moet ik dan doen?” Jawel “doen, doen!” Geloof God! dát is het. Rusten, wachten, verbeiden, dat is het. Weliswaar, u kunt dat niet, u zult niet geloven, u zult ongelovig zijn. Maar God komt en laat u uw eigen werk door uzelf weer afbreken; niettegenstaande uw ongeloof zult u toch door alles heen en onder alles bij het geloof blijven. Wie zelf Gods wil doen wil en meent te doen, diens God is enkel fantasie. Waar echter God komt, Hij, de Waarachtige, met Zijn wil, daar wil geen mens er aan, geen kind van God wil er aan; dan vangt men aan, zich te verzetten en te verweren; immers daar gaat het door lijden en door nood en dood heen, daar is het uit en voorbij met het verstand en de wijsheid van de mens, met zijn denken en verzinnen, met zijn willen en lopen. Maar juist zo is het gelegen met de regel van het genadeverbond, dat wij die niet in onze eigen hand zullen hebben, opdat de duivel die niet zou kunnen omverwerpen; daarom juist heeft Hij uw hele “vroom-zijn”, uw hele “wandelen in de geboden van God” uit uw handen genomen. Maar wat zal ik dan doen? Eet en drink, slaap en leg uw hoofd in de schoot van de Heiland, verbeid en wacht, wat Hij u geven wil en zal.

God de Heere heeft al Zijn heilige kinderen aan de ijdelheid onderworpen. Zij allen menen weliswaar, dat zij het heil en de gerechtigheid in *hun* hand hebben, en toch is dit niet zo. Wat God besloten heeft, dat tevoorschijn zal komen, dat zal tevoorschijn komen. Al wat God in zijn raad vastgesteld en verkoren heeft, dat zal geschieden. Alles staat in zijn hand. “David wil de Heere een huis bouwen. Want zo zegt hij “ik woon in een cederen huis, en de Ark van God woont in hot midden van de gordijnen.” En Nathan zegt tot hem: “Ga heen, en doe al wat in uw hart is. Want de Heere is met u.” Maar de Heere God kwam in de nacht tot Nathan en liet door hem aan David zeggen, dat de Heere hem een huis bouwen zou. (2 Sam. 7.) “Hoe?” zo mocht David denken, “ik heb toch al zulk een schoon en prachtig huis; hoe zal de Heere mij dan nog een huis bouwen?” Hij verstond echter spoedig, wat Gods mening was, namelijk, dat Christus komen zou, dat Christus uit zijn lendenen zou voortkomen, zijn Zaad zou wezen. En nu, zo zou men althans denken, nu zal David wel eerst recht vroom worden zoals nooit tevoren, en nu zal hij wel op Gods raad acht geven. David, David! wat zegt u de regel van het verbond? David, David! kent u niet de geboden “gij zult niet doden; gij zult niet echtbreken”? En hij klimt op het dak van zijn huis en stort naar beneden en ligt ter aarde, verbrijzeld, ellendig en jammerlijk, en o, uit haar, uit *Bathseba*, komt het beloofde zaad voort. Waar God u goddeloos wil hebben, daar wilt u vroom zijn, en waar Hij u vroom hebben wil, daar bent u goddeloos, u komt Hem altijd in de weg. Steeds en altijd wil de mens anders als God wil. Jona neemt de vlucht en wil het bevel van de Heere ontgaan. Petrus vreest in het huis van de heidenen te gaan en moet zien, hoe God een laken vol van onreine dieren tot Zich in de hemel opneemt. Dat is zo Gods raad met Zijn uitverkorenen, dat het hun uit de handen genomen en voor hun ogen toegedekt is, zodat zij zich houden aan Christus, en opnieuw aan Christus, aan Hem alleen en aan geen andere, dat zij zo God vrezen en eren. Hoe dat toegaan zal, dat blijft verzegeld in Christus, dat blijft hun verborgen; zij hebben alleen te zien op de door Christus aangebrachte gerechtigheid, die, enkel en alleen in het geloof omvat zijnde, *hun* gerechtigheid voor God is.

Een zwaar stuk is het om te verstaan, een zwaar stuk om te geloven, en in beoefening te brengen. Waar God echter in waarheid Zijn genade verheerlijkt, daar wordt het erkend en geloofd, en zulk een bedekking en verberging van Zijn raad geroemd en geprezen.

Het is echter niet zó te verstaan, dat iemand zou kunnen zeggen: “Ik weet niets meer van Gods Wet

¹³ Naar de grondtekst: “zouden gewandeld hebben.” d.w.z. opdat wij op de dag van het oordeel bevonden worden daarin gewandeld te hebben.

en gebod en stoor mij daarom ook niet daaraan.” O nee! veeleer kentekent juist dit de uitverkorenen van God, dat zij de Wet houden in hun binnenste dat zij lust hebben aan de Wet van God naar de inwendige mens. “Maar”, zo zuchten zij, “ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de Wet van mijn gemoed, en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is. Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods!” Is dit lichaam van de dood dan in staat, Gods wil te doen, Gods geboden te bewaren, en daarin te wandelen? “Ik dank God door Jezus Christus, onze Heere!” zo spreekt de waarachtig bekeerde. Want door Jezus Christus is het MIJ uit de handen genomen. Amen!

Slotzang: Psalm 103, vers 7

*Geen vader sloeg met groter mededogen,
Op teder kroost ooit zijn ontfermend' ogen,
Dan Isrels Heer' op ieder, die Hem vreest.
Hij weet, wat van Zijn maaksel zij te wachten;
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten
En dat wij stof, van jongs af, zijn geweest.*

X. HET GOUDEN VERZOENDEKSEL VAN DE ARK VAN HET VERBOND (VERVOLG)¹⁴

Voorzang: Psalm 103, vers 5 en 6

Hij zal Zijn volk niet eindeloos kastijden,
 Noch eeuwiglijk Zijn gramschap ons doen lijden,
 Hij is het, die ons Zijne vriendschap biedt.
 Hij handelt nooit met ons naar onze zonden;
 Hoe zwaar, hoe lang wij ook Zijn wetten schonden,
 Hij straft ons, maar naar onze zonden niet.

Zo hoog Zijn troon moog'boven d' aarde wezen,
 Zo groot is ook voor allen, die Hem vrezen,
 De gunst, waarmee Hij hen wil gadeslaan.
 Zo ver het west' verwijderd is van 't oosten,
 Zo ver heeft Hij, om onze ziel te troosten,
 Van ons de schuld en zonden weggedaan.

Tekst: Exodus 25: 17

“Gij zult ook een verzoendeksel maken van louter goud; twee ellen en een halve el zal deszelfs lengte zijn, en anderhalve el deszelfs breedte.”

In dit morgenuur heb ik u gezegd, dat het deksel, hetwelk boven de Ark, binnen de krans die om de Ark heen liep, gelegd was, een viervoudige bestemming had: 1^e opdat de getuigenis in de Ark daardoor zou bedekt zijn en zo voor het menselijk oog verborgen blijve; 2^e opdat het zou wezen de plaats van de verzoening; 3^e opdat het zij een stoel of troon van de genade. En 4^e opdat vanuit dit verzoendeksel God Zich openbaren zou in Zijn genadige tegenwoordigheid en Zijn heilige wil zou bekend maken. Nadat wij in dit morgenuur tot u gesproken hebben over de eerste bestemming van het verzoendeksel, namelijk om de getuigenis in de Ark te bedekken zullen wij in dit avonduur over de tweede en derde handelen. De raad van God ter zaligheid wordt daarmee aangeduid dat het verzoendeksel *van louter, fijn goud* was; dat wil zeggen: deze raad is in volkomen overeenstemming met de eeuwige Geest van de heiliging.

Deszelfs lengte bedraagt *twee en een halve el* en deszelfs breedte anderhalve el, juist zoals bij de Ark, om aan te tonen: dat deze raad van God ter zaligheid in volkomen evenredigheid is met datgene, wat Jezus Christus, de mens in onze plaats, heeft volbracht. Beide sluiten op elkaar op de gouden krans. Want dat de raad van God ter zaligheid volbracht is, rust op de verhoging en kroning van de Middelaar en Borg van onze zaligheid.

Deze getuigenis is bedekt, niet alsof men daarvan niets zou weten, veeleer is de hele raad van God ter zaligheid in Christus Jezus geopenbaard; waar het echter om de uitvoering van deze raad gaat, waar het om de praktijk, om de toepassing gaat, daar is het voor onze ogen verborgen. Het einde, de uitgang, weten de gelovigen door de genade van de Heilige Geest. Maar het “hoe” weten zij niet, daarvan verstaan zij geen jota. De Heere, die de Wet van God in Zijn binnenste heeft, vervult ook dezelve en legt, wat zo door Hem vervuld is, door Zijn genade en Heilige Geest in de harten van de Zijnen, zodat zij Zijn Wet billijken en zich daaraan onderwerpen, ja, zich daaraan wel moeten onderwerpen; *hoe* nu echter de Heere Zijn wil in hen en met hen uitvoert, dat begrijpen zij niet. Zij hebben wel het Goddelijk verstand en het nieuwe hart dat tot deze raad van God genegen is, en een

¹⁴ Gehouden 8 Februari 1857 des avonds.

hartelijke liefde tot het einde of het doel van deze raad. Maar vanwege hun verkeerdheid vanwege hun zonde, die in hen is, hebben zij heel geen begrip of verstand van de *wijze*, waarop de Heere deze uitvoert. Zij moeten daar ook niets van verstaan of weten, Christus alléén moet hun Wijsheid zijn. (Jer. 9: 23-24; 10: 23). Aan Hem moeten zij zich houden en aan Hem en in Hem gebonden en met Hem verbonden blijven. Zij zullen voor zichzelf, voor hun wandel, voor hun werken, die zij te doen hebben, niet eens een enkele lichtstraal uit de getuigenis ontvangen. Er blijft hun zo niets anders over, dan op dit verzoendeksel te zien dat is, door de Geest van de heiliging daarnaar te trachten, dat zij zich bij de Ark houden, en zo geloven dat zij door Christus een genadige God hebben. Alleen zó zien zij in de Wet van de vrijheid, van de vrijheid, dat zij niet naar het doen, naar het “hoe” van het doen vragen, dat in hen niet al tevoren een opgemaakt plan van het doen is, maar dat zij geloven en leren bidden: “Uw wil geschiede gelijk in de hemel zo ook op de aarde”, en slechts zó is hun het gouden deksel, wat de straten van het nieuwe Jeruzalem zijn: *louter goud*, gelijk doorluchtig (doorschijnend) glas. (Verg. Openb. 21: 21). De hele raad van God is hun gelijk het reine, doorluchtige glas, als zij daardoor zien op Christus, de Uitvoerder, de Volbrenger van deze raad; anders moet hun alles bedekt zijn, zodat zij daarvan niets weten noch verstaan zullen naar de uitwendige mens, maar geloven en gehoorzamen. Hoe weinig de verbondskinderen daarvan verstaan, *hoe* God Zijn raad met hen uitvoert, toont ons de Heilige Schrift op elke bladzijde.

Nemen wij een voorbeeld aan Rebekka. Zij had gehoord: “de meerdere zal de mindere dienen” (Gen. 25), en waar zij nu bemerkt, dat de vader de meerdere vóórtrekt ja, dat hij hem zelfs de zegen geven wil, wat doet zij toen? zij beraamt met haar zoon Jakob een list en maakt, dat deze zijn vader bedriegt, en vader en zoon worden tot arme zondaren. Insgelijks Simson, deze geloofsheld, de raad van God moet hij dienen, echter het gaat alles met hem door dik en dun, voor zijn ogen is het verborgen. Het gaat hem om de wil van God, daaraan wil hij zich onderwerpen, maar hij ziet niet en weet niet, hoe hij het uitvoert. Jona maakt zich op en vlucht, als hij verneemt, wat eigenlijk Gods wil is; want deze wil men in de grond van de zaak toch niet volbrengen. Alles gaat anders, dan de mens het zich heeft voorgesteld, het gaat alles wonderlijk toe. Het menselijk verstand treedt de Heere God altijd in de weg. Voortdurend is verkeerdheid en verdraaidheid bij de mens voorhanden tegen Gods doen, tegen Zijn wegen en leidingen. Want het gaat alles zó toe, dat men door diepe wateren heen moet, en Gods voetstappen door deze wateren, zij worden niet gezien. En toch moesten wij huppelen en vrolijk zijn, dat wij als een klein kind in het huis van onze Vader zijn mogen, Die voor alles zorgt, voor alle behoeften, van het lichaam en van de ziel beide, Die, als het ook nacht en noodweer wordt, toch altijd weer het licht laat opgaan en de dag doet rijzen. Te allen tijde bewijst Zich onze Heere God als een wonderbare God, die voor alles zorgt, voor het aardse en hemelse, Die alles in Zijn hand houdt, Die volbrengt en uitvoert alles, wat Hij ons beloofd en toegezegd heeft, Hij, de Heere, Wiens eigendom ik ben geheel en al, met lichaam en ziel, zodat mij niets meer schaden kan. Ik mag mij gansselijk aan God overgeven, Hij zal mij reinigen en wassen van mijn zonden en overtredingen, Hij zal alles in mij werken naar de raad van Zijn wil tot onze zaligheid. In ons hart ligt echter niets dan hardnekkig ongeloof en twijfel, zorgen en klagen, murmureren en het bedenken: hoe zal het u nog gaan? waar zal het tenslotte met u nog aankomen? ach, deze weg, waarop u gaat, zal nog wel blijken een dwaalweg te zijn, zodat u het doel geheel en al mist, en ach! en ach! mijn zonden, deze zijn zo veel, die willen niet wijken, het blijft maar altijd bij het oude! O, er is zo veel, zo oneindig veel sprake van zonden, en toch heeft men er geen begrip van, wat eigenlijk zonde is. Dat is zonde, als een kind tot zijn moeder zegt: “Zie, u doet het verkeerd; zó en zó moet u het doen; ik weet het veel beter, ik zal het u tonen!” Dat is onze wijze van doen; zo zondigen wij tegen God, onze Vader en staan Hem in Zijn regeren tegen.

Wie met God het verbond van de werken ingaat, die heeft volstrekt geen goede werken, maar alles is zonde. Waar men echter in het genadeverbond overgegaan is, daar is alles heilig; men wordt aan Gods hand geleid en gevoerd, men wordt van zijn geloof verzekerd en wandelt met een goede

consciëntie voor God en mensen. Men maakt God niets diets, integendeel men vreest Hem en heeft lust en liefde tot Gods waarheid. Men wandelt aan Gods hand in Christus, neemt uit Zijn volheid genade voor genade, en is daarbij een onnutte dienstknecht; men belijdt het, gaat zijn weg en zucht, dat men, ach, zo arm is! en dat men niet één haartje deugd en vroomheid aan zich ziet. Men wandelt met een goed geweten in de raad van God, in de bedekte raad van God; langzamerhand wordt die de mens klaar en duidelijk. Maar men is arm en blijft arm, men is zondig en blijft zondig, men is vlees en blijft vlees, is verkocht onder de zonde en blijft daaronder verkocht. Dat is de waarachtige ootmoed.

En als wij dan nu weten, dat bij ons geen verstand is, en dat alles in Gods hand ligt, waarom doen wij dan daarbij zo dikwijls, alsof ons iets wonderlijks overkwam? Geloof ik God, waarom geloof ik Hem dan niet in alle stukken? Geloof ik aan God en aan Christus, waarom zit ik dan nog in zak en as als was alles verloren, alles uit en voorbij? Waarom klaag ik dan nog: “Ach, ach! ik kan het roer van mijn scheepje niet meer houden, ik verga, de storm wordt mij te machtig, en de golven slaan te hoog, het schip wordt bedolven, ik verzink, en Jezus blijft uit!” O u kleingelovige, hoe bent u zo vreesachtig!

Is het dan niet een grote en afschuwelijke zonde, dat wij de Heere God niet vertrouwen, dat Hij ons reinigen wil en reinigen zal van al onze zonden? dat wij menen het roer in eigen hand te moeten houden, zelf te moeten laveren in de grote en onstuimige wereldzee? dat wij zeggen: “Weg vader, maak voor mij plaats! geef mij het roer, ik wil het houden en het schip regeren!” Ach, welke zonden hopen wij op elkaar!

Moet men niet van deze zonden gerechtvaardigd worden? O wonder van de ontferming! De Koning trekt daarheen met Zijn krijgsknechten, die alle vijanden moeten nederwerpen. Op zulk een raad mogen duivel en wereld veel aan te merken hebben. Want allen zijn goede, voortreffelijke soldaten, en toch deugt geen van allen iets in zichzelf, allen zijn lam en blind. Maar in de raad van God behoort de plaats van de verzoening. Wie kan zijn afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgen afdwalingen. Ja, mijn God, U bet toch alleen de rechte Stuurman! mijn zonden zijn zo talloos vele, hoe kom ik daarvan af? Hij, die in het verbond van God opgenomen is, klopt liever aan honderd deuren, opdat het toch ga naar zijn eigen verstand, maar ten laatste moet hij toch tot zijn God komen, zijn handen uitstrekken tot Hem en uitroepen: U zult het wel maken!

God gaat met de Zijnen Zijn eigen wegen. Daar vraagt men dikwijls met Izak: “Maar vader, waar is het offer, het lam?” Nochtans, de raad van God blijft bestaan. De honderdvierenveertigduizend verzegelden zijn allen heilig, en opnieuw zij zijn allen zondaren en moeten bekennen: ik deug niet. Maar daarom ligt hier op de Ark het verzoendeksel, niet dat dit zelf de verzoening is, maar het is de plaats, waar de verzoening geschiedt. Want daarop moest bloed gesprengd worden, zoals wij lezen Lev. 16, dat Aäron het bloed van de bok zevenmaal op het verzoendeksel moest sprengen, opdat het heiligdom verzoend werd van de onreinheid van de kinderen van Israël. Want Gods toorn zou wel over ons moeten losbreken omdat wij zo verkeerd en verdraaid zijn, zodat Hij zijn raad voor onze ogen moet bedekt houden, indien Hij deze in ons en door ons in Christus wil volbracht zien.

Zou men niet een koning bespotten, die in de oorlog uittrok met lammen en blinden, die geen moed hebben en onmiddellijk voor de vijand vluchten? Zou niet een ieder roepen: “Deze brengt niets tot stand?” Maar juist zo verheerlijkt God Zijn vrijmachtige genade. Alle duivelen en het verstand vinden weliswaar gedurig veel daarin te berispen en af te keuren, ja, ook de engelen zouden het doen, indien niet het bloed van de verzoening daartussen kwam, indien niet Eén optrad, Die niet blind en lam is. Hij rijdt daarheen op een wit paard, in Zijn mond is een scherp zwaard, en daarmee verslaat Hij alle vijanden. Christus komt daartussen. Hij is het Verzoendeksel van hetwelk op al Zijn volk de verzoening komt, die alle zonden uitdelgt en de verkeerdheden van het hart wegneemt, waarmee men God steeds in de weg treedt. Daarom staat er van Christus Rom. 3: 25. “Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening, door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving van de zonden.”

Waar echter de verzoening niet plaatsvindt, daar kan de genade niet heersen. Eerst moet aan Gods

gerechtigheid voldoening gebracht zijn, dan eerst kan de genade heersen en uit en doorbreken als een stroom. Waar echter verzoening is, daar wordt dit deksel van de verzoening een troon van de genade. Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheden van Zijn troon. Daarom lezen wij Hebr. 4: 15-16: “Want wij hebben geen Hogepriester, Die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, maar zonder zonde.” Hij heeft zo een volkomen maat en een gebroken maat in de lengte en in de breedte. Zijn lankmoedigheid en Zijn zich wijd uitstrekkende liefde is zodanig, dat Hij medelijden kan hebben met onze zwakheid. “Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon van de genade.” Op welke grond? Op deze grond: dat de betaling geschied is.

Dit is zo het doel van het verzoendeksel, dat het zij een troon van de genade, waar overtreding en misdaad vergeven wordt, zodat wij tot God mogen komen met de bekentenis: Ik zie wel dat alles verkeerd is bij mij, maar Heere, vergeef mij mijn dwaze en verkeerde gedachten; leer mij, dat U Vader bent en het wel verstaat, het schip te sturen en te regeren; leer mij, dat ik mij niet door mijn zonden laat afhouden, om tot U te komen en te zuchten: Doe niet met mij naar mijn zonden, maar naar Uw barmhartigheid! En nu, wat hebben wij nodig? Te zien? te weten? Gods raad in eigen hand te hebben? Nee, mijn Geliefden! maar te *geloven*. Amen.

Nazang: Lied 254, vers 9

*'k Mag vrij tot Gods genadetroon
Te allen tijde treden,
Ik kom, gelovende in Uw Zoon
Als kind met mijn gebeden.
'k Ben vrij van alle zorg en nood,
Wijl ik in Uwen Vaderschoot
Geheel mijn hart uitstorte.*

XI. DE CHERUBIM BOVEN DE ARK VAN HET VERBOND¹⁵

Voorzang: Psalm 18, vers 1 en 2

*Nu zal mijn ziel, nu zullen al mijn zinnen,
O God, mijn Sterkt! U hartelijk beminnen.
Mijn Steenrots. Burg en Helper is de Heer',
Mijn God, mijn Rots, mijn Zaligheid, mijn Eer.*

*'k Betrouw op God. Hij is mijn Schild in 't strijden,
De Hoorn mijns heils, mijn hoog Vertrek in lijden:
'k Aanriep de Heer', Wiens lof mijn harp vermeldt,
En werd verlost van 's vijands boos geweld.
De dood bracht mij, geboeid, in nare streken,
Bij Belials verschrikkelijke beken;
Een helse band was om mijn heup gehecht,
En door de dood mij strik op strik gelegd.*

*'k Riep tot de Heer' in 't midden dier ellenden,
Tot mijnen God, opdat Hij hulp zou zenden;
Mijn klaagstem drong tot in Zijn troonzaal door;
Aan mijn geroep gaf Hij in gunst gehoor.
Toen beefde d' aard', al golvend als de baren;
Het hoogst gebergt' werd op zijn grondpilaren
Beroerd, geschokt, gerukt uit zijn gewricht,
Door 't vrees'lijk vuur van Gods ontvlamd gezicht.*

Geliefden

Welk een macht heeft de Psalm van God! welk een macht het loflied tot eer van Zijn heilige Naam! Wij kunnen Hem niet genoeg loven en verheerlijken, Hem, de God van Israël, Die tussen de cherubim woont. Waar wij Hem loven en verheerlijken, daar grijpen wij tegelijkertijd Zijn sterkte aan, en onze ziel, die in het stof lag, is genezen. Daarom, tot God heen, de God van het leven; voor Hem het hart uitgestort, aan Hem alles gezegd! Hij is God, Hij alleen. Hij is het, Die ons geschapen heeft en onderhoudt, de trouwe Herder, de God van Abraham, Izak en Jakob. Hij kan niet laten varen, wie op Hem vertrouwt. Hij zegent, wie Hem zegent. Hij vervloekt, wie Hem varen laat. Tot God heen, de God van alle ontferming en genade!

Maar mag ik? Ik arme, ik ellendige! De angst van mijn hart is groot, mijn lijden is menigvuldig, mijn zonden zijn meer dan de haren van mijn hoofd, en mijn hart heeft mij verlaten! Ik heb niets dan zonde en verkeerdheid! Mag ik zó tot God heengaan? Op welke grond mag ik antwoord verwachten op mijn gebed in mijn nood? Wat heeft God om Zich en over Zich, dat Hij mij zegenen kan, mij helpen zal en wil? Ach, in mij is niets! Had ik maar blijde moed, om Hem aan te grijpen en vast te houden! Had ik maar een hart tot God! Maar de macht van de duisternis en de menigte van mijn zonden is te groot en houdt mij terneer! Ik moet uitbreken in de klacht: "Ik weet niet wat ik doe. Want ik doe niet wat ik wil, maar wat ik niet wil, dat doe ik." Ik wilde wel, indien ik maar kon! maar hetgeen ik haat, dat doe ik! Het willen, ja, dat heb ik wel, maar het volbrengen van het goede, dat is niet bij mij. Dat ervaar ik gedurig, ik ervaar het elke dag, ik heb het in deze week ervaren en ervaar het

¹⁵ Gehouden 15 Februari 1857, des voormiddags.

voortdurend: “Het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik. Ik heb een vermaak in de Wet van God naar de inwendige mens, maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de Wet van mijn gemoed, en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is. Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam van deze dood!” Gebonden zijnde aan dit lichaam van de dood, mag ik zo het heiligdom binnentreden, toegaan tot de heilige en rechtvaardige God? Mag ik zo tot Hem komen, en mag ik werkelijk verwachten, dat de grote Koning mij antwoord geeft? Kan Hij dit? Hoe kan Hij dit?

Op deze vragen willen wij antwoorden door in dit morgenuur te beschouwen: de cherubim boven de Ark van het Verbond, en wel naar aanleiding van hetgeen wij lezen in onze

Tekst: Exodus 25: 18-20

“Gij zult ook twee cherubim van goud maken; van dicht goud zult gij ze maken, uit de beide einden van het verzoendeksel. En maak u een cherub uit het een einde aan deze zijde, en de andere cherub uit het andere einde aan gene zijde; uit het verzoendeksel zult gijlieden de cherubim maken, uit de beide einden van hetzelfde. En de cherubim zullen hun beide vleugelen omhoog uitbreiden, bedekkende met hun vleugelen het verzoendeksel. En hun aangezichten zullen tegenover elkaar zijn. De aangezichten van de cherubim zullen naar het verzoendeksel zijn.”

Tussenzang: Psalm 43, vers 4 en 5

Dan ga ik op tot Gods altaren,
Tot God, mijn God, de Bron van vreugd;
Dan zal ik, juichend, stem en snaren
Tot roem van Zijne goedheid paren,
Die, na kortstondige ongeneugt'
Mij eindeloos verheugt.

Mijn ziel! hoe treurt gij dus verslagen?
Wat zijt g' onrustig in uw lot?
Berust in 's Heeren welbehagen;
Hij doet welhaast uw heilzon dagen.
Uw hoop herleev', naar Zijn gebod:
Mijn Redder is mijn God.

Geliefden

Wij hebben hier zo cherubim, en wel twee. Zij zijn van dicht goud en bestaan met het verzoendeksel uit één stuk. Een stuk goud is met de hamer zó toe bereid geworden, dat het midden daarvan het verzoendeksel vormde; beide einden echter tot cherubim gesneden en geslagen waren, zodat alles één stuk was en niet uit onderscheiden delen bestond. De cherubim vormen dus als het ware de leuning en wanden van de genadetron, en met hun vleugelen tevens de troonhemel.

“Cherub” betekent eigenlijk: een lastdier, dat onder een last gebogen daarheengaait, en welks rug door de zwaarte wordt opengereten. Deze betekenis brengt ons op de belijdenis van de gemeente: “Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen.” Maar in het woord “cherub” ligt ook nog een andere betekenis. Dat kunnen wij zien en bemerken uit Ezech. 28: 14, waar het van de koning van Tyrus gezegd wordt: “Gij waart een gezalfde, overdekkende cherub. En Ik had u zo gezet; gij waart op Gods heilige berg; gij wandelde in het midden van de vurige stenen.” Hier aanschouwen wij zo in de cherub een Koninklijke heerlijkheid, waardigheid en macht. In deze dubbele betekenis zien wij dus de vernedering en verheuging, het dragen van een zware last en

het dragen van een kroon, het gebogen of gekromd-zijn onder een last, en het gezalfd-zijn met macht. Als de heilige God wil wonen tussen lijden en heerlijkheid, zo kan het slechts zulk een lijden zijn, hetwelk Zijn heiligheid bevredigt, en slechts zulk een heerlijkheid, die Hem eer geeft. dat kan alleen het lijden en de heerlijkheid van Christus doen. Hierom dragen de cherubim het beeld aan zich van het lijden en de heerlijkheid van Christus, of met andere woorden: het beeld van Christus, met al wat Hij geleden heeft en met al de heerlijkheden, die daarop gevolgd zijn.

Van “cherubim” vinden wij het eerst melding gemaakt Gen. 3: 24. God de Heere dreef Adam uit met macht en geweld; Adam *wilde* niet, maar hij *moest*. God dreef hem uit het paradijs en stelde de cherubim daarvoor met een vlamig lemmer van een zwaard, om te bewaren de weg tot de boom van het leven. Hier betekent dit zwaard, hetwelk als een vlam hoog opgaat en dan weer terugkeert, de Wet en de zonde. De cherubim zijn een beeld van het Evangelie, een beeld van Christus. Adam zal van de Boom van het Leven niet eten, anders leeft hij eeuwig, zo eeuwig als de duivel; daarom moet Adam uit het paradijs verdreven en in de ellende uitgestoten zijn, om als een rechtvaardige uit het geloof te leven, en indien hij ook maar enigszins zou begeren terug te keren zo heeft hij vóór zich het vlammend zwaard van de Wet, zodat hij terugwijken moet in het heiligdom waar de cherubim op de Ark zijn en waar tussen God troont.

Vervolgens lezen wij opnieuw van de cherubim bij Ezechiël, hoofdstuk 1; aldaar heten zij vers 5: vier dieren, dat is, vier levendigen, of levende wezens, in het midden van de wolk van het vuur. En hun voeten waren als rechte voeten, en hun voetplanten waren als rond, dat is, gelijk de voetplanten van een kalf of rund. Want Christus wil voor God daar staan als een slacht- of offerdier. En hun aangezichten waren (vers 10) als dat van een mens, van een leeuw, van een os en van een arend. Bij deze dieren nu stond (vers 15) een rad dat het aanzien had als vier raderen, dat betekent de raad van God ter zaligheid, die niet terug maar altijd voorwaarts gaat. Hun aangezichten betekenen de vier hoofdzijden van het karakter van Christus: Zijn menswording en heilige geboorte worden voorgesteld door het mensen-aangezicht; Zijn overwinning en opstanding, door het aangezicht van een leeuw; Zijn lijden en sterven voor ons door het aangezicht van een os of een rund, zijnde het offerdier; Zijn hemelvaart en Zijn zitten ter Rechterhand van God door het aangezicht van een arend. Zo deze vier stukken, Christus menswording, Zijn lijden en sterven, Zijn opstanding en Zijn hemelvaart zijn in deze levende wezens voor ogen gesteld; daarin zijn alle deugden en volmaaktheden van God verheerlijkt, en op grond daarvan voert God de raad van Zijn wil, dat is, van Zijn genade, bij de Zijnen uit.

Deze vier cherubim vinden wij in de Openbaring van Johannes weer, als staande voor de troon van God (Openb. 4: 6). Johannes ziet om zo te spreken van de troon van God neer op het verzoendeksel van de Verbondsark, en het goud van het verzoendeksel wordt voor zijn ogen doorschijnend gelijk een glazen zee, gelijk kristal. Vandaar lezen wij: “En voor de troon was een glazen zee, kristal gelijk. En in het midden van de troon en rondom de troon, vier dieren, zijnde vol ogen, dat is, vol wijsheid, voorzichtigheid en opmerkzaamheid, van voren en van achteren.” Christus ogen zien overal rond om te aanschouwen de ellende en de nood van Zijn uitverkorenen, en om hen te redden, en wel: door Zijn overwinning en opstanding, als een leeuw, die zich zijn buit niet nemen laat; door Zijn lijden en geslacht-zijn als een rund, dat zich laat offeren; door Zijn medelijden als een mens die weet, wat in de mens is; eindelijk door Zijn hemelvaart als een arend, die zijn buit op een hemelhoge rots in zekerheid brengt. En het gouden verzoendeksel, voor het vleselijk oog niet doorschijnend, wordt voor het geloof, van uit de troon van God, zoals een glazen zee, gelijk kristal, Daar ziet men tot op de diepte, zodat men meent, men kan het grijpen; echter men kan het niet grijpen. Want het is diep, zeer diep.

Zo vinden wij vier levende wezens bij Ezechiël en in de Openbaring van Johannes; daarentegen vinden wij twee zulke wezens hier op de Verbondsark. Opnieuw vinden wij twee cherubim 1 Kon. 6:

23, waar geschreven staat: “In de aanspraakplaats (dat is, het Heilige der heiligen) nu maakte hij (dat is, de koning Salomo) twee cherubs van olieachtig hout; elke hoogte was tien ellen.” Dit waren in zoverre andere cherubs, als zij namelijk naast en boven degenen stonden, die op de ark waren; overigens waren het dezelfde gestalten. Ook zij schaduwen af, wat Christus is, wat Hij gedaan en geleden, wat Hij verworven en verkregen heeft. Bij de Profeet Zacharia hoofdstuk 4: 3 worden deze cherubim van olieachtig hout “olijfbomen” genoemd. En in vers 14 heten zij: “de twee olietakken.” En daar wordt bijgevoegd: “Het zijn de twee olietakken, welke voor de Heere van de hele aarde staan.” Ter rechterzijde en ter linkerzijde staan zij op de troon, op de stoel, waarop God Zich wil nederzetten, om aan Zijn geliefd volk antwoord te geven in hun nood.

Deze cherubim zijn dus schaduwen en beelden van Christus; van Zijn geboorte, van Zijn lijden en sterven, van Zijn opstanding en hemelvaart; beelden van Christus, beelden van al datgene, wat Hij voor Gods volk verworven heeft. Hun getal is *twee*. De één is Christus naar zijn mensheid, met alles wat daaraan verbonden is. De ander is Christus naar zijn Godheid, door welke Hij aan Zijn lijden en sterven een oneindige waardij gegeven heeft. De één is Christus in Zijn vernedering, de ander is Christus in Zijn verhoging. De één het beeld van Christus, hoe door Hem alle gerechtigheid is. De ander het beeld van Christus, hoe Hij macht en eer verworven heeft. De één is het beeld van Christus, hoe Hij de zonde uitdelgt. De ander, hoe Hij de eeuwige gerechtigheid heeft aangebracht. Deze cherubim vinden wij in de Openbaring van Johannes weer als twee getuigen, maar nu in menselijke gestalte, verpersoonlijkt in Mozes en Elia, en van hen heet het: “Deze zijn de twee olijfbomen, en de twee kandelaars, die voor de God van de aarde staan.” (Openb. 11: 3-4). Dit zijn de olijfbomen uit de Profeet Zacharia; dit zijn de cherubim uit de tempel van Salomo en de cherubim op de Ark van het verbond. De één is het beeld van Christus, voorzover Hij de Wet van God handhaaft en die volkomen vervuld heeft, de ander is het beeld van Christus, voor zover Hij God Zijn eer wedergeeft, die wij Hem geroofd hadden.

De beide cherubim op de Verbondsark behoeven overigens niet de vier aangezichten gehad te hebben, die wij bij Ezechiël vinden, om het af te spiegelen wat zij beduiden moeten. Op de Ark hadden zij naar ons tekstwoord alleen een menselijke gestalte en een menselijk aangezicht. Want wij lezen: Hun aangezichten zullen tegenover elkaar zijn.

Mijn Geliefden! Geen mens vindt het voor zich aangenaam in een omgeving, waar men hem kwetst en beledigt; zo ook kan het geen koning aldaar behagen, waar zijn eer aangerand is. De Wet moet opgericht zijn, de aan God geroofde eer moet Hem wedergebracht zijn, indien God komen zal, om met Zijn genadige tegenwoordigheid onder de mensen te wonen. Twee dingen zijn dus noodzakelijk, ten eerste, dat God ziet: mijn Wet is vervuld, en vervolgens, dat Hij ziet: Mijn eer is weer hersteld. Want terwijl de arme en ellendige in het stof ligt en weent en klaagt, klagen de duivel en de Wet hem aan met de woorden: “Hij heeft het gebod geschonden en schandelijk overtreden, hij heeft God Zijn eer geroofd.” Dáár wil dan God Zijn Wet weer opgericht zien, opdat Hij daarop in welbehagen leune; daar moet Hij zijn eer weer hebben, opdat het Hem hier welgevallig zij. Zo heeft Hij dan een cherub ter linker- en een andere ter rechterhand. Immers dit is toch steeds de vraag van de arme en ellendige, de bekommerde en verslagene van harte : “Heeft God genoegdoening? zal ik Hem waarlijk vinden en hebben als mijn God, als mijn genadige God en Vader? Kan Hij mij verhoren? Kan Hij mij genadig zijn? Is God werkelijk met mij tevreden? Is Hij mij een verzoend God? Heeft Hij alles om Zich, zodat Hij mij genegen en genadig kan zijn, zodat Hij mij verhoren zal?” zo zucht en klaagt de arme en ellendige voor God, die op Zijn troon zit. Maar aan zijn rechter- en linkerhand staan de cherubim, de beelden van Christus, en alle deugden en volmaaktheden van God zijn in Christus verheerlijkt en wedergebracht en stralen van de cherubim op God af.

Beide cherubim zijn met het verzoendeksel één stuk, zodat zij door slaan en snijden uit het deksel gewerkt zijn zij zijn niet afzonderlijk gemaakt of op het verzoendeksel gezet en met nagels of pinnen daarop bevestigd; zij zijn ook niet hol, gelijk zo veel kostbaarheden hol zijn, integendeel ook inwendig

is het alles zó, gelijk het van buiten zich vertoont, alles fijn *goud*, dat is: het is alles overeenkomstig de Geest van de heiliging. Daar wijst dan het snijden en het slaan met de hamer op het ontzaglijk lijden van Christus, en op de wonderbare liefde van de Vader, die Zijn Zoon in de wereld gezonden, in dit lijden overgegeven heeft, en verder op de wonderbare liefde van de Zoon, die Hem dreef, door zulk een lijden alles te volbrengen waarom Hij ook tot Zijn Vader sprak: “Geef Mij een lichaam!” naar het woord, dat wij lezen in Hebr. 10: “Gij hebt Mij het lichaam toebereid.” En toen nu de tijd vervuld was, nam Hij dit lichaam aan, uit het vlees en bloed van de maagd.

Uit het verzoendeksel, uit de troon van de genade, uit het raadsbesluit van God ter zaligheid, komen de cherubim, komt Christus voort. Toen God Zijn raadsbesluit had vastgesteld toen heeft Hij Zijn Zoon uitverkoren en heeft Hem de hele zaak van onze verlossing in handen gesteld. En de Zoon nam die op Zich, volvoerde het werk, en sprak toen als Hogepriester: “Verheerlijk Mij, Gij Vader! bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.”

Uit het verzoendeksel, uit deze genadetroon, dat is, uit het raadsbesluit van God, is het voortgekomen, dat Christus gekomen is, en dat Hij daar staat in het beeld van de twee cherubim, als waarachtig en rechtvaardig mens en als waarachtig God. De ene cherub komt voort uit het een einde van het verzoendeksel, de andere uit het andere einde, en het behaagt de Heilige Geest, daarop bijzonder de aandacht te vestigen, terwijl in vers 18 staat: “Gij zult ook twee cherubim van goud maken; van dicht goud zult gij ze maken, *uit de beide einden van het verzoendeksel*”, zodat uit het verzoendeksel de cherubim voortkomen. En in vers 19 lezen wij: “En maak u een cherub uit het ene einde aan deze zijde, en de andere cherub uit het andere einde aan geen zijde; uit het verzoendeksel zult gijlieden (hier staat niet: gij, maar gijlieden) de cherubim maken, *uit de beide einden van hetzelfde*.” God heeft Zijn raadsbesluit van eeuwigheid met Zijn Zoon vastgesteld, en uit kracht van dit raadsbesluit van Zijn welbehagen, uit kracht van dit eeuwig voornemen van Zijn vrede, geeft Hij het alles over aan Zijn Zoon, opdat Hij het alles ten uitvoer brengt. Uit de genade komt tevoorschijn Christus, waarachtig God, en waarachtig en rechtvaardig mens; uit de genade komt tevoorschijn Christus, onze gerechtigheid en onze wijsheid; aan het een einde staat Christus, Die de Wet vervuld heeft; aan het andere einde Christus, Die God Zijn eer wedergebraecht heeft. Zo rust alles op de grond en bodem van de genade, en het is en blijft genade eeuwig.

De Apostel Paulus noemt Hebr. 9: 5 deze cherubim “cherubinen van de heerlijkheid”, of: van de roem, van de eer, dat wil zeggen: “van de eer van God.” En wat in dit woord “roem” of “eer” uitgesproken is daarvan smaken en verstaan wij iets, als wij Openb. 4 lezen, dat de vier dieren roem, eer en dankzegging gaven Hem, die op de troon zit, Die in alle eeuwigheid leeft. En dan zullen wij het in ootmoed en verbrijzeling van hart bekennen, wat de Apostel schrijft (Rom. 3: 23-24): “Want er is geen onderscheid. Want zij hebben allen gezondigd en derven de *heerlijkheid* van God, de roem die zij voor God hebben moesten en worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade door de verlossing, die in Christus Jezus is.” Of wat is het, dat God kan aanzien, als aan de voetbank van Zijn voeten een zondaar voor Hem in het stof ligt en om genade roept? En wat is het dat de arme, de ellendige moed geeft? Is het niet: Christus ter ene zijde, Christus ter andere zijde? Die ziet God aan.

Aanschouwt dan nu, mijn Geliefden waar God zijn troon gevestigd heeft, welk een plaats Hij inneemt en hoe Hij zeggen kan: “Dit is mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen. Want Ik heb ze begeerd.” (Psalm 132: 14). Maar dit is, niet alles, wat ons gezegd is van de bouw van deze troon tot eer van God, er wordt ons nog veel meer van meegedeeld. In vers 20 lezen wij: “*En de cherubim zullen hun beide vleugelen omhoog uitbreiden, bedekkende met hun vleugelen het verzoendeksel. En hun aangezichten zullen tegenover elkaar zijn. De aangezichten van de cherubim zullen naar het ver zoendeksel zijn.*”

Wat bij de mens de handen zijn, die hij uitbreidt tot het gebed, dat zijn bij de cherubim de vleugelen. De heidenen hebben de meesten van hun afgoden van vleugelen voorzien; dat hebben zij overgenomen van de Israëlieten. Bij de Profeet Maleachi lezen wij hoofdstuk 4, vers 2: “U

daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon van de gerechtigheid opgaan. En er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen.” De vleugelen zijn altijd een beeld van snelheid, behendigheid, vlugheid om op te stijgen. Zo is ook Christus als met vleugelen voorzien geweest. Hij is daarom mens geworden om de verloren mensheid in Zich op te nemen en met haar tot God op te varen, als op adelaarsvleugelen. Terwijl Hij echter voor de Zijnen mens werd, en tot onze rechtvaardigmaking opstond en ten hemel voer, is dit alles tevens geschied, om God in Zich te hebben opgenomen. Wie houdt God vast? Geven wij Hem niet veeleer elk ogenblik reden, dat Hij ons moet laten varen? Wie houdt God vast, zodat hij Hem niet loslaat, en zegt: “Ik houd U vast! Genade, genade, o mijn God, verdelg mij niet in uw toorn, ontferm U over mij”? Wie houdt vast? Ik? U? Mozes? Abraham? Alle heiligen samen, zij houden niet vast; zij zinken al weg, als God dondert. Eén echter staat daar, Hij staat op de Ark van het Verbond, Hij heeft het verworven, geloof en vertrouwen heeft Hij niet laten varen; op de vleugelen van Zijn mensheid is Hij doorgedrongen, door menswording, lijden en sterven heen, doorgedrongen tot de opstanding en hemelvaart, en boven slaan de vleugelen samen. De ene cherub breidt zijn vleugelen uit naar omhoog, de andere eveneens, en boven komen de vleugelen samen en raken elkaar. Zo vormen zij de heerlijke boog, die wij anders aan de hemel zien, de troonhemel van God. Het is als een gewelf; dat kan een zware last dragen. Het draagt alle heerlijkheid en Majesteit van de hemel. En alle last van de toorn, en alle macht en woede van de hel drukken het niet ineen. Het is de troonhemel van God, waaronder de heilige God in Zijn gerechtigheid, heiligheid en eer Zijn rust genomen heeft. En terwijl de gemeente Hem daar aanschouwt, breekt zij uit in de lof van de 150^e Psalm: “Looft God in Zijn heiligdom, looft Hem in het uitspansel van Zijn sterkte”! Amen.

Nazang: Psalm 68, vers 17

*Hoe groot, hoe vrees'lijk zijt G' alom,
 Uit Uw verheven heiligdom,
 Aanbid'lijk Opperwezen!
 't Is Israels God, Die krachten geeft,
 Van wie het volk zijn sterkte heeft.
 Looft God! elk moet Hem vrezen!*

XII. DE CHERUBIM BOVEN DE ARK VAN HET VERBONDS (VERVOLG)¹⁶

Voorzang: Psalm 99, vers 1-3

God, de Heer', regeert!
 Beeft, gij volken! eert,
 Eert Zijn hoog bestel,
 Die bij Israël
 Tussen cherubs woont,
 En Zijn grootheid toont;
 Dat zich d' aard' bewege.
 Hij is Isrels zege!

God, Die helpt in nood,
 Is in Sion groot;
 Aller volken macht
 Niets bij Hem geacht!
 Buigt u dan in 't stof
 En verheft met lof
 't Heilig Oppervezen;
 Wilt het eeuwig vrezen.

Looft met hart en stem,
 Looft de kracht van Hem,
 Die het recht bemint
 In Zijn rijksbewind!
 't Recht hebt Gij gestaafd:
 't Geen G' aan Jakob gaaft
 Toond' aan Isrels leden
 Recht en billikheden.

Tekst: Exodus 25: 20-22

„En de cherubim zullen hun beide vleugelen omhoog uitbreiden, bedekkende met hun vleugelen het verzoendeksel. En hun aangezichten zullen tegenover elkander zijn, de aangezichten van de cherubim zullen naar het verzoendeksel zijn. En gij zult het verzoendeksel boven op de Ark zetten, nadat gij in de Ark de getuigenis, die Ik u geven zal, zult gelegd hebben. En aldaar zal Ik bij u komen en Ik zal met u spreken, van boven het verzoendeksel af, van tussen de twee cherubim, die op de Ark van de getuigenis zijn zullen, alles, wat Ik u gebieden zal aan de kinderen Israëls.”

Geliefden

Deze morgen zijn wij bij het twintigste vers blijven staan. “Christus is, om zo te spreken, een gevleugelde Christus, om Zich tot Zijn ellendigen te spoeden en hun nabij te zijn met al Zijn heilsgoederen die Hij door Zijn geboorte, Zijn lijden en sterven, Zijn opstanding en hemelvaart voor Zijn volk verworven heeft, en zo boven God, die op de Verbondsark troont, als het ware een troonhemel te vormen.

De cherubim bedekken met hun vleugelen het verzoendeksel¹⁷; zo neemt Christus met Zijn aangebrachte

¹⁶ Gehouden 15 Februari 1857, 's avonds.

gerechtigheid en verworven heiligheid en eer, de verzoening, zegenend en bedekkend, in beschutting en bescherming, opdat zij eeuwig blijve.

De beide aangezichten van de cherubim *zijn tegenover elkaar geplaatst*, zodat zij elkaar aanzien. Dit betekent de wonderbare harmonie tussen de Godheid Christus en Zijn mensheid. De Godheid neemt de mensheid aan en verheerlijkt haar, en de mensheid neemt de Godheid aan en verheerlijkt haar. Wat Hij als mens deed, ging over in de verheerlijking van Zijn Godheid, en wat Hij als God deed, ging over in de verheerlijking van Zijn mensheid, en beide harmoniëerden en stemden samen, om Hem te verheerlijken, op Hem te zien, en Hem de macht en eer, de lofprijzing en dankzegging te doen toekomen, Die op de troon zat.

De aangezichten van de cherubim zullen *naar het verzoendeksel zijn*; zij verblijden er zich in dat Gods eer opnieuw hersteld is, de Wet opnieuw vervuld is en een macht bereid is, voor de ellendigen en armen. De hele hemel is vervuld van deze genade, en alle geesten zijn om deze troon en om het Lam verzameld, en zien daarop en in het binnenste van de Ark. Want voor hen is deze Verbondsark doorzichtig gelijk kristal, en zij zijn verbaasd over de wonderen van de raad van God, van de eeuwige verzoening, over de genade en barmhartigheid, die de ellendigen en armen voor deze troon vinden; over het lijden van Christus en over Zijn heerlijkheid, die afgebeeld is door de beide cherubim op de Ark. De hele hemel is hier bijeen, om te aanbidden de genade van onze Heere Jezus Christus en de liefde van God.

Hierop ziet ook Petrus, als hij in zijn eerste brief, hoofdstuk 1, vers 10-12 zegt: “Van welke zaligheid ondervraagd en onderzocht hebben de Profeten, die geprofeteerd hebben van de genade, aan u geschied; onderzoekende, op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, die in hen was, beduidde en tevoren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende. Denwelke geopenbaard is, dat zij niet zichzelf, maar ons bedienden deze dingen, die u nu aangediend zijn bij degenen, die u het Evangelie verkondigd hebben door de Heilige Geest, die van de hemel gezonden is; in welke dingen de engelen begerig zijn in te zien” of juist naar de grondtekst: “in welke dingen de engelen begerig zijn vooroverbukkend in te zien.” Zo is dan de hele hemel begerig in te zien in de diepten van de macht, van de ontferming en genade van God.

In vers 21 lezen wij: “*En gij zult het verzoendeksel boven op de Ark zetten.*” Zo heeft dit deksel van de genade en verzoening geen ander fundament, waarop het rust, dan de Ark, dan Christus, die het enige fundament van onze zaligheid is. Want God, terwijl Hij verzoend is en ter rechter- en ter linkerhand Christus heeft in Zijn vernedering en verhoging, wil ook als grond en fundament van onze zaligheid niets anders stellen of zetten dan Christus, opdat wij Hem alleen tot onze Verbondsborg hebben zouden.

“*Nadat gij in de Ark de getuigenis, die Ik u geven zal, zult gelegd hebben.*” Dit is al vroeger uitgelegd. De regel van het genadeverbond waarin de gelovigen gezet en geleid worden, zal hun uit de handen genomen en ingesloten zijn in de Ark, dat is, in Christus, opdat de gelovige, wie het om God te doen is, niets heeft dan de enige Rechter, Wetgever en Koning: Christus (Jer. 33: 22) en dat hij tot Hem gaan mag en ontvangen genade voor genade, zodat dus Christus alleen blijft: Wijsheid en Sterkte voor de armen en ellendigen.

Nu volgt vers 22: “*En aldaar zal Ik bij u komen en Ik zal met u spreken, van boven het verzoendeksel af*”, hetwelk is de plaats waar de genadige tegenwoordigheid van God zich openbaart. Alleen dáár, tussen de cherubim, dat is in Christus, is God te vinden. Want anders is er voor de mensen geen God. Vanuit deze plaats wil Ik met u spreken, zegt de Heere. Van deze plaats uit, waar de Heere God rust van alle werken van Zijn nieuwe schepping van de genade, vanuit deze plaats, waar de Heere de Wet vervuld ziet, getuigt Hij van de Wet, dat zij vervuld is, dat al haar eisen vervuld zijnde, gesloten liggen

¹⁷ Luther: “genadetroon.”

in de Ark, en dat het recht van de Wet ook vervuld wordt in degenen, die in Christus Jezus zijn, in degenen, die de Vader Hem gegeven heeft. Dit getuigt God van boven het verzoendeksel. Niet in een hoek van het Allerheiligste bevindt zich de Heere, integendeel, Hij heeft zijn troon midden op het verzoendeksel, “tussen de twee cherubim”, tussen het lijden en de heerlijkheid van Christus, en van daar uit spreekt en getuigt Hij. Van boven het verzoendeksel, dat op een vast fundament rust, van Christus uit, Die alles volbracht heeft, wil Ik met u spreken “*alles wat Ik u gebieden zal aan de kinderen Israëls.*” En wat Hij daar gebiedt dat is Wet; echter niet een wet van de duivel, maar van de heilige en levende God. De kinderen Israëls zullen weten vanwaar de bevelen komen, zij komen niet van Mozes, zij zijn geen vrucht van de toorn of van de hel, integendeel van het verzoendeksel gaan zij uit, van tussen de twee cherubim komen zij tot het volk. Zo zal het verstaan worden door alle ware kinderen van Israël. Al wat God gebiedt komt voort uit genade, uit de eeuwige raad en de eeuwige ontferming van God, opdat, waar nu het gebod komt en men het verstaat, maar echter klagen moet: “Ik heb een vermaak in de Wet van God, naar de inwendige mens; maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de Wet van mijn gemoed, en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is”, men nochtans tot de troon van de genade toega en smeke: dat God het ons geven moge, dat deze Wet van Zijn verbond onwankelbaar blijve: “doe uw mond wijd open en Ik zal hem vervullen.”

Wat de Heere God hier zegt volgens vers 22, dat vinden wij zeer troostrijk terug in Numeri 7: 89, alwaar wij lezen: “En als Mozes in de tent van de samenkomst ging, om met Hem (de Heere) te spreken, zo hoorde Hij een stem tot hem sprekende, van boven het verzoendeksel, hetwelk is op de Ark van de getuigenis, van tussen de twee cherubim. Zo sprak Hij tot hem.” En zo lezen wij verder Num. 9: 8-9. “Mozes zei tot hen: Blijft staande dat ik hoor, wat de Heere u gebieden zal; toen sprak de Heere tot Mozes, zeggende: Spreek tot de kinderen Israëls, enz.”

Nu echter is Mozes gestorven en begraven en niemand weet, waar zijn graf is. Het voorhangsel is gescheurd, en de toegang tot de troon van de genade is open! Willen wij de stem van God vernemen? Hij spreekt van tussen de twee cherubim, Hij getuigt van boven het verzoendeksel. Zo is dit verzoendeksel met de twee cherubim op de Ark van de getuigenis als het ware het geestelijk hof van appel, waar zij, die door de duivel verklaagd en veroemd zijn, mogen en moeten appelleren ten einde op deze weg recht te bekomen in Christus, niet in henzelf, opdat zij genade en vrijspraak verkrijgen en macht ontvangen om door te breken. En zo is het van alle tijden af in de Gemeente van God en van Christus verstaan. Daarom staat er in Psalm 80: 2: “O Herder Israëls! neem ter oren, die Jozef” dat is, Israël in heel bijzondere zin, de door zijn broeders verachte en in de kuil geworpen zoon van Jakob, “die Jozef als schapen leidde; Die tussen de cherubim zit, verschijn blinkende!” Om ons heen is alles duister, immers, men moet voor zijn leven vrezen. Want men heeft allerwege de dood om zich. Daarom wordt er verder gezegd (vers 20): “Laat Uw aanschijn lichten, zo zullen wij verlost worden.” Zo komt voor deze troon van de genade, bij deze cherubim, uit het hart een gebed, een schreeuw om licht, troost en verlossing.

En opnieuw lezen wij (Psalm 99: 1): “De Heere regeert, dat de volken beven. Hij zit tussen de cherubim. De aarde bewege zich.” De volken zouden wel zwijgen en de wereld stil zijn, indien God Zich niet tussen de cherubim had gezet, om het schreien van de ellendigen en armen te verhoren.

Daarom lezen wij ook Jesaja 37, toen koning Hiskia in de hoogste droefenis en benauwdheid was, omdat de geweldige Sanherib, de Napoleon van de toenmalige tijd, hem achtervolgde, God en de koning lasterde, en het volk te Jeruzalem tegen Hiskia ophitste, als had hij niet het ware geloof, dat deze in zijn angst tot de Heere ging, en zo lezen wij dan vers 15 verv.: “En Hiskia bad tot de Heere, zeggende: O Heere der Heirscharen, Gij God van Israël, Die tussen de cherubim woont!” Hij wil daarmee zeggen: U zou mij weliswaar geen genade en barmhartigheid kunnen doen toekomen. Want ik ben een arm en verstoten zoudaar, maar, o Heere! waar zou dan Uw Christus blijven, waar Zijn lijden en Zijn heerlijkheid? waar zou blijven de verzoening in Zijn bloed, waar Uw barmhartigheid, Uw raadsbesluit ter zaligheid? O Heere, U, die daar woont tussen de cherubim! de gerechtigheid, die

ik U niet aanbrengen kan, die hebt U bij U. En de eer, die ik niet wedergeven kan, staat nevens U! daar staat de hele Christus, aan wie U een welgevallen hebt! Help mij, o God, naar Uw genade! U kunt het. Want: “U Zelf, U alleen bent de God van alle koninkrijken van de aarde.” Alles is in Uw hand; van U is alle kracht en macht; U hebt ook deze Sanherib beschikt, “U hebt de hemel en de aarde gemaakt! O Heere! neig Uw oor en hoor! Heere! doe Uw ogen open en zie, en hoor al de woorden van Sanherib, die gezonden heeft om de levende God te honen.”

Een hof van appel is zo de Heere tussen de cherubim, voor allen, die in droefenis en benauwdheid zijn. En zo hebben alle heiligen van alle eeuwen gesproken, en zij zagen in deze kleine Verbondsark een *hoge berg*, hoger dan alle anderen. Alle bergen, ook de hoogsten moeten zich voor Hem bukken en verzinken in de afgrond. Steeds hebben de armen en ellendigen deze Verbondsark voor ogen gehad en zichzelf daarin ook ingesloten gezien. Daarom lezen wij zo vaak van deze troon van de genade en van de heiligen berg van God. Zo in Psalm 2: 6: “Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, *de berg van mijn heiligheid*” en Psalm 3: 2 verv.: “O Heere! hoe zijn mijn *vrienden* vermenigvuldigd en hoe velen zijn mij vriendelijk gezind! Velen zeggen van mijn ziel. Hij heeft heil bij God!” maar nee, ik lees verkeerd! Er staat veeleer: “O Heere! hoe zijn mijn *tegenpartijders* vermenigvuldigd! velen staan tegen mij op. Velen zeggen van mijn ziel. Hij heeft geen heil bij God. Sela.” Dit moet ik zo dikwijls, zo oneindig veel horen! “Daarom riep ik met mijn stem tot de Heere, en Hij verhoorde mij van *de berg van Zijn heiligheid*.”

Zo wordt ook de grote goedheid van de Heere geprezen in Psalm 5: 8: “Maar ik zal door de grootheid van Uw goedertierenheid” die in stromen neerkomt vanaf de Verbondsark, “in Uw huis ingaan” waar U zit tussen de cherubim “ik zal mij buigen naar het *paleis van Uw heiligheid*, in Uw vreze.” Want de Verbondsark is enkel heiligheid. En opnieuw vinden wij het in dezelfde zin, als David Psalm 28: 1-2 uitroept: “Tot U roep ik, Heere! mijn Rotssteen, houd U niet als doof van mij af; opdat ik niet, zo U Zich van mij stilhoudt, vergeleken worde met degenen, die in de kuil nederdalen. Hoor de stem van mijn smekingen als ik tot U roep, als ik mijn handen ophef naar de *aanspraakplaats van Uw heiligheid*” dat is, tot het Heilige der heiligen, waar de Verbondsark is, alwaar U Uw heiligheid verheerlijkt in de cherubim, en waarin U het volk heiligt, dat u eert. En opnieuw Psalm 138: 1-3: “Ik zal U loven met mijn hele hart; in de tegenwoordigheid van de goden” (d.w.z. van de koningen en vorsten van de aarde) “zal ik U psalmzingen. Ik zal mij nederbuigen naar het *paleis van Uw heiligheid*, en ik zal Uw Naam loven, om Uw goedertierenheid en om Uw waarheid”, die U openbaart vanuit deze Verbondsark en van tussen de twee cherubim “want U hebt vanwege uw ganse Naam Uw Woord grootgemaakt. Ten dage als ik riep, zo hebt U mij verhoord; U hebt mij versterkt met kracht in mijn ziel.”

En Asaf, die eerst volstrekt niet begrijpen kon, hoe het de goddelozen zo wél ging, terwijl de vrome zoveel moeten lijden, betuigt toch ten leste: “Nochtans heb ik gedacht om dit te mogen verstaan. Maar het was moeite in mijn ogen; totdat ik in *Gods heiligdommen* inging en op hun einde merkte.” (Psalm 73: 16-17). Wie God, de levende God, niet tot zijn deel heeft, hoe lang zal die staan blijven? Van uit dit heiligdom laat de Heere God ook Zijn donder horen en verschrikt Zijn vijanden, doch zegent Zijn dierbare Gemeente. “*Een troon van de heerlijkheid*, een hoogheid van het eerste aan, is *de plaats van ons heiligdom*”, de Ark van het verbond, van de getuigenis, dat is, de plaats van ons heiligdom heeft niet gewankeld, toen alles wankelde, maar is altijd een hoogheid, altijd staande gebleven. “O Heere, Israëls Verwachting! allen die U verlaten zullen beschaamd worden. En die van Mij afwijken, zullen in de aarde geschreven worden: want zij verlaten de Heere, de springader van het levende water.” (Jer. 17: 12-13). Daarom betuigt de Gemeente: (Psalm 68: 25-26) “O God! zij hebben Uw gangen gezien, de gangen van mijn God, van mijn Koning, *in het heiligdom*.” Zoals U vanuit de Ark van de getuigenis en van tussen de cherubim Uw raadsbesluit tot zaligheid verheerlijkt bij Uw dierbaar volk. “De zangers gingen voor, de speellieden achter, in het midden de trommelende maagden” de vrouwen van de Gemeente. En zo wordt het hart vrolijk naar Psalm 60: 7-8, waar eerst gezegd wordt: “Opdat uw beminden zouden bevrijd worden; geef heil door Uw rechterhand, en

verhoor ons.” En daarop komt het antwoord: “God heeft gesproken in *Zijn heiligdom*, van tussen de cherubim; daarom zal ik van vreugde opspringen: ik zal Sichem delen en het dal van Sukkoth zal ik afmeten.”

Zo verhoort de Heere God zittende op deze troon van de genade, het zuchten van Zijn armen en ellendigen, en zij zijn Hem niet tot last. Zij maken het Hem niet moeilijk met hun zuchten. Daarom staat er Psalm 102: 20-21: “Omdat Hij uit de hoogte van Zijn heiligdom zal hebben nederwaarts gezien; dat de Heere uit de hemel op de aarde geschouwd zal hebben” en daar schouwt Hij altijd op de Ark van het verbond, “om het zuchten van de gevangenen te horen, om los te maken de kinderen van de dood.” Welk een blijdschap en vreugde te mogen zien, dat Hij, de levende God Zijn troon heeft onder de vleugelen van de cherubim. Ja, dan worden zij Hem zelf tot vleugelen, waaronder Zijn kinderen zich verbergen, gelijk de kiekens zich verbergen onder de vleugelen van de hen. En zo zijn al de heiligen gezind, zeggende met Psalm 61: vers 5: “Ik zal in *Uw hut* verkeren in eeuwigheden; Ik zal mijn toevlucht nemen in het verborgene *van Uw vleugelen*. Sela!” en Psalm 63: 8: “Want U bent mij een hulp geweest. En *in de schaduw van Uw vleugels* zal ik vrolijk zingen” en Psalm 57: 2: “Zijt mij genadig, o God! zijt mij genadig. Want mijn ziel vertrouwt op U, en ik neem mijn toevlucht *onder de schaduw van Uw vleugels*, totdat de verdervingen zullen voorbij zijn gegaan”, en opnieuw Psalm 91: 1-2: “Die in de *schuilplaats* van de Allerhoogste is gezeten die zal vernachten in de *schaduw* van de Almachtige. Ik zal tot de Heere zeggen: mijn toevlucht en mijn Burg! mijn God, op welke ik vertrouw!”

Daar hebt u zo mijn Geliefden! de Ark van het verbond en wat daarvan het volk van God ten goede komt. Laat ons besluiten met een korte geschiedenis van deze Ark. In Numeri 10: 33-36 lezen wij: “Zo togen zij drie dagreizen van de berg van de Heere. En de Ark van het Verbond van de Heere reisde voor hun aangezicht drie dagreizen, om voor hen een rustplaats uit te speuren. En de wolk van de Heere was overdag over hen, als zij uit het leger verreiden. Het geschiedde nu in het optrekken van de Ark, dat Mozes zei: Sta op, Heere! en laat Uw vijanden verstrooid worden, en Uw haters van Uw aangezicht vlieden! En als zij rustte, zei hij: Kom weer Heere! tot de tienduizenden van duizenden van Israël!”

De Ark van het verbond kan zich niet roeren of bewegen, of onmiddellijk roeren zich de hel en de wereld, en staan op, om Gods volk zijn weg en intocht in het beloofde land te beletten. En het volk van de Heere is vreesachtig en zwak, als de schapen, en zij kunnen niet doorbreken. Hoe zullen de vijanden uit elkaar gedreven worden? “Sta op, Heere! en laat uw vijanden verstrooid worden, en Uw haters van Uw aangezicht vlieden!” Welaan dan, u volk van de Heere! de Ark gaat u voor, en verstrooit alle vijanden, zodat zij uit elkaar stuiven, gelijk het kaf voor de wind. En nu rust dit volk: Wat is het dan voor een volk? Ach, een goddeloos en zondig volk! Zo verdraaid en verkeerd, dat de Ark van de Heere zich wel van hen mocht afwenden! De noodkreet echter: “kom weer, Heere! tot de tienduizenden van duizenden van Israël!” houdt haar terug, en zij blijft. Ja, Heere God! U hebt een groot volk, het zijn tienduizenden van duizenden! Zij waren de duivel te slecht; U echter hebt hen Uzelf verkregen, U hebt hen verzoend, en hun de Ark gegeven! Dit gebed is herhaald geworden alle eeuwen door, en het zal herhaald worden, zolang er kinderen van Israël zijn. Ook Psalm 68: 2: “God zal opstaan, Zijn vijanden zullen verstrooid worden en Zijn haters zullen van Zijn aangezicht vlieden.” En opnieuw Psalm 132: 8: “Sta op Heere! tot Uw rust” (want Uw arm en ellendig volk is moe) “U en de Ark van Uw sterkte!” U, God Vader, en Hij, die U gezonden hebt, Christus, die de Doorbreker voor Zijn volk is. En God Zelf spreekt Psalm 12: 6: “Om de verwoesting van de ellendigen, om het kermen van de nooddriftigen, zal Ik nu opstaan, zegt de Heere; Ik zal in behoud zetten, die hij aanblaast.” En Psalm 76: 10-11: “Als God opstond ten oordeel, om alle zachtmoedigen van de aarde te verlossen. Sela. Want de grimmigheid van de mensen zal U loffelijk maken; het overblijfsel van de grimmigheden zult U opbinden.” “Sta op Heere!” luidt het nogmaals, (Psalm 3: 8) “verlos mij, mijn God! want U hebt al mijn vijanden op het kinnebakken geslagen” (met Uw donder van de Ark van

het verbond af) “de tanden van de goddelozen hebt U verbroken! Het heil is van de Heere; Uw zegen is over Uw volk. Sela.” Dat is zingt het nogmaals en nogmaals! Voorwaar, een heerlijk da capo!

Toen de Filistijnen meenden, dat zij Israël verslagen en de Verbondsark genomen hadden, had de Ark hen genomen, en hun afgod Dagon moest tot tweemaal toe neerstorten; (1 Sam. 5) en terwijl er een grote plaag over de Filistijnen kwam, zonden zij de Ark van de één tot de ander, van Pilatus tot Herodes. Overal echter waar zij heenkomt, daar komt de plaag ook en de Filistijnen moeten haar wel daarheen terugzenden, waar zij behoort.

Zo groot is de sterkte van de Ark! Maar wee die, die zich verlaat op de Verbondsark op zichzelf, en de Heere God laat varen! De Ark redde zichzelf, het volk daarentegen werd geslagen. En nog iets! Deze wonderbare Ark, zij wil niet met het verstand beschouwd, niet uit slechts nieuwsgierigheid betracht worden. Wee die, die dit waagt en daarop speculeert! Immers toen de lieden van Beth-Sémes nieuwsgierig in de Ark van de Heere hadden gezien, sloeg de Heere God hen bij duizendtallen. (1 Sam. 6: 19). Onze roeping, waartoe de Heere ons riep, is deze: de eeuwige genade van God te aanbidden haar niet te doorzoeken en te beredeneren, maar ons te benaastigen, dat wij genade ontvangen, Christus hebben, God hebben, Die, Die tussen de cherubim woont. Zalig hij, die ter harte neemt al wat de Ark aan zich heeft en in zich bevat van geestelijke en lichamelijke zegeningen, voor een ieder in zijn stand! Want toen niemand de Ark wilde opnemen, werd zij bij Obed-Edom in huis gebracht en hem, als het ware opgedrongen, deze moest haar opnemen, maar de Heere zegende Hem en zijn hele huis. (2 Sam. 6: 10-11).

Deze Ark kan niet vallen, al is het dat de runderen struikelen en al schijnt zij met de wagen te zullen omslaan, toch richt zij zichzelf weer op. Wee die, die met stoute hand het waagt haar opteheffen, haar te schoren of te schragen: gelijk Uza zal hij gedood worden (2 Sam. 6: 7) maar zalig hij die siddert en beeft voor de verschrikkelijke ernst en de heiligheid van deze Ark, die niettegenstaande alle genade, ook verschrikkelijk is voor de hoge en verwaten mens zodat al haar heil enkel en alleen de armen en ellendigen ten goede komt; zalig hij, die gelijk David, toen hij Uza gedood zag nederliggen, bedroefd wordt en de hand in eigen boezem steekt en voor de Heere vreest. Zalig echter ook hij, die gelijk David voor de Ark huppelt met macht, al zien ook nog zoveel goddeloze Michals door de vensters, die hem verachten en bspotten. Michal is te schande geworden met haar hoogmoed, David daarentegen is in zijn armoede in ere gebleven en leeft in eeuwigheid.

Mijn Geliefden! Onze Ark, hoewel zeer klein, is een machtige Ark! Zij zal wel worden ingenomen, die vaste stad Jericho, en haar dikke geweldige muren zullen niet staande blijven. De Ark trekt slechts om de stad heen, en van haar gaat een verborgen macht uit, dat de muren wegzinken voor het bazuingeschal en vreugdegeroep van het volk op de zevende dag. (Joz. 6: 20).

De Ark is Christus en God in Christus. Wij moeten het beloofde land, de hemel, binnenkomen; wij moeten door de Jordaan van de dood heen, en de wateren wassen geweldig! Maar de Heere is de Eerste en de Laatste, de Doorbreker en de Overwinnaar van de dood. Hij zet Zijn voet in de wateren van de noden en benauwdheden, en op hetzelfde ogenblik wijken deze, blijven staan en rijzen op een hoop! (Joz. 3 en 4). Maar er is geen nood bij al die angst. De Ark blijft onbewegelijk staan in het midden van de rivier, en zal daar blijven staan. Tot hoe lang? Totdat het laatste kind van Israël door deze stroom is doorgestaan, en het hele uitverkoren volk binnengebracht is in zijn ruste. Hij, de Heere Christus, gaat de Eerste daarin, en gaat de Laatste daaruit. En... gegroet en gekust zij het land,... welkom u eeuwigheid! “En de tempel van God in de hemel is geopend geworden, en de Ark van Zijn verbond is gezien in Zijn tempel!” (Openb. 11: 19).

Dat zal letterlijk vervuld worden! Amen.

De Heer' zal opstaan tot de strijd.
Hij zal Zijn haters, wijd en zijd,
Verjaagd, verstrooid doen zuchten
Hoe trots Zijn vijand wezen moog',
Hij zal, voor Zijn ontzaglijk oog,
Al sidderende vluchten.
Gij zult hen, daar G' in glans verschijnt,
Als rook en damp, die ras verdwijnt,
Verdrijven en doen dolen.
't God'loze volk wordt haast tot as;
't Zal voor Uw oog vergaan als was,
Dat smelt voor gloënde kolen.

Maar 't vrome volk, in U verheugd,
Zal huppelen van zielevreugd
Daar zij hun wens verkrijgen;
Hun blijdschap zal dan, onbepaald,
Door 't licht, dat van Zijn aanzicht straalt,
Ten hoogste toppunt stijgen.
Heft Gode blijde Psalmen aan!
Verhoogt, verhoogt voor Hem de baan;
Laat al wat leeft Hem eren!
Bereidt de weg, in Hem verblijd,
Die door de vlakke velden rijdt;
Zijn Naam is Heer' der Heeren!

XIII. DE TAFEL VAN DE TOONBRODEN¹⁸

Voorzang: Psalm 18, vs. 8 en 9

*Hun bent U goed, die goedertieren hand'len;
Oprecht bij hen, die in oprechtheid wand'len;
Gij houdt U rein bij hen, die rein zijn, maar
Verkeerden toont gij U een worstelaar;
Want Gij verlost het volk, door druk gebogen.
Maar werpt terneer, die groot zijn in hun ogen.
Door U, o Heer! geeft mijne lamp haar licht;
Mijn God verdrijft de nacht uit mijn gezicht.*

*Ik kan met U door sterke benden dringen;
Met mijnen God zelfs over muren springen.
Des Heeren weg is heel volmaakt en recht;
Doorlouterd, rein en trouw al wat Hij zegt.
Hij is een Schild en Schutsheer voor de vromen;
Voor die tot Hem de toevlucht heeft genomen.
Wie is een God als Hij in tegenheên?
Wie is een Rots dan onze God alleen?*

Dat is toch groot, mijn Geliefden! dat onze Heere God is; dat wij zien, hoe Hem de eer gegeven wordt, Hem alleen; dat wij het van Hem met lof en prijs zeggen mogen: Wie is een God, als Gij? Wie is een Rots, als onze God? mijn Geliefden! Onze Heere God heeft ons een leerrijk beeld daarvan gegeven, dat en hoe Hij wil geëerd zijn. Dit beeld bestaat daarin, dat de Heere God in de Tabernakel een tafel heeft, en brood daarop. En dat Hij van dit brood eet, evenalsof Hij sterven zou indien Hij niet at. Zo zeg ik dan, dat God eet, dat Hij Zijn dagelijks brood hebben moet, en dat wij Hem daarmee te verzorgen hebben.

Hoe? de Heere God zou eten? Hij, die alleen onsterfelijkheid heeft? O, dat hebben zelfs de heidenen gevoeld, en daarom hebben zij hun afgoden spijs gebracht en voor hen tafeltjes neergezet met brood er op. Wat weten wij van Gods eeuwig leven? Wat verstaan wij, die sterfelijk zijn, van de onsterfelijkheid van God? God wil nu eenmaal van ons te eten hebben. Want anders sterft Hij, zo u dit goed wilt verstaan, anders hebben wij geen God meer.

Welaan, wat is het, dat God eten zal? Wat is de spijs, die men Hem brengen zal? Is hij niet een groot Koning? Is Hij niet onder ons gelijk een huisvader? Eerst moet voor de Vader van het huis de tafel gedekt worden eerst moet Hij eten, en daarna de kinderen. Het is daarmee gesteld, als met de Profeet en de weduwe; hoewel de vrouw het uitsprak, dat zij nog slechts één handvol meel in de kruik had, om voor zich en haar zoon een laatste maaltijd te bereiden en dan te sterven, zei nochtans de Profeet: Maak mij vooreerst een kleine koek daarvan, en breng mij die hier uit, maar voor u en uw zoon zult u daarna wat maken. (1 Kon. 17: 13). Eerst moet de koning het zijne hebben, dan de onderdanen. Eerst moet de huisheer, in wiens huis wij wonen en vernachten, zijn huurpenningen hebben, en eerst daarna zullen wij aan ons eigen leven en doorkomen denken. Zo komt ook God het eerste brood en de eerste spijs van de eer toe. Hij is, Hij leeft, en wat is ons leven, indien wij Hem niet hebben als ons hoogste goed, en wat zijn wij, indien God niet God is voor ons! Daarom is het, dat ik zeg: God moet te eten hebben, anders sterft Hij, anders is Hij dood voor ons. Ik herhaal het. Hij leeft van

¹⁸ Gehouden 22 Februari 1857, des voormiddags.

eeuwigheid tot eeuwigheid; nochtans indien Hij niet te eten heeft, sterft Hij voor ons is Hij dood voor ons. Is het misschien genoeg, dat wij van zonde, schuld en straf verlost zijn? Nee, God moet Zijn eer hebben dat is Zijn spijs. Dat wij Hem dit schuldig zijn, betuigt ieders geweten, en vandaar komt ook de zo vaak gebruikte leus: “God alleen de eer!”

God moet alles hebben, God moet alleen alles hebben dat ligt in het hart van de mensen; een ieder zegt daarop: Amen. Ja, God alleen de eer, Hij moet alles hebben! En de mens hij meent werkelijk, en maakt zichzelf wijs, dat hij God alleen wil eren; als het echter op de proef komt, dan is de geschiedenis van dit alles gelijk die van zekere man, wiens hele vermogen nog maar één goudstuk en één cent bedroeg. Toen hij in de kerk was, wierp hij, zoals men gewoonlijk zegt: bij vergissing, het goudstuk in het armenzakje, en vond, thuis komende, alleen nog zijn cent. Waarvan zal hij nu leven? Hij wilde vertwijfelen. Want zijn god lag in het armenzakje. O, arm mens! Wij zijn, mochten wij het toch al bekennen, zo geheel goddeloos, zo zonder God als het met ons op de proef komt, tenzij dat wij behouden worden door Gods almachtige genade.

Ach, hoe klein is God, Zijn Woord, Zijn eer in onze ogen. En hoe groot het zichtbare, de wereld, een mensenwoord een mensengestalte! En dat gaat zo voort. “God alleen de eer”, zegt de mens met de lippen, en toch wordt God de eer niet gegeven maar de mensen nemen de eer van elkaar. En toch dringt Gods Wet opnieuw sterk daarop aan, en legt er alle nadruk op: “Die Mij eren, zal Ik eren.” Waar God Zijn genade verheerlijkt, daar komt de mens voor God in met zijn schuld, met zijn zonde, dat hij het zichtbare aanziet en geheel geen geloof op of respect voor de onzichtbare God heeft; daar is hij bedroefd, gebroken en verslagen. Hij zou zo graag God willen eren, ja, Hem alleen, maar het minste vervult hem met vreze. Zo is er dan onder alle vlees niemand te vinden, die God in waarheid eert, gelijk het betaamt? De onbekeerde in geen geval; die eert de duivel. Maar de bekeerde, de wedergeborene, wiens lust is tot God, eert hij God volkomen, zoals Hij wil geëerd zijn? Ware dat zo, o dan was er geen Christus nodig! Maar daar heeft God Zelf voor gezorgd, dat de tol, die Hem toekomt, Zijn eer, Zijn brood van eer Hem gegeven wordt. Wie heeft Hem tevoren iets gegeven, dat het Hem moest wedervergouden worden! Zo bereidt God zelf Zich een tafel, waaraan Hij dan ook ons nodigt, opdat ook wij zelf aldaar mochten gespijzigd worden.

Dit willen wij nu overwegen naar aanleiding van de woorden, die u vindt opgetekend in onze

Tekst: Exodus 25: 23-30

“Gij zult ook een tafel maken van Sittimhout; twee ellen zal haar lengte zijn, en een el haar breedte, en een el en een halve zal haar hoogte zijn. En gij zult ze met louter goud overtrekken; gij zult ook een gouden krans daaraan maken, rondom heen. Gij zult ook een lijst rondom daaraan maken een hand breed. En gij zult een gouden krans rondom derzelver lijst maken. Ook zult gij vier gouden ringen daaraan maken. En gij zult de ringen zetten aan de vier hoeken, die aan derzelver vier voeten zijn zullen. Tegenover de lijst zullen de ringen zijn, tot plaatsen voor de handbomen, om de tafel te dragen. Deze handbomen nu zult gij van Sittimhout maken, en gij zult dezelve met goud overtrekken. En de tafel zal daaraan gedragen worden. Gij zult ook maken haar schotelen, en haar rookschalen, en haar platelen en haar kroezen (met welke zij bedekt zal worden); van louter goud zult gij ze maken. En gij zult op deze tafel altijd het toonbrood voor Mijn aangezicht leggen.”

Tussenzang: Lied 18, vers 2

Wij danken U, o Majesteit,
Die naar Uw wil en wenken
Bestuurt, 'tgeen Gij van eeuwigheid
Besloot aan ons te schenken.

*Gans onbegrensd is Uwe macht,
't Gaat alles naar 't Uw raad bedacht:
Wel ons bij zulk een Koning.*

Indien wij de betekenis van deze tafel tot onze troost recht willen verstaan dan moeten wij niet uit het oog verliezen, dat God, zijnde een groot Koning, Zijn brood van eer hebben moet, dat Hij alleen hooggeëerd moet worden, en dat het hoogverraad is, als men iets vereert buiten of nevens Hem. De Heere God moet daarvoor toch wel alles van ons hebben, dat Hij zulk een Verbondsark voor ons heeft laten toerichten waarin alle schatten voor de eeuwigheid verborgen liggen, en waaruit ons dag aan dag zoveel wordt toegereikt. Daarom zegt de Heere door de koning Salomo: (Spreuk. 3: 9) "Vereer de Heere van uw goed, en van de eerstelingen van al uw inkomsten", en Lev. 23: 11-14: "En hij zal die garf voor het aangezicht van de Heere bewegen" namelijk op het Paasfeest "opdat het voor u aangenaam zij; op de andere dags na de sabbat zal de priester die bewegen. Gij zult ook op de dag, als gij die garf bewegen zult, bereiden een volkomen lam, dat eenjarig is, ten brandoffer de Heere" samen met het spijsoffer "en gij zult geen brood, noch geroosterd koren noch groene aren eten, tot op dienzelfde dag, dat gij de offerande uw Gods zult gebracht hebben: het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen." God wil de Zijnen eeuwig eren, bovenal de hoge vorsten, die Hij heeft in de hemel. Hij wil, dat zij eenmaal daarboven de kronen van de gerechtigheid zullen dragen. Als alle heerlijkheid verdwijnt, als alles vergaat, dan vangt de heerlijkheid van de verlostten aan, dan staan al degenen, die hier miskend en veracht zijn op het veld van de opstanding, en terwijl dan tot hen, die de Heere verworpen hebben, zal gezegd worden: "Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is!" zal Hij tot hen, die God boven alles geëerd hebben, spreken: "Komt gij gezegenden Mijns Vaders! beërft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging van de wereld." Opdat echter de Zijnen gekroond worden en eeuwige eer beërven, en dat zij al hier beneden dit ervaren, hoe God de Zijnen eert, zo is het Zijn wil, dat, aangezien wij niets in onze hand bewaren kunnen, alles Hem gebracht wordt, en dan geeft Hij het overvloedig weer. Ik spreek hier niet van geld of van tijdelijk goed. God wordt niet geëerd doordat u aalmoezen geeft of geld, maar daardoor dat u Hem erkent en belijdt als God, Die alleen zalig maken kan, Die alleen in staat is, de ziel te behouden, al is het ook dat het lichaam gedood wordt. Maar juist dat ontbreekt ons. Daarom doet de Heere God het Zelf. Hetgeen de Wet onmogelijk was, omdat zij door het vlees krachteloos was, dat heeft God gedaan. Hij geeft het bevel: "*Gij zult een tafel maken.*" De tafel is er voor het brood. Brood moet op de tafel. Wij beschouwen nu in dit morgenuur de tafel en vanavond de broden, die daarop liggen.

Geef mij een tafel, een schotel dat ik daarop de Heere God Zijn eer breng. Is mijn hart zulk een tafel? Ach God, hoe ziet het daar uit! Hier is niets te vinden! God is in onze oges zo klein! Wij denken. Hij kan niets, Hij heeft niets, en Hij is niets! Maar de mensen...! maar de wereld...! maar de macht van het zichtbare...! maar de dood...! maar de begeerte...! deze zijn alle groot, deze zijn bij ons van betekenis.

Geef mij een tafel, een schotel, opdat ik de Heere God brenge, wat Hem toekomt. Hier beneden is het niet te vinden. Hoe? eert dan niemand God? Ja, wel als de mens in het stof ligt, als zijn hart versmolten is gelijk was, en uitgegoten gelijk water; maar dit komt niet van of uit de mens, maar alleen van de almachtige genade en trouw van God. Bij ons is het niet te vinden, dat wij de Heere God de eer geven zouden. Hier echter staat een tafel. Wat betekent deze tafel? Zij betekent het hart van onze Heere en Heiland en Zijn gerechtigheid. Zijn hart en Zijn gerechtigheid? Ja. Want om God de eer, om de Vader de eer, die wij geroofd en geschonden hebben, weer te brengen, is Hij van de hemel nedergedaald. Wie van ons, omdat wij in deze toestand zijn gekomen, en met doornen en distelen te kampen hebben, geeft God de eer, en brengt het zo verworven brood de Heere? Hoeveel geven wij daarvan de Heere? Wie kan Hem eerst een kleine koek daarvan maken, als hij slechts een handvol meel in de kruik overig heeft? Als ik slechts een klein stukje heb dan deel ik met Hem; is het

stuk echter groter, dan valt er slechts een klein stukje voor Hem af. En als het nog groter is, dan in het geheel niets meer. Ach, met betrekking tot God is er bij ons allen, van onze jeugd af een vijandige gierigheid tegen Hem, van wie wij het leven en het dagelijks brood hebben. maar het hart van onze Heere en Heiland en Zijn gerechtigheid is de schotel, het bord, waarop God Zijn eer wedergebracht wordt, die wij allen moedwillig geschonden hebben, en elke dag opnieuw schenden.

“Ik zoek niet mijn eer, maar de eer van Degene, die Mij gezonden heeft”, sprak onze Heere Jezus Christus. Ach, u arme mensen! Met al uw waan en voorgeven, God te willen eren bent u toch vervuld met eigenliefde, en u wilt uw eigen eer. Waar God echter komt, daar buigt Hij de mens en overreedt hem opdat hij tot de tafel komen zou waarop Gods eer en de lof van al van Zijn deugden en volkomenheden liggen. Daarom is ook juist deze tafel van hetzelfde hout en materiaal, als de Ark van het Verbond, van acacia of sittimhout dus van onvergankelijk zeer hard hout, dat met een mes geschaafd en glad gemaakt was.

Wat heeft onze Heere doorgemaakt? Hoe is deze tafel toe bereid geworden? Ik vraag het u. Zij is geschaafd en geschraapt! Er heeft nooit een mens geleefd, die zo gesmaad en veracht is geworden als onze hooggeprezen Heere en Heiland, Jezus Christus, en Die ook nog steeds gesmaad wordt in de Zijnen tot op deze dag. Terwijl Hij de eer van God, van Zijn Vader, handhaafde, opdat de mensen ook mochten gespijzigd worden aan zijn heilige tafel, spogen zij Hem in het aangezicht! De lust van de mensen moet gelden maar niet de eer van God. O, door wat giftige tongen werd Hij gedurig aangevallen en is Hij geschaafd geworden! “Gij hebt de duivel!” luidde het tot Hem. Het ging met Hem door velerlei ontzaglijk lijden, door talloze smarten heen, en van Hem staat het naar waarheid geschreven: “Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen: als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte dat wij Hem zouden begeerd hebben”, (Jesaja 53) want waar God geëerd wordt, daar moet de mens op het diepst vernederd worden. De drinkbeker van smaad en schande moest Hij tot de bodem toe uitdrinken. Maar Hij stond vast en onbewegelijk, Hij week geen ogenblik. Hij liet Zich smaden, ja, Hij liet Zich door de hele wereld zo smaden, dat Hij aan het kruis gehecht werd! Zijn het verdichtsels, of heeft onze Heere en Heiland in Zijn eeuwig brandende liefde dit werkelijk doorgemaakt? Dan moeten wij in het stof aanbidden, dat Hij dit voor ons heeft gedaan, en dat Hij zo geworden is een tafel een schotel, om God Zijn erebrood te reiken.

Onverderfelijk is het hout; en Zijn smaad, o, als goud is die geworden! Zijn doornenkroon is heerlijker dan alle kronen van koningen en vorsten! Eeuwig, eeuwig, eeuwig zal Hij haar dragen, Zijn doornenkroon, opdat alle verlost en Hem eeuwig aanschouwen als hun Bruidegom, als hun Man. Want zo is Hij gekroond door Zijn moeder, ten dage van Zijn bruiloft. (Hooglied 3: 11). De tafel is met goud overtrokken. Alles is heerlijkheid in de schande, alles is eer in Zijn smaad. De wereld kende noch Hem, noch de Vader. Maar terwijl de wereld Hem met schande en smaad overlaadde, stond Hij daar in de Geest van de heiligheid en van het geloof, en alle schande en smaad viel op haar terug.

“Gij zult ook een gouden krans daaraan maken, rondom henen.” “Vader! de ure is gekomen, Ik ben niet meer in de wereld, maar Ik kom tot U, en Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen, en nu, verheerlijk Mij, Gij Vader! bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.” Is de Heere niet gekroond niet verheerlijkt en geëerd? Al zijn er miljoenen, die de Heere Jezus versmaden, toch zullen zij door hun bijgeloof gehouden worden om crucifixen te maken. Gelijk Hij de Vader geëerd heeft, zo eert de Vader de Zoon, en heeft Hem een Naam gegeven, die boven alle namen is, opdat in de Naam van Jezus zich al knieën zouden buigen.

Deze tafel heeft ook “een lijst rondom henen, een hand breed.” Deze lijst houdt de voeten samen. De tafel heeft vier voeten, zo ligt dan het blad van de tafel op de vier voeten en op de lijst. De lijst is dus een stuk hout, dat vasthoudt en verbindt. Wat zijn deze vier voeten? Is het niet de vleeswording van het Woord? Het allerheiligst lijden en sterven van onze Heiland? Zijn opstanding en Zijn hemelvaart? Dat zijn de vier voeten, daarop rust het hele heil in eeuwige werkzaamheid, en wordt door de lijst samen-

gehouden, die ons afschaduwde de wonderbare vastigheid, het onbewegelijk houden en volharden, dat in het hart van onze Heere aanwezig was. Daar staat Hij voor Pilatus. Wat zal Pilatus met Hem aanvangen, met Hem, die op zulk een hechte lijst rust? “Antwoordt Gij niet?” luidt het tot Hem. Jezus zwijgt. “Antwoordt Gij niet? weet Gij niet, dat ik macht heb U te kruisigen, en macht heb U los te laten?” “Gij zou geen macht hebben tegen Mij”, daar hebben wij de lijst, “indien het u niet van boven gegeven ware.” “Ja, wij hebben een vader, Abraham” spraken de Joden en de Farizeën tot de Heere. Deze echter zei: “Gij zijt uit de vader, de duivel”! Daar hebt u opnieuw de lijst! Tot de discipelen spreekt de Heere: “Meent gij, dat Ik mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen zenden? Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alsoo geschieden moet”! Ziedaar opnieuw de lijst! Tegen deze kunnen alle duivelen niets uitrichten. Het is Zijn vastigheid, alles wat Hij door Zijn geboorte, door Zijn lijden en sterven, door Zijn opstanding en hemelvaart verworven heeft, vast te houden en te bewaren, om God te eren. Hij vraagt niet naar vlees niet naar macht, niet naar dood of duivel, maar houdt vast door deze lijst, ook terwijl Hij in Gethsemané als een worm in het stof gebogen ligt en het uitroept: Mijn Vader, Mijn Vader! “Vader, vergeef het hun”, was het eerste woord, dat Hij uitsprak, toen Hij aan het kruis genageld werd; “Vader” was opnieuw het laatste woord, dat uit zijn mond ging, eer Hij stierf.

Niet alleen het blad van de tafel, maar ook de lijst had “*een gouden krans rondom henen*.” Deze gouden krans rondom de lijst betekent de verhoring van al Zijn gebeden, die Hij in de dagen van Zijn vlees gebeden heeft, toen Hij met vaste Geest de eer van Zijn Vader, de verheerlijking van Diens Naam zocht. De Heere heeft verhoring gevonden. Laat ons uit enige verzen van de 69^e Psalm zien, wat voor een lijst deze tafel heeft, en hoe deze tafel gekroond is geworden. In het derde vers lezen wij: “Ik ben gezonken in grondeloze modder, waar men niet kan staan; ik ben gekomen in de diepten van de wateren, en de vloed overstroomt mij. Ik ben vermoeid van mijn roepen, mijn keel is ontstoken, mijn ogen zijn bezweken, daar ik ben hopen op mijn God”, op God, die mij Zijn belofte gegeven heeft, en ach, zij wordt niet vervuld. Vers 7-10: “Laat hen door mij niet beschaamd worden, die U verwachten, o Heere, Heere der Heirscharen laat hen door mij niet te schande worden, die U zoeken, o God Israëls. Want om uwtwil draag ik versmaadheid, schande heeft mijn aangezicht bedekt. Ik ben mijn broederen vreemd geworden, en onbekend aan mijner moeders kinderen. Want de ijver van Uw huis heeft mij verteerd. En de smaadheden dergenen, die U smaden, zijn op mij gevallen.” Vers 21: “De versmaadheid heeft mijn hart gebroken, en ik ben zeer zwak. En ik heb gewacht naar medelijden, maar er is geen. En naar vertroosters, maar heb ze niet gevonden.” Maar dan in vers 31: “Ik zal Gods Naam prijzen met gezang, en Hem met dankzegging groot maken”, vers 34: Want de Heere hoort de nooddriftigen, en Hij veracht Zijn gevangenen niet. Dat Hem prijzen de hemel en de aarde, de zeeën en al wat daarin wemelt.” Zo is het vervuld en waarheid geworden, wat Paulus betuigt. Hebr. 5: 7: “Die in de dagen Zijns vleses gebeden en smeking tot Degene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd heeft en verhoord is uit de vreze.”

De tafels van de heidense afgoden zijn allen veel groter geweest, dan deze tafel van de toonbroden die zeer klein is. Haar *lengte* bedraagt slechts *twee ellen*, en haar *breedte* een *e1*. De “lengte” betekent het geduld en de volharding van de Heere: dat Hij eer van de Vader gezocht heeft; Zijn lankmoedigheid, met welke Hij volgehouden heeft, en niet beval, dat de aarde haar mond zou openen, om de menigte, die Hem lasterde, te verslinden. Zijn lengte heeft een dubbele maat, omdat Hij werkelijk tweevoudig geduld en lankmoedigheid bezeten heeft, toen Hij, de Koning van de eer, de purperen mantel en de doornenkroon droeg, en toen van Hem gezegd werd: “Zie de mens!” van Hem, Die de hemelen der hemelen niet kunnen omvatten. Eenvoudig was de breedte; eenvoudig was Zijn hart toen Hij de eer van Zijn Vader zocht. Er was niets dubbelzinnigs in Hem, Zijn ziel ging niet op tweeërlei uit. Hij zocht niet Gods eer en tevens de eer van deze wereld, integendeel, geheel en onverdeeld hing Hij God aan. Zijn hoogte echter is in een gebroken getal uitgedrukt; zij bedraagt *één en een halve e1*, en deze “hoogte” beduidt de hoop. In hoop wandelde Hij hier op aarde. Hij zocht de eer van de Vader, terwijl

Hij midden door de vloed van Gods toorn heen ging. Maar waar gehoopt wordt tegen alle hoop in, daar is het hart verbroken. (Psalm 69). En overigens, de tafel is vervaardigd naar de gasten, zodat zij zich met gemak daaraan kunnen nederzetten. De hoop echter van deze gasten is ook een gebroekene; het gaat met hen door de dood heen tot het leven.

Maar nog eens, welk een kleine tafel is dit toch! Ja, voor kinderen, en slechts voor kinderen is zij, zodat zij daaraan eten en spelen zouden in eenvoudigheid van hun hart. Wat is toch de tafel van onze Heere klein! Ja, hoe groot moet die dan zijn? Wij menen dat die zich over de hele wereld moest uitstrekken, van het Noorden tot het Zuiden, en van het Oosten tot het Westen, opdat alle mensen de zekerheid hebben zouden: wij vinden spijs. Maar onze Heere God komt met een kleine dis met een kleine schotel en van deze spijs Hij al zijn discipelen en kinderen. Was deze tafel echter niet te klein? Wat zeiden de Joden eenmaal tot Jezus? "Gij hebt nog geen vijftig jaren, en hebt gij Abraham gezien?" maar de kleine tafel antwoordde: "Eer Abraham was, ben Ik."

De tafel heeft "*vier gouden ringen, aan de vier hoeken, die aan derzelver vier voeten zijn.*" Dicht onder de lijst waren deze ringen aangebracht: opdat men handbomen daarin kon doen, om de tafel te dragen. Waar God is, daar moet ook Zijn Christus zijn, daar moet ook zijn tafel heengebracht worden, opdat God overal geëerd wordt. Dáárvan en van de toonbroden spreken wij later.

Nog slechts deze opmerking: Christus is het alleen, die God de eer gebracht heeft, Christus is het ook alleen, Die bevoegd was, deze Gode te brengen. Wij zijn daar geheel onbekwaam en onbevoegd toe. Zo groot is Gods eer .

Wij die van gisteren zijn, en niets weten, hoe zouden wij Hem kunnen prijzen, Hem, de allerhoogste God? Hoe zouden wij Hem de eer brengen? Christus alléén is daartoe bevoegd, en Hij heeft het gedaan. God heeft ons zo geschapen, dat wij allen eenmaal in het paradijs als zangvogels geweest zijn om Zijn heilige Naam voortdurend hoog te verheffen. maar de Satan kwam, de schandelijke slang, en deze komt tot op deze dag nog altijd, en de mens hoort naar haar stem, en eert haar meer dan God. Maar dit zal het verschrikkelijke wezen, als hiernamaals de onbekeerden de ogen zullen open gaan, en zij het erkennen, slangen te hebben geëerd als hun koning. Waar echter God komt met Zijn almachtige genade, daar wordt men eerlijk gemaakt, om God alle eer te geven. Och, dat God Zich ontferme! Daar ligt de mens in het stof voor God, een misdadiger, een arm zondaar, ja, gelijk een stom dier, en hij kan God niet loven! Wat is er dan in het hart van de mensen? Wat in zijn ogen? Wat in zijn verstand? Allerlei gruwelen en verfoeiselen. En toch zal God Zijn eer hebben. Ik heb een vermaak in de Wet van God, naar de inwendige mens; het willen is wel bij mij, maar het volbrengen van het goede, dat vind ik niet! Kan ik het dan zo geheel aan Christus overlaten? Wie bekent, dat hij stof en as is, dat hij God niet eert en niet eren kan, die zie deze tafel aan, het hart en de gerechtigheid van onze Heere en Heiland, en houde zich daaraan vast! Amen.

Nazang: Psalm 147, vers 5

*God wil al 't vee steeds spijzen, laven.
Hij hoort de stem der jonge raven.
Hij heeft geen lust aan 's mensen krachten,
Aan hen, die daaruit heil verwachten.
De macht van 't paard en 's mans vermogen
Zijn beiden nietig in Zijn ogen:
Aan die vertrouwen op hun benen
Wil Hij geen gunst of hulp verlenen.*

XIV. DE TAFEL VAN DE TOONBRODEN (VERVOLG)¹⁹

Voorzang: Psalm 23, vers 2 en 3

Ik vrees niet, nee, schoon ik door duist're dalen,
In doodsgevaar bekommerd om moest dwalen;
Gij blijft mij bij in alle tegenspoeden:
Uw stok en staf zal mij altoos behoeden:
Gij troost mijn ziel, en richt, in mededogen,
De tafel aan voor mijner haat'ren ogen.

Gij zalft mijn hoofd; Gij doet mijn blijdschap groeien,
En van Uw heil mijn beker overvloeien,
Het zalig goed mij door Uw gunst gegeven,
Verlaat mij niet, maar volgt mij al mijn leven;
Zodat ik in het heilig huis des Heeren
Een lange reeks van dagen blijv' verkeren.

Tekst: Exodus 25: 26-30

“Ook zult gij vier gouden ringen daaraan maken. En gij zult de ringen zetten aan de vier hoeken die aan derzelver vier voeten zijn zullen. Tegenover de lijst zullen de ringen zijn, tot plaatsen voor de handbomen, om de tafel te dragen. Deze handbomen nu zult gij van Sittimhout maken en gij zult dezelve met goud overtrekken. En de tafel zal daaraan gedragen worden. Gij zult ook maken haar schotelen en haar rookschalen, en haar platelen en haar kroezen (met welke zij bedekt zal worden); van louter goud zult gij ze maken. En gij zult op deze tafel altijd het toonbrood voor Mijn aangericht leggen.”

Geliefden

Wij beschouwen deze avond de ringen met de verschillende gereedschappen op de tafel, en daarna de broden.

De tafel, een beeld van onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus, is als het ware een schotel, waarop wij God aanbieden hetgeen Hem toekomt. Vier gouden ringen zijn daaraan gemaakt, om de handbomen daardoor te steken. De tafel stond wel altijd in het heiligdom van de Heere, maar wanneer het volk verder trok, dan trok ook de hele Tabernakel, met alles wat daarin was, verder en zo ook de tafel. Waar God zijn zal in het midden van Zijn volk, daar moet overal ook de tafel zijn, om God te brengen hetgeen Hem toekomt, het brood van de eer. De ringen dienen tot punten van aanvatting; daaraan immers wordt de tafel opgenomen. Daar de vier voeten van de tafel Christus' menswording, Zijn lijden en sterven Zijn opstanding en hemelvaart betekenen zo zijn de ringen, die uit de voeten voortkomen, even zoveel aangrijpingspunten van de verzegeling van de Heilige Geest, geestelijke aangrijpingspunten, om de vrucht en werking van elk van deze vier hoofdstukken daaraan te grijpen.

“Tegenover de lijst zullen de vier ringen zijn.” d.w.z. dicht onder de lijst, die de volharding betekent, zijn de ringen van de aanvatting aangebracht. Zij hechten zich onmiddellijk aan de volharding van Christus, zoals Hij bij alle smaad, die Hij droeg, Gode de eer gegeven heeft en alleen de eer van de Vader gezocht heeft. Nimmer heeft de Heere Christus gezegd: “Ik wil het niet doen”, als Hij iets voor de wil van God erkende. Dikwijls stond de eer van God op het spel, en dan voelde onze Heere de

¹⁹ Gehouden 22 Februari 1857 's avonds.

volstreekte onmogelijkheid, om daar te stellen wat daargesteld moest worden, en toch moest de eer van de Vader weer hersteld worden. Eens bracht men een dove, die zwaarlijk sprak, tot de Heere Jezus. De Heere nam hem van de schare alleen, en stak zijn vingers in zijn oren en gespogen hebbende, raakte Hij zijn tong aan, en opwaarts ziende naar de hemel, zuchtte Hij, en zei tot hem: “Effatha!” (Mark. 7: 32-34.) Hier ging bij de Heere, voordat Hij de dove genas, een verschrikkelijke strijd vooraf en een grote zwakheid, nochtans hield Hij vast en volhardde en twijfelde niet. Een andere keer bracht men een blinde tot Hem. En Jezus, de hand van de blinde genomen hebbende, leidde hem uit buiten het vlek, en spooog in zijn ogen en leidde zijn hand op hem, en vroeg hem of hij iets zag. En hij, opziende, zeide: “ik zie de mensen. Want ik zie hen, als bomen wandelen”, en de Heere gaat in Zijn arbeid voort, Hij laat niet af, laat zich niet in de war brengen, maar legt de blinde nog een keer de handen op, totdat deze alles klaar zien en onderscheiden kon. (Markus 8: 22-26). Toen de duivel de Heere verzocht, als Hem hongerde en tot Hem zei: “zeg, dat deze stenen brood worden”, antwoordde Jezus: “De mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord dat door de mond van God uitgaat.” Toen Petrus met een slag van zijn zwaard de hele zaak van onze zaligheid bedierf, heelde de Heere het oor van de krijgsknecht weer en toonde zo, midden in Zijn smaad, dat Hij de eer van de Vader alleen zocht en Diens wil alleen deed. Hij heeft slechts vijf broden maar dat is genoeg. Hij weet, de Vader zal de zegen gebieden, en zo deelt Hij het brood uit met dankzegging.

Van goud waren de ringen. Want alles is naar de Geest van de heiliging.

Twee handbomen werden door de ringen gestoken, om de tafel overal heen te brengen; dat zijn: het Woord en de heilige sacramenten, aangenomen in geloof.

Wat de overige hier genoemde gereedschappen betreft, het is moeilijk hun juiste bestemming te bepalen. Het meest nauwkeurig luidt de vertaling: “*Gij zult ook haar schotelen en haar rookschalen, en haar platelen en haar pijpen maken, van louter goud, om haar te bedekken*”²⁰. Twaalf gouden *schotels* waren er, en twaalf broden, gebakken in ijzeren schotels van dezelfde vorm. De gereedgemaakte broden werden op de gouden schotels gelegd, in het heiligdom gedragen en op de tafel geplaatst. Bij de broden op de tafel werden twee schalen met wierook gezet, die op het reukaltaar werden aangestoken, als een vuuroffer voor de kinderen van Israël ter gedachtenis.

De platelen dienden er toe, om de broden te bedekken, zoals ook het Hebreeuws woord eigenlijk spreekt van “platelen van de dekkingen.” Het woord, bij ons vertaald door “kroezen”, is door “buizen” of “pijpen” weer te geven. Aan elk einde van de tafel waren zes broden, die op elkaar lagen, en telkens lagen tussen twee broden drie gespleten buizen, opdat de broden niet op elkaar zouden drukken, maar altijd verse lucht er tussen door stromen kon.

De *schotels* betekenen de bereidwilligheid van Christus en de bewegingen van Zijn Heilandshart om de Heere God Zijn brood van de eer weer te brengen, namelijk de vrucht van Zijn lijden tot verheerlijking van de Vader.

De *schalen* of bekers met wierook zijn de bewegingen van de Heere in het gebed tot gedachtenis opdat God de arbeid van Zijn ziel gedenken moge.

De *platelen* zijn de bewegingen van Zijn hart, de voorzichtigheid en waakzaamheid van Zijn trouw, om steeds de eer van God te bedekken en te bewaren, opdat die niet gekrenkt of geschaad worde. En de *buizen* zijn de bewegingen van Zijn hart, door welke steeds een blasing van de Geest doorging, van de ene daad tot eer van God tot de andere, zodat elke daad voor zich en op zichzelf daar stond, afgesloten en voleindigd, en dat toch door de Heilige Geest steeds de één op de andere volgde.

Het eigenlijke doel van de tafel echter was, dat de toonbroden daarop gelegd werden. Immers vers 30 luidt naar het Hebreeuws: “*Gij zult op de tafel geduriglijk brood des aangezichts voor Mijn aangezicht leggen.*”

²⁰ De Duitse vertaling van Luther heeft: “Gij zult ook haar schotelen, bekers, kannen en schalen uit fijn goud maken”, en dan volgt “waarmee men uit- en inschenken zal”, de Statenvert. heeft het juist vertaald: “met welke zij bedekt zal worden.”

God wilde dus voortdurend deze broden voor Zijn aangezicht hebben, opdat zij Zijn oog en hart verheugen zouden.

Van deze broden vinden wij een meer uitvoerige verklaring Lev. 24: 5-9: “Gij zult ook meelbloem nemen, en twaalf koeken daarvan bakken; van twee tienden zal een koek zijn. En gij zult ze in twee rijen leggen, zes in een rij, op de reine tafel, voor het aangezicht van de Heere. En op elke rij zult gij zuivere wierook leggen, welke het brood ten gedenkoffe zal zijn: het is een vuuroffer de Heere. Op elke sabbatdag gedurig zal men dat voor het aangezicht van de Heere toerichten, vanwege de kinderen Israëls tot een eeuwig verbond. En het zal voor Aäron en zijn zonen zijn, die dat in de heilige plaats zullen eten: want het is voor hem een heiligheid der heiligheden uit de vuurofferen van de Heere, een eeuwige inzetting.” En nu volgt daarop een geschiedenis, die er eigenlijk weinig bij schijnt te passen; als echter de Heilige Geest een parelsnoer maakt, dan zijn toch alle parels die zich daaraan bevinden gelijk, en de één verhoogt de schoonheid van de andere. Er wordt namelijk verder gezegd: (vers 10, 11.) “En er ging de zoon van een Israëlietische vrouw uit, die, in het midden van de kinderen Israëls, de zoon van een Egyptische man was. En de zoon van deze Israëlietische en een Israëlietisch man twistten in het leger. Toen lasterde de zoon van de Israëlietische vrouw uitdrukkelijk de NAAM en vloekte.” Behoort dit samen met het voorgaande? Voorzeker! wij zagen immers, dat God Zijn brood hebben wil; God wil de verheerlijking van Zijn Naam; hier echter werd Zijn brood, Zijn eer, hier werd Zijn Naam gelasterd en met voeten getreden.

Wat beduidt dan nu het brood? Het betekent de vrucht van de gerechtigheid van Christus, om God daardoor te prijzen; dus niet in de eerste plaats dat Christus het brood is voor de zielen, maar Zijn werken, Zijn daden, waardoor God geëerd wordt, worden daardoor voorgebeeld. Want hoe wordt God verheerlijkt? Door het doen, door daden, niet door woorden. Waar God de eer gegeven wordt, daar voegt zich daad bij daad, het is alles “doen”, zonder dat men er van spreekt.

Deze werken, deze daden, wie heeft ze, wie kan ze aanwijzen? Ach, er is niemand! Maar de Heere wil de broden gedurig voor Zich hebben. Zij werden de laatste dag vóór de sabbat gebakken, op de sabbat op de tafel gelegd, en bleven daar zes dagen lang; dan kwamen nieuwe in hun plaats. Zo lagen zij bestendig voor Gods aangezicht. Want God wil gedurig geëerd zijn, niet slechts nu en dan. Wie heeft het echter zover kunnen brengen dat hij God voortdurend geëerd had? Onder alle kinderen van de mensen is er niet één die God voortdurend de eer gegeven heeft. Zelfs de heilige Mozes heeft God niet geëerd voor al het volk, toen hij voor de rots stond, maar hij trok Gods woord in twijfel en kwam daarom niet in het beloofde land, hij mocht het slechts van verre zien. Zo was ook hij niet zo volmaakt dat hij God voortdurend kon eren. En David was een man naar Gods hart toch gaf hij God niet te allen tijd de eer. Wij vinden niemand. Maar onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus heeft niet slechts geleerd, maar ook gedaan, alles wat God bevolen had. De werken, door welke God geëerd wordt, die heeft onze Heere en Heiland, onze Borg en Plaatsbekleder tot stand gebracht en gereed gemaakt, en daaraan ontbreekt er niet één; al zijn zij daar voor Gods aangezicht.

De broden zijn dus: de werken, de daden, de vruchten van de gerechtigheid van Christus. Hij heeft zijn Vader geëerd van de aanvang tot aan het einde, elk van Zijn daden is daarvan een bewijs dat Hij de Vader eerde. Niets heeft Hij uit Zichzelf gedaan, Hij heeft Zichzelf geheel ontledigd, zodat waarlijk met recht van Hem kon gezegd worden: “Wie is er blind, als Mijn knecht, en doof gelijk Mijn bode, die Ik zende.” (Jes. 42: 19). Hij hield Zich alleen aan Zijn God, aan Zijn Vader. Niettegenstaande dat Hij alle zonden op Zich nam en droeg, niettegenstaande dat Hij met alle toorn en vloek beladen was, zei Hij nochtans: “Ik ben Gods Zoon”, (Luk. 22 70) anders had Hij de Vader onteerd. Nimmer heeft Hij gezegd: Ik weet het niet, of: Ik ben het niet. Maar Hij hield daaraan vast: Ik ben Zijn Zoon, en Hij is Mijn Vader; hoewel ook al duivelen en de gehelë wereld tegen Hem geweest zijn, steeds heeft Hij zijn Vader verheerlijkt.

Nogmaals: God is met woorden niet gediend en niet geprezen, maar door daden, dat men lijde wat men lijden moet, en doe, wat men doen moet; en niet zie naar rechts of naar links, maar dat men

onwrikbaar op God blijve zien en niet vrage naar vlees. Maar daarbij blijven wij allen arme zondaren; hoewel een mens ook gewillig is, desniettemin zal deze bekentenis er zijn: “Ach, die zonde! die zonde! Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam van deze dood!” Wie God eert, wandelt Hem na, lijdt met Hem honger en dorst, gaat met Hem door vuur en water, door alle smaad en alle verachting heen, geeft echter nooit het geloof aan Gods genade en barmhartigheid prijs. Dit heeft onze Borg alles volkomen gedaan. Hij heeft God Zijn eer weergegeven, en zo staat dan alles voor God geheel voleindigd op de tafel.

De toonbroden werden van meelbloem gebakken, zo werd het fijnste van het meel daartoe gebruikt. Zo is ook Christus, hoewel waarachtig mens, en dus gelijk de meelbloem de vrucht van de aarde, nochtans rein, rechtvaardig en zonder zonde. Al het doen en al het lijden van de mensen is niets tegenover het doen en lijden van Christus. Het koren is gedorst, de korrels zijn gemalen het meel is gebuild. De bloem wordt gekneed, het deeg gevormd en in een hete oven gebakken tot broden van God. Zo is de heilige mensheid Christus geslagen; zo moest zij door lijden en droefenissen heen in de oven van de ellende en van de toorn van God, en werd zo toebereid, dat Christus een brood van God is, en tot Diens eer daar ligt. Zo zien wij het bij alle Evangelisten: drijft Hij de duivel uit, zo zegt men, dat Hij dat doet door Beëlzebul, de overste van de duivelen; heelt en geneest Hij blinden, dan wordt Hij daarom gesmaad; wekt Hij doden op, zo wordt Hij daarom vervolgd; voortdurend weldoen was Zijn leven, en zonder ophouden volgt Hem de smaad. Zo is Hij toebereid, van mensen en van God geslagen geworden; is in de hitte van de oven beproefd en gelouterd, opdat Zijn doen en al Zijn werken broden van het aangezicht voor God waren, waarop Deze met welgevallen nederzag.

Van deze meelbloem werden *twalf* koeken of broden gebakken “Twaalf” is hier het symbool van de volkomen arbeid, zoals de boom des levens, (Openb. 22: 2) twaalf vruchten voortbrengt. Dit getal betekent dus: de meest volkomen vrucht, die men zich denken kan, de volkomen arbeid van Zijn ziel tot de eer van God van de Vader. Deze brengt Hij voor de twaalf geslachten van Israëls, die de hele gemeente representeren of vertegenwoordigen.

Van *twee tienden* werd elk van de broden gebakken. Anders werd een brood gemaakt uit één tiende, namelijk een gomer, welke een tiende is van een efa. Een gomer was namelijk nodig voor één persoon, zoals wij dit zien bij de Israëlieten in de woestijn, die steeds een gomer van het manna voor elke dag verzamelden, daarentegen op de zesde dag twee gomers omdat de Heere God op de zevende dag geen manna liet regenen. Want ook God heeft Zijn dag van de rust. En hetgeen Hij anderen beveelt, dat houdt Hij zelf ook. Tot elk toonbrood werden dus twee gomer of twee tienden genomen. Want de Heere heeft voor God en mensen gearbeid, daarom is het een dubbel brood. Zij liggen daar in twee stapels, elke stapel uit zes broden bestaande. En dit getal beduidt de volbrachte arbeid, die daar ligt in twee rijen voor het aangezicht van God, als een macht van de werken, om God te prijzen, zodat alle duivelen moeten verstommen. Zoals op de schouders van de hogepriester Aäron de sardonixstenen waren bevestigd, elke steen met zes namen van de stammen van Israël die hij evenals zijn epauletten droeg, zodat hij op deze wijze de kinderen van Israël, met al hun goddeloosheid, voor de Heere, zijn Koning bracht, (Exod. 28: 9-12.) zo liggen daar de twaalf broden. En opnieuw liggen zij daar, zoals de twaalf leeuwen op de zes treden van de troon van Salomo (I Kon. 10: 20) welke de macht en de kracht van Zijn Koninkrijk betekenden namelijk: dat het een onoverwinnelijk rijk is.

Op deze toonbroden werd reine wierook gelegd; zij zelf echter lagen op de *reine tafel*. Want alle werken van Christus berusten op een volkomen gehoorzaamheid. De wierook die boven op de broden lag, betekent de gebeden, die recht tot God heen gericht waren, en niet heen en weer zweefden, maar die alleen Hem de eer gaven. Zo diende deze dus daarvoor, om Christus werken bij God in voortdurende gedachtenis te brengen, zoals de Heere Christus gedaan heeft in Zijn hogepriesterlijk gebed; toen Hij zei: “Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt, om te doen. En nu bewaar hen, wie Ik Uw Woord gegeven heb, van de

boze.” - “Zij hebben weliswaar geen werken aan te wijzen, dat weet Ik. Maar Mijn Vader! Ik heb het werk gedaan, Ik heb de verzoening aangebracht.” zo werden deze broden, broden van de gedachtenis voor de Heere. zijn gebeden wierp de Heere in het vuur van de liefde van God en van de toorn van God, en drong daarmee door tot het hart van de Vader, waar het eeuwig verbond voor de kinderen van Israël gesloten lag.

Op iedere rustdag wil de Heere God verse broden voor Zich hebben. Zij moeten bestendig voor het aangezicht van de Heere blijven liggen. Zullen zij morgen ook daar zijn? Ja, zij zullen blijven liggen. Voortdurend is de vrucht van de werken van onze Heere en Heiland Jezus Christus waarmee Hij de Vader geëerd en God verheerlijkt heeft voor Zijn aangezicht. Op elke sabbat werden er nieuwe broden gelegd, en zo liggen deze daar tot op de huidige sabbat terwijl God als God erkend en geprezen wordt. En het volk Israël kan verzekerd zijn, dat God Zijn eer heeft.

En als God dan Zijn eer heeft, wat dan? Als God hetgeen Hem toekomt ontvangen heeft, als Hij alle werken voor Zich heeft, wat dan? Eet God? Heeft Hij behoefte aan spijs? Ja! De waarheid zal gehandhaafd blijven; God moet Zijn eer hebben! Wee dengene, die Hem de eer niet geeft! Alles gaat te gronde en lost zich op, wat Hem de eer niet geeft. Nogmaals, behoeft God te eten? Heeft Hij de werken, de gehoorzaamheid, en het lijden van Christus van node? Nee! Hij is God en Heere en Koning. Hij is algenoegzaam in Zichzelf, en behoeft niets. Indien Hij het gewild had, zo had Hij Adam kunnen laten liggen, Hij had de wereld aan haar zelf kunnen overlaten, en men kan zich denken wat duivelsgebroed zich thans daarop bevinden zou was God met Zijn genade niet tussenbeiden gekomen. God had zijn eniggeboren Zoon in de hemel kunnen houden. Hij wordt niet groter, niet heiliger, Hij ontvangt niet meer eer, indien Hij door ons geëerd en geprezen wordt. O, mijn Geliefden! algenoegzaam in Zichzelf, behoeft Hij het schepsel niet, het is bij Hem alles vrije genade en louter barmhartigheid. Toen de mens door zijn moedwillige ongehoorzaamheid afgefallen was, heeft het God behaagd, Zijn oneindige barmhartigheid te verheerlijken, maar niet ten koste van Zijn gerechtigheid, veeleer alzo, dat Zijn Wet gehandhaafd blijft en Gods eer alleen geprezen en grootgemaakt, de mens echter op het diepst vernederd wordt, opdat Hij opnieuw op het hoogst verhoogd en geëerd wordt door de genade van Christus. Zo heeft God dan niets voor Zichzelf, Hij heeft niets van de broden, *alles* komt Zijn priesterlijk volk ten goede. O, welk een groot Koning is Hij, ik mag Hem iets brengen, en Hij heeft toch niets van node, Hij laat alles Zijn priesterlijk volk ten goede komen. Bewijs Hem eer! Dat wil Hij hebben! Hij wil *tien* hebben om *honderd* te geven maar voor Zichzelf behoeft Hij niets. Als u Hem tien geeft, en Hij u honderd, wat behoudt Hij dan over? dan maakt God Zich telkens armer, en de mens altijd rijker! Voorzeker, maar in God is alle volheid. Christus heeft God geëerd, Hij heeft de Vader geëerd, en heeft dit gedaan als mens in onze plaats. Hij heeft alle werken voor ons volbracht, die Hem de Vader gegeven heeft om te doen, en Hij heeft ze God daargesteld. Deze werken of deze eer komt weer terug ten eerste aan de Hogepriester. Christus heeft de Vader geëerd, daarom moeten allen de Zoon eren, zoals zij de Vader eren, wie de Zoon niet eert, die eert de Vader niet, die Hem gezonden heeft. alle eer is God aangebracht door Zijn Zoon, alle eer komt van God weer op Christus terug; daarom is Hij het afschijnsel van de heerlijkheid van God. Zo zal Hij dan alles hebben, de Zoon van het huis, Hij, de Hogepriester. Maar ook de zonen van de Hogepriesters, Christus zonen, zullen daarvan eten en genieten, d.w.z. zij allen zijn het, van wie Hij gezegd heeft: “Zie hier, Ik en de kinderen, die Gij Mij gegeven hebt”, deze zijn allen in Hem tot zonen van de Hogepriester gemaakt. En zij, het priesterlijke geslacht, eten van de toonbroden, hun komen de werken van Christus ten goede. Zij hebben van zichzelf niets; God de Heere was hun erfdeel, anders bezaten zij niets.

De tafel van de toonbroden heeft zo heengewezen op de tafel, welke is Christus. Van deze dis eet het priesterlijke geslacht de koningsbroden, de feestbroden lichamelijk en geestelijk. Het brood is het beeld van alle gelukzaligheid en van alle welstand. Dit komt alles van de grote Koning, van Wiens tafel Zijn kinderen eten. Het is Gods brood, want het lag voor Zijn aangezicht. Dit kan voeden,

verkwikken en sterken tot het eeuwige leven. Voor de kinderen van Israël richt de Heere Christus op elke sabbat zijn tafel toe, om God daarmee te prijzen. Want arm en hongerig komen de kinderen van Israël in Gods huis; zes dagen hebben zij zich van de ontvangen broden gevoed, nu verkrijgen zij vers brood. Zij moeten werken hebben en vinden die niet, en in plaats van iets gewerkt of tot stand gebracht te hebben, zijn zij traag geweest, hebben niets gedaan, maar hebben nutteloos hun tijd doorgebracht en hun zaak bovendien bedorven; zij zijn vol schaamte en schande, dat zij God Zijn brood van de eer niet gebracht hebben, Maar dit is zijn oneindige barmhartigheid hier staat de tafel en daarop al Zijn werken. Komt, en eet, o u kinderen, dat u verzadigd wordt! Het brood houdt niet op, al is het dat u alles verdorven hebt; Christus heeft de Vader geëerd en heerlijkheid van Hem ontvangen, en brengt nu aan de tafel Zijn kinderen ook een arm geslacht van koningen en priesters. In dit brood ligt ook een wonderbare kracht, zodat het priesterlijk volk daarvan niet af te brengen is. Zij worden daardoor verwend en voor elke andere spijze bedorven, zodat zij dit brood boven alles verkiezen.

Eet en wordt verzadigd. Want het is een eeuwig brood. Er komt eenmaal een sabbat en geen andere dag daarna; dán is het wel een eeuwig brood. O, welk een tafel Wie hiervan eet, wordt waarlijk gesterkt, ja, gesterkt om God te loven en te prijzen. Als ik kom arm en hongerig, dan liggen de broden daar en zijn voor mij gereed. “Ach, ik ben arm en ellendig, ik bid slechts om een kruimke! maar ach! ik ben geen priesterkind, ik ben een kind van de duivel, ik heb niet eens op een kruimke brood aanspraak!” Nochtans, juist voor u ligt daar een brood gereed, een brood van dubbele grootte. O, welk een tafel! Zulk een dis kunnen de heidenen niet aanwijzen; zulk een dis hebben de huichelaars en kinderen van de wereld niet, die wel God in de mond hebben, maar Hem Zijn eer niet willen geven,

Voor de armen en ellendigen echter is die *een eeuwige voorrecht*.

Maar moet dan niets daarvoor betaald worden? Het brood is gereed, het ligt voor alle kinderen van de Hogepriester daar; komt, eet en wordt verzadigd! Amen.

Nazang: Lied 50, vers 3

*Gebied als Heer' Uw kind, zo duur verkregen;
In U, mijn Vorst, zij al mijn heil gelegen;
Wees mijn Profeet, door God'lijk onderwijs;
Wees Gij mijn Hoofd, om mij de weg te leren;
Wees Gij mijn Man; dan zult Gij mij regeren;
Als Priester is me Uw offer duur in prijs.*

XV. DE GOUDEN KANDELAAR²¹

Voorzang: Psalm 19, vers 4 en 5

*Des Heeren Wet nochtans
Verspreidt volmaakter glans,
Dewijl zij 't hart bekeert:
't Is Gods getuigenis,
Dat eeuwig zeker is,
En slechten wijsheid leert.
Wat Gods bevel ons zegt
Vertoont ons 't heiligst recht,
En kan geen kwaad gedogen;
Zijn wil die 't hart verheugt,
Eist zuiverheid en deugd;
Verlicht de duistere ogen.*

*Des Heeren vrees is rein;
Zij opent een fontein
Van heil dat nooit vergaat.
Zijn dierbre leer verspreidt
Een straal van billijkheid,
Daar z' al' onwaarheid haat.
Z' is 't mensdom meerder waard,
Dan 't fijnste goud op aard;
Niets kan haar glans verdoven;
Zij streeft in heilzaam zoet,
Tot streling van 't gemoed,
De honig ver te boven.*

Mijn Geliefden!

Wij behandelden de vorige Zondag de woorden: “Bedroeft de Heilige Geest Gods niet, door welke gij verzegeld zijt, tot de dag van de verlossing.” Salomo zegt in zijn Spreuken veel van de dingen, die hem te wonderlijk en onbegrijpelijk zijn. En het is mij wonderlijk, hoe de woorden van het leven in de Gemeente van God zo weinig ingang vinden. Ik zeg, het is mij onbegrijpelijk en onverklaarbaar. De mens moet toch wel zeer blind, zeer aardsgezind zijn hij moet toch wel zeer doof en hard van hart zijn, dat hij op het Woord van de Heere zo weinig acht geeft. Op het vergankelijke en ijdele van dit leven bouwt en vertrouwt men, het nietige en zichtbare heeft men dag aan dag voor ogen, en spreekt en zingt daarbij toch van het Woord van de Heere, dat het zo kostelijk en dierbaar is, dat ook het fijnste goud in waardij daarvoor moet wijken. Ach, dat toch het ene nodige, waar wij behoefte aan hebben, ons hart in waarheid vervulle, dat het zich toch als waarheid in ons leven en onze wandel betone! O, dat een ieder de hand in eigen boezem steke, en zichzelf vrage: wat is het toch, dat ik najaag? Het verbond van God is voorwaar een zekere grond, waarop men bouwen kan. Waar men aan van de Heere geboden vasthoudt, daar zal men wel blijven en niet beschaamd uitkomen. Wat het hart bejaagt is niets als het geschiedt zonder God. Maar waar zich iemand God overgeeft in waarheid, daar kan het niet uitblijven, hij zal het ervaren: God geeft genade en eer.

²¹ Gehouden 14 Juni 1857, 's voormiddags.

Mijn Geliefden! Wij zijn niet verlost geworden, opdat wij slechts verlost zouden zijn, integendeel, waar wij verlost zijn, zijn wij ook tevens vrijgemaakt van de ongerechtigheid, opdat wij God dienen, Hem eren en liefhebben zou in ware gerechtigheid en heiligheid. Het leven, het christelijke, het geestelijke, is geen theorie, maar is steeds praktijk. Dit leven zweeft niet maar zo in de lucht, veeleer is het met handen te tasten, het is van de aanvang af *waarheid* en geen bedrog, De Heere God verlene u de genade, deze woorden ter harte te nemen, voor het te laat is. God, de Heere, heeft Zijn gemeente geschapen, heeft de goede werken geschapen, en Hij schiep de Gemeente, opdat zij in deze goede werken zou wandelen. Het is mij een dringende behoefte u dit andermaal op deze dag voor te stellen naar aanleiding van onze

Tekst: Exodus 25: 31-40

“Gij zult ook een kandelaar van louter goud maken. Van dicht werk zal deze kandelaar gemaakt worden, zijn schacht en zijn rieten; zijn schaaltes, zijn knopen en zijn bloemen zullen uit hem zijn. En zes rieten zullen uit zijn zijden uitgaan: drie rieten van de kandelaar uit zijn ene zijde, en drie rieten van de kandelaar uit zijn andere zijde. In het ene riet zullen drie schaaltes zijn, gelijk amandelnoten, een knoop en een bloem. En drie schaaltes, gelijk amandelnoten in een ander riet, een knoop en een bloem; zo zullen die zes rieten zijn, die uit de kandelaar gaan. Maar aan de kandelaar zelf, zullen vier schaaltes zijn, gelijk amandelnoten met zijn knopen, en met zijn bloemen. En daar zal een knoop zijn onder twee rieten, uit dezelve uitgaande; ook een knoop onder twee rieten uit dezelve uitgaande; nog een knoop onder twee rieten uit dezelve uitgaande; also zal het zijn met de zes rieten, die uit de kandelaar uitgaan. Hun knopen en hun rieten zullen uit hem zijn: het zal allemaal een enig dicht werk van louter goud zijn. Gij zult hem ook zeven lampen maken, en men zal zijn lampen aansteken, en doen lichten aan zijn zijden. Zijn snuiters en zijn blusvaten zullen louter goud zijn. Uit een talent louter goud zal men dat maken met al dit gereedschap. Zie dan toe dat gij het maakt naar hun voorbeeld, hetwelk u op de berg getoond is.”

Tussenzang: Lied 77, vers 4

Heer! wil Uw werk verrichten
En in mij zetten voort:
Wil mijn verstand verlichten
Door Uw onfeilbaar Woord.
Opdat 'k aan U gelove
En mij geen Satan rove,
Wat mijn ziel bekoort.

Naar aanleiding van de voorgelezen tekstwoorden zullen wij trachten, in de eerste plaats deze kandelaar in zijn gedaante u duidelijk te maken; vervolgens de geestelijke betekenis van deze kandelaar, van zijn schacht en zijn rieten, zijn schaaltes, zijn knoppen en zijn bloemen, van de zeven lampen op de kandelaar, van zijn snuiters en blusvaten enz. aan te geven. In dit morgenuur handelen wij over de kandelaar en zijn gedaante, in de avonduur bespreken wij het overige.

In het Heilige der heiligen stond de Ark van het verbond; voor deze Ark hing het voorhangsel, hetwelk het Heilige der heiligen scheidde van het heilige. Daarin stond de tafel met de toonbroden, Wie van het oosten af in het heiligdom trad had in de eerste plaats voor zich het reukaltaar, aan de rechterzijde de tafel met de toonbroden en ter linkerzijde de kandelaar, Deze kandelaar was op de volgende wijze gemaakt: men zag een schacht, van drie ellen hoogte; aan deze schacht zag men een schaal, de vorm hebbende van een gespleten amandel, kelkvormig; daarboven bevond zich een knoop in de vorm van een granaatappel, in welke appel een scheur was, zodat men de pitten daarin zien kon

die in het rode sap lagen, daarboven was een bloem in de gedaante ener lelie. Uit deze knoop aan de schacht, kwam aan beide zijden een riet te voorschijn, deze twee rieten waren opwaarts gebogen, zodat zij met hun einde zo hoog kwamen als de schacht. Meer naar boven aan de schacht was opnieuw een knoop, waaruit twee rieten zijwaarts gebogen naar boven gingen, totdat ook zij de hoogte van de schacht bereikt hadden, hoewel zij natuurlijk niet zo lang waren, als de ondersten. En nog verder naar boven, ging opnieuw zulk een paar rieten, uit even zulk een knoop, gebogen in de hoogte. Aan de schacht waren dus vier schalen, in de vorm van halve amandelschalen, kelkvormig, vier knoppen in de vorm van een gebarsten granaatappel, en vier bloemen met zes bladeren in de vorm van leliën. Uit de rechterzijde of heup van de schacht gingen drie rieten gebogen in de hoogte, en aan de linkerzijde of heup van de schacht gingen eveneens drie rieten gebogen in de hoogte. Aan deze rieten zag men opnieuw een schaal, in de vorm van een amandel, kelkvormig, een knoop in de vorm van een granaatappel, en een bloem in de vorm ener lelie. En dit herhaalde zich hij elk riet driemaal. Op de bladeren van de bovenste lelie, aan de schacht bevond zich een lamp, en op de bovenste leliën van de rieten waren eveneens zulke lampen, in de vorm van een lepel.

Deze kandelaar was van *fijn goud*, van louter, goed goud; van *dicht werk*, dat wil zeggen: de kandelaar was niet hol, zowel in- als uitwendig was alles goud. De rieten, schaaltes, knoppen en bloemen waren niet maar aan de schacht aangeschroefd, maar alles was uit één stuk goud uitgeslagen en uitgewerkt, zodat de rieten werkelijk uit de schacht voortkwamen, alsof zij er uit geboren waren. Het was alles één werk, één stuk, alleen de lampen waren bijzonder gemaakt en werden boven op de bladeren gezet. De schaaltes, knopen en bloemen waren niet aan de rieten vastgemaakt, maar de rieten gingen door dezelfde henen, samen één stuk uitmakende. Deze kandelaar had ook snuiters en blusvaten eveneens van fijn goud, en met zijn gereedschap woog deze kandelaar één talent dat is een vol gewicht, zoals wij thans zeggen: “honderd.” Zulk een talent echter weegt honderd en twintig, dat is tienmaal twaalf pond, of drieduizend sikkels.

Deze kandelaar, mijn Geliefden! had zijn betekenis. Want er staat uitdrukkelijk van alle gereedschap zo ook van deze kandelaar vers 40: “zie dan toe, dat gij het maakt naar hun voorbeeld, hetwelk u op de berg getoond is.” De Joodse geleerden verhalen, dat Mozes, nadat hij de kandelaar op de berg gezien had, toch niet zou geweten hebben, hoe hij dezelfde maken moest, zodat God hem andermaal een beeld daarvan heeft moeten tonen. Geen mens is echter ooit in staat geweest, uit te leggen, wat deze kandelaar betekende. Zij geven hier ook te verstaan, dat deze kandelaar een beeld van zeer verborgen dingen is, welker diepe betekenis geen mens zou kunnen verstaan. Zo oordeelt de mens, waar hij Gods waarheid in ongerechtigheid ten onder houdt,

De heidenen hadden vanouds af lichten in hun tempels, en zo ook nog heden ten dage; er brandt zelfs bij dag op het altaar een lamp, een waskaars of iets dergelijks. De meer ontwikkelde heidenen hebben hier, en te recht, ook gespot. Want zij zeiden: God heeft ons licht niet nodig, en het zal ook wel waarheid blijven, dat God een ontoegankelijk licht bewoont (1 Tim. 6: 16), als ook dit, dat het niets dan bijgeloof is, waskaarsen of iets dergelijks op klaarlichte dag in een kerk te branden. Want men geeft er duidelijk mee te kennen dat men het waarachtige licht niet heeft, en dat men de betekenis van de goudenkandelaar in de Tabernakel volstrekt niet kent.

Het ligt voor de hand, dat deze kandelaar in de eerste plaats daartoe heeft gediend, om de priesters licht te verschaffen, opdat zij in het heiligdom de tafel met de toonbroden toerichten en het reukaltaar bedienen konden. Maar eveneens ligt het voor de hand, dat, indien God in donkerheid wonen wil, de tafel met de broden het altaar en de kandelaar toch nog iets anders betekenen moeten. God heeft gezegd: Aäron zal de lampen toerichten tussen de beide avonden voor de Heere dat is, voor het aangezicht van de Heere. Zo was deze kandelaar en de lichten niet alleen ten behoeve van de priesters maar ook om te lichten voor de Heere. Zoals ik vroeger gezegd heb: God moet te eten hebben, anders sterft Hij, zo zeg ik nu andermaal: God moet licht hebben, anders woont Hij in de donkerheid.

Deze kandelaar had bijzonder veel van een boom, en de kinderen zullen mij verstaan, als ik zeg: hij had veel van een kerstboom. Vooreerst hebben wij dus de schacht, dat is de stam; vervolgens de rieten ter zijde, dat zijn de takken en twijgen waaraan zich zeer schone, heerlijke, gouden voorwerpen bevinden, zoals de kinderen deze aan de takken van de kerstboom kunnen zien, en daarop eindelijk de lichten. Maar een boom draagt ook vruchten, en de vruchten van deze kandelaar, die in de gedaante van een boom daar staat, zijn juist de lichten, die daar branden.

Als wij het anders donkere heiligdom ingaan, dan zien wij voor ons zeven lampen, die daar branden. In deze bevindt zich de olie en de pit. De pit van de middelste lamp brandt naar de Ark van het verbond toe, die achter het voorhangsel is, terwijl de overige pitten allen brandende zijn naar de middelste pit toe, en zo als het ware naar deze heenzien.

Vragen wij nu eens, wat deze kandelaar in zijn geheel betekent zo hebben wij ten eerste daarop een antwoord uit de Openbaring van Johannes. Daar zien wij (hoofdstuk 1 vers 13) de Heere Christus, staande in het midden van de zeven kandelaren, en verder heet het: (vers 20) “de zeven kandelaren, die gij gezien hebt, zijn de zeven Gemeenten.” Salomo had in zijn tempel tien zulke luchters (1 Kon. 7: 49) naar het getal van de vervulde en volbrachte Wet. Dat Salomo, die een beeld van Christus, de Vredevorst is, tien kandelaren in zijn tempel had, stelde voor, dat de volle gerechtigheid in het huis van God aanwezig was. De inwendige gerechtigheid voor God, en de uitwendige gerechtigheid voor de mensen zodat in het Koninkrijk van de eeuwige “Vredevorst Christus, de Gemeente zich bevindt in het licht, dat naar de Wet van de tien geboden is. Als wij nu in de Openbaring zeven kandelaren zien, welke zijn zeven Gemeenten, zo geeft dit te kennen, dat de volle vervulling van alle beloften van God nu aanwezig was, en dat de Heere God de Gemeente alles gegeven had. Daarentegen vinden wij bij Mozes slechts één kandelaar ten voorbeeld. Deze beduidt de Gemeente in haar geheel, naar haar volle omvang, van het begin van de wereld tot aan het einde van de dagen, echter niet zonder de gemeenschap met Christus. De kandelaar betekent ook niet in de eerste plaats de Gemeente, maar Christus Zelf, als het Woord van God, zoals wij lezen Joh. 1: 1: “In het begin was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God” en verder vers 4: “In hetzelfde was het leven en het leven was het licht van de mensen en het licht schijnt in de duisternis.”

Zo hebben wij nu de kandelaar in deze zin, namelijk: dat hij het Woord betekent, het eeuwige Woord, waarin het leven is, also de genade van God. In deze zin vinden wij hem in de Openbaring van Johannes, hoofdstuk 2, vers 5, waar wij tot onze eigen vermaning lezen: “Gedenk dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken, en zo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen, en zal uw kandelaar van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert.” Hier is dus de kandelaar niet de Gemeente zelf. Want het kan niet tot de Gemeente heten: Ik zal de Gemeente van u wegnemen, maar hij betekent hier: Christus, zoals Hij gepredikt wordt, het eeuwige Woord. En opnieuw is Christus niet te denken zonder Zijn leden. De kandelaar betekent dus Christus, het eeuwige Woord; maar wij zien daarin tegelijkertijd de Gemeente, de leden van Christus.

Vanuit de schacht komen zes rieten voort. Dit getal “zes” is het getal van de schepping: in zes dagen heeft de Heere God de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles, wat daarin is. In de nieuwe schepping is alles zó gemaakt en geordend, dat, zoals er zes dagen bij de schepping van de wereld verliepen, en toen de rustdag kwam, zo zijn er ook zes perioden bestemd voor de Kerk van God, en dan komt de Heere. Zo wijst deze kandelaar terug in het verleden, en vooruit in de toekomst. Drie rieten gaan uit de ene zijde voort en drie uit de andere zijde, ter verheerlijking van de Drieëenheid van God, omdat bij het werk van de verlossing en heiliging God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest Zich openbaren. Voorts komen deze rieten uit de heup van de schacht voort; zij zijn zo uit de schacht geboren; zijn kinderen van de schacht, zijn uit haar voort gekomen en komen nog steeds uit haar voort.

Telkenmale gaan er tegelijkertijd twee rieten van uit de schacht; het ene riet ter rechter zijde en het andere ter linker zijde. Want Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid, De broeder

Abraham of Noach is gelijk aan de broeder Paulus, de broeder Elia of Daniël of Ezechiël is gelijk aan de broeder Johannes, de broeder David gelijk aan de broederen Petrus of Jakobus en de zuster Eva is gelijk aan de zuster Maria Magdalena, de zuster Sara is gelijk aan de zuster Elisabeth, de zuster Hanna, de moeder van Samuël, is gelijk aan de zuster Maria, de moeder van Christus, de gezegende onder de vrouwen. Zo zien wij onder het oude, zowel als onder het nieuwe Verbond dezelfde twijgen voortkomen. Maar hoe nader zij bij de Heere Christus, dat is: hoe nader de rieten bij de schacht zijn, des te korter en kleiner werden zij. Want Hij wendt allereerst Zijn hand tot de kleinen.

Nogmaals, waartoe dient deze luchter? Allereerst om te lichten voor de Heere. Wij hebben dan hier zeven lichten. Ik vraag: wat zijn deze zeven lichten? Slaan wij Jesaja 11 op, daar lezen wij vers 1: “Want er zal een rijsje voortkomen uit de afgehouden tronk van Isaï, en een scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen”, daar hebben wij de stam, de schacht, waaruit de rieten tevoorschijn treden, “en op Hem zal de Geest van de Heere rusten, de Geest van de wijsheid en van het verstand, de Geest van de raad en van de sterkte, de Geest van de kennis en van de vreze des Heeren.” Zeer eigenaardig is hetgeen de Joodse geleerden verhalen, dat namelijk elk van deze lampen haar eigen naam zou gehad hebben. Dit kunnen zij weliswaar niet met het Woord van God bewijzen, maar is het wel aan te nemen, dat dit zo zal geweest zijn; zoals ieder voorwerp Zijn Naam heeft. Welaan, wij willen aannemen, dat de middelste lamp de naam, het inschrift gehad heeft: “van de Heere” de beide andere “van de wijsheid en van het verstand”, de beide volgende: “van de raad en van de sterkte”, en eindelijk de beide uitersten: “van de kennis en van de vreze van de Heere.” Ziedaar de onderscheiden eigenschappen van de Heilige Geest. Zo hebben wij dan in de schacht een beeld van Christus, een beeld van het Woord, en daarbij branden en lichten deze eigenschappen van Zijn Geest.

Indien wij aannemen, dat het zo geweest is, dan moeten wij niet uit het oog verliezen, dat bij God het onderscheid tussen datgene, wat wij theorie en praktijk noemen, wat wij eigenschap en werking noemen volstrekt onbekend is. God kent b.v. niet een wijsheid, die ongebruikt blijft, die niet werkzaam is. Hij kent niet een verstand, dat stil staat; een raad, waarbij men toch rond dwaalt. Een sterkte, en er is niets van aanwezig; een kennis, en er is duisternis; een vreze van de Heere, en er is geen vreze van de Heere. Dit alles kent God niet. Bij Hem is eigenschap en werking één. Het Hebreeuwse woord, dat voor “woord” gebezigd wordt, geeft te gelijker tijd een “zaak” te kennen. Als God spreekt, staat het ook daar. Als God wijsheid geeft, dan is deze wijsheid een *werk* of *daad*; als Hij verstand geeft, zo is dit verstand een *werk*, als Hij raad geeft en sterkte, of kennis en vreze van de Heere, zo is dit altijd een *werk*.

Zo betekenen deze lichten ten laatste de goede werken? Ja, dat betekenen zij! Ik schrijf op de schacht van de lamp van de Heere de woorden Christus: “Ik ben het licht van de wereld; die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht van het leven hebben.” Maar nu de andere lampen? Hij, Die daar zegt: “Ik ben het licht van de wereld” Hij spreekt tot Zijn rieten, tot Zijn leden aldus: “Gij zijt het licht van de wereld; een stad, boven op een berg liggende, kan niet verborgen zijn, noch steekt men een kaars aan, en zet die onder een korenmaat maar op een kandelaar, en zij schijnt allen, die in het huis zijn.” En nu volgt: “laat uw licht zo schijnen voor de mensen” de lampen van de kandelaar lieten ook hun licht voor de mensen schijnen, “dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken.” (Matth. 5, vers 14-16). Daar hebben wij nu de goede werken in de lichten, die hun licht laten schijnen; licht en werk is één.

Mijn Geliefden! Ik heb gezegd, dat de rieten niet in het bijzonder gemaakt zijn geworden; zij zijn niet aan de schacht aangeschroefd, maar uit hetzelfde stuk goud, zijn zij met de schacht uitgeslagen en uitgewerkt. De schacht staat rechtop. Gebogen uit de schacht komen de rieten voort en gaan opwaarts, totdat zij op gelijke lijn staan met de middelste lamp. In deze lampen bevindt zich de olie en de pit, dezelfde olie brandt in alle lampen. Olie zonder pit zou spoedig door de vlam verteerd zijn geworden, en zo de pit zonder olie. Daarom zijn olie en pit samen, eerst dan geeft het een goede vlam.

Wat genoemd wordt “Geest van de wijsheid en van het verstand, enz.” is niet onze geest. De Geest komt veeleer van boven naar beneden. Maar wanneer God gezegd heeft, dat Hij in donkerheid wil wonen, zo heeft Hij ons daarmee te verstaan gegeven, dat Hij Zich in vlees wil openbaren. Wanneer Hij Zich echter in het vlees openbaart, dan gaat het door het vlees heen, niet uit het vlees uit, en juist zo wordt God verheerlijkt, wel in gedachtenis houdende onze Catechismus, die daar zegt: “want het is onmogelijk, dat al wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten van de dankbaarheid.”

“Liever hoorde ik een preek over de macht van de genade”, zegt u. Goed! Alsof dit niet een prediking van de macht van de genade was! Mozes moest deze kandelaar maken; also de Wet eist dit. Wordt er niet gezegd tot de gelovigen: “Gij zijt kinderen van het licht, kinderen van de dag.” De wet staat daarop; God echter weet: uit het vlees komt nimmer de Geest tevoorschijn. Zo komt dan God de Heere vanuit de hoogte neder, en geeft de Zijnen in genade de kandelaar, geeft in Zijn genade de olie, laat de lampen toerichten de pit daarin leggen. Dit alles doet Hij in Zijn genade en barmhartigheid. Zo het echter de mens niet te doen is om zijn licht te laten schijnen, zo tot hem niet gaat om het leven waartoe verlangt hij dan naar genade? Is de mens in waarheid daarover bekommerd en verlegen, dat bij hem het licht niet branden, niet schijnen wil, dan staat er van onze Heere geschreven: “Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen.” (Jesaja 42: 3). Maar wat wilt gij met de prediking van de macht van de genade, als u niet gezind bent, uw wandel in te richten naar de wil van God, als u uw licht niet wilt laten schijnen voor de mensen, als u niet een licht van de wereld bent, maar een fakkel van de hel?

De hogepriester reinigde de brandende pitten, en de Heere heeft van Zichzelf gezegd dat Hij de ware Wijnstok is, en dat de ranken, die in Hem zijn, zouden gereinigd worden. Komt men echter met zijn zonde en schuld, en is het de mens daarom te doen, om zijn licht voor God te laten schijnen en in de praktijk wijsheid en verstand, raad en sterkte, kennis en vreze van de Heere te hebben, dan komt het van boven af, dan wordt het geschonken. En waar het bij de mens niet te vinden is, daar geeft God het in genade. Nog eens: waar de mens tot zichzelf inkeert, waar hij zich buigt onder Gods Woord en Wet, en voor God bekent: “Voorwaar, ik ben onvernuftiger dan iemand, en ik heb geen mensenverstand. En ik heb geen wijsheid geleerd, noch de wetenschap van de heiligen gekend”, (Spreek. 30: 2 en 3) daar zie hij op naar de schacht van de kandelaar. En als hij zich wil beproeven, of hij een riet daaraan is, zo wete hij: “De wereld gaat voorbij met al haar begeerlijkheid. Maar die de wil van God doet, blijft in eeuwigheid.” Amen!

Nazang: Lied 82: vers 1

*Wat licht die morgenstar met glans,
Vol heil aan 's hemels hoge trans,
Uit Jesse voortgekomen!
Gij Davids Zoon, uit Jakobs stam,
Die als mijn Vorst en Bruigom kwam,
Gij hebt mijn hart genomen!
Hoe goed!
Hoe zoet!
Schoon en heerlijk,
Zeer begeerlijk,
Hoog verheven
Zijn de gaven, U gegeven.*

XVI. DE GOUDEN KANDELAAR (VERVOLG)²²

Voorzang: Psalm 18: vers 8 en 9

Hun bent u goed, die goedertieren hand'len
 Oprecht bij hen, die in oprechtheid wand'len;
 Gij houdt U rein bij hen, die rein zijn; maar
 Verkeerden toont Gij U een worstelaar;
 Want Gij verlost het volk, door druk gebogen,
 Maar werpt terneêr, die groot zijn in hun ogen.
 Door U, o Heer! geeft mijne lamp haar licht;
 Mijn God verdrijft de nacht uit mijn gezicht.

Ik kan met U door sterke benden dringen;
 Met mijne God zelfs over muren springen.
 Des Heeren weg is gans volmaakt en recht;
 Doorlouterd, rein en trouw al wat Hij zegt.
 Hij is een Schild en Schutsheer voor de vromen,
 Voor die tot Hem de toevlucht heeft genomen.
 Wie is een God als Hij in tegenheên?
 Wie is een Rots, dan onze God alleen?

Tekst: Exodus 25: 31-40

„Gij zult ook een kandelaar van louter goud maken. Van dicht werk zal deze kandelaar gemaakt worden, zijn schacht en zijn rieten; zijn schaaltes, zijn knopen en zijn bloemen zullen uit hem zijn. Eu zes rieten zullen uit zijn zijden uitgaan; drie rieten van de kandelaar uit zijn ene zijde en drie rieten van de kandelaar uit zijn andere zijde. In het ene riet zullen drie schaaltes zijn, gelijk amandelnooten een knoop en een bloem, en drie schaaltes, gelijk amandelnooten in een ander riet, een knoop en een bloem; zo zullen die zes rieten zijn, die uit de kandelaar gaan. Maar aan de kandelaar zelf zullen vier schaaltes zijn, gelijk amandelnooten met zijn knopen en met zijn bloemen. En daar zal een knoop zijn onder twee rieten, uit den zelf uitgaande; ook een knoop onder twee rieten, uit dezelve uitgaande; nog een knoop onder twee rieten, uit dezelve uitgaande; also zal het zijn met de zes rieten, die uit de kandelaar uit gaan. Hun knopen en hun rieten zullen uit hem zijn het zal allemaal een enig dicht werk van louter goud zijn. Gij zult hem ook zeven lampen maken, en men zal zijn lampen aansteken, en doen lichten aan zijn zijden. Zijn snuiters en zijn blusvaten zullen louter goud zijn. Uit een talent louter goud zal men dat maken, met al dit gereedschap. Zie dan toe, dat gij het maakt naar hun voorbeeld, hetwelk u op de berg getoond is.”

Geliefden

Heden avond zetten wij de betrachting voort, die wij deze morgen moesten staken. Wij hebben gezien, dat de kandelaar in het midden een schacht had, uit welke naar iedere zijde drie rieten uit gingen. De schacht had vier schaaltes, knopen en bloemen, en elk van de rieten drie. Wij hebben gezien dat de schacht een beeld is van onze Heere Jezus Christus zoals Hij gepredikt en geopenbaard wordt in de Gemeente door het Woord, zo ook een beeld van het Woord en van de leer van Christus. De rieten daaraan zijn vervolgens een beeld van de leden van Zijn lichaam, m.a.w. een beeld van de Gemeente.

²² Gehouden 14 Juni 1857 's avonds.

Ten eerste beschouwen wij de schaaltes aan de schacht, en vervolgens de knopen en de bloemen.

Vier schaaltes waren aan de schacht, drie aan elk van de rieten in de vorm van amandelnoten. Laat ons wel daarop acht slaan, hoe God er alle nadruk op gelegd heeft dat alles op het nauwkeurigst gemaakt werd naar het voorbeeld, dat Hij op de berg aan Mozes getoond had; dan zullen wij het ook ter harte nemen dat alles aan deze kandelaar een wonderbare prediking is, namelijk deze: dat God de Gemeente in gemeenschap met Jezus Christus voor Zijn aangezicht heeft staan als volmaakt, zijnde met alle goede werken toegerust. Want dit was het doel, waartoe deze kandelaar daar stond. De tafel met de toonbroden stond daar, om God te loven en te heiligen. In de kandelaar bevond zich de Gemeente voor Gods aangezicht in de stand van alle goede werken in Christus Jezus, en zo was deze kandelaar voor het volk een sacrament, dat de Gemeente in waarheid zo voor God staat. Daarom is al wat daaraan is wonderbaar.

De schalen zijn kelkvormig, in de gedaante van amandelschalen. Onder alle bommen zijn het de amandelbomen, die na de strenge winter het eerst aanvangen te groeien en te bloeien. In de warme landen bloeit de amandelboom al in Januari en draagt in Maart zijn vrucht. Hij is de eerste boom, die uit de winterslaap en dood ontwaakt tot een nieuw leven. De betekenis ligt voor de hand. De Heere Jezus Christus toch is de Eerstgeborene uit de doden. Ditzelfde heeft ons de Heilige Geest ook in een ander beeld getoond, waarvan wij lezen Num. 17. De kinderen van Israël murmureerden eens tegen Mozes vanwege Aäron. Toen nam Mozes op bevel van de Heere twaalf staven, naar het getal van de stammen van Israël, en schreef de naam van iedere stam op elk van de staven, maar op de staf van Levi schreef hij de naam "Aäron", en legde deze staven voor het aangezicht van de Heere in de tent van de samenkomst voor de getuigenis. Maar de staf van Aäron, welke is Christus, bloeide alleen. Want hij bracht bloesem voort en droeg aanstonds vruchten, amandelen, om daardoor te verkondigen, dat Christus in alle dingen de Eerste zal zijn. Daarbij geschiedde een wonder bovendien. Want naar het Hebreeuws komt eerst het woord "bloeien" voor. En daarna het woord "groenen", en vervolgens de "vrucht." Want het gaat in de dingen van Christus naar het zichtbare geheel verkeerd. Christus is dus zoals de amandel. Hij breekt voort uit de winter van de dood, Hij is de Eerstgeborene uit de doden.

Laat ons dus niet vergeten, dat de lichten een beeld zijn van de werken, die in God gedaan zijn, en dat wij aan de schacht en aan de rieten eerst de progressieve ontwikkeling hebben, zodat wij eerst kunnen zien, hoe en waaruit deze werken ontstaan. Zo zijn dan in de eerste plaats de amandelen aan de schacht tot een teken dat Christus is de Eerstgeborene uit de doden, voortgekomen uit smarten en lijden; maar die uit de rieten zien op de wedergeboorte van de gelovigen en hun levendmaking met Christus. Want eerst moet een wedergeboorte plaats vinden, voordat wij aan leliën en aan lichten denken kunnen. Eerst dus de gemeenschap met het lijden en sterven van Christus, met Zijn dood, en dan het levendgemaakt zijn met Hem om te ontvangen hetgeen daarop volgt.

Op deze amandelschalen volgen namelijk de knopen, zowel aan de schacht als aan de rieten, en deze waren vervaardigd in de vorm van granaatappelen. Granaatappelen vinden wij ook onder aan de zoom van het kleed van de hogepriester, Exod. 28, vers 33, en aan de beide pilaren, Jachin en Boas die Salomo oprichtte. 1 Kon. 7 vers 18.

Graag wil ik u deze granaatappelen nader beschrijven. De granaatappel is goudgeel of hoog oranjeleurig. De schil is hard en wrang de mond samentrekkend, en wordt gebruikt tot het verven van klederen of veelmeer: de verf, die uit de schil van de granaatappelen gewonnen wordt, dient als het ware tot medicijn of tot middel, om alle andere slechte kleuren, krachtiger, levendiger en schoner te maken. Als deze granaatappelen nog niet rijp zijn, dragen zij van boven een bloem, als een kroontje, maar als zij rijp zijn valt het kroontje af. Na het rijp-zijn komt er aan de zijde van de appel een scheur, door welke men de beziën of pitten in het purperrode sap ziet liggen. Het sap en het vlees van de granaatappel smaken heerlijk en dienen tot verkwikking van hen, die door hitte geplaagd of door honger gekweld zijn; daarom is de granaatappel zeer gezocht.

Wat het beeld zeggen wil, is duidelijk. Zulk een appel kan wel een kind in de hand nemen. De kleur is goudgeel, dat is de kleur van het geloof. Aan de schacht betekent daarom deze kleur de gehoorzaamheid van Christus, die door de dood en over de dood heen gaat, en Christus laat Zich waarlijk door de hand van een kind vatten; evenals de gelovige zich zowel door de hand van een kind laat regeren, als door die van een volwassene. De kleur van de gelovigen is goudgeel, hoog oranjekeurig, dat is de kleur van het goud, van het geloof.

De schil is wrang hard en moeilijk te breken. Zo gelijkt ook Christus en de gelovige daarin op de granaatappel, dat de schil, het buitenste, hard is, men kan daarmee niet doen wat men wil, nochtans bevindt zich daarin kostelijk en heerlijk sap. De schil is wrang; wie Christus hebben wil, moet eerst het wrange en samen trekkende van de Wet van God ervaren.

De appel, als hij rijpt, draagt een kroon, die later echter afvalt. Van Christus is het waar: men is spoedig gereed om Hem te kronen; (Joh. 6: 15) hoe meer Hij echter openbaar wordt, hoe Hij is, des te spoediger valt Hem ook in de ogen van het vlees de kroon af. En ook de gelovigen dragen in het eerst zulk een kroontje van eigen gerechtigheid; maar wanneer zij rijp worden, valt dit kroontje wel af. Als de appel rijp is, scheurt hij, en deze scheur betekent het geopende hart, de geopende wonden van onze Heiland, Zijn volvaardige liefde. En bij de gelovigen de gemeenschap aan het lijden en aan het sterven van Christus, en dat zij een geopend hart ontvangen, vol liefde jegens God en de naaste.

Op de plaats waar de scheur is, ziet men de beziën en pitten in het purperrode sap; in het geopend hart van onze Heiland zien wij een ontelbare menigte van beziën en pitten, d.w.z. van vertroostingen en vermaningen, van woorden van de waarheid en van het leven in het hart van Christus, in het hart van Zijn Woord, van Zijn leer. In de gelovige aanschouwt en bevindt de troosteloze eveneens een ontelbare menigte van beziën en pitten, m.a.w. van vertroostingen, van terechtwijzingen, van kastijdingen, van waarheden, die allen tot troost dienen, gelijk de Apostel zegt: Die ons vertroost in al onze verdrukking, opdat wij zouden kunnen vertroosten degenen, die in allerlei verdrukkingen zijn, door de vertroosting, met welke wij zelf van God vertroost worden." (2 Cor. 1: 4).

De beziën liggen al in het purperrode sap; bij Christus ligt alles in Zijn gehoorzaamheid tot de dood, en bij de gelovigen alles alleen in het bloed van Christus. Zo beteekenen dan de beziën en pitten de rijke schat, die wij in Christus hebben, de rijke schat van vertroosting, onderwijzing, verbetering en genade, de rijke en vruchtbare schat, die nimmer ophoudt bij de Heere en bij hen, die in Hem geloven, zodat de Heere een levende Fontein is, die springt tot in het eeuwige leven.

Binnen de schil van de appel is het vlees en het sap, hetwelk beide zoet, soms ook wel rins smaakt. En nu heeft onze Heere gezegd: "Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank. Die Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven. En Ik zal hem opwekken ten uitersten dage." (Joh. 6: 54). Zoet is het vlees van onze Heere, zoet is Zijn heil en Zijn troost voor de bekommerden, en voor zover het rins is, verkwaamt het wonderlijk de zieken en dorstigen. Bij de gelovigen is het evenzo. Deze is vol raad, gans vol troost, de treurigen vertroostende met die troost, waarmee hij door God vertroost is, zodat de één zowel als de ander vruchtbaar is in goede werken.

Van de verf, die uit de schil van de granaatappel gewonnen wordt, heb ik gezegd, dat deze dient tot medicijn of middel om andere slechte kleuren te verbeteren: zo doortrekt de Heere onze ziel door en door met Zijn bloed, opdat wij welgevallig zijn in de ogen van God. En wat de gelovigen aangaat, men verbreke en vermale hen, nochtans blijft het waar, dat het bloed van de martelaren de kerk bouwt. En de één en de ander wordt daardoor besprengd en geverfd; het bloed dringt door, en is een medicijn voor andere slechte kleuren die daardoor nieuw en fris worden. Weer in een ander beeld spreekt de Heere (Jesaja 1: 18): "Komt dan, en laat ons samen rechten zegt de Heere, al waren uw zonden als scharlaken zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol." Zo is deze verf een medicijn voor de slechte kleur opdat de ware rode goudkleur van het geloof, welk geloof door lijden beproefd is de hele mens doortrokken hebbe.

De liefelijke geur van de vrucht duidt aan de goede reuk van het Evangelie. En ook bij de gelovigen is een liefelijke reuk, waar zij komen met het Woord uit Gods mond, om alle treurigen te troosten, en is

tegelijk een liefelijke reuk voor de Heere, tot wie de bruid in het Hooglied spreekt: “Laat ons vroeg ons opmaken naar de wijnbergen, laat ons zien of de wijnstok bloeit, de jonge druifjes zich opendoen, de granaatappelbomen uitbotten, daar zal ik U mijn uitnemende liefde geven.” (Hooglied 7: 12).

Zo hebben wij dan aan de schacht het beeld, hoe uit de amandelschalen, dat is, uit de opstanding van Jezus Christus, de verheerlijking van al Zijn heilige verdiensten in de gemeente en alle werkingen van Zijn gerechtigheid, naar buiten en naar binnen, voortkomen zodat dus eerst voorhanden is de wrange schil, de bestraffing, maar dan ook het bloed van Jezus Christus, hetwelk reinigt van alle zonden en misdaden of veeleer, hetwelk de hele stof, de hele mens, doortrekt en hem welgevallig doet zijn in de ogen van God. En dat voortdurend de scheur gezien wordt, de heilige wonden en het geopende en liefdevolle hart van de Heere gelijk Hij voor de hongerigen en dorstigen een verkwikkende spijs en drank zijn wil. Zo hebben wij dan ook een beeld aan de rieten van de leden die in Christus zijn, die, wedergeboren zijnde, op de kelkvormige amandelschaal de granaatappel dragen, ten dienste ook van een kind, zodat zij tucht handhaven, de Wet van God handhaven. En al schijnen zij ook in hun optreden wrang te zijn, men ziet nochtans, als hun hart geopend is, daar binnen het zoete en verkwikkende sap voor ieder, die zich niet aan de harde schil ergert, noch zich tegen deze verheft. Bij de Heere zien wij de kleur van het geloof in de volharding door de dood heen, en bij de gelovigen is het zo. Zo groeit uit de macht van de opstanding van Christus de hele heerlijkheid van de weldaad van Christus, en van hier uit gaat een riet ter rechter- en een riet ter linkerzijde op, die telkenmale op deze enige knoop rusten als op het fundament van het enig offer van het lijden en sterven en de opstanding van Christus.

Op de granaatappel volgt de bloem. Deze is echter niet de bloem van de appel zelf. Want ik heb al gezegd dat zijn bloemkroontje voor het rijp-worden afvalt. Dit geschiedt bij alle granaatappelen, bij alle ware gelovigen. En zolang zij nog hun kroontje, hun heilige schijn dragen, zijn zij niet rijp. Deze waarheid komt en moet komen, ja, kan niet uitblijven: hoe rijper zij worden, des te meer en vollediger valt deze kroon af. Maar daar is dan een andere bloem of bloesem in haar plaats. In Psalm 72, vers 7 lezen wij: “In Zijn dagen zal de rechtvaardige bloeien.” Eerst hebben wij dus de macht van de opstanding van Christus; uit deze macht verheerlijkt zich hetgeen de Profeet zegt: “In de Heere hebben wij gerechtigheid” en uit deze gerechtigheid komt voort wat de Profeet laat volgen: “In de Heere hebben wij sterkte.” Aan de kandelaar is zo een bloem een bloesem van de rechtvaardige. Want in zijn dagen zal de rechtvaardige *bloeien*; niet “vruchtdragen”, maar “bloeien” heet het. De bloesem komt dus het laatst. Dit schijnt, zou men zeggen, niet naar de waarheid te zijn. Maar wij kunnen niet daarnaar vragen, wat de uiterlijke schijn zegt, maar wij vragen, wat de waarheid van God zegt.

De bloemen, die zich boven de granaatappel bevinden zijn leliën. De leliën hebben zes bladeren. Naar de beschrijving van kenners van die landen zijn zij sneeuwwit, van binnen vol gouden stipjes hebben een aangename geur dragen het hoofd niet hoog maar buigen het. De bijen vliegen graag daarheen vanwege de geur en de honig. Er zijn echter veel andere insekten die haar reuk niet kunnen verdragen, en ook veel mensen krijgen er hoofdpijn van. Tegen de nacht sluit zich de bloem opdat de koude geen invloed op haar hebbe, bij grote hitte verwelkt zij spoedig, maar 's morgens opent zij zich vroeg, om de dauw in te drinken en de gouden stralen van de morgenzon op te vangen. Zo is onze Heere, en zo zijn de gelovigen. Van de Heere wordt gezegd, dat Hij weidt onder de leliën. (Hoogl. 2 : 16; 6 : 2, 3). Sneeuwwit is de Heere in zijn onschuld, sneeuwwit in Zijn onschuld zijn de Zijnen, en de gouden stipjes betekenen het liefelijke van de gerechtigheid van Christus. Ootmoedig en bescheiden als zij zijn, dragen zij weinig loof. Want bloemen zijn het, en de bijen komen graag, en nemen van hen de honig. Het gebroed van de duivel echter schuwt hen. En die de ongerechtigheid van de wereld liefheeft, krijgt er hoofdpijn van. Voor de hitte van de toorn van God, verwelkt de bloem en zij vergaat (vergelijk Psalm 38). En voor de koude van de nacht sluit zij de bladeren samen, om die te weerstaan, en gordt zich tegen haar vijanden. Waar echter de dauw van de Geest van de hemel

nederdaalt en Christus, die de Zon van de gerechtigheid is, doorbreekt met Zijn stralen daar opent zij zich naar Hem toe.

Op deze tedere en zwakke bloem, op deze zes bladeren, wordt een lamp gelegd in de vorm van een lepel. Vroeger heb ik al gezegd, dat de middelste van deze lampen, met haar licht naar het voorhangsel gekeerd was, en de overige zes, al naar de middelste lamp. Deze middelste is dus Christus, de leer van Christus. En de andere lichten zien allen naar dat ene licht, zo branden deze zeven allen voor de Heere. En het middelste licht wijst heen op de werken van Christus, immers Zijn werken en Zijn leer zijn één; en de andere lichten wijzen heen op de werken van de gelovigen aan en in Christus, op die werken namelijk, die in God gedaan zijn.

Deze lampen zijn niet aan de bladeren bevestigd, maar zijn los op deze gezet, en kunnen weggenomen worden. Wij zullen namelijk dit weten dat het hier niet gaat al was het leven van het geloof een rekenvoorstel, gelijk men wel van geloven en werken droomt. En dat men niet zo nauwkeurig, alsof het in een boek beschreven stond, bepalen kan wat al uit het geloof voortkomt.

Waar de schacht is, daar zijn ook de rieten, en waar aan de schacht de lamp van de Heere brandt, daar zullen ook de andere lampen branden. Dat deze lampen zo los op deze bladeren gezet zijn, is een teken en een beeld daarvan, dat de gelovigen de goede werken niet in eigen hand hebben, maar dat zij voortkomen, al naardat de Geest van God werkt. De goede werken zijn niet vast te stellen naar de Roomse Catechismus, maar alleen naar de Geest van God. Slaan wij het boek van de Richteren op, daar zien wij mensen, die door de Geest van God gedreven zijn, die zo werken en lichten, en dan doen dezelfde mensen opnieuw dingen, ja, omdat men ze in de Bijbel vindt, neemt men ze voor goed aan, anders zou men ze verwerpen. Waar God echter zulke lichten aansteekt, daar verdoemt Hij de wereld en de huichelaars. De mens heeft niets in eigen hand, noch geloof, noch liefde, noch werken, hij heeft niet eens begrip van datgene, wat gerechtigheid en ongerechtigheid is. Dit ene is de vraag: bent u een riet aan deze schacht? al het andere zij dan God in handen gesteld.

Ten slotte nog enkele opmerkingen. De olie is een beeld van de Heilige Geest. Wij lezen van deze olie "Gij nu zult de kinderen Israëls gebieden, dat zij tot u brengen reine olie van olijven" (Exod. 27: 20), reine olie dus, waarin niets van de bast of van de schil te vinden is; van olijven: geen kunstolie mag het zijn. Er zijn in de wereld velerlei soorten van oliën, die zeer kunstig bereid zijn, maar zulke olie wil God niet, maar reine natuurlijke olie, zoals die van de olijven komt. De olijven werden gestoten gelijk ook de olie van de Heilige Geest tevoorschijn komt uit het lijden en sterven van onze Heere Jezus Christus. Er is geen bast of schil, noch enige onreinheid in deze olie, zij is niet kunstig toe bereid, maar een reine natuurolie, om ons te leren, dat de goede werken, niet uit ons goeddunken voortkomen, maar uit de reine, nuchtere Geest van God; dat het zo niet is een onreine Jehu's ijver, waarin men zo iets voor God doen wil, wat men dan toch weer halverwege laat varen, zodra men ziet er geen eer ook te kunnen inleggen, veeleer, waar de Geest van God werkt, daar vraagt men: wat is Gods Wet en wil? en dan rustig voorwaarts en niet gevraagd naar wereld, schande, eer, nood en dood. Zulke olie was het, die in de lampen gegoten werd, en wel elke dag nieuwe. Zo elke dag brandt het licht nieuw voor de Heere, elke dag is er nieuw leven, nieuwe genade. Bij de Zijnen is God alle dagen nieuw; daarom werden ook elke dag de lampen vernieuwd en toegericht door Aäron en zijn zonen, 's morgens vroeg en tussen de beide avonden, en dan brandde de kandelaar in helder licht voor het aangezicht van de Heere. Zo richt de Heere Christus Zijn gemeente, Zijn kandelaar, toe, opdat deze staan mag in gemeenschap met de tafel van de toonbroden en met de rook van het reukaltaar met het gebed, met het morgen en avondzuchten, opdat wij licht verkrijgen, brood ontvangen, om gesterkt en bemoedigd onze weg te gaan in Gods licht.

Deze lamp ging nimmer uit. De middelste heette de geprezene, de geloofde lamp, omdat zij naar de zijde van de Verbondsark brandde. Het is een eeuwig licht. Want voor de Gemeente van Christus zal Christus en Zijn leer eeuwig blijven. De andere lampen gingen wel eens uit; in de nacht werd er

echter voor gezorgd, dat zij weer brandden. Want waar nood, waar aanvechting komt, daar brandt het licht en geeft helder schijnsel; echter gaat het licht juist dan, als het goed gaat, wel eens uit.

Nu resten ons nog de snuiters. Dit waren gouden tangen, betekende de tuchtigingen en verootmoedigingen. Immers, de pit in de lamp werd langzamerhand te hoog; als dit geschiedt, dan moet er een stuk afgenomen, afgesneden worden, en als de pit enige onreinheid heeft, dan wordt met de snuiter het onreine weggenomen. Maar ook waar de pit te diep ligt, waar die slechts gloeit en smeult, niet goed kan branden, daar wordt dezelve met de snuiter niet uitgeblust, maar opgehaald, zodat al de zeven lichten naar gelijke maat branden.

Nog een opmerking wil ik maken dat, namelijk volgens Joodse verhalers, veertig jaren voor de verwoesting van Jerusalem de kandelaar opgehouden heeft te branden. Zo bevestigen de Joden zelf, dat in het dertigste jaar van onze Heere, toen Hij Zijn profetisch ambt aanvaardde en sprak; "Ik ben het licht van de wereld" (Joh 8: 12.) de kandelaar opgehouden heeft te branden. Zo luidt een sage van de Joden, waarmee zij zelf bekennen, dat Christus de kandelaar is en het waarachtige licht. Maar op de dag tussen de beide avonden, als Christus aan het kruis hing, toen eerst heeft Hij volkomen en naar waarheid de kandelaar toegericht, die God aan Mozes getoond had. Want toen konden de priesters vanwege de verschrikkelijke duisternis niets verrichten; zo heeft dan de Heere de kandelaar toegericht, toen Hij riep: "Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?" En toen Hij uitriep: "Het is volbracht", toen brandden de zeven lampen, en zij zullen blijven branden tot in eeuwigheid.

De lamp van de goddelozen zal uitgeblust worden. Maar de rokende vlaswiek wordt nimmer uitgeblust.

Als ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God, (1 Joh. 3: 21) en als wij in Zijn licht wandelen, zo hebben wij gemeenschap met Hem. Amen.

Nazang: Psalm 92: 7

*'t Rechtvaardig volk zal bloeien;
 Gelijk op Libanon,
 Bij 't koest'ren van de zon,
 De palm en ceder groeien.
 Zij, die in 't huis des Heeren,
 In 't voorhof zijn geplant,
 Zien door des Hoogsten hand
 Hun wasdom steeds vermeëren.*

XVII. HET BRANDOFFERALTAAR²³

Voorzang: Psalm 40, vers 3 en 4

Mijn God! Gij hebt Uw wond'ren groot gemaakt:
 Wie is 't, die 't onbepaald getal
 Van Uw gedachten melden zal?
 Wat geest zo vlug, wat tong zo wel bespraakt?
 Geen slachtvee geen altaren
 Vol spijs ten offer, waren
 Het voorwerp van Uw lust;
 Gij hebt mij naar Uw Woord
 Mijn oren doorgeboord,
 En 't lichaam toegerust.

Brandofferen, noch offer voor de schuld,
 Voldeden aan Uw eis noch eer;
 Toen zeid' Ik: zie Ik kom o Heer!
 De rol des boeks is met Mijn Naam vervuld.
 Mijn ziel U opgedragen,
 Wil u alleen behagen;
 Mijn liefd' en ijver brandt:
 Ik draag Uw heil'ge Wet,
 Die Gij de sterv'ling zet,
 In 't binnenst' ingewand.

Mijn Geliefden!

Aanstaande Zondag hopen wij met de overdenking van het allerheiligst lijden en sterven van onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus te beginnen. Hoewel ik het vorige jaar bij de behandeling van deze zo troostrijke stof ervaren heb, dat onze kerk bijzonder leeg was, en het schijnt, dat men liever thuis blijft, terwijl men weer en wind schuwt, zo wil ik toch, zolang ik hier ben, onvermoeid voortgaan u deze waarheden voor te houden. Daar mij echter deze geschiedenis te heilig is, om haar door de gemeente te zien verwaarloosd, zo heb ik mij voorgenomen deze gedurende de komende zes weken, in beelden voor te stellen, of misschien bij de één of ander de liefde tot de Heere Jezus daardoor mocht worden opgewekt, om te komen en te horen en te bedenken, wat tot zijn vrede dient. Zo willen wij al in dit morgenuur daarmee aanvangen door u voor te stellen een hoofdstuk van de genade van God, namelijk het *brandofferaltaar*.

Al wie niet terechtkomt, moet eeuwig branden in de vlammen van de eeuwige toorn van God in de hel, waar de worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt; wie echter terecht komt, die erkent en belijdt van zichzelf: ik moet eeuwig branden! Zulk één gevoelt of heeft gevoeld de brandende toorn van God in zijn geweten en in zijn hart en is alleen op deze wijze terecht gekomen, dat hij zijn zonden en schuld, zijn vlees en vet heeft zien verbranden voor het aangezicht van God; zó dat hij weet: slechts daarmee is God tevreden, slechts zó is Hij met mij tevreden en ik met Hem. Daar wordt de mens geheel en al tot niets. Hij bedenkt en bekent van zichzelf: "ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid"! Wat hij nu nog in het vlees leeft, dat leeft hij door het geloof van de Zoon van God, dat leeft hij, terwijl hij zijn woning heeft bij dit altaar en rondom dit altaar gaat, (Psalm 26: 6) zich aan

²³ Gehouden 6 Maart 1859 des voormiddags.

zijn hoornen houdt of daarheen de toevlucht neemt, en hij juicht nu in de geest: dat hij onschuldig is, hoewel hij zich schuldig weet; dat hij rechtvaardig is, hoewel hij zich goddeloos verklaart, en dat hij zijn handen wast in onschuld.

Het bevel, dit brandofferaltaar te maken vinden wij in onze

Tekst: Exodus 27: 1-8

“Gij zult ook een altaar maken van sittimhout; vijf ellen zal de lengte zijn, en vijf ellen de breedte, (vierkant zal dit altaar zijn) en drie ellen zijn hoogte. En gij zult zijn hoornen maken op zijn vier hoeken; uit hetzelfde zullen zijn hoornen zijn en gij zult het met koper overtrekken. Gij zult het ook potten maken om zijn as te ontvangen, ook zijns schoffelen, en zijn besprengbekkens en zijn krauwelen, en zijn koolpannen; al zijn gereedschap zult gij van koper maken. Gij zult het een rooster maken van koperen netwerk. En gij zult aan dat net vier koperen ringen maken aan zijn vier einden. En gij zult het onder de omloop van het altaar van beneden opleggen, zo dat het net tot het midden van het altaar is. Gij zult ook handbomen maken tot het altaar, handbomen van sittimhout. En gij zult ze met koper overtrekken. En de handbomen zullen in de ringen gedaan worden also dat de handbomen zijn aan beide zijden van het altaar als men het draagt. Gij zult hetzelfde hol van planken maken; gelijk als Hij u op de berg gewezen heeft, zo zullen zij doen.”

Tussenzang: Psalm 39, vers 7

Wanneer Uw straf op enen sterv'ling stort,
Omdat hij Uwe Wet vergeet,
Verdwijnt zijn glans, Zijn kracht vergaat in 't kort,
Gelijk de schoonheid van een kleed,
Waarover zich alom de mot verspreidt.
Gewis, de mens is ijdelheid!

In het 25^e hoofdstuk van dit boek wordt ons in vers 10-22 de Ark van het Verbond met het verzoendeksel en de cherubim daarop beschreven; in vers 23-30 van hetzelfde hoofdstuk hebben wij de tafel met de toonbroden; in vers 31-40 de gouden kandelaar. In hoofdstuk 26 volgt de tent van de tien gordijnen (vers 1-6); dan het drievoudige deksel: het deksel uit geitenhaar, dat uit roodgeverfde ramsvellen en het bovenste uit dassenvellen (vers 7-14); daarna komen de berderen die de gordijnen en de bedekking dragen moeten, met hun houvasten en zilveren voeten (vers 15-30); vervolgens hebben wij het voorhangsel (vers 31-33) de plaatsing van het verzoendeksel op de Ark van het verbond in het Heilige der heiligen, en de gouden kandelaar in het heilige; eindelijk volgt het deksel of gordijn aan de deur van de tent.

Wij hebben dit alles in een reeks van leerredenen met elkaar tot lof van God, tot onze troost en wonderbare versterking van ons geloof overwogen en betracht. Nu zou men verwachten, dat, omdat in het heilige ook het reukaltaar stond, nu het eerst daarvan melding gemaakt werd. Maar dit komt nog niet ter sprake. Eerst moeten de hogepriester en de andere priesters gekleed en gezalfd worden (hoofdstuk 28 en 29). Dus eerst nadat het brandofferaltaar en het voorhof, waarvan wij de betekenis in het bijzonder besproken hebben, beschreven zijn; eerst nadat de hogepriester en de andere priesters gekleed en gezalfd zijn, dan eerst komt in hoofdstuk 30 het reukaltaar.

“Altaar” is een latijns woord en betekent iets, dat opgehoogd is, een hoogte, waar men op gaat om een offer te brengen, inzonderheid door verbranding. De volken van de oudheid hadden van oudsher, terwijl zij gevoelden, dat God over de zonden toort en deze straft, altaren opgericht, om God of hun goden met gaven en offers te verzoenen, en zij slachtten tot dit doel zelfs hun eigen kinderen. Alle

volken hebben dus van oudsher daarvan een begrip gehad, en hebben dit nog: God moet verzoend worden, en wij moeten met God verzoend worden door genoegdoening.

De altaren waren van ouds uit aarde, of bestonden uit één of meer stenen. God de Heere Zelf, voordat Hij dit altaar, waarvan wij nu spreken, instelde, heeft onmiddellijk na de wetgeving in het 20e hoofdstuk van dit boek, bevolen: “Maakt Mij een altaar van aarde, en offert daarop uw brandofferen, en uw dankofferen, uw schapen, en uw runderen; aan alle plaats, waar Ik Mijn Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen, en zal u zegenen. Maar indien gij Mij een stenen altaar zult maken, zo zult gij dit niet houwen van gehouwen steen; zo gij uw houwijzer daarover verheft, zult gij het ontheiligen” (vers 24 en 25). Zulk een altaar van aarde of van harde steen, was een beeld van de mens, en tegelijk een beeld van Christus, die in het vlees komen zou en daarom voor ons worden zou wat vlees is, namelijk: aarde en harde steen. Dat heeft Christus voor ons willen worden, en zo is Hij de Rots van het heil geworden. Hoe meer iemand gevoelt, dat Hij een stenen hart heeft, des te zondiger is het, als hij deze steen van zijn altaar met messen of houwijzers wil behouwen en versieren. God de Heere wil ons in het altaar een beeld geven van hetgeen de mens is; als echter de mens zichzelf heiligen en versieren wil met zijn menselijke kunst, zo is dit zonde en ontheiliging. Want God de Heere alléén is het, Die ons heiligt.

Waren de altaren, die vroeger, ten tijde van de patriarchen, en ook later bij bijzondere gelegenheden op bevel van de Heere en drijving van de Heilige Geest zijn opgericht geworden, zoals bijvoorbeeld het altaar, dat David op de dorsvloer van Aravna (Ornan) de Jebusiet (2 Sam. 24) en dat Elia op de berg Karmel (I Kon. 18) bouwde, waren deze altaren beelden van Christus, zo is veel meer dit altaar, waarvan wij hier spreken, een beeld van Christus. Het recht tot deze verklaring vinden wij daarin, dat de Heere God, dat is: de Heere Christus, in vers 8 van ons teksthofdstuk spreekt: “Gij zult hetzelfde hol van planken maken, gelijk Hij u op de berg gewezen heeft.” Nu, mijn Geliefden, zo moest het dus een beeld van Christus zijn. Want God heeft aan Mozes op de berg beeld en schaduw getoond van datgene, wat in de Raad van God vastgesteld is tot onze vrede, tot onze eeuwige zaligheid. Daarom moest het altaar wel iets zijn, wat met deze Raad tot onze zaligheid, wat met de heiligheid van God in overeenstemming en deze waardig was. En wat aan de eis, aan de vorderingen van Zijn heiligheid, van Zijn heilige Wet en van Zijn eeuwige Geest voldoet. En als nu dit altaar tot onze vrede dient, wie is dan onze vrede anders, dan onze Heere Jezus Christus, van wie gezegd wordt: “De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem”?

Hier is nu echter de vraag: In hoeverre is dit altaar een beeld van Christus daar toch ook het offer een beeld van Hem is?

Velen zijn op de gedachte gekomen, het kruishout er voor te houden, zodat het altaar betekenen zou het kruis, waaraan onze Heere gehangen heeft. Dit is echter Roomse geleerdheid, die zo ongeleerd is, als al hetgeen de duivel leert van kruisaanbidding. Het hout, dat kruisgewijze op het altaar geschikt en waarop het offer gelegd werd, was een beeld van het kruis, waaraan Christus hing, maar niet het altaar zelf. Het offer, het zichtbare, is een dier, een lam, een schaap of een rund; het zichtbare offer nu, het schaap of rund, is een beeld van het onzichtbare offer; het altaar het zichtbare, is een beeld van het onzichtbare, dat is opnieuw: van Christus. Nu is echter het altaar in een andere wijze een beeld van Christus, als het offer. Het offer betekent: dat Christus zonde werd voor ons. Maar het altaar, omdat het de zonde, het offerdier, op zich neemt, omdat het het vuur draagt, en de verbranding duldt, dit altaar is een beeld van de *gezindheid* van Christus, van Zijn gewilligheid en gehoorzaamheid, waarmee Hij de hele last op Zich laat leggen en op Zich neemt.

In dit morgenuur komen wij niet verder dan de behandeling van deze woorden: “Gij zult ook een altaar maken van sittimhout.”

Wij staan voor het voorhof. “Vijftig ellen is zijn lengte tot aan het heilige, vijftig ellen bedraagt zijn

breedte. Wij kunnen ons hier niet ophouden, zoals wij het ook voorheen niet konden doen, met datgene, wat de Joodse geleerden meedelen. Want wie is er ons borg voor, dat het zo waarheid is, zoals de Joden het ons beschrijven? Zij kunnen toch niets weten. Want zij haten Jezus Christus, de Gekruisigde, en willen Hem niet erkennen als de in het vlees gekomene. Wij zullen ons daarom, zoals wij dit steeds gedaan hebben, aan datgene houden, wat wij geschreven vinden, zo laat ons dan nu op de plaats van dit altaar letten.

Wij bevinden ons in het voorhof; vijftig ellen is zijn lengte tot aan het heilige; vijftig ellen bedraagt zijn breedte. Ongeveer in het midden van deze ruimte stond het altaar, iets naar het zuiden, of wat waarschijnlijker is, juist tegenover het heilige, tegenover de tent. Waarom moest het altaar deze plaats hebben? Zie, u komt voor de deur van het voorhof; daar staat tegenover u de heilige woning: van een toetreden tot God kan geen sprake zijn, tenzij u eerst tot dit altaar gekomen bent en daarop het offer gelegd hebt, waarmee u tot God naderen wilt. Het altaar staat daar, de ene tot heil, de ander tot aanstoot; zonder dit is er geen toegang tot God; welan dan, tot dit altaar heen! Dit altaar is God nabij, en dit altaar brengt datgene God nabij, wat daarop verbrand wordt.

Laat ons deze plaats van het altaar wel ter harte nemen, tot onze lering, tot troost in ons leven en sterven. De zondaar, hij moet tot God heen, de eeuwige dood heeft hij verdiend, hij moet sterven, de toorn van God laat Hem geen rust; “toen ik zweeg, werden mijn beenderen verouderd in mijn brullen de ganse dag. Want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij, mijn sap werd veranderd in zomerdroogte”, spreekt hij met David. Zonder God is hij, zonder leven, zonder troost, en hij klaagt en zucht: “Waar zal ik heenvlieden voor uw Geest? Waar zal ik heengaan voor Uw aangezicht? Ik kan U niet ontgaan, uw hand, uw straffende hand niet ontlopen. De eeuwige dood en vloek branden in mijn binnenste, waar zal ik heengaan?” Daar staat hij voor de poort, mag hij ingaan? zal hij binnentreden? Hij heeft de heilige tent vóór zich, en daarboven de wonderbare wolk. Uit deze wolk ging zo menigmaal vuur uit en verteerde de overtreders! Hij waagt het; het bevel heeft hij ontvangen, een lam of rund voor zich te nemen; is nu echter ook het lam werkelijk voor hem? Daar treedt hij om de hoek en ziet, het eerste, wat hij aanschouwt, hij ziet, hoe door anderen en voor anderen een lam geslacht wordt. Daar staat het altaar er wordt hout op gelegd en geschikt, er brandt vuur op; het offerdier wordt in stukken op het altaar geheven en op het hout gelegd; door het vuur wordt het aangegrepen en gaat in de vlammen op; en hij, die het offerdier heeft gebracht, lacht heilig; verheugd en verblijd zijnde in de geest gaat hij naar zijn huis gezegend met de Goddelijke zegen. “Zal ook ik het wagen?” zo denkt de ander, die aan de ingang staat. “Maar ik ben een te groot zondaar! Zal niet de bliksem uit de wolk neerdalen en mij doden? Ja, mijn dierbaar lam, ik weet mezelf niet meer te raden, ik moet anders omkomen, God heeft mij echter u verordineerd en gegeven, wees u mijn plaatsbekleder!” Sidderende en bevende treedt de zondaar voort, hij steekt, voor het altaar staande, het lam de keel af, trekt het dier de huid af, de priester legt het op het hout, het altaar neemt het op en het wordt door het vuur verteerd.

Dit moest het hele volk in gedachtenis houden, het hele volk had dat voor ogen. En nu wij? Men is bekeerd, twaalf jaren lang heeft men het levende Woord gehoord. En nu denkt de mens aan zijn zonde, van de zonde komt hij op God, en denkt hij aan God, dan wordt hij door de duivel in de zeef geworpen, en bevindt hij zich in de zeef, zal hij dan vertwijfelen? of zal hij wegwijnen en in ongeloof sterven? of zich in slaap laten wiegen en zo sterven? Ach, ik wil niets weten van zonde, ik wil niets weten van God! want, zie ik op mijn zonde, zo ben ik verloren, zie ik op God zo moet ik vergaan. Daarom wil ik weten van het altaar, en daarvan alleen! Is dit altaar er niet, dan maakt de zonde mij tot een duivel tegenover God zodat ik steeds meer zondig word; dan is God mij een vreemde, een verterend vuur, en de duivel mij liever dan God. Weliswaar in werkelijkheid hebben wij het altaar niet meer voor ons. Maar met eenvoudige, naakte woorden wordt het ons gepredikt, voorgehouden en daargesteld in het dierbaar Evangelie, in het Woord van de enige en levende God. “Houdt in gedachtenis: Jezus Christus, uit het zaad van David” dit is het altaar. En hier gedenken wij de

woorden die wij tot onze troost bij de Profeet Jeremia vinden, namelijk in het 30^e hoofdstuk. vers 21: “En Zijn Heerlijke, dat is Christus zal uit Hem zijn, en Zijn Heerser uit het midden van Hem voortkomen. En Ik zal Hem doen naderen en Hij zal tot Mij genaken Want wie is hij die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken? spreekt de Heere.” En in de brief van Paulus aan de Romeinen hoofdstuk 5, vers 2: “Door Welke” namelijk door onze Heere Jezus Christus, “wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade.”

“Gij zult ook een altaar maken”, zo lezen wij. Volgens de grondtekst luidt het echter niet: “Gij zult ook een altaar” maar: “Gij zult ook het altaar maken” dat is, het altaar, dat Ik u op de berg getoond heb, dat zult u maken. Het altaar is dus aangewezen; het is niet van Mozes gekomen; Mozes heeft het niet verzonnen, of uitgedacht; ook is het niet van zichzelf gekomen, maar God heeft het verordend zoals dan ook Christus niet van Zichzelf gekomen is. Maar God de Vader heeft Hem gezonden uit eeuwige liefde en barmhartigheid, opdat Hij ons weer tot God zou brengen. Het altaar, dat voor God staat in eeuwigheid, is door Hem voortgebracht en gemaakt, het is een onvergankelijk altaar.

De Heere God geve nu echter in Zijn genade, dat het latijnse woord: “altaar” dat ook wij in onze taal gebruiken, als ook het woord “offer” met alle verkeerde begrippen die daaraan verbonden zijn, uit uw gedachten geheel zijn weggenomen! Want het woord, dat wij hier lezen, moet niet zijn “altaar”, trouwens, alle altaren moesten eigenlijk ter hel varen, veeleer heet het in het Hebreeuws: “*slachtbank*.” Wij lezen dus in onze tekst: “Gij zult ook *de slachtbank* maken.”

Het woord dat in het Hebreeuws en ook in de Griekse overzetting gebruikt wordt, is afgeleid van een woord, dat “neervellen, doden, slachten” betekent; dus: “neervellen doden, slachten” is de grondbetekenis. De “slachtbank” beantwoordt aan de wraakeisende gerechtigheid van God. De slachtbank of gerichtsplaats beantwoordt aan de Wet van God, die straf en betaling van schuld van de overtreder eist. “Slachtbank”, dit woord beantwoordt aan de behoeften van een verslagen en beangst gemoed, van een voor God verbrijzelde en verbroken geest. De hand, ach, hoe heeft zij gezondigd! de ogen, ach, hoe hebben zij gezondigd! de tong, ach, hoe heeft zij gezondigd! De gedachten, ach hoe hebben zij gezondigd! Het hart, het stenen hart, welk een vijandschap, wat listen daarin! De nieren, de nieren, ach, wat gaat er niet om in de nieren, in de lever, in alles, alles wat in de mens is! En nu de behoefte bij de mens, als het geweten ontwaakt! Rooms of Protestants het is hetzelfde, waar het geweten niet ontwaakt is heeft men een geloof in het hoofd en vaart daarmee ter helle; men maakt van de Wet van God een wassen neus, en men is heden vroom en morgen goddeloos, en men zondigt heden, omdat men gisteren vroom geweest is. Maar alom onder de zon heeft de Heere God een arm, een verbroken en ellendig volk in wier hart dit leeft: “God moet het zijn hebben! de Wet moet het hare hebben”! en nu gaan zij aan het slachten. Men moet een slachtbank hebben, en deze slachtbank, wat is zij in de gedachten van de mensen? Zijn gezindheid. En op deze gezindheid begint hij nu te slachten en te offeren, het één voor, het andere na. Is hij nu zo ongelukkig, dat de duivel hem het verstand benevelt of verbijstert, dan houdt hij zich letterlijk de hand of de voet af, rukt zich het oog uit en werpt zijn leden in het vuur. Alzo: de gezindheid is goed, het hart is goed; ik zweer het God dat ik heilig zijn en dit en dat verloochen wil! en zo maakt men dan uit zijn gezindheid, uit de voornemens van het hart, een blok een slachtbank, zeer fijn bewerkt en geschaafd, en daar zal dan het ene voor en het andere na, daar zullen deze en die begeerten op komen te liggen en geslacht of geofferd worden. Het hoofd wordt afgeslagen en op het blok gelegd; huis en hof, geld en goed, klederen, pracht en alles alles wordt daarop gelegd en men wordt schijnbaar hemels. De duivel heeft een ontzettende barbaarse macht. Dit slachten of offeren vindt men in duizend Christelijke boeken in duizend Christelijke gezangen en bij de monniken in allerlei gestalte en vorm. Het is alles een handhaven en redden van zichzelf. En dat gaat zo met de mens het hele leven door, totdat hij overtuigd wordt: De slachtbank deugt niet het ligt niet aan vrouw of kind, huis of hof, geld, goed of klederen, aan dit alles ligt het niet, maar juist aan de “*gezindheid*” ligt het, aan het “Ik”, dat ik voor goed hield.

En nu staat de slachtbank leeg, men kan niets meer daarmee beginnen; men kan haar in het vuur werpen en de duivel schenken, maar nu is men verloren! nu is men eerst recht verloren, men heeft geen slachtbank meer! maar dan is het Gods tijd, de tijd van Zijn ontferming. Ja, alles moet onder de bijl onder het zwaard van het gericht, onder het mes; met uw slachtbank is het uit, hier heb ik een andere! Wat is dan hier de slachtbank? Dat is onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus, Die zegt: “Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer; Gij hebt Mij de oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt Gij niet geëist. Toen zei Ik: Zie Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust o Mijn God! om Uw welbehagen te doen. En uw Wet is in het midden van Mijn ingewand.” (Psalm 40 : 7-9; vgl. Hebr. 10 : 5). Hier ook zullen wij voor ditmaal eindigen. Amen.

Slotzang: Lied 25, vers 1

*Mijn Levensvorst mijn uitverkoren goed,
Hoe kan mijn ziel met dankbaarheid vergelden
Uw liefdegloed? En ooit genoeg vermelden
Het heil voor mij verworven door Uw bloed?
Ach, dat mijn hart als 't Uwe ook smelten kon,
En tot U mocht in dankerkent'nis vlieten,
Dat ik de vrucht die 'k door Uw lijden won,
Gelijk een stroom mocht voor U nedergieten.*

XVIII. HET BRANDOFFERALTAAAR (VERVOLG)²⁴

Voorzang: Psalm 134

*Looft, looft nu aller Heeren Heer',
Gij Zijne knechten! geeft Hem eer;
Gij, die des nachts Zijn huis bewaakt,
En voor Zijn dienst in ijver blaakt!*

*Heft uwe handen naar omhoog;
Slaat naar het heiligdom uw oog,
En knielt eerbiedig voor Hem neer;
Looft looft nu aller Heeren Heer'!*

*Dat 's Heeren zegen op u daal',
Zijn gunst uit Sion u bestraal':
Hij schiep 't heelal, Zijn Naam ter eer,
Looft looft dan aller Heeren Heer'?*

Geliefden

Terwijl wij in deze week het allerheiligst lijden en sterven van onze Heere Jezus Christus overdenken, zo hebben wij tot versterking van ons geloof, en opdat wij waardig het Evangelie wandelen, steeds de navolgende waarheden in het oog te houden; ten eerste: dat in dit lijden en sterven duidelijk geopenbaard is de gerechtigheid van God en de ongerechtigheid van alle vlees, hetzij dan vroom of goddeloos; ten tweede, dat onze dierbare Heere en Heiland naar Zijn waarachtige menselijke natuur geleden heeft aan lichaam en ziel beide, zodat Hij dit lijden in zijn hele diepte en in zijn volle omvang werkelijk ondervonden heeft; als ook dat Hij tegelijk is waarachtig God, welke Godheid aan dit lijden een oneindige waardij heeft verleend; ten derde, dat Hij geleden heeft als Borg en Plaatsbekleder; ten vierde, dat Hij waarachtig geleden heeft de eeuwige toorn van God, de eeuwige straf, die wij verdiend hebben; dat Hij deze eeuwige straf gedragen heeft aan Zijn lichaam en aan Zijn ziel, en dat Hij betaald heeft een eeuwige schuld; dat Hij gedragen heeft alle zonden van het hele menselijke geslachte; dat Hij geleden heeft en gestorven is, opdat God verzoend zij met ons, en wij met God, dat zo Zijn lijden een verzoening, een genoegdoend lijden geweest is; dat Hij daarin de volkomen wil van God gedaan, en met Zijn lijden en sterven allen, die de Vader Hem gegeven had, van de eeuwige pijn, van de eeuwige dood verlost heeft, en ook van de verschrikkingen van de tijdelijke dood; dat Hij echter ook met dit lijden en sterven de Heilige Geest verworven heeft, de Geest van het geloof en van de wedergeboorte, de Geest van de waarachtige bekering tot God.

Ik zie helaas in het geheel niet meer, dat iemand zonden heeft, dat iemand zielenood heeft; ik ten minste, die toch uw zielzorger ben, word daarvan niets gewaar. Ik zie nood van het lichaam, ziekte, gebrek aan werk, gebrek aan geld, allerlei verkeerdheid, hoogmoed en trots, zonder dat men dit weten en belijden wil; ik hoor klagen over een ondeugend kind, over een verkeerde huisvrouw of over een verkeerde echtgenoot. Dat moet zo niet zijn. Wandelt waardig het Evangelie, waartoe u geroepen bent! Ja, alle zonden heeft onze Heere gedragen, voor alle zonden betaling aangebracht; zo ellendig en verdoemeniswaardig kunnen wij ons niet bevinden, dat Hij ons niet in genade zou aannemen, als wij waarachtig, met verbroken en verbrijzeld harte, met onze zonden tot Hem komen. Want, de voeten van de Heere Jezus gekust, die met tranen nat gemaakt te hebben, in waarheid het woord gehoord te hebben en te horen: "Mijn zoon, mijn dochter, uw zonden zijn u vergeven!" dat brengt vrucht voort!

²⁴ Gehouden 18 Maart 1859 's voormiddags.

Men moest eigenlijk in de gemeente in het geheel niet spreken van werken, men moest alleen Christus verhogen en zingen: “Looft, looft nu aller Heeren Heer!” Waar dit in waarheid geschiedt, daar zijn ook de werken vanzelf aanwezig. En als zij er niet zijn, roem dan niet in de Heere Jezus Christus, maar wees verbroken en verslagen onder de donder van de Wet, wees niet gerust en onverschillig, maar haast u, om weer tot het kruis van Christus te vlieden, dáár genade te begeren om van uw zonden af te komen.

Het leven wil vergeving van zonden, buiten twijfel. Maar de zonde is voor het leven ook een plaag, een onttering. Het geestelijke leven heeft zijn gevoel van eer en vrijheid, dat kan niet lijden, dat het getiranniseerd of onteerd wordt. Zo strijden vlees en geest, leven en dood, eer en onttering tegen elkaar, zoals Jakob en Ezaü met elkaar streden onder één moederhart. Indien u zich echter verbergt als een arm en verdoemenswaardig zondaar en roept: Erbarm u mijner! dan wordt dat openbaar in uw werk, in de wandel en omgang met de uwen. En als het niet openbaar wordt, als het niet blijkt, dan heb ik het een iegelijk aan te zeggen: u zult bedrogen uitkomen! Van *uw* akker, nee, daarvan komt het niet; klaagt u: “Ik heb geen kracht!” die wil God ook niet van u hebben! Hiervan spreek ik echter: Is het waar, dat u de Heere Jezus gevonden hebt? is het waarheid, dat u Hem zoekt? dat u verlangend naar Hem uitziet? Is het waar, dan, u mag u nu als nabij of als van verre gevoelen, dan verkeert u op Golgotha. En als u op Golgotha verkeert dan zoekt u uw toevlucht in de wonden van de Heere. En als u uw toevlucht in Zijn wonden zoekt, dan slaat u ook anderen geen wonden. Zo schept u niets, zo plant u niets, maar het gevoelen dat in Christus is, gaat zo zeker in u over als Hij niet een dode maar een levende Heiland is. Men kan zich opblazen met zijn Wetenschap, met zijn geloof. Maar toch het is de liefde alleen die niet zichzelf zoekt maar wat van de Heere, wat van de andere is.

Er is een systeem, waarbij men aan de ander huid en vlees van de beenderen snijdt en zichzelf daarmee versiert en waar dan die beenderen blijven, daar vraagt men niet naar; men is veel te trots, om te willen weten dat men huid en vlees van de ander genomen heeft. Zo handelt men ook met de Heere Jezus, men snijdt Hem huid en vlees af, en waar het gebeente blijft, daar vraagt men niet naar, men eigent zich van Hem toe wat men voor zich begeert en om het overige bekommert men zich niet. De Heere heeft alles Zich laten ontnemen en alles laten verbranden en Hij zal dit nog verder doen tot aan de jongste dag, wanneer Hij in heerlijkheid komen zal op de wolken van de hemel ten gerichte. Wie nu ootmoedig en verbroken is, die zou graag de Heere van het kruis nemen, die zou liever zelf verbrand worden, die zou liever zelf de eeuwige dood, de eeuwige toorn dragen, zou zelf graag de eeuwige Wet ongekrenkt en in haar geheel weer overeind zetten. Maar wat hij graag *zou* doen, dat vermag hij niet. Bij de oprechten is er veel van dit “zich-zelf-offeren” totdat hij ophoudt, en dan is het de Heere Jezus alleen! Als u echter met Jezus alleen te doen hebt met Jezus wandelt en verkeert, dan mag de duivel u van alles beschuldigen maar u wordt voorzeker een klein kind, ootmoedig, bescheiden, vriendelijk, rechtvaardig, eerlijk, minzaam, dankbaar, voorkomend. Dat bemerkt u niet, dat maakt u niet gereed maar dat doet uw Heere, Hij bekleedt u zo. Wilt u echter bewijzen, dat u in dienst bent van Koning Jezus bewijs het dáármee, dat, zo dikwijls u door de duivel verrast wordt of door de zonde, en uw naaste leed veroorzaakt, dat u dan samenbreekt, u vernedert, tot Hem gaat en om vergeving vraagt; dan staat u uit uw hoek weer op, en zoals de Heere *uw* Heiland is, zo bent ook u uws naasten Heiland en laat u liever mishandelen en onteren zoals uw Heere dat deed, dan dat u openbare ergernis verwekt waardoor zelfs de vreemden zeggen: er is toch oorzaak voor, dat deze mensen gehaat worden; die lieden dunken zichzelf uitnemender te zijn, en zijn nog veel erger dan de andere.

Mijn Geliefden! Ik hoop nooit moe te worden, zolang ik in uw midden ben, dit aan u voor te houden, opdat zich niemand bedriege. En ik ken uw gehoorzaamheid en uw liefde: zo weet ik, er is slechts een geringe terechthoofding nodig, en het verkeerde is weer recht gezet. Daartoe moge de Heere met Zijn genade onder ons wonen, terwijl wij voortgaan met de verklaring van het brandofferaltaar, waarvan wij lezen in onze

Tekst: Exodus 27: 1-8

“Gij zult ook een altaar maken van sittimhout; vijf ellen zal de lengte zijn, en vijf ellen de breedte, (vierkant zal dit altaar zijn) en drie ellen zijn hoogte. En gij zult zijn hoornen maken op zijn vier hoeken; uit hetzelfde zullen zijn hoornen zijn, en gij zult het met koper overtrekken. Gij zult ook potten maken, om zijn as te ontvangen ook zijn schoffelen, en zijn besprengbekkens en zijn krauwelen en zijn koolpannen; al zijn gereedschap zult gij van koper maken. Gij zult het een rooster maken van koperen netwerk. En gij zult aan dat net vier koperen ringen maken aan zijn vier einden. En gij zult het onder de omloop van het altaar van beneden opleggen, zo dat het net tot het midden van het altaar zij. Gij zult ook handbomen maken tot het altaar, handbomen van sittimhout. En gij zult ze met koper overtrekken. En de handbomen zullen in de ringen gedaan worden zo dat de handbomen zijn aan de beide zijden van het altaar, als men het draagt. Gij zult hetzelfde hol van planken maken; gelijk als Hij u op de berg gewezen heeft, also zullen zij doen.”

Tussenzang: Psalm 32, vers 5

Wil toch niet stug, gelijk een paard, weêrstreven,
Of als een muil, door domheid voortgedreven:
Gebit en toom door 's mensen hand bestierd,
Beteug'len 't woest en redeloos gediert.
Laat zulk een dwang voor u niet nodig wezen.
Wie God verlaat heeft smart op smart te vrezen.
Maar wie op Hem vertrouwt, op Hem alleen
Ziet zich omringd met Zijn weldadigheên.

In dit morgenuur zullen wij ons opnieuw bepalen bij de woorden van vers 1: “Gij zult ook een altaar maken van sittimhout.”

Aan dit altaar is zeer lang gebouwd, vierduizend jaren. Toen was de tijd vervuld, dat dit altaar gereed was, toen zond God Zijn Zoon in de gelijkheid van het zondige vlees, en dat voor de zonde, en heeft de zonde veroordeeld in het vlees. Het gaat nu echter daarom, dat wij dit altaar in onze harten hebben, en om dit altaar in onze harten te hebben, moeten wij het goed weten en leren: hoedanig dit altaar was.

Voor acht dagen zei ik, dat u toch de namen “altaar” en “offer” uit uw gedachten mocht verbannen, en bij het woord “altaar” steeds denken aan “slachtbank”, en bij het woord “offer” aan datgene “waarmee men tot God nadert.” Dit altaar hier heet “slachtbank” en op deze slachtbank kwam datgene, “waarmee men tot God nadert.” Zo is het naar de betekenis van de Hebreeuwse woorden. De slachtbank zelf was eerst God nabij. Zij betekent de gezindheid, die in Christus Jezus was, waardoor Hij op Zich heeft willen doen aankomen de hitte van de eeuwige toorn van God. En de gezindheid, naar welke Hij deze hitte heeft willen verdragen, en al onze zonden op Zich heeft willen laden, gelijk geschreven staat: “Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout.” (1 Petr. 2: 24). De slachtbank heeft de zonde aan zichzelf, aan haar lichaam, willen dragen en heeft die ook gedragen.

De zonde moet niet alleen uit de weg genomen, niet alleen gedragen worden, niet alleen moet voor de schuld betaald worden, maar vóór alles moet in de eerste plaats het binnenste “Ik” prijsgegeven worden, opdat het “Ik”, het binnenste “Ik”, bereid zij om de wil van God te doen, om te dragen en te dulden alles, wat de vervulling van de wil van God met zich brengt, alles wat daarmee verenigd en verbonden is.

De slachtbank, of naar onze vertaling “het brandofferaltaar”, heet op onderscheiden plaatsen in de grondtekst eigenlijk: “slachtbank van het opstijgen”; zo een slachtbank waar om zo te spreken de zonde opgedragen werd, een slachtbank dus, die de zonde op zich neemt en in het vuur laat opstijgen, zodat het offer, dat daarop komt, de zonde, die daarop komt geheel verbrand wordt. Daarom heet ook het brandofferaltaar in het grieks: “iets, dat geheel verbrand wordt.”

Dit is ook volkomen naar de eis van de eeuwige Wet en naar de behoeften van het geweten. Waar vreze Gods is, daar wordt Gods Wet erkend, daar ligt in het geweten de begeerte: Ach dat toch alles wat in de weg ligt en mij van God scheidt, uit de weg was, en wel zó uit de weg, dat daaraan in het geheel niet meer kan gedacht worden. Verder het verlangen: Geve God, dat ik geheel, zoals ik ben, zoals ik ga en sta, van de Heere was, dat ik geheel met hart en zinnen voor de Heere was! Waar het leven begint, daar ligt het zo in het hart: Ik zou zo graag zien, dat alles verbrand was, wat daar is tussen God en mij, dat het verbrand was op een bodem, een grond, die heilig is, dan was ik geheel, met lichaam en ziel, met al de bewegingen van mijn hart, van de Heere en voor de Heere!

Laat het u niet verdrieten, dat ik ietwat bedachtzaam ben in mijn uitdrukkingen. Ik kan niet zo ras over de zaak heenstappen. Want: *heden rood en morgen dood!* En ik wens dat u zichzelf beproeft! Waar leven is, daar wil men de zonde geheel weg hebben, en men denkt wel eens, dat men daarin ver gevorderd is. Maar op het onverwachts is de zonde toch weer aanwezig. Het gaat daarmee als met het weer, gisteren was het zeer schoon weer, heden hebben wij storm regen en hagelslag. Nochtans, alles zal verbrand worden, wat ons van God scheidt, alles zal uit de weg geruimd, alles zal tot as worden; het leven blijft niet halverwege staan, daar gaat het niet om zelfbehoud. Waar het iemand om zelfbehoud te doen is, ja, daar kan men zich een korte tijd tegenover vrouw en kind en tegenover zijn eigen lichaamsleden gedragen, al was men een monnik en de meest geoefende heilige, dan zal zeker ook de duivel het spoedig daarheen brengen, dat het openbaar wordt, waarom het de mens te doen was. Waar echter leven is, daar gaat het om Gods eer, daar gaat het om de plaats, waar de zonde en alles, wat God in de weg is, geheel verbrand is; daar wenste men zo graag, dat de hele gezindheid van het hart voor God mocht Zijn en dat men met lichaam en ziel het eigendom van de Heere, van onze God en Zaligmaker is. Waar leven is, daar zoekt men het heil eerst op alle bergen en heuvelen, en de hard geplaagde mens, hij mag het dan ook honderdmaal gehoord hebben, komt nooit uit zichzelf tot deze slachtbank, die God verordend heeft. Daartoe ontbreekt hem vanwege de zonde alle moed. Een gekunsteld of geveinsd geloof weet terstond zichzelf te helpen. Maar de almacht van de genade alleen brengt de mens daartoe, dat hij in de waarheid tot deze slachtbank, tot Christus, komt, en zich verheugt in de belijdenis: “Dat ik met lichaam en ziel, beide, in leven en in sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Heere en Zaligmaker Jezus Christus eigen ben.” Velen van ons hadden twaalf jaren lang het Woord gehoord, en met voorliefde, met honger en dorst, en op het sterfbed, waar de dood dreigt, daar was het begin, de eerste vraag van de Catechismus, voor hen als verdwenen. Wat is dan nu daar het hele leven door geweest? Och dat er toch bij ons niet iets halfs maar een geheel werk was, een waar, oprecht zoeken, hoe wij van de zonden geheel vrij moeten geworden zijn, hoe wij geheel het eigendom van de Heere zijn en God leven mochten. Zoekt men het niet op Golgotha, dan zoekt men het ver, in de verste verte, en reist, hoewel men niet Rooms is, nochtans naar, Rome. Wel ons, als de Heere ons het hart ontsluit, dat wij acht geven op het Woord! Wel ons, als door genade het hartelijk verlangen aanwezig is, het Woord te geloven. Dan gaat het, zoals eenmaal in de hof, toen het heette: “Maria!”, “Rabbouni!” De slachtbank is gevonden; daar, daar, op deze slachtbank worden al mijn, al uw zonden verbrand, daar worden zij allen tot as, zodat God deze in eeuwigheid niet meer gedenkt. Op deze slachtbank wordt u, word ik, geheel in het enige offer, dat God voor geldt, in de zelfofferande Jezus Christus, met de hele oude mens, met lichaam en ziel en alle leden, met alle zinnen en lusten tot as, en alles wordt geheel verbrand, en verbrand is verbrand.

Dit is echter voor de Wet niet genoeg. Het leven, ja, dat wil wel zulk een verbranden, maar tot dat einde, dat God uit de as te voorschijn roept, hetgeen Hem welgevallig is. De zondaar komt met zijn

zonden in het Lam van God, hetwelk de zonden van de wereld wegdraagt, zo in Christus, die voor ons tot zonde gemaakt is, op deze slachtbank, hij wordt verbrand, en hij stijgt in de brandende vlammen van de vuurgloed van de toorn op in het Lam van God, en de gloed van de toorn wordt tot een vuur van de liefde om Christus wil. De zondaar is met zijn zonden op de slachtbank, Christus, gekomen, en op deze slachtbank stijgt hij in de vlammen geheel op tot God, en zo is hij van God en voor God. Hier hebt u nu niets gedaan, u zondaar, volstrekt niets; u hebt slechts daarbij gestaan en hebt het met uw ogen gezien. De slachtbank heeft het alleen gedaan, het is geheel op de slachtbank geschied, en daarom zal zij heten: slachtbank van het volkomen opstijgen tot God, slachtbank van het geheel verteerd worden van de oude mens met zijn lusten, van de van God gescheiden mens met alles, wat aan en tegen God in is. Zo is dan de slachtbank met datgene, wat daarop gekomen en opgestegen is, geheiligd en leeft voor God. “Want dat Christus gestorven is, dat is Hij de zonde eenmaal gestorven. En dat Hij leeft, dat leeft hij Gode. Zo ook gijlieden, houdt het daarvoor, dat gij wel de zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus, onze Heere.” (Rom. 6: 10). Zo is dan het brandofferaltaar een slachtbank van de algehele verbranding, een slachtbank van het volkomen opstijgen tot God. Dat is zo: Christus neemt wat van de hel, wat van de verbranding waard is, in Zich op, aan Zijn lichaam, laat het aan Zijn lichaam in Zich, aan Zich, op Zich in de vuurgloed, die Hij verdraagt, verteren, geheel verteren. En daar Hij datgene, wat de verbranding waard is, in Zich geheel opgenomen en aan de verbranding overgegeven heeft, heeft Hij datzelfde tegelijk, terwijl het verbrandde, in de vlammen laten opstijgen tot God, opdat het voor God zij. Het proces van dood en leven, van hel en hemel, van vergeven en vergeten, van waarachtige heiliging, wordt gevoerd en voleind op deze slachtbank, en u hebt de vrucht daarvan, als u daarbij staat en met uw zonde komt, als u belijdt: zo heb ik de eeuwige toorn van God verdiend, ik heb verdiend in de eeuwige vuurgloed van de hel te branden”, als u komt met de verzuchting: Ach, dat mijn leven U geheel geheiligd ware!

Maar wordt het u dan werkelijk ten deel, wat op deze slachtbank geschiedt? Wel, dit alles doet toch de slachtbank niet voor zichzelf! Christus doet dat niet voor Zichzelf. Voor wie dan? De slachtbank is niet voor zichzelf gemaakt; is ook niet uit de hemel gevallen, God heeft haar verordend, voor wien? Allereerst tot Zijn eer, tot verheerlijking van al Zijn deugden en volkomenheden. Maar nogmaals, hoe wordt Hij dan geëerd en hoe worden Zijn volkomenheden verheerlijkt? Door Christus. Ja, voorzeker, maar nu nogmaals, hoe dan? Toen de moordenaar aan het kruis sprak: “Heere, gedenk mijner, als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn”, toen heeft de Heere Zijn deugden en volmaaktheden verheerlijkt, doordien Hij de moordenaar in het Paradijs gebracht heeft. Voor wie is de slachtbank aanwezig? Ja, voor die, die branden moet. Hebt u nu van die Rechter dit oordeel vernomen, dat u eeuwig in de hel moet branden, treed dan toe! Hier laat zich Eén voor u verbranden!

Laat ons nu zien waarvan de slachtbank gemaakt was. Het luidt: U zult ook een altaar maken *van sittimhout*. Van sittimhout zijn, volgens Exodus 26: 15, ook vervaardigd de berderen van de Tabernakel, zoals het heet: “Gij zult ook tot de Tabernakel staande berderen maken, van sittimhout.” Van sittimhout is ook de Ark van het verbond gemaakt, volgens hoofdstuk 25: 10: “Zo zullen zij een Ark van sittimhout maken.” Zo de tafel van de toonbroden hoofdstuk 25: 23: “Gij zult ook een tafel maken van sittimhout.” Van dit hout zijn ook gemaakt de pilaren van de Tabernakel, hoofdstuk 26: 32-37, en het reukaltaar, hoofdstuk 30: 1. Dat alles is uit sittimhout vervaardigd, dat is, accaciahout (met bloemen van puntige doornen). Niet van een accacia, zoals wij die hier kennen. Deze zijn van de bedoelde zeer verscheiden. Deze accacia groeit in de woestijn van Arabië, voornamelijk in de woestijn Sinaï; dit hout was dus daar aanwezig. Het is een eigenaardige houtsoort, zeer hard en taal. De rijken in die streken laten zich daaruit drinkschalen, bekertjes en allerlei kostbare gereedschappen vervaardigen. Het heeft een aangename reuk en een bijzondere glans. Maar de hoofdzaak is, dat dit hout niet licht brandt; het is, om zo te spreken, onverteerbaar, zelfs in het water verteert het niet, het is dus een hout, dat de dood trotseert. Dit sittimhout of accaciahout heeft God bijzonder laten groeien van de schepping van de wereld aan. Toen Hij de bomen op de derde dag schiep, toen heeft Hij ook de

accaciaboom uit de aarde doen voortkomen, en Hij heeft wel geweten, waartoe dit hout in de woestijn groeien zou. Het had een symbolische betekenis; gelijk ook in het algemeen veel bomen bij de oude volken een symbolische betekenis hadden en dit ook bij de nieuwe zo is. Mirte en vijgebomen behoorden als heilig hout in de gruwelijke afgodendienst van de Grieken; cypressenhout wordt door de Perzen als hout van de lichts beschouwd. De Perzen kennen ook een soort van hout, dat zij “dood-verdervend” noemen, en zij beweren, dat het aan de bron van het leven groeit. Uit sandelhout maken de priesters bij de Indiërs allerlei heilige gereedschappen en beelden; ook de afgodstempel te Ekbatana was van dit hout gebouwd. Ik zeg dit daarom, opdat niemand denke, dat dit hout geen symbolische betekenis had. Want als het hij de Heidenen dat had, wier zinnen toch verblind en in ijdelheid verward waren, zou het dan bij de Israëlieten geen betekenis hebben gehad? De Heidenen hebben het toch eerst van de Israëlieten geleerd en vernomen. Maar wat het werkelijk betekende, daarvan hadden zij weliswaar geen begrip.

Nu, wat betekent dan dit hout? Dat kan ik u het beste verklaren met de woorden van onze Catechismus. “Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?” zo luidt het in de vijftiende vraag. En dan is het antwoord: “Zulk één, die waarachtig en rechtvaardig mens is, en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, die ook waarachtig God is.” Nu is de vraag: Waarom moest dit altaar van accaciahout zijn? Of met andere woorden: “Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?” Antwoord: “Daarom dat de gerechtigheid van God vordert, dat brandhout, hetwelk eeuwig in de hel branden moet, ook in de hel geworpen wordt, en het hout, hetwelk zelf zulk brandhout is, niet voor anderen branden kan.” Of alzo: “daarom dat de gerechtigheid Gods vordert, dat de menselijke natuur, die gezondigd heeft, voor de zonde betale, en dat een mens, zelf een zondaar zijnde, niet kan voor anderen betalen.” Het accaciahout was onschuldig, het had toch niets kwaads gedaan, waarom het gekozen zou worden, om de eeuwige hitte te moeten verduren; het is geen hout dat enigszins verdiend had verbrand te worden. Maar God neemt het en geeft het een bestemming, opdat dit hout, het kostbaarste hout wat men zich denken kan, aan de eeuwige gloed ter prooi zijn zou. Waartoe staat daar dan deze slachtbank, van dit hout vervaardigd? Voor haar zelf of voor anderen? Voor anderen. Dit hout treedt zo in voor anderen, dient ter genoegdoening voor anderen. Het is een onverteerbaar hout, en dit onverteerbaar hout wil op zich nemen de vuurgloed, de eeuwige dood, en die wil het aan zich dragen. Het hout is onschuldig, het heeft dit branden niet verdiend; het heeft niet verdiend de prooi van de vuurgloed van de toorn te zijn. “Hout”, zo worden anders genoemd de volken en enkele mensen; van de volken kunt u het vinden bij Jesaja, waar de Heere vraagt: “Wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht, dat hij goede druiven voortbrengen zou en hij heeft stinkende druiven voortgebracht?” (Jesaja 5: 4). En van de Heere Jezus hebben wij de uitspraak: “Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?” (Lukas 23: 31). Als op Gods bevel, het heerlijke, kostbare, onverteerbare acaciahout zulke gloed moet doorstaan, welke gloed zult u dan eeuwig moeten verduren, u, die een wijnstok of vijgenboom bent, waaraan geen vrucht zich bevindt? O, als u nu een vijgenboom zijt, die geen vijgen draagt; als u nu een wijnstok bent, die geen vrucht voortbrengen wil, als alles dood bij u is, als dan, gelijk een donderslag over u, als over een dorre, dode en onvruchtbare boom het oordeel komt: “Waartoe zal hij langer onwaardiglijk de aarde beslaan? houwt hem om, dewijl hij onnut is”. Wat dan? O, u hout, de duivel is werkzaam. Hij heeft u in zijn arm genomen en draagt u daarheen om u in de oven te werpen. Zult u nog gered worden? Het is geheel onmogelijk! Alleen dan, als u zich verloren gevoelt en om ontferming roept, en God komt, en hetgeen de Wet onmogelijk is, dat doet Hij. Hij beschikt een slachtbank, en laat haar van hout vervaardigen, waaraan heel geen gebrek is, van onverteerbaar hout, het kan niet verbranden, zelfs aan verrotting is het niet onderhevig, daartoe is het te heilig, te kostelijk. God neemt dit hout, en zet het voor u in het eeuwige vuur, waarin u, als onvruchtbaar hout, zou moeten branden. En zo neemt dit hout het vuur, waarin u branden moest, op zich, zo betaalt het voor u, en om uwentwil, om u van de

hel te verlossen, om uw dood een gif te zijn. Opdat onze ziel terstond tot Christus, ons Hoofd, zou worden opgenomen, en wij van een heerlijke opstanding verzekerd zouden zijn, heeft Hij gesproken, en spreekt Hij, die onvergankelijk en vrijwillig de toorn van God en de dood ondergaat: “Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie. Gij zult Mij het pad van het leven bekend maken”, en opnieuw heet het: “Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij ook alle dingen Zichzelf kan onderwerpen.” (Fil. 3: 21).

Wij besluiten met 2 Tim. 1: 9: “Die ons heeft zalig gemaakt en geroepen met een heilige roeping; niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus, vóór de tijden van de eeuwen, maar nu geopenbaard is door de verschijning van onze Zaligmaker Jezus Christus, die de dood”, daardoor dat Hij als een onverderfelijk hout, nochtans Zich aan de vuurgloed heeft onderworpen, “heeft teniet gedaan, en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie.” Deze onverderfelijkheid, waar is zij? Zie de slachtbank in het voorhof. Een vreselijk vuur brandt daarop, hoger en hoger stijgt de vlam, machtiger en machtiger wordt zij, en zij verbrandt en verteert niet alleen het vlees maar ook het vet met vreselijke hitte. Alles wordt verteerd, maar hoe het ook verteerd wordt, de slachtbank, het hout, blijft onverteerd, en zij brengt altijd weer aan het licht: Het leven en de onverderfelijkheid, gelijk ik het u gepredikt heb. Amen.

Slotzang: Psalm 33, vers 6

*Maar d' altoos wijze raad des Heeren
Houdt eeuwig stand heeft altoos kracht;
Niets kan Zijn hoog besluit ooit keren;
't Blijft van geslachte tot geslacht.
Zalig moet men noemen,
Die hun Maker roemen
Als hun Heer' en God,
't Volk, door Hem tevoren
Gunstig uitverkoren
Tot Zijn erv' en lot.*

XIX. HET BRANDOFFERALTAAR (VERVOLG)²⁵

Voorzang: Psalm 18, vers 9 en 10

Ik kan met U door sterke benden dringen;
Met mijne God zelfs over muren springen.
Des Heeren weg is gans volmaakt en recht;
Doorlouterd, rein en trouw al wat Hij zegt.
Hij is een schild en schutsheer voor de vromen,
Voor die tot Hem de toevlucht heeft genomen.
Wie is een God als Hij in tegenheên?
Wie is een Rots, dan onze God alleen?

't Is God, Die mij met sterkte wil omgorden,
Hij doet mijn weg volkomen effen worden,
Maakt, dat mijn voet als die der hinden snelt,
Terwijl Hij mij op mijne hoogten stelt.
Hij leert mijn band heldhaftig orelogen;
Mijn strijdbaar' arm verbreekt zelfs stalen bogen.
Mij gaaft G' Uw schild; Uw hand heeft mij gesterkt;
Uw goedheid heeft mijn grootheid uitgewerkt.

In dit morgenuur hebben wij de stof beschouwd, waaruit het brandofferaltaar ten dele vervaardigd was; wij deden dit tot onze grote vertroosting en tot versterking in ons allerheiligst geloof; onze blijdschap zal nog toenemen, als wij de maat beschouwen, naar welke het brandofferaltaar moest gemaakt worden, zoals wij die aangegeven vinden in onze

Tekst: Exodus 27: 1

“Vijf ellen zal de lengte zijn, en vijf ellen de breedte, (vierkant zal dit altaar zijn) en drie ellen zijn hoogte.”

Wij hebben hier vooreerst het woord “el.” De el is een eenheidsmaat, waarmee men toenmaals gemeten heeft; in de Heilige Schrift is het echter tegelijk een symbolische maat, evenals het meetsnoer, dat de man in zijn hand hield, die aan de Profeet Ezechiël de tempel toonde, (Ezech. 40: 3) en zoals de rietstok, welke de engel in zijn hand hield, die aan Johannes in de Openbaring het nieuwe Jeruzalem toonde. (Openb. 21: 15). Naar het Hebreeuws betekent het woord “el”: de moeder van de arm, dat is, van de voorarm of onderarm. De Hebreeën noemden dikwijls iets met de naam “moeder”; b.v. een tweesprong aan een wegscheiding heet bij hen “moeder van de weg”, zo ook de el: moeder van de arm.

Een ziek kind, inzonderheid als het zwaar ziek ligt, kan in de wieg niet blijven liggen, en als nu de moeder een rechtgeaarde moeder is, dan ligt het kind het best in de armen van de moeder; daar wordt het zacht gedragen en gehouden, zodat het niets voelt. Het moet al om zo te spreken een kind van de dood zijn, en de smarten moeten in het geheel niet gestild kunnen worden, indien het in de armen van een liefderijke moeder niet tot rust komt.

Bij alle volken is het met de maat niet anders. Al wat ondergebracht wordt, wat opgericht, gedragen

²⁵ Gehouden 13 Maart 1859, 's avonds.

wil of moet zijn, al wat slechts rust vinden kan in datgene, wat orde en wettigheid is, moet een maat hebben, al wat zich niet doelloos bewegen wil, moet een maat hebben, een aangeduide, ecne erkende, door de wet bepaalde maat. Zo staat het er dan niet tevergeefs: zoveel ellen lang, zoveel ellen breed, en zoveel ellen hoog zal het altaar zijn. De el is dus de maat of de lengte van de onderarm tot aan de top van de middelste vinger.

De symbolische maat van de el, zijnde de eenheidsmaat in de Heilige Schrift, betekent de regelmaat van geloof en werk, of liever eenvoudig de regelmaat van het geloof. Want wat het geloof was zonder de werken, vermag ik niet te begrijpen.

Van deze el, van de regelmaat van het geloof, lezen wij in de Schrift o.a. Rom. 6: 17: "Maar Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten van de zonde waart, maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt aan het *voorbeeld der leer*, tot hetwelk gij overgegeven zijt." In de brief aan de Efeziërs kunt u zeer veel plaatsen vinden, die daarvan handelen, en daarbij lezen, dat God de Zijnen de genade ook deelt "naar de maat van de gave van Christus", (Ef. 4: 7) of: dat wij zouden zijn een volkomen man, gekomen "tot de mate van de grootte van de volheid van Christus." (Ef. 4: 13).

"El" betekent bij de oude volken: *leer, regel*. Ook in de Schrift hebben wij daarbij te denken aan leer; maar niet aan een dorre, dode *leer*, maar aan de levende leer van de liefde. "Wie in de *leer* van Christus blijft", schrijft Johannes, "die heeft beiden, de Vader en de Zoon." (2 Joh.: 9). "En zovelen als er naar deze *regel* zullen wandelen", schrijft Paulus, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid, en over het Israël Gods." (Gal. 6: 16). En opnieuw: "Doch daar wij toe gekomen zijn, laat ons daarin naar dezelfde *regel* wandelen gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt." (Fil. 3: 16).

Deze maat is zo weinig door menselijke kunst en menselijke arbeid te veranderen, als bij ons een voetmaat. Als het heet "een voet", dan wordt er niet geduld, dat er ook maar één duim of ook slechts één streep aan toegedaan of afgedaan wordt. Daarom schrijft Paulus aan de Galaten, dat hij, ziende, hoe enigen niet recht wandelden, van hen ook niet maar één uur, dat is niet één duim geweken is met onderwerping, opdat de waarheid van het Evangelie bij hen zou verblijven. (Gal. 2: 5). Daaruit zien wij, waarom de heiligen van God zo vast op de waarheid, dikwijls tot op een jota kunnen blijven staan, waarvan de wereld geen begrip heeft. Inderdaad, als het in de wereld heet: een huis zal gebouwd worden en het moet honderd voet lang zijn en de Bouwmeester maakt het slechts zeven en negentig of negen en negentig en een halve of driekwart voet, dan weet men hem wel te bestraffen. Maar natuurlijk, God moet voor het menselijk verstand wijken! Hij zal het echter niet doen, en Hij zal er ook steeds hebben, die blijven bij de el, die God van de hemel gegeven heeft.

Zo betekent dan de el: de leer van Christus, de juiste, wettige verhouding van de liefde, van het geloof, met andere woorden: de wil van de eeuwige Geest. En nog met andere woorden: de Wet van de Geest van het leven in Christus Jezus. (Rom. 8: 2).

Met deze maat weten wij niet om te gaan. Ik bewonder dikwijls de schrijnwerkers en Bouwmeesters, dat zij, de maatstok in de hand, alles zuiver kunnen uitmeten, zodat later, als de deuren en vensters ingezet zijn, alles zó sluit, dat er geen tochtje door kan. Wie echter, mijn Geliefden! kan zo liefhebben, zo geloven, zo wandelen, zo zich bewegen, dat er geen duim geen streep aan ontbreekt, niet één streepje te veel, ook niet één te weinig er aan is? Maar als het werk gereed is, en het is niet naar de maat, dan kan men het niet gebruiken. Zo de slachtbank, het reukofferaltaar, de Ark van het verbond, de tafel van de toonbroden, het hele gebouw van de Tabernakel, de hele Raad van God, opdat het woord vervuld worde: "Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen" hangt alleen af van de Heilige Geest, en Diens wil. En waar nu een mens gezocht heeft, al het zijne zelf te slachten en over te geven, en hij heeft niets meer te geven, zelfs de eigen zoon niet meer, gelijk er staat bij de Profeet Micha zo kome hij tot deze slachtbank en zie, van welk hout zij gemaakt is, en hoe volkomen zij gemaakt is, hoe het gevoelen, dat in Christus Jezus is, volkomen overeenkomt met de wil van God de wil van de eeuwige Geest, naar de lengte, de breedte en de hoogte. Alles in de wereld moet zijn lengte, zijn breedte, zijn hoogte hebben; niets mag willekeurig zijn. Wie geen maat in zijn ziel en in zijn hart

heeft, wie geen orde in ziel en hart heeft, die is aan een zeug gelijk. Wij lezen in de brief van Paulus aan de Efeziërs, Hoofdstuk 3: 14 verv.: “Om deze oorzaak buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus, uit Welke al het geslacht in de hemelen en op de aarde genoemd wordt, opdat Hij u geve, naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in de inwendige mens; opdat Christus door het geloof in uw harten wone, en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt; opdat u ten volle kondet begrijpen”, daar behoort nu bijvoorbeeld de hele honderdnegentiende Psalm ingevoegd, “met alle heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zij.”

Elk kind leert rekenen, en dit is ook volstrekt noodzakelijk. Geen huisvrouw kan haar huishouding bestieren, zo zij niet rekt, zo zij niet met de maat omgaat; zij kan het huishouden niet voeren, als in haar ziel geen orde heerst. Een man kan niets uitrichten, als hij niet geleerd heeft te rekenen. Meent u, dat wij voor God een schrede kunnen doen, een vinger of een hand kunnen uitstrekken, als wij het rekenen niet hebben geleerd? Ik bedoel het geestelijk rekenen.

Onze Heere Jezus Christus heeft Zich laten slachten, met geheel Zijn gezindheid en bereidwilligheid, om in onze plaats de Wet te vervullen, en de wil van God volkomen te doen. Hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij noch wijsheid, noch maat naar eigen wil willen hebben, integendeel van Hem wordt gezegd: “Wie is er blind als Mijn Knecht, en wie is er doof als de Bode, die Ik zend?” (Jesaja, 42: 19). En alle Psalmen, die het verborgen leven van Christus openbaren verkondigen ook een voortdurend schreeuwen om licht, om leven, om onderwijzing, hoe zich te bewegen hoe te handelen en te doen hoe te spreken en te zwijgen.

“Lengte” betekent in de symbolische taal: lankmoedigheid, geduld, volharding, zowel wat de tijd, als wat de grootheid van de smarten betreft. De “breedte” betekent in de symbolische taal: het ruime hart. Ook dit ruime hart mag niet ruimer zijn, dan het naar de Raad van God is, en het moet ook niet nauwer zijn. De breedte betekent dus: de liefde, de omvattende, en deze liefde moet ook haar maat hebben, die haar van God gegeven en aangewezen is. De “hoogte”, waarop men moet komen, moet alleen door de Alwetende worden aangegeven, opdat de mens niet hoger ga, dan hij mag, en niet staan blijve op zelf gemaakte trappen.

Christus, de Zoon, hoewel Hij de Zoon was, heeft, zoals de Apostel zegt, nochtans gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden (Hebr. 5: 8), en zo is Hij met Zijn binnenste Ik, met zijn gehele gezindheid en bereidwilligheid, om Gods toorn te dragen en het uit te houden bij dit vreselijk verterend vuur, de hele tijd van Zijn levens op de aarde, inzonderheid aan het einde van Zijn levens, afhankelijk geweest van de maat van de eeuwige Geest.

Zo hebben wij dan voor de lengte de maat “vijf.” Dit getal “vijf” komt dikwijls voor bij de Tabernakel. Er staat Exod. 26: 3 van de gordijnen: “Er zullen vijf gordijnen samengevoegd zijn, de één aan de andere.” Vers 5: “Vijftig striklisjes zult gij aan elk gordijn maken, deze striklisjes zullen het één aan het andere samenvatten.” Zo vinden wij het getal: driemaal vijf of vijftien, viermaal vijf of twintig, tienmaal vijf of vijftig, honderd of duizendmaal vijf, steeds komt dit getal “vijf” op de voorgrond. Vers 6: “Gij zult ook vijftig gouden haakjes maken, en zult de gordijnen samenvoegen, de één aan de andere met deze haakjes, opdat het één Tabernakel zij.” In vers 9 heet het van de gordijnen uit geitenhaar: “Gij zult vijf van deze gordijnen aan elkaar bijzonder voegen.” Van de berderen luidt het in hetzelfde hoofdstuk, vers 26-28: “Gij zult ook richelen maken van sittimhout: vijf aan de berderen van de ene zijde van de Tabernakel, en vijf richelen aan de berderen van de andere zijde van de Tabernakel, als ook vijf richelen aan de berderen van de zijde van de Tabernakel, aan de beide zijden westwaarts. En de middelste richel zal midden aan de berderen zijn, doorschietende van het ene einde tot het andere einde.” Daar ziet u, dat dit getal “vijf” de band van de volkomenheid aanduidt, de band van de liefde, van de eendracht en van de vereniging, die alles samenhoudt. Als men aan het brandofferaltaar, aan de slachtbank van het opstijgen, voorbij was, kwam men aan de heilige woning;

daar was een deur; namelijk een gordijn hing aan vijf pilaren, volgens vers 37. Ook de gordijnen van de voorhof, die om de Tabernakel waren, hadden van het westen naar het oosten een lengte van vijftig ellen. (Exod. 27: 12-13). “En in de breedte van de voorhof, aan de westerhoek, zullen behangselen zijn van vijftig ellen; hun pilaren tien. En derzelver voeten tien. Van gelijke zal de breedte van de voorhof, aan de oosterhoek oostwaarts, van vijftig ellen zijn.” Deze behangselen hadden tegen het oosten op een zijde driemaal vijf, op de andere zijde opnieuw driemaal vijf, of vijftien ellen.

U weet, hoe de oude volken al hun wijsheid van de Israëlieten ontvangen hebben. Bekend is, dat Pythagoras onder de Israëlieten heeft verkeerdt en door hun land gereisd is tot aan de berg Karmel; Plato heeft ook veel van hen. Bij de volken in Indië is “vijf” het verenigd getal; het verenigt “twee” en “drie”, die van elkaar gescheiden waren; dit getal verenigt zo het oneven met het even. Bij de Indiërs betekent “vijf” ook de wereldziel, die alles in de wereld in beweging brengt. “Vijf” is ook het getal, dat in zichzelf wel niet voleindigd is, maar dat anderen tot voleinding, tot “tien” brengt. Het is het getal van hun God Visnu die, zoals zij beweren, zich tienmaal in het vlees heeft geopenbaard. Bij de Chinezen is “drie” het getal van de hemel, “twee” het getal van de aarde. En “vijf” verenigt hemel en aarde. Alle hoofddeugden en al plichten voor koningen en volken, voor man en vrouw, voor ouders en kinderen maken bij hen “vijf” uit. Bij de Grieken is “vijf” het hemelse getal, dat alles in beweging brengt, al het onevene met het evene verbindt, en alle tegenstelling opheft ook tot de volkomenheid tot de enigheid met God drijft.

Dit hoort u, mijn Geliefden! Het is niet maar een nutteloos voortbrengen van spitsvindigheden of van ijdele kunsten, ook geen mysticisme, waarbij men aan die getallen gewicht hecht, die men in de Schrift vindt, maar het is voor het geloof waarlijk de moeite waard, daarnaar te vragen. Nu een wereldziel kenden de Hebreeën niet, en wij Christenen ook niet, maar wij kennen de Heilige Geest, de eeuwige Geest, van wie gezegd wordt: “Door het Woord van de Heere zijn de hemelen gemaakt en door de Geest van Zijn mond al hun heil.” (Psalm 33: 6). Deze Geest, die bij de schepping van de wereld over de wateren zweefde, is de ziel van het geheel, die alles in beweging brengt in de natuur. Want Christus draagt alle dingen door het woord van Zijn kracht. Maar dit woord van Zijn kracht, waardoor het ook thans weer lente wordt, is geen dood woord, integendeel een werkelijk levend woord; daarmee is verbonden de eeuwige Geest. Deze Geest is nu de waarachtige “vijf” die het evene en onevene met elkaar verbindt, die door een waarachtig geloof ons de Heere Christus inlijft, zodat wij in Christus ingelijfd zijnde, ook al Zijn weldaden ontvangen. Spreken wij nu zonder het beeld “vijf ellen de lengte, vijf ellen de breedte”, zo hebt u met andere woorden, wat Paulus zegt: “Hij (Christus) heeft door de eeuwige Geest Zichzelf God onstraffelijk opgeofferd.” (Hebr. 9: 14). Dus: door de eeuwige Geest. Deze Geest heet “eeuwig”, omdat in het raadsbesluit van God de Geest het op Zich nam het hout van de slachtbank te bepalen naar de maat, dat het, hoe ook door het vuur geteisterd, toch niet verbrandt. Deze Geest is het, die het in de eeuwige Raad tot onze zaligheid op Zich genomen heeft, de Middelaar van God en van de mensen, de mens Christus Jezus, alzó in zijn gezindheid te bepalen, te zetten, te houden, te sterken, te troosten, dat, daar Hij nu met Zijn binnenste Ik voor ons de slachtbank wilde zijn, dit gevoel ook openbaar werd, dat Hij in dit gevoel naar de wil van God, van de Geest, volstandig blijft in de gloed van de toorn van God. Deze Geest alzó, de eeuwige, heeft het hout, het onschuldige hout, Christus, naar zijn onschuldige menselijke natuur zulk een maat gegeven, dat de volharding beantwoordde aan de gloed van het vuur, dat het geduld naar de wil van God geweest is, dat, hoewel het Hem zwaar was, Hij nochtans bij dit gevoel bleef: “Zou Ik de drinkbeker niet drinken, die de Vader Mij gegeven heeft?” “Vader, niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede.” (Joh. 18: 11; Lukas 22: 42). “Vijf” is de maat van de lengte, naar de maat van de eeuwige Geest. Eeuwig is de toorn, eeuwig is de gloed, en met eeuwige volharding, met eeuwig geduld en eeuwige liefde tot God en de verloren mens, wordt de mens Christus Jezus

bekleed, Hij, de Middelaar van God en van de mensen.

Door deze “vijf”, door deze maat, is nu de slachtbank, gelijk God haar hebben wil, *vierkant*.

Vierkant moet het altaar zijn. Dit getal “vier” met zijn beteekenis, vindt men in de Heilige Schrift dikwijls, evenals het getal “drie.” Tien gordijnen waren het, die de Tabernakel dekten, en iedere gordijn was *vier* ellen breed (Exodus 26: 2); viermaal tien ellen is zo de breedte van de bedekking. Vier pilaren dragen de voorhang tussen het Heilige en het Heilige der heiligen. (Hoofdstuk 26: 32). Vier ringen waren aan de beide altaren aan de Ark van het verbond, aan de tafel van de toonbroden. (Hoofdstuk 25: 12, 26; 27: 4; 30: 4). Zo vinden wij dit getal “vier” nog dikwijls. *Vier* soorten van kruiden werden gebruikt ter bereiding van de heilige zalfolie en van het reukwerk. Naar de begrippen van de ouden, naar hun rekenkunst, is “drie” het getal van het meest volkomen zijn, van het onafhankelijke zijn, de volkomen één. En “vier” is de uit de “drie” voortgekomen, geschapene, en van de “drie” afhankelijke schepping. Vanwaar hebben de heidenen dit? Van Mozes en de Profeten, maar zij zijn verduisterd in hun verstand en hebben Christus niet kunnen vatten. Want zij erkennen hun zonden niet. Dus door de “vijf” van de lengte en van de breedte is de slachtbank *vierkant*, dat is: volkomen overeenkomstig de mens, zoals hij van God afhankelijk en door God geschapen is, overeenkomstig de van God afgefallen mens, en deze mens in zich opnemend. Deze slachtbank moet ruimte hebben, zo groot zijn, dat een geheel rund, dat een hele mens daarop verbranden kan, dat zij de hele mens in zich vermag op te nemen. De mens moet zo verbrand worden met al zijn werken en in de vlammen opgaan. In het getal “vier” is zo uitgesproken: “dat Christus komt, dat Hij de mens in Zich opneemt en tot God brengt.” Dat echter in de openbaring van de liefde van God van de Vader, van de genade van Jezus Christus en van de gemeenschap van de Heilige Geest, de mens als vierde wordt opgenomen, is niet door de mens zelf daargesteld, maar door de “vijf.”

Zo is nu niet de mens, maar Christus de slachtbank en het offer. Want Hij is door God zonde gemaakt voor ons. En zo is de maat niet meer die, welke men b.v. van ons neemt, als wij als lijk in de kist gelegd worden maar zij is door God zo bepaald, opdat het zij naar de maat van de eeuwige Geest, zodat de van God afgefallen mens de vrucht daarvan hebbe, welke vrucht allen, die Christus ingeplant zijn, erkennen zodat zij belijden en roemen hoe Hij met eeuwig geduld en volharding, door de eeuwige Geest, de toorn van God gedragen, en door de eeuwige Geest in eeuwige liefde de Zijnen in Zich opgenomen, in Zich gedragen heeft, en met hen op de slachtbank geklommen is; daarom is de slachtbank vierkant.

Maar de tijd is verstreken; wij moeten eindigen. Opdat het u echter in een enkel woord duidelijk worde, waarom het altaar drie ellen hoog was, zo zeg ik: het was omdat deze slachtbank alle deugden en volmaaktheden van de Drieëenige God verheerlijkt. Amen.

Slotzang: Lied 23

O Lam Gods, dat onschuldig
Aan 't kruishout hebt geleden;
Gij droegt geheel geduldig
Uw' haat'ren bitterheden.
Gij droeg de schuld der zonden,
Waardoor wij redding vonden,
O Heer! erbarm U onzer.

XX. HET BRANDOFFERALTAAR (VERVOLG)²⁶

Voorzang: Psalm 75, vers 4-6

*Geen geval, geen zorg, geen list,
Oost noch west, noch zandwoestijn,
Doet ons meer of minder zijn;
God is Rechter, Die 't beslist;
Die, als aller Oppervoogd,
Deez' vernedert, die verhoogt.*

*Want des Heeren hand besluit
Enen kelk vol bitterheid,
In Zijn gramschap toebereid,
En Hij drenkt er 't mensdom uit;
Doch der goddelozen mond
Zuigt zijn hef uit tot de grond.*

*'k Zal dit melden, 'k zal altijd
Zingen Jakobs God ter eer,
Slaan der bozen hoornen neer,
Vellen wat Zijn Naam bestrijdt.
Maar der vromen hoorn en macht
Zal verhoogd zijn door Gods kracht.*

Ik heb u, Geliefde broeders en zusters, voor acht dagen het brandofferaltaar voorgesteld, de slachtbank, die alle zonden van het volk op zich neemt, die als het ware aan het eigen lichaam deze zonden en tegelijker tijd ook in zich de mens laat verbranden tot as, en alsdan het verbrande in de vlammen tot God laat opstijgen. Onophoudelijk verdraagt de slachtbank de hitte van het vuur van de toorn van God, mitsgaders de hitte van het verbrande vet, vlees en hout.

Wij vernamen verder, dat die slachtbank door God Zelf daar gesteld is naar de maat waarmee de eeuwige Geest meet, naar de maat van de eeuwige Geest: vijf ellen breed en vijf ellen lang, en dat in dit getal “vijf” uitgesproken is: Christus heeft door de eeuwige Geest Zichzelf God onstraffelijk opgeofferd. Wij zagen, dat door deze “vijf” van de breedte en deze “vijf” van de lengte een vierkante slachtbank opgericht staat, waarop genoegdoening geschiedt aan de Drieënige God, in welk drietal als de vierde de mens opgenomen is; zodat dus de slachtbank is gelijk de stad Jeruzalem “vierkant” (Openb. 21: 16), en dat diensvolgens de mens, als hij voor God komt, voor Hem staat in overeenstemming met de Wet, overeenkomstig het getal van de maat en de vorm van de slachtbank; verder merkten wij op, dat deze slachtbank een hoogte had van drie ellen, tot getuigenis, dat al de gehoorzaamheid, de hele gezindheid en het lijden van Christus gekomen is tot de hoogte, waarop het komen moest om te verheerlijken alle deugden en volkomenheden van de Drieënige God.

Beschouwen wij in deze morgenuur met elkaar de hoornen van het altaar of van de slachtbank. Daarvan lezen wij in onze

Tekst: Exodus 27: 2a:

²⁶ Gehouden 20 Maart 1859 's voormiddags.

“En gij zult zijn hoornen maken op zijn vier hoeken.”

Deze vertaling is echter niet geheel juist. In de grondtekst staat: “Gij zult gemaakt hebben zijn hoornen op zijn vier hoeken; uit hem d.w.z. uit het altaar zullen de hoornen zijn.”

Laat ons 1^e letten op de betekenis van de hoornen; 2^e overwegen dat deze hoornen tot het altaar of de slachtbank behoren. In de avonduur zullen wij dan 3^e beschouwen, dat de hoornen aan de vier hoeken uit de stof, waaruit het altaar gemaakt was, tevoorschijn komen, dus uit het altaar zelf.

Tussenzang: Psalm 89, vers 8

*Gij toch, Gij zijt hun roem de kracht van hunne kracht.
Uw vrije gunst alleen wordt d' ere toegebracht!
Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen d' eerkroon dragen;
Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen;
Want God is ons ten Schild in 't strijdperk van dit leven,
En onze Koning is van Israels God gegeven.*

Wij letten dus in de eerste plaats er op wat “hoorn” in de Heilige Schrift betekent. God de Heere heeft dieren met hoornen geschapen. Deze dieren hebben in hun hoornen macht en sterkte, zodat die hun tot wapenen dienen; ook zijn die hun tot een sieraad. De mens of hij sterk of zwak is, grijpt zulk één van die bij de hoornen. “Hoorn” betekent in de Heilige Schrift alles, wat de dieren, die hoornen hebben, karakteriseert. Men beweert, dat vroeger in het Oosten wilde paarden of ezels gevonden werden met een hoorn aan de kop; daarin hadden zij een verschrikkelijke macht; ook stond hun deze zeer schoon. Wij lezen daarvan Psalm 22: 22: “Verlos mij uit de muil van de leeuwen en verhoor (red) mij van de hoornen van de eenhoornen.” Deze eenhoornen hadden zo een macht en sterkte, die de macht en sterkte van de leeuw nabij kwam, indien zij niet deze overtrof. Zo lezen wij ook Deut. 33: 17, waar Mozes van Jozef zegt: “Hij heeft de heerlijkheid van de eerstgeborene van zijn os, en zijn hoornen zijn hoornen van de eenhoorn; met deze zal hij de volken samen stoten tot aan de einden van het land. Deze nu zijn de tienduizenden van Efraïm en deze zijn de duizenden van Manasse!” zo betekent “hoorn” sterkte en macht, en daaruit ontwikkelt zich het begrip van koninkrijk, koninklijke heerschappij en heerlijkheid. Daarvan hebben wij een bewijs o.a. bij de Profeet Zacharia, Hoofdstuk 1: 18 verv.: “En ik hief mijn ogen op en zag. En ziet, er waren vier hoornen. En ik zei tot de Engel, die met mij sprak: Wat zijn deze? En hij zeide tot mij: Dit zijn die hoornen, welke Juda, Israël en Jeruzalem verstrooid hebben.” Hier betekenen de hoornen machtige volken en koninkrijken. Want deze hadden Juda, Israël en Jeruzalem verstrooid. “En de Heere toonde mij vier smeden” dat is: Profeten, die aankwamen met de hamer van het Woord van God. “Toen zei ik: Wat komen die maken? En Hij sprak, zeggende: Dat zijn de hoornen, die Juda verstrooid hebben, zodat niemand zijn hoofd ophief. Maar deze zijn gekomen, om die te verschrikken, om de hoornen van de heidenen neder te werpen.” zo vinden wij ook dikwijls bij de Profeten, dat zij valse profeten of hooggeplaatste personen in de kerk aanklagen, omdat deze met hun hoornen de schapen verstrooien. (Vergelijk Ezech. 34: 21).

Ten tweede is de “hoorn” symbool van hulp, uitredding, zegen, blijdschap, overwinning. In deze zin lezen wij Psalm 92: 11: “Maar Gij zult mijn hoorn verhogen, gelijk van een eenhoorn.” Vervolgens is die ook een symbool van sieraad, Psalm 112: 9: “Hij strooit uit, Hij geeft de nooddruften; Zijn gerechtigheid bestaat in eeuwigheid; Zijn hoorn zal verhoogd worden in eer.” En Job 16: 15, waar wij Job horen klagen “Ik heb een zak over mijn huid genaaid, ik heb mijn hoorn in het stof gedaan.” Hierbij merk ik op, dat de Oosterlingen, zowel de mannen als de vrouwen, graag een hoorn als hoofdsieraad droegen. Eindelijk hebben wij de hoorn als symbool van het licht, Daarom komt bij de

Profeten zo dikwijls “hoorn en licht” samengevoegd voor. Zo bij de Profeet Habakuk (3: 4): “En er was een glans van het licht, Hij had hoornen aan Zijn hand en aldaar was zijn sterkte verborgen.”

Zo lezen wij ook bij de Profeet Daniël en in de Openbaring van Johannes dikwijls van dieren, die hoornen, b.v. tien hoornen, hadden. (Daniël 7: 7; Openb. 12: 3). Dit zijn koninkrijken. De dieren betekenen koninkrijken, en de hoornen die daaruit voortkomen, zijn koninkrijken, die uit de eersten ontstaan. En als het heet, dat een hoorn afgestoten is, dan wil dat zeggen, dat zulk een koninkrijk terneergeworpen is.

Zo hebben dan in de Heilige Schrift de hoornen een viervoudige symbolische betekenis: macht, kracht, koningschap, heerschappij, eerste symbool; hulp, zegen, tweede symbool; sieraad, eer, roem, derde symbool; en licht, vierde symbool.

Nu heet onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus volgens Luk. 1: 69: “Een hoorn van de zaligheid” of van het heil, van de volheid, van de volkomen uitredding. “Geloofd zij de Heere, de God van Israël. Want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht Zijn volk. En heeft een *hoorn* van de zaligheid ons opgericht in het huis van David, zijn knecht.” Verder komen wij aan de Openbaring van Johannes, Hoofdstuk 5. Daar lezen wij vers 4 verv.: “En ik weende zeer dat niemand waardig gevonden was, om het boek te openen, en te lezen, noch hetzelfde in te zien. En één van de ouderlingen zei tot mij: Ween niet, zie, de Leeuw, die uit de stam van Juda is, de Wortel van David, heeft overwonnen, om het boek te openen, en zijn zeven zegelen open te breken. En ik zag, en ziet, in het midden van de troon, en van de vier dieren” zo op de troon van de genade tussen de Cherubim “en in het midden van de ouderlingen, een Lam, staande als geslacht: hebbende zeven *hoornen*, en zeven ogen; welke zijn de zeven Geesten van God, die uitgezonden zijn in alle landen.”

Deze zeven ogen, welke zijn de zeven Geesten van God, vinden wij ook bij de Profeet Jesaja hoofdstuk 11: 2. Aldaar hebben wij de zeven hoornen, en behoeven ons daarover niet te verwonderen, dat in deze plaats van zeven hoornen sprake is en op de andere van vier. Uit het vierkant van de Drieënige God, waarin de mens door Christus opgenomen is, uit deze vier hoeken gaan de “zeven” voort. “Zeven hoornen” is de volheid van de macht, van het koningschap, van de hulp, van het sieraad, van het licht. “Zeven ogen” zijn de zeven uitstralingen of werkingen uit de zeven hoornen. U bemerkt nu, waarop Johannes doelt. Hij ziet hier de slachtbank, en met de slachtbank ziet hij het Lam en de hoornen, hij ziet de stralen van het licht daaruit voortkomen, de macht van de Geest, en omdat hij de volheid ziet, is bij hem “zeven,” wat bij Mozes en de Profeten “vier” en nochtans “zeven” is. Jesaja 11: 1-2 lezen wij: “Want er zal een rijsje voortkomen” niet een ceder, maar slechts een rijsje, dat veracht is en geen gestalte heeft, die ons zou behagen, “er zal een rijsje voortkomen uit de afgehouden tronk van Isai”, al heeft men ook met bijlen daaraan gehouwen, “en een scheut”, die kunnen alle duivelen niet uitroeien, “uit mijn wortelen”, die God bewaard en in de aarde verborgen heeft, “zal vrucht voortbrengen.” Dat is de slachtbank, het kleine Lam van God, Christus. “En op Hem zal de Geest van de Heere rusten”, de eerste hoorn, “de Geest van de wijsheid en van het verstand”, de tweede hoorn, “de Geest van de raad en van de sterkte”, de derde hoorn, “de Geest van de kennis en van de vreze van de Heere”, de vierde hoorn. Zo wordt in deze plaats de Geest viermaal genoemd, en toch zevenmaal bedoeld. De “Geest van de Heere” is *de hoorn van de volheid* van het heil en van de zaligheid, van de overvloedige zegen. De “Geest van de wijsheid en van het verstand” is de *rijkshoorn*, de hoorn van het koningschap, van de heerschappij. De “Geest van de raad en van de sterkte” is de *strijdhoorn*, de hoorn van de macht en van de sterkte om de heerschappij te handhaven. De “Geest van de kennis en van de vreze van de Heere” is de *schalhoorn*, de hoorn van de roem, van de blijdschap, van de eer en van het sieraad, zo van het licht als van de glans. Zo hebben wij dan aan de slachtbank, de hoorn van de volheid, de rijkshoorn, de strijdhoorn en de schathoorn.

Deze hoornen behoren tot de slachtbank, het zijn de hoornen van het altaar, zij zijn aan het Lam van God, onze Heere Jezus Christus, eigen, het zijn de hoornen van onze Heere Jezus Christus.

Waar bevonden zich nu deze hoornen? Aan de vier hoeken van het altaar of van de slachtbank. Daar

hebben wij dan de hoeken, die kantig zijn. Deze hoeken nu, die allen kantig zijn, verbreken en vermorzelen al wat zich verheft en tegen dit altaar aanstormen wil, om het van zijn plaats te dringen. Het had de Heere God, de God van alle genade en ontferming, genoeg kunnen zijn tot onze zaligheid een slachtbank op te richten zonder hoornen, haar als een vierhoekige grondsteen in Sion leggende, zodat zij de uitverkorenen een prediking was: u bent voor Mij door deze slachtbank geheel en al onberispelijk en zalig, zonder uw verdienste. Geen duivel, geen wet kan op dit vierkant, waarin u opgenomen bent, iets aanmerken. Dan hadden zij voor het overige bescheiden moeten wachten, totdat zij gestorven waren, en hadden ondertussen moeten wandelen zonder de troost van zulk een prediking te ondervinden. Maar nee, nee! Dat was Hem niet genoeg! Niet alleen aan de overzijde van het graf, nee, ook aan deze zijde, moet een arm mens troost en steun hebben, een troost in leven en in sterven, een steun voor zijn arme, arme ziel opdat hij niet verzinke in allerlei tegenspoed, aanvechting en treurigheid, maar opdat de blijdschap van de Heere zijn sterkte zij! Maar alleen de armen, die in waarheid van hun zonden begeren verlost te zijn, niet de huichelaren; alleen de armen, die niet daar zitten kunnen en het Woord horen, en tegelijk in het verborgene goddeloosheden bedrijven; alleen de verslagenen en berouwhebbenden is deze slachtbank zo van God gegeven, dat zij daaraan een steun zouden hebben. Of wij van het Oosten komen of van het Westen, van het Zuiden of van het Noorden, een steun zullen wij hebben aan deze slachtbank, aan het hart van Jezus Christus, aan het gevoelen, dat in Hem was, waarmee Hij Zich vrijwillig gesteld heeft, om het offer op Zich te nemen, waarmee Hij Zich vrijwillig in de dood gegeven heeft en de Vader van harte gehoorzaam geweest is, in de macht van Zijn genade en liefde.

Nu, u vreest, het is u bang! Ziedaar de hoorn, uit de hoek gaat hij uit. Het is de *hoorn van de volheid*; er is genoeg daarin, genoeg voor een arme en ellendige. Daar hebben wij de heilige geboorte van onze dierbare Heere en Heiland Jezus Christus. Dat is de een hoek, en daaruit komt voort de Geest van de Heere, opdat u zou denken aan de trouwe Verbondsgod; daaruit komt voort in alle volheid de Geest van de Heere, die heden is, wat Hij gisteren was, en die morgen zijn zal, wat Hij heden is. En zo spreekt de Apostel: Maar wanneer de volheid van de tijd gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen die onder de wet waren, mij, arme zondaar die onder de wet was of onder de wet ben, verlossen zou en ik tot Hem zeggen mocht: “Abba, Vader!” zo ziet u in deze hoorn zijn heilige onschuld, zijn onbevleete geboorte, die voor Gods aangezicht weggenomen heeft en wegneemt, dat u van moeders lichaam af verkeerd en verdraaid bent. Hier hebt u een hoorn, als u tot God komt en van uzelf moet bekennen; “Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen. En er is geen raad noch hulp, geen medicijn tegen deze boze aard, ik moet daaraan sterven.” Welnu, grijp deze hoorn, de hoorn van de volheid aan!

Nu hebben wij de tweede hoek, waaruit de *rijkshoorn* voortkomt. Deze hoorn is de Geest van de wijsheid en van het verstand. “Ziet, Mijn Knecht zal verstandelijk handelen. Hij zal verhoogd en verheven, ja, Hij zal zeer hoog worden” staat geschreven Jesaja 52: 13. Dat is de wijsheid en het verstand, dat de Heere vrijwillig ter ere van God de Vader om uwentwil de dood voor het leven, het lijden aan het kruis voor de eeuwige vreugde verkoren heeft. Grijp deze hoorn aan en spreek; “U bent Priester in eeuwigheid; een Koning van de gerechtigheid, een Koning van de vrede!” en belijd het volmondig: “O, mijn Heere Christus, U hebt vanwege de waarheid en gerechtigheid van God door uw dood voor mij willen betalen, U hebt God een eeuwig geldende genoegdoening willen brengen, anders was ik nooit en nimmermeer van de dood vrijgekomen; nu echter ben ik hiervan verzekerd, dat U de vervloeking, die op mij lag, op U hebt willen nemen, opdat ik met de zegeningen van Uw Koninkrijk, met uw goedertierenheid en genade, mocht begiftigd worden, zodat U mij de vraag doet: “Wat is uw bede, Esther?” Grijpt deze rijkshoorn aan! Hij is wijsheid en verstand; juist deze Jezus van Nazareth, Christus, de Gekruisigde. Deze wijsheid en dit verstand maken de wijsheid en het verstand van alle verstandigen te schande en teniet, zodat het heet: U, heilige rijkshoorn, U, Heere Christus,

hebt ons verlost, hebt ons liefgehad en gewassen met Uw bloed en hebt ons tot koningen en priesters gemaakt voor God en uw Vader. Van U zij het Koninkrijk en de kracht van eeuwigheid tot eeuwigheid. Kom ook u geheel ontblote, u, die van de dood zijt en graag genade zou ontvangen; u gevoelt u zonder kracht en zucht: “Ik kan niet meer, o mijn God!” ziedaar de *strijdhoorn*! Daaruit straalt ons tegen de Geest van de raad en van de sterkte. Dit is de hoorn van de opstanding van Jezus Christus, zodat wij zeggen mogen: In de Heere Heere hebben wij gerechtigheid en sterkte, in Hem, die overgeleverd is om onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardigmaking. O, voorwaar, U Strijdhoorn, U Heere Christus, U hebt voor mij de dood overwonnen en werpt die voortdurend in van de afgrond van de hel, om mij van de gerechtigheid die U door uw dood verworven hebt, deelachtig te maken. O, U heilige Strijdhoorn! Ik grijp U aan, ik houd mij aan U, en blijf aan U hangen; U zult al de boze lusten en de gehele oude mens door de kracht van Uw opstanding aan de dood overleveren en begraven! U bent de Strijdhoorn, opdat ik mij aan U vasthoude, en door U opgericht zijnde staan zal in een nieuw leven. En als eenmaal de dood zelf komt, aan U, o Strijdhoorn, houd ik mij, en opstaan moet ik met U. Want de dood kan U van de slachtbank niet afbreken! Gaat het nog dieper met u in de nood, kom ook, o kom ook en grijp de *schalhoorn*, de *hoorn van de overwinning* aan, u hard geplaagde en zwaar beproefde, u die bent als een verlaten en verstoten vrouw, die klagen moet: “waarom heeft de Almachtige mij zo bitterlijk bedroefd!” Ja, het is waar, het onweer is zo vreselijk; als er geen wonder geschiedt, lijden wij allen schipbreuk. Ja, het is waar, hebt u nog iets, waaraan u zich kunt vasthouden? Ik heb niets meer dan het Woord! Ziet u de hoorn? Daarmee wordt geblazen en gebazuind zodat alle duivelen het horen: dat het Lam nochtans overwonnen heeft! De Heere Jezus is niet slechts opgestaan maar Hij is ook opgevaren ten hemel met gejuich, de Almachtige met het geklank van de bazuin. Dáár heeft Hij Zich hoog gezet, ter Rechterhand van God. Tot deze Schalhoorn heen! henen tot deze hoorn van de overwinning! “Ach wij verliezen de strijd, wij kunnen het niet langer uithouden, wij komen om”, zo klaagt u. Houdt u aan deze hoorn, deze hoorn zal het doen! Hoog heeft Hij Zich gezet ter Rechterhand van God, een getrouwe Voorspraak en Hij spreekt: “Ik wil niet, dat deze in het verderf nederdaalt!” Een getrouwe Voorspraak, die voortdurend met goede, eeuwige rechtsgronden voor de rechtvaardige Rechter staat zodat alle duivelen met hun aanklachten het proces moeten verliezen waar zulk een Voorspraak met zulke rechtsgronden intreedt. Daarboven in zulk een hoorn is het proces gewonnen voor diegenen, die als goddelozen aangeklaagd stonden, maar die aan hun Borg en Plaatsbekleder appeleerden. Ziet u de hoorn? Uw vlees, uw arme vlees, dat zou u willen verbranden, indien u kon; zie echter aan het offer van Jezus Christus. Deze hoorn is u een onderpand en sacrament daarvoor, dat uw vlees al verbrand is, dat uw vlees al in de hemel is opgenomen. En hoe straalt van deze hoorn het licht! Indien datgene heerlijkheid had, wat voorbijgaat, veelmeer zal dat heerlijkheid hebben, wat blijft. Nu echter spiegelt zich in ons allen de heerlijkheid van de Heere met ongedekt aangezicht. (2 Cor. 3). De Geest is een pand, dat de Bruidegom, Hij, Die komen zal, om Zich met u te verenigen, gegeven heeft. Alzo: de Heere zal mij verlossen van alle kwaad en mij uithelpen Halleluja! en brengen in Zijn hemels rijk! Loof de Heere, mijn ziel! Dat is de schalhoorn. En dat is de blijvende grondtoon: *Zie, Ik kom haastelijk. Ja, Amen, kom Heere Jezus! Amen.*

Slotzang: Psalm 148, vers 5

*Looft, looft met ware erkenenis,
Zijn Naam, die hoog verheven is;
Dewijl Zijn wond're Majesteit
Door aarde en hemel is verspreid!
Hij wou de hoorn, zo vol vermogen,
De roem van Israël verhogen;
Dat woont bij Hem, 't heeft zingens stof,
Looft God, zingt eeuwig 's Heeren lof!*

XXI. HET BRANDOFFERALTAAR (VERVOLG)²⁷

Voorzang: Lied 249, vers 2 en 3

'k Mocht door mijn schuld geen ruste vinden;
Maar met een diep ontrust gemoed
Was ik een prooi van woeste winden,
Geslingerd door de wilde vloed.
Verkeerdheid bleef mij immer eigen,
't Bevekt geweten bleef mij dreigen
Met diepe ellende en bitt're nood.
Vertwijflend door de kracht van de golven,
Was 'k onder zonde en schuld bedolven,
En streed met leven en met dood.

Doch onder al mijn nood en lijden
Aanschouwde Jezus mijne smart;
Hij zag mijn bidden en mijn strijden,
En toonde mij Zijn Midd'laarshart.
Hij schonk mij krachten in 't geloven
Waar twijfling mij Zijn Woord zou roven;
En nu verkwikt Zijn vrede mij!
Hoe groot, mijn Jezus, is Uw liefde,
Gij troost, waar bitt're nood mij greefde,
En wie verkwikt wie troost als Gij?

Wij wensen, mijn Geliefden, in dit avonduur nog één en ander te zeggen van de hoornen van het altaar, welke naar Gods bevel uit de vier hoeken voortkwamen en waarvan wij lezen in onze

Tekst: Exodus 27: 2a:

“En gij zult zijn hoornen maken op zijn vier hoeken.”

Volgens de grondtekst zou de vertaling juister zijn: “Gij zult gemaakt hebben zijn hoornen op zijn vier hoeken; uit hem zullen zijn hoornen zijn.”

Zoals wij vernomen hebben, zag Johannes in de Openbaring het Lam van God, staande als geslacht, hebbende zeven hoornen en zeven ogen de volheid van de macht, de volheid van de genade, de volheid van de werking van de ene, door Hem verworven, Heilige Geest. Wij zagen, dat deze zeven hoornen opgingen in de vier hoornen die wij vinden Jesaja 11: 2, waarop wij nogmaals terugkomen, opdat het tot onze troost des te duidelijker zij, wat de vier hoornen aan het brandofferaltaar betekenen.

In Jesaja 11 ziet uw aandacht zeven geesten dat is, de zevenvoudige werking van de één Geest. De zevenvoudige of volle werking van de ene Geest heet echter in de Openbaring zeven geesten, omdat de oosterse vorsten, inzonderheid de Perzen, zeven raadsheren om hun troon hadden, gelijk later de Duitse keizers zeven keurvorsten, Hier hebben wij dus: de Geest van de Heere, eerste Geest. De Geest van de wijsheid, tweede Geest. De Geest van het verstand, derde Geest. De Geest van de raad, vierde Geest. De Geest van de sterkte, vijfde Geest. De Geest van de kennis van de Heere, zesde Geest. De

²⁷ Gehouden 20 Maart 1859 's avonds.

Geest van de vreze van de Heere, zevende Geest. Deze zeven Geesten gaan opnieuw op in vier: Geest van de Heere, eerste Geest. De Geest van de wijsheid en van het verstand, tweede Geest. De Geest van de raad en van de sterkte, derde Geest. De Geest van de kennis en van de vreze van de Heere, vierde Geest. Eén Geest, viervoudig.

Wij hebben de ene hoorn aan de slachtbank naar zijn symbolische betekenis genoemd "*hoorn van de volheid*", Geest van de Heere. De andere hoorn noemden wij "*rijkshoorn*", Geest van de wijsheid en van het verstand. De derde hoorn "*strijdhoorn*": Geest van de raad en van de sterkte. De vierde hoorn "*schalhoorn*" of "*hoorn van de overwinning*" Geest van de kennis en van de vreze van de Heere.

Dit zijn beelden; het is echter nodig dat wij de betekenis van die beelden niet alleen met het verstand, voorzeker ook met het verstand, maar allermeeest met het hart verstaan hebben, opdat wij in nood en dood daaraan een steun mogen hebben.

Wij zeggen zo dikwijls: "Ik kan mij aan niets houden!" of: "Mocht ik mij daaraan kunnen vasthouden!" Een *viervoudig* houvast geeft u nu de Heere God uit de hemel; dit viervoudig houvast is aan het brandofferaltaar, aan de slachtbank, aan het gevoelen, hetwelk in Jezus Christus was, Zijn volkomen gehoorzaamheid. Wij vinden nu deze vier hoornen in de Heilige Schrift allereerste; het ontgaat ons echter gewoonlijk, omdat wij ten eerste te weinig denken, waartoe wij hier zijn, en hoe verdorven wij zijn; ten tweede, omdat wij zo spoedig onze grote dood vergeten, en dat God genoegdoening moet hebben; ten derde, omdat wij de moed zo spoedig opgeven en niet begrijpen, dat de strijd moet doorgestaan worden. En ten vierde, omdat wij de hoop zo spoedig laten varen.

Nu, de *hoorn van de volheid*, ik heb het heden al eenmaal gezegd, ik wil het echter nog eens herhalen, deze hoorn van de volheid vinden wij in onze Catechismus Vraag 36: "Wat nuttigheid bekomt u door de heilige ontvanging en geboorte van Christus?" Het antwoord luidt: "Dat Hij onze Middelaar is, en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonden, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt." Zo de hele volheid, waarom deze hoorn ook heet: de Geest van de Heere, de hele volheid is gelegen in de heilige ontvanging en geboorte van Christus, in datgene, wat de Heere bij Johannes met deze woorden uitspreekt: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

De *rijkshoorn* is uitgesproken in de 39^e en 40^e vraag: "Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest dan of Hij met een andere dood gestorven ware?" Antwoord: "Ja, het. Want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft. Want de kruisdood was van God vervloekt." En: "Waarom heeft Christus Zich tot in de dood moeten vernederen?" Antwoord: "Daarom, dat vanwege Gods gerechtigheid en waarheid niet anders voor onze zonden kon betaald worden dan door de dood van de Zoon van God." Daar hebben wij zeg ik, de rijkshoorn, de Geest van de wijsheid en van het verstand, zoals geschreven staat: "Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek."

In de derde plaats hebben wij de *strijdhoorn*. De betekenis daarvan is uitgesproken in de 45^e vraag "Wat nut ons de opstanding van Christus?" Antwoord: "Ten eerste, heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken; ten tweede, worden wij ook door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven; ten derde, is de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding." Dat is de strijdhoorn, de Geest van de raad en van de sterkte.

En nu komt de *schalhoorn*, of de *hoorn van de overwinning*. De betekenis hiervan is uitgesproken in de 49^e vraag: "Wat nut ons de hemelvaart van Christus?" Antwoord: "Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht van Zijn Vader onze Voorspreker is; ten tweede, dat wij ons vlees in de hemel tot

een zeker pand hebben, dat Hij als het Hoofd, ons, zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen; ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken, wat daar boven is, waar Christus is, zittende ter Rechterhand van God en niet wat op de aarde is.” En dan verder nog in de 51^e vraag: “Wat nuttigheid brengt ons nu deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?” Antwoord: “Eerstelijk dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet; daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.”

Alzo de hoeken van het altaar zijn: de heilige geboorte van Christus, de dood van Christus, de opstanding van Christus, en de hemelvaart van Christus. Uit Zijn geboorte komt voort Zijn Geest als Geest van de Heere, als hoorn van de volheid; uit Zijn dood komt voort Zijn Geest als Geest van de wijsheid en van het verstand, als rijkshoorn; uit zijn opstanding komt voort Zijn Geest als Geest van de raad en van de sterkte, als strijdhoorn. En uit Zijn hemelvaart en het zitten ter Rechterhand van God komt voort Zijn Geest, als Geest van de kennis en van de vreze van de Heere, als schalhoorn. Ik zeg: “er komt uit voort”, namelijk uit de hoek, uit de stof, waarvan het altaar gemaakt is. “Uit hem luidt het *zullen zijn hoornen zijn*”, zodat dus een stuk hout genomen werd, en beide de hoeken de hoorn tegelijker tijd uit hetzelfde stuk hout vervaardigd werd; zo werd het niet eerst afzonderlijk gemaakt en daarna aan elkaar bevestigd, maar de hoornen komen daaruit voort, uit het hart van de Heere Jezus uit die gezindheid met welke Hij gezegd heeft: “Zie Ik kom om Uw welbehagen te doen, o God! uw wil doe Ik graag. En uw wet is in het midden van Mijn ingewand.” Uit deze slachtbank, dat is, uit het gevoelen, dat in Christus Jezus was, waardoor Hij Zichzelf ter slachtbank overgegeven heeft, komen voort Zijn heilige geboorte, Zijn heilige vrijwillige dood, Zijn opstanding en Zijn hemelvaart. En zij komen daaruit voort, opdat de Gemeente een viervoudig houvast hebbe bij haar verdrinken in nood en dood. Houd u vast aan de hoorn van Zijn geboorte! Laat u daarvan af, bent u daarvan weggeslagen, houd u dan aan de tweede hoorn, de rijkshoorn, de hoorn van de dood van Christus! Kunt u niet langer, stort u terneer, klem u aan de derde hoorn, de strijdhoorn! Bent u zo zwak en machteloos, dat u alles uit uw handen moet geven, grijp de vierde hoorn, die opwaarts ten hemel trekt de hoorn die kracht geeft grijp de schalhoorn! en vóórdat u losgelaten hebt, indien ware nood in u is, bent u overgebracht, bent u gestorven en hebt de dood niet gezien.

Deze vier hoornen komen nogmaals voor in onze Catechismus. Eerst komt daarin de vraag: “Welke is uw enige troost, beide in het leven en sterven?” Daar hebben wij de hoorn van de volheid. Dan komt de vraag: “Waaruit kent u uw ellende?” dus de ellende. Daar hebt u de rijkshoorn. Dan komt de genoegdoening; daarin hebben wij de strijdhoorn, in de leer van de persoon van onze Heere Christus, praktisch voor dit leven, zodat niet alleen gevraagd wordt: Wat betekent dit? maar ook: Welke nuttigheid hebt u hiervan? En eindelijk komt de schalhoorn in de leer van de dankbaarheid, die met het gebed eindigt.

Wij vinden deze vier hoornen ook 1 Cor. 1: 30. Aldaar lezen wij: “Uit Hem bent u in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, dat is, tot een hoorn van de volheid; rechtvaardigheid, dat is, tot rijkshoorn; heiligmaking, dat is, tot strijdhoorn; verlossing, dat is, tot schalhoorn.” Wij vinden deze hoornen ook Rom. 8: 30: “En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen. En die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd. En die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt.” De verordining is de hoorn van de volheid; zo betekende de eeuwige verkiezing, de Raad van God tot onze zaligheid, waaruit alles voortkomt. De roeping is de rijkshoorn, dat de Gemeente door God geroepen is tot het Koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde. De rechtvaardigmaking of het rechtvaardig-gesteld-zijn is de strijdhoorn, en de verheerlijking is de schalhoorn. Dit is de keten, de gouden keten, het viervoudig houvast; aan de laatste schakel is de gelovige verbonden door de Heilige Geest; al rukt de duivel Hem ook van alle schakels los, hij sterft, de laatste schakel in de hand houdende, of hij het weet of niet weet.

Deze slachtbank is dus gemaakt met vier hoornen, en deze komen als vier krachten, als vier geesten, (de ene, eeuwige Geest in zijn viervoudige werking, in Zijn volkomen werking, om volkomen daar te

stellen, dat wij in alle stukken overeenkomstig de Wet wandelen) uit haar voort, gelijk de Heere Jezus van de Heilige Geest gezegd heeft, Joh. 16: 13: “Wanneer Die zal gekomen zijn namelijk, de Geest van de waarheid, Hij zal u in alle waarheid leiden”, zodat, als u vraagt: zal ik nog bedrogen uitkomen? u de toevlucht neemt tot één van deze hoornen; “want Hij zal van Zichzelf niet spreken” Hij verheerlijkt niet Zichzelf, zoals de geest van de dweperij dat doet, waarvan het gevolg is, dat er mensen zijn, die verre boven de engelen staan in heiligheid; nee, Hij zal niet van Zichzelf spreken, maar Hij komt, en richt ons in onze zwakheid op, zodat het heet: o mijn kind, grijp deze hoorn aan! “maar zo wat Hij gehoord zal hebben, zal Hij spreken, en de toekomstige dingen zal Hij u verkondigen. Die zal Mij verheerlijken”, Mij de Gekruisigde, de troon van de genade, het brandofferaltaar, de slachtbank, Mij zal Hij verheerlijken; “want Hij zal het uit het Mijne nemen” hier komt het dus uit “het Mijne”, uit Jezus Christus voort, uit de Middelaar van God en van de mensen, wat de Geest verkondigt. Al wat de Vader heeft, alle liefde, genade, barmhartigheid, geduld, goedheid, macht, zaligheid, dat is alles Mijne; daarom heb Ik, de Zoon en Erfgenaam gezegd: u zult met Mij hebben, wat Ik heb; daarom: “Hij zal het uit het Mijne nemen”, uit de volheid van Mijn genade, “en Hij zal het u verkondigen.”

Verder denk ik aan Exodus 34: 1 en vervolgens, waar wij lezen “Toen zeide de Heere tot Mozes: Houw u twee stenen tafelen, gelijk de eerste waren”, de eerste had Mozes in zijn ijver in stukken geworpen, omdat hij dacht: dit volk is toch niet in de hemel te brengen. Maar God liet hem weer op de berg komen en sprak tot hem: “Houw u twee stenen tafelen, gelijk de eerste waren; zo zal Ik op de tafelen schrijven dezelfde woorden, die op de eerste tafelen geweest zijn, die u gebroken hebt.” “Toen hieuw” heet het vers 4 “Mozes twee stenen tafelen, gelijk de eerste. En Mozes stond ’s-morgens vroeg op, en klom op de berg Sinaï, gelijk als hem de Heere geboden had. En hij nam de twee stenen tafelen in zijn hand. De Heere nu, Christus, kwam nederwaarts in een wolk, als in vlees, en stelde Zich aldaar bij hem en Hij riep uit de Naam van de Heere.” Toen predikte Hij: zo lief heeft God de wereld, dat Hij zijn eniggeboren Zoon zenden zal, en uit Hem zal voortkomen, dat Ik mijn Wet op de tafelen van uw harten schrijven zal! Vers 28: “En hij, Mozes, was aldaar met de Heere, veertig dagen en veertig nachten. Hij at geen brood en hij dronk geen water”, hij at echter het Woord, en hij dronk het bloed van het Lam. “En hij schreef op de tafelen de woorden van het verbond, de tien woorden. En het geschiedde, toen Mozes van de berg Sinaï afging, (de twee tafelen van de getuigenis nu waren in de hand van Mozes, toen hij van de berg afging) zo wist Mozes niet, dat het vel van Zijn aangezicht glinsterde”, naar het Hebreeuws: gehoornd was, toen Hij met hem sprak. Als nu Aäron en al kinderen van Israël Mozes aanzagen, ziet, zo glinsterde het vel van Zijn aangezicht”, naar het Hebreeuws: het was gehoornd, “daarom vreesden zij tot hem toe te treden.” Vandaar dat men Mozes gewoonlijk afbeeldt, met twee hoornen of met twee stralen op zijn hoofd. Nu willen wij vergelijken 2 Cor 3: 7: “En indien de bediening van de dood in letteren bestaande”, indien het ambt, dat door de letter doodt, en in stenen ingedrukt was in heerlijkheid is geweest, zodat de kinderen van Israël het aangezicht van Mozes niet konden sterk aanzien, om de heerlijkheid van Zijn aangezicht die teniet gedaan zou worden, die ophouden zou. Want Mozes is gestorven en begraven geworden, en niemand weet zijn graf, God heeft hem begraven. Deze heerlijkheid heeft opgehouden, hoe zal niet veel meer de bediening van de Geest, het ambt, dat de Geest geeft, en met de Geest de toevlucht en de toegang tot God, in heerlijkheid zijn? Want indien de bediening van de verdoemenis, het ambt, dat de verdoemenis predikt: de wet, in heerlijkheid geweest is veel meer is de bediening van de rechtvaardigheid, het ambt, dat de gerechtigheid predikt, overvloedig in heerlijkheid. “En wij allen, met ongedekt aangezicht de heerlijkheid van de Heere als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van van de Geest van de Heere, als van de Heere, die de Geest is.” Dit is zo de heerlijkheid: een zondaar zijn en nochtans komen; een zondaar zijn en juist daarom komen! Dit is heerlijkheid: Arm ben ik, de armste onder de armen, en ik neem uit zijn hoorn van de volheid genade voor genade. Van de dood ben ik, midden onder de vijanden en rebellen een rebel, en de grote Koning spreekt vrij, geeft genade en neemt

rebellen op in Zijn Koninkrijk, zie hier de rijkshoorn! alle rebellen vlieden daarheen! In ons is geen kracht. Maar de krachtelozen en moeden, die op God hopen, ik zie hoe zij in hun zwakheid kracht ontvangen; also: vliedt tot de strijdhoorn! Te hopen, waar niets te hopen is, dat is heerlijkheid! ik zie het aan deze schalhoorn. Hij beschaamt niet, daarheen, daarheen met al degenen, die de Heere mij gegeven heeft.

Zo hebben wij ook hier het asielrecht. Wij lezen in de geschiedenis van Adonia, de zoon van David, die als dood was en zijn toevlucht genomen had tot dit brandofferaltaar, dat dit de koning Salomo werd aangezegd en dat deze hem genade verleende. Zijn afgezanten waren met getrokken zwaarden op Adonia ingedrongen, durfden hem echter niets te doen, omdat hij de hoorn van het altaar gegrepen had. Hem doden, was zoveel als het altaar doden. Nochtans hangt het alleen van de soevereiniteit van de koning af, of iemand genade ontvangt, als hij deze hoornen aangrijpt. “Indien hij een vroom man zal zijn, dan zal niet van zijn haar op de aarde vallen”, heet het. Zo kwam hij dan voor Salomo en deze zegende hem. (1 Kon. 1: 50-53.) Dat Adonia later nog eens naar het koninkrijk stond, was oorzaak dat hij viel. Joab was het onontbeerlijkst instrument voor Gods rijk gedurende de regering van David; maar David had op zijn sterfbed tot Salomo gezegd dat hij nooit vriendschap met hem houden moest, maar zodra God de gelegenheid gaf, moest Salomo hem doden. En God geeft de gelegenheid, en Joab denkt: ik zal de hoornen van het altaar grijpen; maar Salomo laat hem in stukken houwen. Hoe? daar liet Salomo dus het hele altaar in stukken houwen? Hier is Salomo, groter dan het altaar, gelijk de soevereiniteit van God groter is dan de prediking. Joab, nee, die ging het niet om het rijk Israël, die ging het niet om genoegdoening, bij hem was geen erkenning van de soevereiniteit van God, bij hem was geen kennis en vreze van de Heere. Daarom heeft de koning van de vrede hem aan het altaar in stukken laten houwen. (1 Kon. 2: 28-31). En wat meent u, indien daar de één of de ander is gelijk deze Joab, en ach, hoe vele Joabs zijn er in alle landen, hoe velen ook hier! en hij ligt op zijn sterfbed, en hij wil de hoornen van het altaar aangrijpen zonder dat hij zich in waarheid bekeerd heeft, meent u dat hij zalig zal worden? Nooit en nimmer! hij is vervloekt voor God! Dat is zulk een evangelie, dat de één de ander voorhoudt, waarmee hij hem gerust stelt, terwijl hij toch daarmee bedrogen uitkomt; men roept daar wel: “genade, genade!” men begrijpt echter niet, dat de Rechter de Wet te handhaven heeft. Nee, zonden zijn er, grote, zware, verschrikkelijke zonden, en nu hoort u de prediking o mens! en terwijl u hoort houdt u nochtans vast aan uw huichelarij aan uw verborgen zonden, aan uw dieverij en echtbreuk! Ik zeg u: u hebt geen deel aan de genade! Dit is veeleer de waarheid; zondaar, zondaar, ja, dit is men voor God geheel en al, gelijk het geweten de mens beschuldigt, stof en as is men, maar Gods soevereiniteit zal boven blijven, opdat niet alleen de volheid aanwezig zij, dat niet alleen de rijkshoorn er zij, die had ook Joab aangegrepen, maar dat ook de strijdhoorn er zij, de waarachtige heiligmaking opdat de opstanding van Jezus Christus waarachtig onze opstanding zij, en de mens daarmee doorbreke. En dan vindt Uw hand ook de schalhoorn. Waar waarachtige begeerte is, om van de zonden af te komen, daar zijn vier dingen voorhanden: De Heere, eerste hoorn; het geloof, tweede of rijkshoorn; de liefde, de strijdhoorn; en de hoop, de schalhoorn.

En nog iets: Wij lezen Exodus 29: 9, waar de hogepriester met zijn zonen gewijd en geheiligd werd: “En gij zult hen, Aäron en zijn zonen, met de gordel omgorden, namelijk Aäron en zijn zonen. En gij zult hun de mutsen opbinden, opdat zij het priesterambt hebben tot een eeuwige inzetting. Voorts zult gij de handen van Aäron vullen en de handen van Zijn zonen. En gij zult de var nabij brengen, voor de tent van de samenkomst. En Aäron en zijn zonen” dat is, de hogepriester met alle gelovigen Christus met al de Zijnen, zullen hun handen op het hoofd van de var leggen, zij zullen belijden: Christus is van God voor ons zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid van God in Hem. En gij zult de var slachten voor het aangezicht van de Heere, voor de deur van de tent van de samenkomst. Daarna zult gij van het bloed van de var nemen en met uw vinger op de hoornen van het altaar doen. En al het bloed zult gij uitgieten aan de bodem van het altaar.”

In het derde boek van Mozes mag u de navolgende plaatsen nalezen: hoofdstuk 4: 18, 25, 30, 34 enz. waar bij het zondoffer, bij alle andere offers niet, alleen bij het zond- en schuldoffer, het bloed eveneens aan de hoornen van het altaar gesprengd werd. Wij willen zulk een plaats aanhalen, en zien, wat met het altaar gebeuren zal op de grote Verzoendag. Lev. 16: 18 lezen wij: “Daarna zal hij (de hogepriester) tot het altaar, dat voor het aangezicht van de Heere is, uitkomen en verzoening voor hetzelfde doen. En hij zal van het bloed van de var en van het bloed van de bok nemen en doen het rondom op de hoornen van het altaar. En hij zal daarop van dat bloed met zijn vinger zevenmaal sprengen, en hij zal dat reinigen en heiligen van de onreinheden van de kinderen Israëls.”

Wellicht komen wij nog eenmaal op deze uitspraken terug, waarin allerlei verborgenheden liggen. Voor heden maak ik slechts in het kort op het volgende opmerkzaam: De lankmoedigheid van God, om Christus zo te laten blijven, ware al lang ten einde, en al waarheden van onze Catechismus hadden al lang voor ons opgehouden, omdat de toevlucht niet daartoe genomen wordt, en indien ook de toevlucht daartoe genomen wordt, zo verzondigen wij toch voortdurend alles en maken alles onrein; maar de geboorte en de dood, de opstanding en de hemelvaart van Christus staan vast in het altaar, en dit altaar of deze slachtbank met haar hoornen is als een boom, welks twijgen en bladeren de bloedregen drinken, die van boven nederdaalt, opdat deze twijgen en bladeren, te weten de hoornen van de slachtbank, gedrenkt en fris gehouden worden als levende daden en werken van de Heere. Daarom moesten deze hoornen zevenmaal met het bloed, het bloed van de verzoening gesprengd worden. Het overige werd uitgestort aan de voet van de slachtbank. Zo komt ook de stam van de boom uit het bloed voort. De boom staat daar, als een boom van het leven, geplant aan de bloedbeken, altijd en eeuwig; zijn bladeren vallen niet af, hij geeft rijpe vrucht op zijn tijd, en al wat hij doet, zal wel gelukken. Amen.

Slotzang: Lied 23

*O Lam Gods, dat onschuldig
Aan 't kruishout hebt geleden,
Gij droegt geheel geduldig
Uw' haat'ren bitterheden.
Gij droegt de schuld der zonden,
Waardoor, wij redding vonden,
O Heer', erbarm U onzer!*

XXII. HET BRANDOFFERALTAAR (VERVOLG)²⁸

Voorzang: Psalm 65, vers 1 en 2

*De lofzang klimt uit Sions zalen
Tot U, met stil ontzag! I
Daar zal men U, o God! betalen
Geloften, dag bij dag;
Gij hoort hen, die Uw heil verwachten,
O Hoorder der gebeên!
Dies zullen allerlei geslachten
Ootmoedig tot U treên.*

*Een stroom van ongerechtigheden
Had d' overhand op mij;
Maar ons weerspannig overtreden
Verzoent en zuivert Gij.
Welzalig, die Gij hebt verkoren,
Die G' uit al 't aards gedruis
Doet naad'ren en Uw heilstem horen,
Ja, wonen in Uw huis.*

Geliefden

De voorhang is verscheurd, de toegang tot de troon van de genade staat voor het heidenkind open; niet meer in beelden staat het voor onze ogen wat wij behoeven, maar in werkelijkheid, in de vervulling. Nochtans heeft het God behaagd, ook de beelden in Zijn Woord voor ons te bewaren opdat wij daardoor geleerd, opgewekt, bemoedigd en getroost worden in de zware strijd tegen de zonden, in de verdrukking, die Gods volk in deze wereld heeft en tegenover de bittere dood.

Ik acht het kind gelukkig, ik acht de jongeling, de jonge dochter gelukkig die door Gods Geest gehouden wordt om te wandelen in de geopenbaarde verborgenheden van het Woord van God, voornamelijk van de boeken van Mozes. Wat ik van de leer van de Apostelen in mijn jeugd niet heb verstaan, dat verstond ik toch in de beelden van de wet. Ik acht echter de jongeman, de jongedochter, ik acht de volwassene boven alles gelukkig, die een gevoel heeft van zonde, van ellende; die God door wegen en omstandigheden zo heeft geleid, dat hem de dingen dezes levens in al hun nietigheid zijn openbaar geworden, en hem door velerlei een streep gehaald is, opdat zijn ziel in de nood de toevlucht nemen mocht tot het houvast, dat, als wij het in onze hand hebben ons niet loslaat. Ja, wél hem, die geen geld en goed verkrijgt, noch de vervulling van de begeerten van zijn vlees. Wél hem, die U o God, toelaat, tot de troon van Uw genade de toevlucht te mogen nemen met al zijn zonden en schulden met al zijn nood, het bitter lijden, de angst en de droefenis van zijn ziel. Ja, wél hem, die, de bloedwreker achter zich hebbende, tot God zijn stem verheft en roept: Geef mij Jezus of ik sterf! buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf!

Wel hem die waar hij meent te zullen omkomen en verzinken, terwijl hij met zijn bloed onderschrijft: "ik heb de eeuwige dood verdiend", onverwachts uit de hemel en van het Bijbelblad af, in blijdschap van de Geest, een woord, een blijvend woord van troost van de troon van de genade ontvangt, dat hem al zijn zonden genadiglijk vergeven zijn. Hij is voor eeuwig eeuwig gelukkig gemaakt; van alle dingen hier beneden is er niets, dat hem in werkelijkheid nog ongelukkig zou kunnen maken. Hij weet, welke weg hij reist, welke stad God voor hem gebouwd heeft, dat hij wandelt aan de machtige

²⁸ Gehouden 27 Maart 1859 's voormiddags.

hand van de onzichtbare Engel van God, Christus.

Wat heeft hij, als hij naar het uitwendige ook niets heeft? Hij heeft hetgeen waarachtig het hoogste goed van de mensen alleen is. Hij heeft de levende God gevonden tot zijn eeuwig deel, een Heiland voor zijn ziel, een verzoende God voor zijn hart. Nu is hij uit het volk van de duivel verlost geworden, van de afgoden is hij weggerukt door de almachtige genade en is ingelijfd bij het koninklijke en priesterlijke volk van God. En of hij hier beneden nu ook al een armzalig dakkamertje of wel een kelder tot zijn woning heeft het maakt hem inwendig niet ongelukkig en of hij al een paleis bewoont, dit maakt hem inwendig niet gelukkiger. Want bij al zijn zonden, bij zijn verdorvenheid die niet ophoudt; bij zijn zondige aard, waarmee hij zijn leven lang te strijden heeft, heeft hij dit, dat hij wandelt met hen die de Heere vrezen in het voorhof. Daarom welgelukzalig is hij wie U de zonden vergeeft, die U verkiest en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven, die heeft rijke troost, o God van uw tempel. (Psalm 65, vers 5).

En waar hij al deze dingen beschouwt, de geopenbaarde in het voorhof, de verborgene en nochtans geopenbaarde dingen in het heilige, ja, in het Heilige der heiligen kan hij tot God zeggen: Hoe kostelijk zijn mij o God! Uw gedachten, hoe machtig veel zijn haar sommen! Psalm 139: 17. Alle gedachten van de Heere over Zijn volk zijn gedachten van eeuwige verlossing van eeuwige bewaring, van eeuwige vrede, van eeuwige troost, van eeuwig leven. Alle gedachten, die de Heere God over Zijn volk heeft, zijn slechts deze gedachten, dat een door duivel en zonde verdorven en verloren volk hetwelk echter door God wordt aangezien zoals het is als vlees zó gesteld zij dat het in Eén heilig zij, en met die Ene en in die Ene wandelt in Geest, en dat vervuld wordt het woord: Zie, een Tabernakel van God bij de mensen!

Schuld heeft men; *als Gij Heere! de ongerechtigheid gadeslaat, Heere! wie zal bestaan?* Zonde heeft men. En als men ook zeggen kon: “mijn geweten klaagt mij niet aan, ik heb nooit Gods geboden overtreden van mijn jeugd af” zo dompelt Hij de Heilige, u in de onreinheid, en u bent onheilig. De dood, de eeuwige dood, heeft men verdiend, en in het voorhof ziet men dat dagelijks gebracht wordt, en men mag het voor zichzelf dagelijks brengen, een plaatsbekledend lam, een plaatsbekledend rund; op dit lam op dit rund legt men zijn zonden, steunt daarop en zegt: U Lam van God gaat in de dood voor mij, U bent mijn dood, tegen mijn dood, opdat U zijn zou mijn leven in mijn dood! Geslacht wordt het lam, het rund, mijn zonden uw zonden, en gewillig, geheel gewillig is steeds de slachtbank, om op zich te nemen mijn, uw zonden, en om aan zich, aan haar eigen lichaam, in de eeuwige vuurgloed van Gods toorn te laten verbranden en in de gloed van eeuwige liefde te laten opstijgen, geheel en al, u, mij, tot God heen, zoals wij zijn, naar binnen in de heerlijkheid en zaligheid van de hemel.

Wonderbare slachtbank! gewillig, om zulk een hitte van het vuur te verdragen, en dat niet voor zichzelf maar voor anderen! Wonderbare slachtbank! wonderbaar in geduld, wonderbaar vanwege haar hart dat wijd uitgebreid is! Geheel en al “vijf”, naar de maat, naar de wil, naar de onderwijzing, naar de troost van de Heilige Geest.

Wonderbare slachtbank! Daar komen aan en treden toe zij, die de bloedwreker achter zich hebben, en zij grijpen of de hoorn van de volheid, of de rijkshoorn, of de strijdhoorn, of de schalhoorn. Onophoudelijk worden deze hoornen zevenmaal door de Geest, door de vinger, met het bloed besprengd. Mozes, dat is, de Wet, zal de hoornen besprengen, met de vinger bloed daarop doen opdat het openbaar zij: het is naar de eis van de Wet, zowel naar de letter, als naar de Geest. De Wet zal het bezegelen dat het geldig is, als ik deze hoornen aangrijp. Maar ook de hogepriester zal komen en met zijn vinger of Geest het bloed aan de hoornen doen opdat als u gisteren gekomen bent, u ook heden komen mag en ook morgen. Terwijl het bloed aan de hoornen gesprengd is, heeft het zoenoffer deze geheiligd en heiligt hen voortdurend, opdat zij fris zijn zodat u deze getroost aangrijpen mag, om daaraan niet gedood te worden, maar gered te zijn.

Vanwaar, mijn Geliefden! is de bereidwilligheid, om alles te verdragen, zoals wij die bij deze slachtbank vinden? Vanwaar, mijn Geliefden! de vastigheid? Maar nog meer: Vanwaar dat van uit de

hemel deze slachtbank in stand gehouden wordt? Op deze vragen wensen wij, voor zover onze tijd het toelaat, in dit morgenuur antwoord te geven. Bepalen wij onze aandacht bij de woorden van onze

Tekst: Exodus 27: 2b

“En gij zult het met koper overtrekken.”

Tussenzang: Lied 67, vers 1

O Liefde! gij bindt aarde en hemel samen;
O Wonderzee! waar zich mijn geest verliest;
Dat Gods genâ de zondaar wil beschamen,
En zelfs de snoodste tot Zijn kind verkiest.
Hoe diep Hij mij in vloek en bloed ook vond,
Zijn rijkdom toch doordringt mijn ledigheid;
In zulk een worm heeft Hij Zijn heil bereid,
En nodigt mij tot Zijn genâverbond.

Wij hebben wel op te merken dat er in onze tekst niet staat: “Gij zult *hem* met koper overtrekken” zoals dit gevonden wordt in de Griekse vertaling van de LXX maar “gij zult het met koper overtrekken.” Want de hoornen zijn niet alleen bedoeld, maar de hele slachtbank.

Als wij tot de Tabernakel komen dan zien wij dat de ingang of de deur van de tent zo gemaakt is, dat de pilaren daaraan op *koperen* voeten rusten: Exod. 26: 37. Twintig pilaren staan naar het Noorden, twintig naar het Zuiden, tien staan naar het Westen en tien naar het Oosten, waar de ingang is. Zo staan ook zestig helden rondom het bed, dat Salomo heeft Hooglied 3: 7. Zij staan allen op *koperen* voeten Exod. 27: 10 verv. Boven eindigen zij in zilver, zodat hun haken en banden van zilver zijn Exod 27: 11. De pilaren aan de ingang van het heilige staan op *koperen* voeten daarentegen staan alle andere berderen op zilveren voeten. De vijftig haakjes aan elke zijde van de gordijn, die het deksel van geitenhaar vormen, zijn ook van *koper*, Exod. 26: 11. Verder zien wij in het voorhof een wasvat dat ook van *koper* vervaardigd is, en dat op een koperen voet rust, Exod. 30: 18. Daarna komt het brandofferaltaar of de slachtbank en daarvan heet het nu ook : “Gij zult het met *koper* overtrekken.” Deze slachtbank heeft ook een rooster van *koperen* netwerk (vers 4), en de vijfderlei gereedschappen van de slachtbank zijn ook van koper. (vers 3).

De Heere zegt: U zult het daarmee *overtrokken* hebben. Het woord “overtrekken” komt ook elders in de Heilige Schrift voor; b.v. 1 Kon. 6: 20: “En de aan spraakplaats vooraan was van twintig ellen in lengte, en van twintig ellen in breedte, en van twintig ellen in hoogte”, dus het dubbele van de maat van het Heilige der heiligen van de Tabernakel, “en hij overtoog ze met gesloten goud”, enz. Verder lezen wij in Num. 16: 38 dit woord: “Te weten de wierook vaten van deze, die tegen hun zielen gezondigd hebben: dat men uitgerekte platen daarvan make, tot een *overtreksel* voor het altaar: want zij hebben ze gebracht voor het aangezicht van de Heere, daarom zijn zij heilig. En zij zullen de kinderen van Israël tot een teken zijn.” Het woord in het Hebreeuws voor “overtrekken” gebruikt betekent eigenlijk het doel van de overtrekking, namelijk: wat overtogen wordt, dat zal daardoor *glanzend* zijn, zodat het door zijn *glans* degene, die in zijn nood zoekt en uitziert, tot zich trekt, terwijl men, deze glans ontwarende, in zijn verlegenheid verblijd wordt. Verstaat dit in dezelfde zin, als wij lezen van de wijzen uit het Oosten, die geheel verlaten in de duistere nacht de weg van Jeruzalem naar Bethlehem aflegden en zichzelf vragen moesten: “Hebben wij ons dan niet bedrogen?” op eenmaal echter *glinstert* de ster hoven het huis, waarin het Kindeke lag en van hen wordt nu gezegd: “toen zij de ster zagen verheugden zij zich met grote vreugde” (Matth. 2: 10). Bijgevolg: “gij zult de slachtbank met koper *overtrekken*”, wil zoveel zeggen als: de slachtbank zult u met koper *glanzend* maken zodat zij de verlegen

wandelaar, de verlatene en beangstigde zijn als een ster, die opeens aan de hemel verschijnt, terwijl de wandelaar in de woestijn de weg niet weet. Daarom, zeg ik, zal het koper, waarmee het altaar overtrokken is, u vrolijk maken, opdat u, dit koper aanschouwende, terwijl u een verlegen pelgrim bent op de weg naar Bethlehem, op de weg tot God, u daarover verheugt, dat dit altaar met koper overtrokken is.

De vraag is nu; *wat beduidt dit koper?*

Omdat de Heere God gezegd heeft: “Zie toe, dat gij alles maakt naar het voorbeeld, dat u op de berg getoond is”, zo hebben wij wel aan te nemen dat wij hier hoogst gewichtige en troostvolle zaken, beelden van het toekomstige, symbolen voor ons hebben, zoals bij de oude volken alom in hun tempels het symbolische heerst, wat zij echter dikwijls van de Joden ontleend hebben, Vragen wij nu de uitleggers: waarom werd de slachtbank met koper overtrokken? dan verkrijgen wij van enige het antwoord: dit moet uitdrukken de stand van de vernedering van Christus. Deze uitlegging komt daarvan, dat men de waarde van het koper te laag schatte. Andere zeggen: om het hout de nodige kracht en vastigheid te verlenen; dus, om het hout bedekt te hebben en, hoewel het niet verbranden kon, het voor het vuur te bewaren. Zij verklaren het aldus: Christus heeft Zijn grote kracht bij Zijn lijden gevoegd opdat Hij dit vreselijk lijden verdragen en het daaronder uithouden kon. Er is dus wel enige waarheid in deze verklaring. Ongetwijfeld komt koper in de Schrift veelvuldig voor als symbool van hardheid en vastheid, zo b.v. Lev. 26: 19 “Want Ik zal de hovaardigheid uwer kracht verbreken, en zal uw hemel als ijzer maken, en uw aarde als koper.” Deut. 28: 23 “En uw hemel die boven uw hoofd is, zal koper zijn en de aarde die onder is, zal ijzer zijn. De Heere, uw God, zal pulver en stof tot regen uws lands geven: van de hemel zal het op u nederdalen totdat gij verdelgd wordt.” Dus met andere woorden: boven uw hoofd zal de hemel *koper* zijn zodat geen regen en ook geen gebed doorbreken kan omdat u mijn genade verwerpt. Verder hebben wij Jesaja 48: 4: “Omdat Ik wist, dat gij hard zijt, en uw nek een ijzeren zenuw is, en uw voorhoofd *koper*”, zodat u zich niet schaamt, alhoewel u overtuigd bent geworden; dat u zich niet buigen wilt onder uw straf. En zo spreekt de Heere tot de nog zeer jonge, schuchtere en verlegen Profeet Jeremia Hoofdstuk 1: 18: “Want zie, Ik stel u heden tot een vaste stad, en tot een ijzeren pilaar, en tot koperen muren tegen het hele land: tegen de koningen van Juda, tegen haar vorsten, tegen haar priesters, en tegen het volk van het land.” Zal hij tot een ijzeren pilaar worden, dan gaat het zo toe dat het heet: Duivel, breek hem een tand uit, zo u kunt! en tot *koperen* muren, dan heet het: “Hier sta ik, ik kan niet anders, God helpe mij!” zo betekent koper: hardheid, vastheid, sterkte. Zo kunnen wij dan de gestelde vraag: “Waarom moest het altaar van koper zijn of met *koper overtrokken* worden? gelijk stellen met de 17^e vraag van de Heidelbergse Catechismus: “Waarom moet Hij samen een waarachtig God zijn?” En het antwoord luidt: Opdat Hij, want Hij was hout, door de kracht van Zijn koper de last van de hitte van het vreselijk vuur aan Zijn hout dragen en de offerende gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht; of: “Opdat Hij, uit kracht van Zijn Godheid, de last van de toorn van God aan zijn mensheid dragen, en ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht.”

Hier hebben wij dus een verklaring en een goed bericht er van waarom deze slachtbank met *koper* moest overtrokken worden, waarom ook het rooster van de slachtbank van *koper* zijn moest, om namelijk voor het hout, dat, of het al niet verbranden kon, toch ten laatste bij zulk een vuur in vlammen moest opgaan, ter beschutting en bedekking te dienen. U weet toch wel: de arme kan het schelden niet horen, en tegenover de machtige kan men niet staande blijven, als hij toorn, en men van hem afhankelijk is. Voor de toorn van een koning wijkt alles, tenzij dat een mens als een kind in de armen van de Heere Jezus ligt en geen begrip heeft van zulke toorn. Maar de toorn Gods verdragen, wie vermag dat? “Toen ik zweeg werden mijn beenderen verouderd”, belijdt David. De toorn van God kan eigenlijk niemand ook maar een seconde verdragen. Als een mens onder de toorn van God zo teniet gemaakt is, dat alleen Jezus hem heeft kunnen helpen, dan behoeft hij niet eerst in het eeuwig vuur te branden, om de toorn van God te leren kennen. God toorn en zal de zonde

straffen, gelijk Hij gesproken heeft: “Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het Boek der Wet, om dat te doen!” Wie kan bestaan voor Zijn koude, voor Zijn hagel, voor Zijn donder? Wie kan bestaan voor Zijn toorn? Hij, die dit kan, moet God gelijk zijn, die moet hetzelfde hart hebben als God, die moet door de toornvloeden heen de liefde aanschouwd hebben, die moet van deze liefde geweten hebben en weten.

Alzo ik neem aan, dat onze dierbare Heere en Heiland, als onze Borg dit op Zich genomen heeft daar wij als *koper* zijn, zodat alleen almachtige genade de zondaar nederwerpen en veranderen kan; daar de mens zo versteend is, ook de beste, de meest verstandige en beschaafde zo versteend is, dat hij voorzeker voor alles hart heeft, alleen voor God niet. En als eenmaal de waarheid iemand te nabij komt, dan wordt de mens vergiftig, gelijk een slang. Ik neem aan, gelijk het dan ook waarheid is dat onze Heere dit alles op Zich genomen heeft, dat Hij de toorn van God heeft verdragen, en daarbij de oneindige kracht uit de hemel heeft genomen, waarmee Hij zijn menselijke natuur als het ware bekleedde, om staande te blijven onder de toorn van God, en het verschrikkelijke, eeuwige vuur te verduren, en dat dat alles door het koper beduid werd.

Wij hebben echter van “*koper*” nog iets meer te zeggen, om in de zaak nog dieper in te dringen. Want moest het koper alleen tot dit doel aan het altaar dienen, dan vraag ik, aangezien de betekenis van de symbolen in elk geval dezelfde zijn zal, waarom waren dan alle gereedschappen niet van een ander metaal? Waarom waren de voeten van de pilaren van het voorhof niet van goud of zilver, maar van koper? Waarom waren de voeten van de pilaren bij de ingang in het heilige van koper? Waarom waren de haakjes van het deksel uit geitenhaar *koperen* haakjes, terwijl de haakjes van de tien gordijnen, die zich daaronder bevonden, van goud waren? Waarom was ook het wasvat van *koper*? Komt u het heilige binnen, zo is de grond waarop alles staat, zilver, komt u echter in het voorhof, zo is de grond, waarop u staat, van *koper*. De gereedschappen, in het heilige of in het Heilige der heiligen, zijn allen overtrokken met goud; in het voorhof echter zijn de gereedschappen overtrokken of gemaakt van *koper*.

Laat ons eens opslaan Zacharia 6: 1 verv.: “En”, zo heet het, “ik hief mijn ogen weer op, en ik zag, en ziet, vier wagens gingen er uit van tussen twee bergen, en die bergen waren bergen van *koper*. Aan de eerste wagen waren rode paarden. En aan de tweede wagen waren zwarte paarden. En aan de derde wagen waren witte paarden. En aan de vierde wagen, hagelvlekkige paarden, die sterk waren. En ik antwoordde en zei tot de Engel, die met mij sprak: Wat zijn deze, mijn Heere? En de Engel antwoordde, en zei tot mij: Deze zijn de vier winden (geesten) van de hemel, uitgaande van daar zij stonden voor de Heere van de ganse aarde.” De vier wagens zijn dus de vier geesten volgens Jesaja 11, de Geest van de Heere enz. De paarden betekenen de snelheid; het rode betekent: bloedvergieten; het zwarte: angst en treurigheid; het witte: vrede en het hagelvlekkige: sterkte, die uit de vrede voorkomt. De één is de vrede tot nut, de ander die weelderig wordt, is de vrede tot verderf. De wagens komen uit twee *koperen* bergen voort. De geesten dat is de eeuwige Geest, die alles in beweging zet, komt uit twee bergen voort, zeker geen geschapen bergen, zo zijn het dan *geestelijke* bergen zo is het de heuvel Golgotha, de berg Sion zo is dit het *koper* van de onveranderlijke raad of van het voornemen van God zoals Hij deze raad van eeuwigheid heeft met Zijn Zoon, gelijk geschreven staat: “En de raad van de vrede zal tussen Die beiden wezen”, (Zacharia 6: 13) en: “Om te doen, al wat Uw hand en Uw raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou”, (Hand. 4: 28) en: “Deze, door de bepaalde raad en voorkennis van God overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen van de onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood” (Hand. 2: 23). Dus wat God de Vader Zich voorgenomen heeft, wat God de Zoon op Zich genomen heeft, wat op Golgotha daargesteld is, en wat door de Geest in de Gemeente verheerlijkt wordt, dat zijn de beide bergen, *koperen* bergen zijn het.

Zien wij verder Ezech. 40: 3: “Als Hij mij daarheen gebracht had, ziet, zo was er een man, wiens gedaante was als de gedaante van *koper*.” En hoofdstuk 1: 4-7: “Toen zag ik en ziet, een stormwind

kwam van het Noorden af, een grote wolk, en een vuur daarin vervangen, en een glans was rondom die wolk. En uit het midden daarvan was als de verf van Hasmal uit het midden van het vuur. En uit het midden daarvan kwam de gelijkenis van vier dieren. En dit was hun gedaante: zij hadden de gelijkenis van een mens. En elkeen had vier aangezichten; insgelijks had elkeen van hen vier vleugelen, En hun voeten waren rechte voeten, en hun voetplanten waren gelijk de voetplanten van een kalf, en glinsterden gelijk de verf van glad koper.” En in de Openbaring van Johannes hoofdstuk 1: 13-15: “En in het midden van de zeven kandelaren Eén, de Zoon van de mensen gelijk zijnde, bekleed met een lang kleed tot de voeten en omgord aan de borsten met een gouden gordel. En Zijn hoofd en haar was wit, gelijk als witte wol, als sneeuw. En zijn ogen gelijk een vlam van vuur. En Zijn voeten waren blinkend koper gelijk en gloeiden als in een oven.” maar hier ook genoeg voor dit morgenuur.

Wij zijn meestal te traag om Gods Woord te onderzoeken, en het is ons in menigerlei opzicht wel een gesloten boek. En daar denkt men dan, als men het goed hoort uitleggen: ja, dat zal wel van de grote geleerdheid komen, dat hij het zo verstaat! Het is echter niet zo. De geleerdheid van alle eeuwen komt nooit op de ware uitlegging. Waar vindt men haar dan? Ja, waar? In de diepte van de verlorenheid, daar vindt men haar; in de verschrikkelijke angst, in de wederwaardigheden van dit leven, in de bittere droefheid en treurigheid van het hart, in de aanvechting, waar de pijlen van de bozen steeds op ons aanvliegen, waar men slag op slag van boven ontvangt en aan een kruispaal hangt. Ik bid van God, dat u niet onverschillig moogt zijn voor een uitlegging, die schijnbaar iets droogs heeft. Maar als men in nood is en de grafkuil zowel voor de zijnen als voor zichzelf open ziet, of het is dat het graf zich al boven de mens sluit, dan, mijn Geliefden, gaat het om nuchterheid. Als de zonde op iemand aanstormt, dat men niet geloven kan, dat men voor de Heere niet leven kan, zoals men graag wilde, als men Hem zo in geen enkel ding vertrouwen kan, als men heilig voor Hem zou willen wandelen en het niet kan, als men vrolijk zou willen zijn en loven en danken, en de tranen over de wangen vlieten, als men eeuwig leven geloven, en geen tegenspoed, lijden en kruis aanmerken mocht, en ach, door het geringste wordt men neergebogen men laat het hoofd hangen, en de vraag komt op: “hoe bent u zo mager, u koningskind?” dan gaat het om een nuchter, eenvoudig geloof. Wie zal het ons zeggen, opdat wij ons nochtans daarop verlaten, al is het, dat alles “nee nee!” roept? Indien doden uit de graven kwamen, om het mij te zeggen, ik zou hen in de hel verdoemen, ik geloofde hen niet! Indien een engel van de hemel kwam, ik zou hem verdoemen en niet geloven! En als mensen mij iets zeggen om het Woord te bevestigen, toch kan het geen ingang bij mij vinden! Ach, ach! Al het vorige leven, alle vorige troost is verdwenen, de harp hangt aan de wilgen, en men kan niet zingen, gebonden door de ketenen van Babel; men zou wel graag zingen. Maar eist van mij geen lied, omdat de Almachtige mij bitterheid heeft aangedaan! Nu hebt u het niet in uw hand, niet in uw macht, u hebt het niet in uw gevoel of gewaarwording, nee, u ziet het koper aan de slachtbank, en terwijl u daar staat, in plaats van een ster van de hoop te zien, is de hemel van koper! Wat nu? Versagen? in de zonden blijven zitten? in onmacht zinken, het zo laten gaan? zich zo laten meeslepen? Ja, dan heeft de duivel zijn wil! dat wenst hij graag! U bent vlees, vlees en Geest, kunnen zij samen komen? Kan hetgeen vlees is, naar de waarheid, die voor God geldt, Geest genoemd worden? Het arme hart zegt: nee! Maar, mijn Geliefden! een soldaat is zijn water, zijn brood niet waard, die de vlucht neemt, die, hoe ook de zwaarden boven hem bliksemen, niet zegt: De koning leve! en ik geef het vaandel, de strijdleus niet af! Ziet hij dan de koning? Nee, hij ziet slechts het getrokken zwaard. Is de koning nabij, en zegt deze: houd moed? Ach, de koning zelf is ver, hij is niet op het slagveld. Maar ik ben door de koning geroepen en gekleed, heb de wapenen ontvangen van de koning, ik weet niets als het kommando, er blijft mij niets als de strijdleus als het wachtwoord, en daarmee genoeg. Of het gaat ten leven, óf dat het gaat ten dode, echter voorwaarts met het kommando! voorwaarts met de strijdleus! het zal strekken tot de eer van de koning en tot heil van het vaderland.

Wij hebben een strijdleus: “Gods Woord”, en dit verkondigt ons: “God geopenbaard in vlees!” en wij hebben een commando: “Houdt u aan Mij!” Amen.

Slotzang: Psalm 18, vers 1

*Nu zal mijn ziel, nu zullen al mijn zinnen,
O God, mijn Sterkt'! U hartelijk beminnen.
Mijn Steenrots, Burg en Helper is de Heer',
Mijn God, mijn Rots, mijn Zaligheid, mijn Eer.*

*'k Betrouw op God. Hij is mijn Schild in 't strijden
De Hoorn mijns heils, mijn hoog Vertrek in lijden:
'k Aanriep de Heer, Wiens lof mijn harp vermeldt,
En werd verlost van 's vijands boos geweld.
De dood bracht mij, geboeid, in nare streken,
Bij Belials verschrikkelijke beken;
Een helse band was om mijn heup gehecht,
En door de dood mij strik op strik gelegd.*

XXIII. HET BRANDOFFERALTAAR (VERVOLG)²⁹

Voorzang: Psalm 22, vers 2 en 3

'k Erken nochtans, Gij, Gij zijt heilig Heer!
 En hebt Uw huis, de zetel Uwer eer
 Bij Isrel, daar Uw lof klinkt keer op keer,
 In gunst doen bouwen.
 Op u stond vast der vaderen betrouwen;
 Gij zaagt hen aan; Gij hebt wanneer z' in noden
 Tot U om hulp vertrouwend zijn gevloeden,
 Hen bijgestaan.

U smeekten zij, van mensenhulp ontbloot,
 En zijn gered; zij hebben in hun nood
 Op U vertrouwd, van schaamte nimmer rood
 Na hun gebeden.
 Maar ik, ik ben een worm, van elk vertreden,
 Een worm, geen man; een spot en smaad van mensen
 Wien 't boze volk, naar zijn baldadig wensen
 Beschimpen kan.

Het moge u niet te veel zijn, dat wij in dit avonduur terugkomen op hetgeen wij deze morgen behandelden, en wel op de woorden in onze

Tekst: Exodus 27 vers 2b.

“En gij zult het met koper overtrekken.”

U hebt al vernomen, dat het koper gewoonlijk geldt als symbool van de oneindige kracht van Christus, die Hij aan de menselijke natuur bijgezet heeft, om het vreselijk lijden, dat over Hem gekomen is, te kunnen verdragen. Wij bewezen uit de Heilige Schrift, dat *koper* als het symbool van kracht en vastheid genomen wordt, en zo komt het ook voor Jer. 15: 12-13 in de vraag: “Zal ook enig ijzer het ijzer van het Noorden of koper verbreken. Ik zal uw vermogen en uw schatten tot een roof geven, zonder prijs” enz. Zo lezen wij Psalm 18: 35: “Hij leert mijn handen ten strijde, zodat een stalen (koperen) boog met mijn armen verbroken is.” Dit alles heeft dus een goede grond, en wij kunnen, daar het altaar van hout was, naast de vraag: “Waarom moest het tevens van *koper* zijn?” de 17^e vraag van onze Catechismus plaatsen: “Waarom moet Hij samen een *waarachtig God* zijn?” En het antwoord: “Opdat Hij, uit kracht van Zijn Godheid, de last van de toorn van God aan zijn mensheid dragen, en ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht”, dus: dat Hij door de kracht en vastheid van het *koper* de hele last van dit vreselijk vuur aan Zijn hout verdragen en ons, de offerande, de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht. Ik stelde echter de vraag, waarom dan de overige dingen in het voorhof ook van koper zijn moesten, daar deze toch niet aan het vuur blootgesteld waren? En mij aan die vraag aansluitende, zei ik, dat wij nog dieper op de zaak moeten ingaan.

Aan de Tabernakel zijn hoofdzakelijk drie metalen gebruikt: Goud zilver en koper, en deze hebben elk een symbolische betekenis.

²⁹ Gehouden 27 Maart 1859, 's avonds.

Goud is het symbool van God, het symbool van de heerlijkheid van God, die wij derven, van het *licht* van God, zoals wij bij Johannes in zijn eerste brief hoofdstuk 1: 5 lezen: “En dit is de verkondiging, die wij van Hem (namelijk van Christus) gehoord hebben en wij u verkondigen dat God een *licht* is, en gans geen duisternis is in Hem.” Zo lezen wij ook van de stad van God, die van boven op de aarde nederdaalt, Openb. 21: 11: “En zij had de heerlijkheid van God en haar licht was de allerkostelijkste steen gelijk, namelijk als de steen Jaspis, blinkende gelijk kristal.” God is een licht, dat wil zeggen, dat in Hem geen andere gedachten voor Zijn volk zijn, dan die van het innigst en hartelijkst welbehagen. Wat daarentegen immer moge bedacht worden van ontrouw, onwaarheid, ongeduld, ongenade, dat is niet in God maar God is voor de Zijnen hetzelfde, wat het licht is, vol van genade en waarheid, vol van trouw en goedheid, en zoals God aan de Zijnen van eeuwigheid gedacht heeft, zo denkt Hij voortdurend aan hen en vergeet hen nimmermeer. Er is dus geen gedachte bij God, die niet vrede zou zijn voor Zijn volk, en al wat daartegen strijdt, is niet in Hem. En wie nu door God arm gemaakt is, wie een gebroken en verslagen gemoed heeft en God gevonden heeft, die is een woning in die stad, die heeft Gods heerlijkheid en is Zijn licht deelachtig. (Vergelijk Joh. 14: 23 en Openb. 21). Verder is goud ook het symbool van het *geloof*. Openb. 21: 21: “En de twaalf poorten waren twaalf parels, een iedere poort was elk uit een parel en de straat van de stad was zuiver goud, gelijk doorluchtig glas.” Met dit goud was de ark overtrokken, (Exod. 25: 11) het verzoendeksel was hiervan gemaakt (Exod. 25: 17) en nog veel andere gereedschappen.

Het *zilver* is het symbool van de *reinheid* van dit licht, symbool van de *heiligheid*, van de *heiligmaking van de Geest*, van de betrouwbaarheid van elk woord, dat uit Gods mond gaat; zoals wij lezen Psalm 12: 7: “De redenen van de *Heere* zijn reine redenen, zilver, gelouterd in een aarden smeltkroes, gezuiverd zevenmaal”, zodat er voor wantrouwen geen plaats is. Het is alles heilig. En dat het heilig is, is het ten goede van de zwakken, ellendigen en armen. En het zal zo zeker, als het heilig is ook *heiligen* en *reinigen* van alle *onreinheid*, wat onder zijn handen komt. Verder is het zilver ook symbool van de *liefde*.

Nu nog iets over het *koper*. Het koper had bij de ouden geen hoge waarde en werd dikwijls met goud gelijk geschat. Zo lezen wij in het boek Ezra 8: 27, waar van de gaven voor het huis van God sprake is: “En twintig gouden bekers tot duizend drachmen. En twee vaten van blinkend goed koper begeerlijk als goud.” Als in de Heilige Schrift metalen na elkaar genoemd worden dan hebben wij in het beeld voortdurend: goud, zilver, koper, ijzer; anders wordt koper naast goud, zilver naast ijzer geplaatst. Daarom staat er: “Voor koper zal Ik goud brengen, en voor ijzer zal Ik zilver brengen.” Jes. 60 : 17. Het *koper* was dus opnieuw een beeld van de Godheid evenals het goud, maar in een andere zin. In glans evenaart het aan het goud, het is een afstraling, een afglans van het goud; het is dat metaal, waarin zich de glans van het goud, hoewel zwakker en matter, vertoont en afspiegelt. Zo is dan het koper enigszins verwant met het goud, en gelijk de oude graag geschenken van goud gaven, zo ook van koper, dat zeer verheven en geroemd werd. Is nu het koper de afglans en het uitgedrukte beeld van goud, spiegelt het dat licht af, dan moet het u aanstonds duidelijk worden, waarom in het voorhof deze slachtbank niet met goud, maar met *koper* overtrokken is geweest. Slaan wij Hebr. 1 op. Daar is sprake van de Zoon van God, van wie in vers 3 gezegd wordt: “Welke, zo Hij is afschijnsel van Zijn heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld van Zijn zelfstandigheid”. Hier vinden wij dus in de vervulling met onbewimpelde woorden weergegeven, wat door het koper als symbool werd voorgesteld.

Wat u ziet aan de slachtbank, waarmee zij overtrokken is, dat is de glans, het afschijnsel van de heerlijkheid van God van de Vader, dat is het evenbeeld van het Wezen van God. Het evenbeeld van het Wezen van de Vader is dus: Christus, die de heerlijkheid van de Vader afspiegelt, zodat u in Hem God ziet. En als wij nu daaraan denken dat het woord “koper” in de kinderlijke of dichterlijke taal van de Hebreërs afgeleid is van een woord, hetwelk betekent: uit de diepte, uit de grond ophalen, dan denken wij bij het koper als symbool aan de woorden van Paulus in zijn eerste brief aan Timotheus hoofdstuk 3: 16: “En buiten alle twijfel, de verborgenheid van de Godzaligheid is groot: *God is geopenbaard in het vlees.*”

God kan door ons niet volkomen begrepen worden, wij weten er niets van, wie en wat God is, zo lang wij geen arme zondaren zijn, zo lang wij niet door de donder van de Wet terneergeworpen zijn. En alle filosofie over God en Zijn eigenschappen leidt tot niets. Maar als een mens waarachtig tot God bekeerd is, dan kent hij Hem, dan weet hij wie God is, dan is hem Gods beeld geopenbaard en ingedrukt, dan kent men Hem echter, zoals Mozes Hem heeft leren kennen, als hij tot Hem zei: “Toon mij Uw heerlijkheid”, maar Hij zei: “Ik zal al Mijn goedigheid voorbij uw aangezicht laten gaan en zal de Naam van de Heere uitroepen voor uw aangezicht. Maar Ik zal genadig zijn wie Ik zal genadig zijn, en Ik zal Mij ontfermen, over wie Ik Mij ontfermen zal.” Hij zei verder: U zou Mijn aangezicht niet kunnen zien: want Mij zal geen mens zien, en *leven*. (Exod. 33: 18-20). Dus God Zelf kunnen wij niet zien zoals Hij is, maar wel kunnen en moeten wij Hem kennen in Zijn deugden en volmaaktheden, niet zoals zij ons geopenbaard zijn in de schepping, in de dagelijkse weldaden tot onderhoud van het tijdelijk leven, maar zoals zij geopenbaard zijn geworden op Golgotha, zoals zij verheerlijkt werden in het allerheiligst lijden en sterven van Christus. Daaraan kent men God, als men het ondervonden heeft: “Zij zullen niet meer een iegelijk zijn naaste en een iegelijk zijn broeder leren, zeggende: Kent de Heere! want zij zullen Mij allen kennen, van de kleinen onder hen tot de groten onder hen spreekt de Heere. Want Ik zal hun ongerechtigheden vergeven en hun zonden niet meer gedenken.” Neem Christus weg, en God is voor mij verschrikkelijk, is voor mij onbekend, gelijk een vreemd land. Hoe kent men dan nu God? Alleen in het aangezicht van Jezus Christus. “Die Mij gezien heeft”, zegt Hij, “die heeft de Vader gezien.” (Joh. 14: 9). Zie uw God, maar aan het kruis, op Golgotha, dáár, als u zich aan de voet van dit kruis hebt nedergeworpen en om genade roept, daar ziet u alle deugden en volmaaktheden van God verheerlijkt, echter als in een afschijnsel, niet als goud, maar als lichtende uit het koper. Het koper betekent dus als symbool: “*God geopenbaard in vlees*.” Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond, en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd.

En nu het voorhof ingetreden. Daar hebt u de dorpel. Van deze dorpel lezen wij bij Ezechiël hoofdstuk 40: 6: “Toen kwam Hij tot de poort welke zag de weg naar het Oosten, dat is de ingang van het voorhof, en Hij ging bij zijn trappen op, en mat de dorpel van de poort, één riet de breedte, en de andere dorpel, één riet de breedte.” Deze dorpel die één riet breed is, predikt u “God is geopenbaard in vlees.” Alleen over deze dorpel heen, voor deze ingang, door deze waarheid komt u in het voorhof. Want juist dit riet of deze maat betekent niet anders dan: God geopenbaard in vlees, zoals wij lezen Openb. 21: 17: “En Hij mat haar muur op honderd vierenveertig ellen, twaalf maal twaalf, dat is, geheel volkomen, naar de maat van een mens welke van de engels was.” De engel was zo groot als wij zijn, en de maat, die hij in de hand had, was de maat van een mens dat is, zij was overeenkomstig de mens overeenkomstig het vlees.

Alle kennis van God die niet overeenkomstig het vlees is, is theorie, maar baat niet in de praktijk. Wij moeten weten en bekennen dat wij vlees zijn, uit vlees geboren, en dat God geopenbaard is in vlees. Komt u nu in het voorhof, dan is het eerste, wat u ontwaart, en waarmee alle geestelijke leven begint: *God geopenbaard in vlees*. Alsdan moest die engel de kamertjes meten, zoals wij lezen Ezech. 40: 7: “En elk kamertje, één riet de lengte, en één riet de breedte”; God geopenbaard in vlees, en de ruimten tussen de kamertjes mat hij vijf ellen”, dat is de ene ruimte, die de Heilige Geest, Wiens getal de “vijf” is, aan de moeden geeft, dat zij in het land van de levende ruimte en rust vinden, zoals geschreven staat: “Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus.” Het is dezelfde ruimte, die u ook vindt van de ene pilaar van de voorhof tot de andere en gaat u rondom de zestig pilaren, zo vindt u telkens een tussenruimte van *vijf* ellen, van pilaar tot pilaar. Aan de ingang vindt u vier pilaren; drie verheerlijken God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De vierde pilaar bent u, o arme! dat is: God geopenbaard in vlees. *Vijftig* ellen is de ruimte in het vierkant van de ingang van het voorhof tot aan het heilige; daar hebt u de tienvoudige ruimte, die de Geest aan de moede geeft, aan die, die zich van Zijn zonde en schuld bewust is en die daar komt met het Lam van God met het offer dat naar Gods Wet is; geen eigen werk is het.

En wilt u nu het heilige binnentreden, om een hart tot God te verkrijgen, om het brood van het leven te ontvangen en het licht, zonder hetwelk u niet zien kunt, dan hebt u daar de ruimte van de Geest, de *vijs* pilaren die op *koperen* voeten staan en die prediken u opnieuw: *God geopenbaard in vlees*. Zo het wasvat van koper op de koperen voet, het predikt u: *God geopenbaard in vlees*, waarin de heiligmaking van de Geest staat. De vijfderlei gereedschappen die voor het brandofferaltaar dienden en van *koper* waren, prediken u: “*God geopenbaard in vlees*.” En deze slachtbank met *koper* overtrokken en het *koperen* rooster prediken u: “*God geopenbaard in vlees*.” En de *vijs* pilaren in de voorhof, evenals de *vijs* haakjes van de gordijnen van geitenhaar, deze “*vijs*” met het koper, prediken u deze beide zaken: *God geopenbaard in het vlees, gerechtvaardigd in de Geest*.

Zo wordt het duidelijk, waarom de man, die aan Ezechiël verscheen, om hem de nieuwe huishouding of bedoeling, de gebouwen van de stad van God te tonen, (Ezech. 40: 3) de gedaante had van *koper*, dat is, naar zijn gehele gedaante was Hij: *God geopenbaard in vlees*. Zo wordt het ook openbaar, als wij lezen Ezech. 1: 4: “Toen zag ik, en ziet, een stormwind, storm en onweer, kwam van het Noorden af, een grote wolk, en een vuur daarin vervangen”, de mensheid van Christus in welke het eeuwige licht, de eeuwige waarheid, het vuur van de liefde was, “en een glans was rondom die wolk. En uit het midden daarvan was als de verf van Hasmal³⁰ uit het midden van het vuur”; wit, bruin en rood door elkaar: vrede door het bloed van het kruis, eeuwige trouw van de liefde tot de bruid, zo blonk het in deze wolk. “En uit het midden daarvan”, uit deze wolk, uit deze vuurgloed, “kwam de gelijkenis van vier dieren” of wezens, en dit was hun gedaante: zij namelijk de vier dieren, “hadden de gelijkenis van een mens” behalve de andere aangezichten, niet van een engel, zij waren dus overeenkomstig het vlees overeenkomstig de mens. En die vier dieren tonen ons aan: het Kind in de kribbe. De stervende Heiland op Golgotha. De Opgestane uit de macht van de hel en van de dood; Die, Die met Zijn bloed is opgevaren boven alle hemelen. Zo vertoonde zich die lichte wolk. “En elk één had vier aangezichten; insgelijks had elk één van hen vier vleugelen”, elk had het aangezicht van de geboorte, van de dood, van de opstanding en van de hemelvaart; dat kan niet gescheiden worden, dat is één. Geboorte, dood, opstanding en hemelvaart, hemelvaart, opstanding, dood en geboorte, het is één geheel. “Vier vleugelen”, want alles is in beweging, alles is leven. En hun voeten stonden waarlijk niet krom “hun voeten waren rechte voeten” want al wat God gemaakt heeft, staat recht, maar “hun voetplanten waren rond, gelijk de voetplanten van een kalf” zodat zij steeds daar stonden “als slachtdieren” en glinsterden, zoals de verf van glad koper” zo zegt het glinsteren deze voeten: *God geopenbaard in vlees*. Hetzelfde vinden wij terug Openb. 1: 15: “En zijn voeten”, de voeten van de Heere Jezus, “waren blinkend koper gelijk, en gloeiden als in een oven”, dat dus helder licht is en aan het vuur gelijkt, dus: zijn voeten stonden daarin, waarin Zijn stand is en blijft: “*God geopenbaard in vlees*.”

Zo betekent dan het koper het afschijnsel van de heerlijkheid van God, de afspiegeling van Zijn Wezen. Maar ook verder geeft het te kennen de vaste onverwrikte hoop, zoals de Heere spreekt in Psalm 16: 9: “Daarom is Mijn hart verblijd, en Mijn eer verheugt zich; ook zal Mijn vlees zeker wonen”, eigenlijk: Mijn vlees rust op hoop, een vaste hoop, alle hoop te bovengaande, een vaste hoop, als het ware door de dood heen, waar men roepen moet: hoe worstelt mijn geloof! en waar de liefde door alle duivelen en hun ook helpers in verdenking wordt genomen. Hier is *koper* het symbool van deze vaste hoop. Vervolgens is *koper* het symbool van de Godheid van Christus. Maar er is geen goud in het voorhof, daar is alles van *koper*; het is dus niet God of de Godheid in afgetrokken zin, op zichzelf, integendeel God of de Godheid, zoals zij met ons, die vlees zijn, in betrekking kan treden. Wij kunnen God niet verstaan, en kunnen ook Hem in al Zijn doen niet prijzen, tenzij het Hem behaagt, zodanige maat aan te nemen, als daar is de maat van een mens. Het is dus niet de Godheid

³⁰ Sommigen verstaan dit woord van 't *reinstbrandende koper of staal*. Enigen nemen het voor de verf van zeer vurige kolen, hebbende de naam van “haastiglijk doorsnijden, verteren.” Zie kanttekening van de Staten-Bijbel.

in goud, maar de Godheid, zoals zij afstraalt de deugden en volmaaktheden van die God, Die in de hemel van de hemelen woont, in een ontoegankelijk licht. De Godheid dus verdonkerd, zoals het *koper* afglans van goud is maar verdonkerd.

Wij hebben wel op te merken dat wij de metalen in de Schrift dikwijls als in *vuur staande* voorgesteld vinden; dat het van het goud waar is, dat hetzelfde door de smeltkroes beproefd wordt; dat het van het zilver waar blijft, wat geschreven staat: O God, Gij hebt mij doorlouterd, gelijk men het zilver loutert; dat het ook van het koper waar blijft: zijn voeten waren blinkend koper gelijk, en gloeiden als in een oven. (Openb. 1: 15). Zo lezen wij van de vier wezens of dieren bij Ezechiël, dat zij op zulke glinsterende voeten stonden. Dit alles predikt ons de Christus, God geopenbaard in vlees, en dat het als eeuwig geldig *door het lijden* is daargesteld, zodat het staat in het *vuur* en uit het *vuur* voortkomt. Deze woorden: “Zijn voeten waren blinkend koper gelijk en gloeiden als in een oven”, luiden evenals deze: “Ik zag het Lam op de berg Sion staande als *geslacht*.”

Als wij hier alles van koper vinden, en niet van goud, zo is daarmee niet bedoeld, dat onze dierbare Heere en Zaligmaker minder God was dan God de Vader, zoals naar onze berekening het koper minder glans heeft dan het goud, gelijk sommigen die de Godheid van Christus in twijfel trekken, dit zo hebben uitgelegd. Maar het is zo geheel in overeenkomst met ons vlees, zodat de Godheid als het ware verdonkerd en verborgen gehouden wordt intussen zó, dat het geloof vanuit het vlees zijn God ziet. Zo verstaan wij dan ook wat de woorden zeggen: “Mijn Vader is meerder dan Ik.” (Joh. 14: 28). “Van die dag en dat uur weet niemand, noch de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader.” (Marcus 13: 32.) “Zij hebben de Heere van de heerlijkheid gekruist.” (1 Cor. 2: 8). “En de Vorst van het leven hebt gij gedood.” (Hand. 3: 15). “God heeft Zijn gemeente verkregen door Zijn eigen bloed.” (Hand. 20: 28).

Dat toch de waarheid uit de Catechismus ons niet slechts in het hoofd, maar in het hart moge ingeprent zijn, t.w. die waarheid: “In ons arme vlees en bloed heeft zich gekleed het eeuwige goed.” Dat deze waarheid toch niet slechts geschreven sta in onze dogmatiek, in de leer, maar diep ingegrift zij in onze harten! Dan alleen kunnen wij in waarheid zeggen: “O mijn Heere, en mijn God!” als wij na lange twijfel en lang ongeloof van Hem verlof gekregen hebben, evenals Thomas, toen de Heere tot hem zei: “Breng uw vinger hier, en zie Mijn handen. En breng uw hand, en steek ze in Mijn zijde, en wees niet ongelovig maar gelovig.” Daar mijn Geliefden! zal het woord van zekere wereldwijze gelden, die zei: “Is het leven en sterven van Socrates dat van een wijze, dan is het leven en sterven van Christus het leven en sterven van een God!”

Dat wij onze God erkennen en aanbidden juist daar, waar Hij als het ware in het stof ligt, juist daar in Gethsemané, waar Hij worstelt met de dood en nochtans roept: “Mijn Vader!” Roept Hij: “Mijn Vader”, dan is Hij de Zoon, dan is Hij ons vlees en bloed deelachtig. Hij worstelt met de dood, een engel komt, om Hem te versterken, om Hem te helpen, terwijl hij Hem de beloning voorhoudt; zo betoont Hij Zich vlees te zijn, en terwijl Hij vlees is, hoe kan Hij de dood overwinnen? Overwint Hij nochtans de dood, dan is Hij God, *God geopenbaard in vlees, koper*.

Wij vinden Hem andermaal in Gethsémané, toen Hij tot de krijgsknechten, die Hem grijpen wilden, zeide, “Wie zoekt gij?” Toen deze Hem tegenbrulden: “Jezus de Nazarener” zei “Ik ben het”, en op dit woord stortten al die goddelozen ter aarde neder. En opnieuw, toen Hij zei: “Ik ben het”, en iets anders zei Hij niet, zijn zij alleen door dat woord in staat gesteld, om weer op te staan. Dit “Ik ben het”, is hetzelfde, als wat Hij eenmaal zei: “Ik ben het, Die u uit Egypteland uit het diensthuis uitgeleid heb!” echter Hij toont Zich als mens van gelijke gedaante als wij, *God geopenbaard in vlees*.

En terwijl Hij gebonden wordt, slaat een discipel in zijn ijver de dienstknecht van de hogepriester het oor af. Maar Hij zei: “Laat af!” en heelde opnieuw het afgehouden oor. Juist daar, waar Hij Zich laat grijpen, binden en wegleden, toont Hij Zich als mens, als vlees om onzentwil, en nochtans, Hij toont, dat Hij het is, die het oor geplant heeft: *koper, in vlees God*.

De tijd laat niet toe, om overal uit Zijn allerheiligst gedrag voor Kajafas, Pilatus en Herodes aan te tonen en voor te stellen, hoe alles, alles, wat Hij doet, spreekt, zwijgt en verdraagt, Hem karakteriseert als koper, *in vlees God*.

Daar zien wij Hem op Golgotha, aan handen en voeten vastgenageld; “Vader, vergeef het hun”, zo roept Hij, dus is Hij de Zoon, *God geopenbaard in vlees*.

Hij hangt aan het kruis, en wat ook alle duivelen beproeven, nee, nee, Hij helpt Zichzelf niet! Een mens hangt aan het kruis, en deze mens zegt: “Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn!” Is dat waar, dan is Hij Heere en Gebieder over het paradijs, *koper, God geopenbaard in vlees*.

En eindelijk, spoedig nadat Hij geroepen heeft: “Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?” eindelijk, nadat Hij in zijn grote dorst de woorden heeft uitgesproken: “Het is volbracht”, roept Hij met luider stem: “Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn Geest!” en Hij sterft, zoals een enkel mens nooit of nimmer sterven kan, Hij neigt het hoofd en geeft de geest, in vlees God geopenbaard: *koper! Amen*.

Nazang: Lied 23

O Lam Gods, dat onschuldig,
Aan 't kruishout hebt geleden;
Gij droegt heel geduldig,
Uw haatren bitterheden;
Gij droegt de schuld der zonde,
Waardoor wij redding vonden,
O Heer! erbarm U onzer.

XXIV. DE GEREEDSCHAPPEN VAN HET ALTAAR³¹

Voorzang: Psalm 38, vers 7-9

Mijn ontstoken ingewanden
Doen mij branden,
En voor elk verachtlijk zijn:
'k Voel mij van de smart doorsneden;
In mijn leden
Is niets heel, of vrij van pijn.

Uitgeteerd door al mijn klachten
Zijn mijn krachten,
Zeer verbrijzeld en vergaan:
'k Brul van bittre zielesmarte.
Want mijn harte
Is verzwakt door al Uw slaan.

Maar wat klaag ik, Heer' der Heeren?
Mijn begeren
Is voor U, in al mijn leed,
Met mijn zuchten en mijn zorgen,
Niet verborgen;
Daar Gij alles ziet en weet.

Hetgeen wij met u in dit morgen en avonduur wens te behandelen, vindt uw aandacht in onze

Tekst: Exodus 27: 3

“Gij zult het ook potten maken, om zijn as te ontvangen, ook zijn schoffelen, en zijn besprengbekkens en zijn krauwelen en zijn koolpannen; al zijn gereedschap zult gij van koper maken.”

Mijn Geliefden! Een zware tekst is het, die wij voor ons hebben. Ik verzoek u, bij de toepassing daarvan bedachtzaam te zijn. Al verstaat men ook alles niet ineens, men kan de woorden, die men hoort, bewaren; wat dan voor de dag van heden niet is, dat kan morgen of overmorgen tot troost zijn. Het gereedschap, dat hier gemaakt zal worden, is voor de hele Gemeente van de kinderen van Israël bestemd. Deze kunnen al die gereedschappen zien en ook het gebruik en de betekenis er van kennen, maar het “mijn” zeggen, is iets anders. Daartoe behoort niet hetgeen men gewoonlijk zichzelf wijs maakt en “heiligheid” noemt, maar dat men in waarheid voor God bekent, een groot zondaar te zijn, en in grote nood verkeert, dat men dus over zijn zonden een hartelijk leedwezen heeft en met de bede van de arme tollenaar: “O God, wees mij zondaar genadig” tot God komt.

Wat de woorden zelf betreft, zo is onze vertaling met de beste, de oudste en geleerdste vertalingen in overeenstemming, alleen heeft de Griekse vertaling in plaats van “potten, om zijn as te ontvangen”: “Maak hem, het altaar, ook een kroon en een deksel”, wat geheel af te keuren is. Overigens stemt onze vertaling met de grondtekst woordelijk overeen.

³¹ Gehouden 10 April 1859 's voormiddags.

Zij, die op verdere leeftijd bijzonder nuttig in de maatschappij zijn geweest, waren als kinderen gewoon, gedurig te vragen: Vader, wat is dat? Hoe doet U dat? Hoe maakt U dat? Waartoe maakt U dat? Wat is het gebruik daarvan? En zo moesten ook wij niet zo traag van hart zijn om niet ook te vragen: Wat is dat? Wat betekent dat? Wat wil dat zeggen? “Zijn potten, om de as te ontvangen, zijn schoffelen, zijn besprengbekkens zijn krawelen, en zijn koolpannen; al dit gereedschap zult gij van koper maken?”

Mijn Geliefden! Voor de heilbegerigen voor zulken, die naar de Heere vragen, wensen wij in dit morgenuur op zulke vragen het antwoord te geven.

Tussenzang: Psalm 25, vers 2

*Heer, ai maak mij Uwe wegen
Door Uw Woord en Geest bekend;
Leer mij hoe die zijn gelegen,
En waarheen G' Uw treden wendt.
Leid mij in Uw waarheid, leer
Ivrig mij Uw Wet betrachten;
Want Gij zijt mijn heil, o Heer;
'k Blijf U al den dag verwachten.*

Zij, die te allen tijde zich bemoeid hebben, de Tabernakel en zijn gereedschappen als op Christus ziende uit te leggen, verklaren, dat deze gereedschappen van het altaars of de harten van de gelovigen voorstellen alsof wij als het ware aspotten zou zijn, die gereinigd en besprengd worden, of zij verklaren deze als voorstellende de leer van het Nieuwe Testament, en springen dan wel dikwijls stichtelijk, maar zeer willekeurig met deze dingen om, ja, verklaren die op geheel roomse wijze. Het zijn echter werktuigen of gereedschappen in de handen van de priesters of Levieten, Dus kunnen het geen mensen zijn, maar zijn werktuigen, om bij het offeren dienst te doen; werktuigen, die er waren terwille van het offer. Wij hebben in onze verklaring de betekenis van het altaar aldus gegeven, dat het de gewilligheid van de Heere Jezus aanwijst, om de toorn van God te dragen, onder welke wij eeuwig hadden moeten bezwijken. Dus zijn de werktuigen zinnebeeldig te verstaan als toestanden, middelen en wegen in de hand van God voor Christus, als onze grote God en Zaligmaker, als onze Immanuël, Borg en Plaatsbekleder.

Beschouwen wij als gelovige Israëlieten in de eerste plaats de *aspotten*, die daar staan bij de slachtbank. In de Heilige Schrift betekent een pot in de symbolische taal een gericht. Zo lezen wij Jer. 1: 13-14: “En des Heeren woord geschiedde ten tweede maal tot mij, zeggende: Wat ziet gij? En ik zei: Ik zie een ziedende pot, welks voorste deel tegen het Noorden is. En de Heere zei tot mij, Van het Noorden zal zich dit kwaad, dit gericht, opdoen over alle inwoners van het land.” Hier betekent dus pot: het gericht. Dit woord is ook in de grondtaal afgeleid van een woord dat zieden, opbruisen verwonden betekent.

“As”, zoals wij het woord hier hebben, betekent in de Heilige Schrift niet hetgeen wij gewoonlijk onder “as” verstaan, maar vettigheid of vette as, welke ontstaat uit het vet, dat uit de verbrande stukken van het offer afdruipt, dus het verbrande vet, het verbrande merg van de beenderen, de verbrande zenuwen en spieren en wel met het hout of zijn as vermengd, zoals het in klompen of druppels is gestold en naar beneden valt. “Aspot” is dus het gericht over de as; zodat het dus hier ook nog niet genoeg is, dat het offer tot as verbrand wordt, maar de as zal ook nog weggedragen en op de algemene ashoop gebracht worden.

God de Heere heeft tot Adam gezegd: “Gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren”, en Adam was voor God, en wij allen zijn in Adam voor God *as*, de goddelozen, zowel als de vromen. Abraham heeft dit voor de Heere beleden, toen Deze uitging om Sodom en Gomorra met vuur te verteren zeggende:

“Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere, hoewel ik stof en as ben!” dat is: ik, die toch voor God al lang verbrand en tot as geworden ben, zoals Sodom en Gomorra verbranden en tot as worden zullen (Gen. 18: 27). As zijn wij allen en in de ernst van het leven, in de aanvechtingen, in het lijden verbranden de stukken vlees het vet, het merg van de beenderen, en alles druipt door het rooster heen en valt samen. En of men al voor een tijd goede dagen heeft, er volgen toch weer kwade, er volgt de dood. En bij de ontbinding van het lichaam wordt het openbaar, wat wij helaas zo bezwaarlijk kunnen en willen bekennen, dat wij as zijn.

De duivel zal naar Gods oordeel weliswaar het stof eten (Gen. 3: 14); het zij u echter niet onverschillig of uw stof en uw as op de ashoop van de hel gebracht wordt, of op de dodenakker van Christus, op de akker van Zijn opstanding. Het zij u toch niet onverschillig, of de duivel uw as krijgt, of de Heere Jezus Christus! Wat onze zaak voor God aangaat, as zijn wij, en Hij kan ons, die as zijn niet aannemen; immers Hij heeft ons niet geschapen als as, maar naar Zijn beeld. Waar blijft u nu, u “as”? Waar blijft uw, waar mijn as? Ja, en of u het niet aannemen wilt en kunt, dat u as bent en tot as wordt, het helpt u toch niet; heden rood, en morgen dood, mensankind! waar blijft uw as?

Christus, onze Heere, heeft geen verderving gezien, maar waarlijk, Hij is in Zijn allerheiligst lijden wel tot as geworden. Hij spreekt het zelf uit, als Hij zegt: “Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? verre zijnde van mijn verlossing, van de woorden Mijns brullens! Mijn God! Ik roep des daags, maar Gij antwoordt niet, en des nachts, en Ik heb geen stilte. Maar Gij zijt heilig, wonende onder de lofzangen Israëls.” “Ik ben uitgestort als water, en al mijn beenderen hebben zich vaneen gescheiden; Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden Mijns ingewands. Mijn kracht is verdroogd als een potscherf, en mijn tong kleeft aan Mijn gehemelte, en Gij legt Mij in het stof van de dood.” (Psalm 22: 24, 15-16). Christus, onze Heere, is waarlijk voor ons tot as geworden toen Hij in Gethsémané lag op Zijn heilig aangezicht en met de dood worstelde. Hij is wel tot as geworden, toen Hij voor Kajafas als Gods Zoon van de dood schuldig verklaard werd; toen Hij daar stond op Gabbatha, *ecce homo, zie de mens!*

De toestanden de wegen van God, de middelen die God aanwendde, om Christus zo toe te richten, waren als potten in de hand van God, om Zijn allerheiligste as op te nemen. Vragen wij nu, wat betekenen de aspotten in betrekking tot Christus, dan antwoord ik: zichtbaar, Zijn linnen doeken, waarin Hij gewonden, en waarin Hij gedragen is op de algemene ashoop, ik bedoel in het graf. Christus werd as voor ons, en daar Hij as geworden is, moet ook het gericht over Hem komen, dat Hij op één hoop gedragen wordt met alle andere as. Maar opnieuw, omdat Hij onschuldig is en as geworden is voor ons, is juist deze afschuwelijke aspot een heerlijke vaas in de hand van God, waarin Zijn as, as voor ons, gedragen wordt voor ons op de akker van de opstanding, waar God uit de as alles nieuw te voorschijn roept.

Allen, die verwaardigd worden, met Christus Zijn dood gelijkvormig te worden, hebben deze aspotten van Christus om zich en bij zich. Potten van goud en zilver meent u? Nee, aspotten. Dat zijn de heerlijkste werken van God, die in de hemel zijn, in het rijk van Zijn genade. God heeft middelen en wegen, om de Zijnen, opdat zij niet eenmaal as worden van de duivel met Christus tot as te maken dat zij met het merg van hun beenderen, met hun vet, met hun sterke spieren in het vuur en in de hitte van de aanvechting verbrand worden, samenvallen en afdruipen, zodat niets van de mens overblijft. Geheel tot as, nee, dat worden zij in dit leven niet. Maar de genadige toerekening van Christus maakt, dat hun as met hun tranen opgenomen wordt in de aspot van Christus, en dat deze in de aspot van Christus gedragen wordt op de ashoop op de dodenakker van Christus, opdat zij zo geestelijk in allerlei ellende, en lichame-lijk op de jongste dag Zijn opstanding deelachtig worden.

Vragen wij verder: wat zijn voor de gelovigen de aspotten van Christus?

Dan antwoord ik: alle middelen en wegen, die de Heere God in Zijn hand heeft, en waarvan Hij Zich bedient om, als de gelovigen tot as gemaakt worden, dagelijks daarvoor te zorgen, dat deze as niet een

buit van de duivel worde, noch door de stormwind van de hel weggevoerd wordt, maar samen blijft en eindelijk opnieuw opgaat tot verheerlijking van de eeuwige vrije genade, tot roem van de trouw, waarheid en barmhartigheid van God, zodat hoe dikwijls zij ook in het vuur geworpen en voortdurend tot as verbrand worden, God de Vader steeds daarbij is met Zijn aspot, en tot de duivel zegt: of u hen ook verbrandt en in het vuur werpt, raak niet aan de as van Mijn heiligen! Vragen wij nu eindelijk, wat de aspotten van Christus naar het zichtbare zijn? dan antwoord ik: vooreerst de smarten en pijnen van de laatste ziekte, waarop de dood volgt; vervolgens is de aspot van Christus: het doodskleed, de lijkstaf en de lijkswagen.

De aspotten zijn van *koper*: dit betekent *Immanuël*, *God geopenbaard in het vlees*; Dus de as van Christus, uw en mijn as is er in, is in deze pot; dat is: in deze pot ziet u: God geopenbaard in het vlees, Immanuël, God met ons, onze as opgenomen en verzameld in Zijn as, zoals ook onze tranen en de stukken vlees die samen geschroeid en verbrand in de hitte van de droefenis en aanvechting ons van het lichaam vielen. De pot ziet er akelig uit en maakt niettemin, dat het hart een goede rede opgeeft en een Psalmlied zingt van een Koning.

Schrijven wij op de aspotten: *Roem van de eeuwige, vrije, soevereine genade!* Ik weet, mijn Verlosser leeft. Hij staat als de Laatste over mijn stof op! Ik sterf niet ik zal leven!

Nu komen de *schoffelen*. Het woord is afgeleid van een woord, dat schrapen, afkrabben, en dus verzamelen voor de aspot betekent. Het was dus een soort koperen krabijzer, waarmee de vette as van de rooster afgestoten en afgenomen werd, opdat het rooster behoorlijk schoon gemaakt zij en de as zorgvuldig bijeengebracht wordt, dus om de rooster voor een nieuw offer toe te bereiden. De krabijzers zijn de krabijzers van onze Christus, van onze Immanuël. Want er wordt gezegd: U zult *zijn* schoffelen of krabijzers maken, en zo zijn dan deze krabijzers van oneindige werking, kracht en waardij.

Wat betekenen nu deze krabijzers? Het zijn de toestanden, middelen en wegen in de hand van God om Christus van het tevoren geleden lijden geheel los te maken en Hem toe te bereiden tot het aanstaande nieuwe lijden, zodat tussen het voorheen geleden lijden en het daarop volgende lijden geen rust geen goedheid was; gelijk onze Heere als onze Borg en Plaatsvervanger in Psalm 16 zegt: "O mijn ziel! gij hebt tot de Heere gezegd: Gij zijt de Heere, mijn goedheid raakt niet tot U." Dat is: mijn goedheid maakt U niet groot; wat Ik ben, ben Ik voor de arme heiligen op aarde. Maar wat U aangaat, U wordt daardoor niet groter, niet heiliger. De krabijzers betekenen dus de wegen en middelen van God, om Christus voortdurend toe te bereiden voor een ander nieuw lijden, zodat al wat van goedheid aanwezig was, weggestoten en afgeslagen werd, opdat de slachtbank, opdat Christus opnieuw toebereid zij voor een nieuw vuur voor een nieuw lijden.

Wij zien het in de overgangen van het lijden van de Heere, hoe het met Hem van het ene lijden in het andere ging. Zien wij hier op het lijden van de Heere door het gedrag van Judas bij de instelling van het Avondmaal, daarna op de gang over de beek Kedron en eindelijk op het ontzettend zielelijden in Gethsemané; driemaal richt Hij Zich op en vindt de discipelen slapende, Hij worstelt met de dood en wordt gesterkt door de engel; gesterkt gaat Hij Judas en de bende tegemoet geneest het afgehouden oor van de dienstknecht van de hogepriester, wordt van Annas naar Kajafas gevoerd, van Kajafas naar Pilatus, van Pilatus naar Herodes, van Herodes weer naar Pilatus, gedurig zulke overgangen; zij hebben Hem de dood schuldig verklaard, bij nacht gaan zij uiteen, zij komen opnieuw samen, verklaren Hem nogmaals de dood schuldig. Het vorige lijden was met Gods krabijzer weggeslagen en weggestoten, al het vette van de as, al het verbrande vlees en merg van de beenderen was weggeslagen; rein gemaakt, rein en vrij is het hart open voor een nieuwe wond, opdat God verheerlijkt wordt voor de heiligen, die op de aarde zijn. Zulke krabijzers hebben Christus voortdurend ontledigd, zoals wij dit in alle Psalmen lezen. Met deze wegen en omstandigheden ging het ijzer voortdurend over Zijn heilige ziel, zodat de overgangen van het een lijden tot het andere wel

verschrikkelijker, wel gruwelijker waren, dan het lijden zelf. Daar nam God de omstandigheden, de mensen in Zijn hand en maakte hen allen tot krabijzers, zodat tussen het ene lijden en het andere voor het vlees van Christus geen goedheid overbleef, maar het was alles slechts God, Zijn gerechtigheid, Zijn waarheid. Hoe, geen goedheid? Immers wel! als wij de krabijzers beschouwen als koper, dan, dan knielen wij neder, roepen het uit en juichen: Mijn grote God en Zaligmaker, Immanuël, Jezus! U die U voor mij zo hebt laten vernietigen zo hebt laten stoten en slaan, zodat U geen goedheid voor U hebt willen hebben, opdat het alles genade, genade zij.

Wanneer wij verwaardigd worden, met Christus aan Zijn dood gelijkvormig gemaakt te worden, als wij blijven bij de slachtbank van Christus en in de gemeenschap aan Zijn lijden en Zijn dood, dan hebben wij niets anders te verwachten, dan dat voortdurend zulke krabijzers over onze ziel gaan, die alles wegstoten en wegslaan, wat van goedheid en vorig lijden nog aan ons is. Wij mogen aan geen doorgestaan lijden blijven hangen, mogen en zullen niet bij dat, wat wij al geleden hebben, blijven staan; al zijn wij ook door dit of dat nameloos lijden tot as geworden, dan hebben wij toch geen roem, en is aan ons daarom geen goedheid te vinden en zal ook niet te vinden zijn. Ach, als ik met mijn koning twaalf veldslagen ook gemaakt heb en met wonden bedekt ben dan ben ik bij de laatste veldslag zeker de eersten vergeten. Een mens doet zich zo graag iets daarop te goed en meent, dat hij door zijn lijden en zijn kruis anders geworden is, als hij was. Daar bouwt de duivel graag een heiligenhuisje en zet de mens daarin. Dat zijn dan zogenaamde kruisdragers in de christelijke wereld, maar niet in de hemel van God. In Gods Rijk gaat het veelmeer zo, dat voortdurend de omstandigheden, middelen en wegen van God komen als even zoveel krabijzers, zodat alles weggekrabt en weggeslagen wordt, dat alles wat nog overgebleven is van vlees, vet, merg en as, van goedheid en roem, waarop u u nog enigszins zou willen verlaten, toch nog in stukken geslagen wordt, en niets overblijft aan uw kruis, niets van goedheid, opdat u sterft, zoals u geboren bent, als een mens in zonden ontvangen en geboren, en juist zo gaat de kwaaddoener over in het paradijs.

Schrijven wij op de krabijzers: *aanvechting op aanvechting, droefenis op droefenis*.

Nu komen de *besprengbekkens*. Dit woord is van “besprengen” afgeleid. Met deze besprengbekkens wordt het bloed van het offerdier opgevangen, omgedragen, om opgeheven te worden tot aan de hoornen van het altaar, terwijl daarmee het overige bloed op de grond bij het altaar wordt uitgegoten.

Wat betekenen nu deze besprengbekkens? Zij vangen het bloed op; uit deze wordt het bloed gesprengd op de hoornen van het altaar; uit deze wordt al het bloed uitgegoten. Dat zijn de wonden, de wonden van onze dierbare Heere Jezus, onze nooit volprezen Zaligmaker, de wonden, die Hij Zich heeft laten slaan voor ons.

Het gezegende Hoofd, wat neemt het op zich? De ziel, die zondigt, die zal sterven; zijn bloed kome op zijn hoofd. Het gezegend Hoofd, het neemt op Zich Mijn bloed, uw bloed, dat op ons hoofd komen moest, terwijl een doornenkroon wordt ingeslagen in Zijn gezegend hoofd. De slapen van onze Heiland, besprengbekkens zijn zij, waaruit het bloed gesprengd wordt op de hoornen van het altaar.

Onze dierbare Heere en Zaligmaker heeft gewerkt met de handen van Zijn hart, met banden van eeuwige liefde, eeuwig geduld, eeuwige vrijwilligheid als onze grote God en Immanuël. Daarom zijn de sprengbekkens van *koper*, dat wil zeggen, zij zijn: God geopenbaard in het vlees. Zijn binnenste, Zijn hele Ik, al wat Hij is en heeft, Zijn lichaam en Zijn leven Zijn bloed is in deze handen van het hart, en zij stellen zijn vrijwilligheid daar, waarmee Hij, voor ons stervende, Zijn heilig bloed heeft opgevangen, dat het uitgegoten zij voor God. Dat is het onzichtbare, en het zichtbare is: de slapen van Zijn heilig hoofd, waarin de doornenkroon werd ingedrukt. Als besprengbekken van Christus is Zijn heilige rug opgereten in welke wonden het bloed inliep, en waaruit het weer uitliep. Besprengbekkens zijn de wonden in Zijn handen, de wonden in Zijn voeten, daarin komt Zijn heilig bloed dat het gesprengd worde aan de hoornen van het altaar. De wonden aan Zijn handen en aan Zijn voeten, u kinderen van God, ja, besprengbekkens zijn zij! Een krijgsknecht heeft met een speer zijn heilige zijde geopend; met de speer steekt hij in de mond van Zijn hart en de zijde gaat open; een besprengbekken

is de wond, al Zijn heilig bloed is daarin en het wordt uitgegoten op de aarde.

Onze vervloekte eigenliefde, ons verdoemenswaardig “ik” sterven wij hier niet af; het leven uit onze eigen hand geven, dat doen wij hier niet ten volle. Maar wie verwaardigd wordt, de Heere Christus gelijkvormig te worden, die komt er toe, zijn eigen leven, hetwelk hij in zijn hand heeft en houdt, met al wat in hem is geheel en al te verdoemen zodat hij niet meer met zichzelf te doen heeft, om zichzelf te handhaven maar dat Jezus verheerlijkt wordt, die Zichzelf geheel en al overgegeven en Zijn leven in Zijn bloed uitgestort heeft. Terwijl God de Vader zijn kinderen genadig het bloed van Christus toerekent, wil Hij het bij hen niet zien dat zij nog altijd het leven in eigen hand houden dat zij nog vasthouden aan het verdoemenswaardige “ik” maar Hij zal wel wegen en middelen weten om het hun zwaar genoeg te maken, de verzenen tegen de prikkels te slaan.

Schrijven wij op de besprengbekkens *Besprengbekkens van de lankmoedigheid van Christus!* Amen.

Slotzang: Psalm 68, vers 4

O God! toen Gij met Majesteit,
 Uw Israël hebt uitgeleid,
 En op Uw heil doen hopen;
 Toen Gij langs Parans woeste grond
 Hun voortooft, schokte d' aard in 't rond.
 De hoge heemlen dropen:
 De bergen rezen zelfs omhoog;
 Men zag dit Sinaï voor 't oog
 Van Israels Koning beven.
 Een milde regen zondt G', o Heer!
 Op Uw bezwijkend erfnis neêr,
 Om sterkt' aan haar te geven.

XXV. DE GEREEDSCHAPPEN VAN HET ALTAAR³²

Voorzang: Psalm 40, vers 3 en 4

Mijn God! Gij hebt Uw wond'ren groot gemaakt;
 Wie is 't, die 't onbepaald getal
 Van Uw gedachten melden zal?
 Wat geest zo vlug, wat tong zo welbespraakt?
 Geen slachtvee, geen altaren
 Vol spijs ten offer waren
 Het voorwerp van Uw lust;
 Gij hebt Mij naar Uw woord
 Mijn oren doorgeboord
 En 't lichaam toegerust.

Brandofferen, noch offer voor de schuld
 Voldeden aan Uw eis noch eer;
 Toen zeid' Ik: Zie Ik kom, o Heer!
 De rol des boeks is met Mijn Naam vervuld.
 Mijn ziel, U opgedragen,
 Wil U alleen behagen;
 Mijn liefd' en ijver brandt;
 Ik draag Uw heilige Wet,
 Die Gij de sterv'ling zet,
 In 't binnenst' ingewand.

Laat ons, mijn Geliefden, de verklaring van de gereedschappen, die bij het brandofferaltaar behoren, voortzetten om daarna overgaan tot de beschouwing van het koperen netwerk of het rooster. Wij lezen in onze

Tekst: Exodus 27: 3-8

“Gij zult het ook potten maken, om zijn as te ontvangen, ook zijn schoffelen, en zijn besprengbekkens en zijn krauwelen, en zijn koolpannen; al zijn gereedschap zult gij van koper maken. Gij zult het een rooster maken van koperen netwerk. En gij zult aan dat net vier koperen ringen maken aan zijn vier einden. En gij zult het onder de omloop van het altaar van beneden opleggen, zodat het net tot het midden van het altaars zij. Gij zult ook handbomen maken tot het altaar, handbomen van sittimhout. En gij zult ze met koper overtrekken. En de handbomen zullen in de ringen gedaan worden, zodat de handbomen zijn aan beide zijden van het altaar, als men het draagt. Gij zult het hol van planken maken; gelijk als Hij u op de berg gewezen heeft, also zullen zij doen.”

In dit morgenuur zijn wij bij het derde vers blijven stilstaan. Wij beschouwden de betekenis van de aspotten, van de schoffelen of krabijzers en van de besprengbekkens. Wij schreven op de aspotten: “vrije genade” en “hoewel gestorven, nochtans levend! opstaan zal ik!” Op de krabijzers schreven wij “aanvechting op aanvechting.” En op de besprengbekkens: “besprengbekkens van de lankmoedigheid

³² Gehouden 10 April 1859 's avonds.

van Christus.”

Beschouwen wij als gelovige Israëlieten nu ten vierde de *krauwelen*. Dit waren drietandige vorken. Het Hebreeuwse woord is afgeleid van een woord, dat betekent: glad zijn, glinsteren als ijs, vanwege de vreselijke scherpte; wat scherp is, is glad en glinsterend als ijs. Andere leiden het af van een woord, dat zoveel betekent als: met geweld roven. Deze krauwelen waren bestemd, om de stukken vlees op het rooster in orde te leggen en om te keren; Dus staken de priesters met deze krauwelen in de stukken vlees. Het zijn *zijn* krauwelen, zo krauwelen van het altaar of de slachtbank, dus de krauwelen of drietandige vorken van Christus, Het vlees van onze Heere Jezus Christus is wel in stukken gesneden in Gethsémané, en God de Vader heeft zonder barmhartigheid tegen Hem, uit louter barmhartigheid jegens ons, de krauwel Hem diep in het vlees gestoken, Hem daarmee in orde gelegd en omgekeerd, opdat Hij geheel in het vuur verbranden en tot as worden zou. Daarvan lezen wij Psalm 22: “Mijn God! Ik roep des daags, maar Gij antwoordt niet, en des nachts, en Ik heb geen stilte.” “Ik ben uitgestort als water, en al Mijn beenderen hebben zich vaneen gescheiden; Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden Mijns ingewands. Mijn kracht is verdroogd als een potscherf, en Mijn tong kleeft aan Mijn gehemelte. En Gij legt Mij in het stof van de dood.” “Red mijn ziel van het zwaard!” Psalm 38: 24: “O Heere! straf mij niet in Uw grote toorn, en kastijd mij niet in Uw grimmigheid. Want Uw pijlen zijn in mij gedaald, en Uw hand is op mij nedergedaald. Er is niets geheels in mijn vlees, vanwege Uw gramschap; er is geen vrede in mijn beenderen, vanwege mijn zonde.” Psalm 40 13: “Want kwaden, tot zonder getal toe, hebben Mij omgeven, mijn ongerechtigheden hebben Mij aangegrepen, dat Ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haren van Mijn hoofd en Mijn hart heeft Mij verlaten.” Psalm 69: 24: “Verlos Mij, o God! want de wateren zijn gekomen tot aan de ziel. Ik ben gezonken in grondeloze modder, waar men niet kan staan; Ik ben gekomen in de diepten van de wateren en de vloed overstroomt Mij. Ik ben vermoeid van Mijn roepen, Mijn keel is ontstoken, Mijn ogen zijn bezweken, daar Ik ben hopende op Mijn God.” Ps. 109: 23: “Ik ga heen gelijk een schaduw, wanneer zij zich neigt; Ik word omgedreven als een sprinkhaan. mijn knieën struikelen van vasten en Mijn vlees is gemagerd zodat er geen vet aan is. Nog ben Ik hun een smaad; als zij Mij zien, zo schudden zij hun hoofd.” En zo lezen wij Jesaja 53: “Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden.” En nogmaals: “Doch het behaagde de Heere, Hem te verbrijzelen.”

Zo betekenen dan deze drietandige vorken: de toestanden en wegen van God, waarin Zijn heilig Kind Jezus, hoewel Hij de Zoon was, gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. Want hoewel Hij in stukken gehouwen was, moest Hij toch tot eer van God op het hout liggen, alsof Hij geheel was. Want zo werden de offerdieren, als zij in stukken gehouwen waren, op de slachtbank gelegd, dat zij er uit zagen, alsof zij levend waren. Juist daartoe dienden de drietandige vorken, om alle stukken zó naast elkaar te leggen als zij bij elkaar behoorden en om ze om te keren, als zij op één zijde in het vuur verbrand waren, opdat zij door en door verbrand werden. Zo zijn het dus de wegen en middelen, die God aangewend heeft, eerst inwendig, bij Jezus Christus, onze dierbare Zaligmaker, om Hem uit het lijden gehoorzaamheid te leren en Hem zo in orde te leggen en toe te bereiden in het lijden, dat Hij voor de Zijnen een volkomen Verlosser werd. En zo waren dan ook al de vreselijke gedachten, al de vreselijke angst, al de innerlijke aanvechtingen drietandige vorken of krauwelen in de hand van God, om Hem in het lijden en het vuur volkomen in orde te leggen en volkomen te maken. Vragen wij verder: Wat waren de uitwendige, zichtbare krauwelen? Denken wij daarbij aan de steken Hem toegebracht. Denken wij aan de kus van Judas, aan de lichtzinnige zwaardslag van Petrus, aan diens verloochening; daaraan, dat alle discipelen vloden; dat zij bij de kruisiging van verre stonden. Denken wij aan de hoon, de smaad, die men over Hem uitgoot; aan de kinnebakslagen op Zijn heilig aangezicht, aan de bespotting van Zijn profetisch, hogepriesterlijk en koninklijk ambt; aan het “kruis Hem, kruis Hem!” aan het algemeen geroep uit de mond van het volk, het godslasterlijk geroep; “Wij

hebben geen koning dan de keizer”, en: “Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen!” Denken wij aan de spot: “Verlos uzelf en kom af van het kruis, zo zullen wij u geloven! Hij helpe Zichzelf, indien Hij de Christus is, de Koning Israëls!” En eindelijk nog, dat men, nadat Hij geroepen had: “Mij dorst!” Hem honend edik reikte en Hem bespote, zeggende: “Laat ons zien, of Elia komt om Hem te verlossen.” Dat waren drietandige krauwelen, waarmee in het heilig lijden van onze dierbare Zaligmaker Jezus Christus nog in het bijzonder gestoken en geslagen werd. Wilt u het nog meer zichtbaar en geheel letterlijk, zie dan deze krauwelen in de doornenkroon, zoals zij ingedrukt werd in Zijn heilig hoofd; in de nagelen, die door Zijn heilige handen en voeten geboord werden; in de speer, waarmee Zijn zijde doorstoken werd. Dit alles heeft onze dierbare Zaligmaker willen dulden, opdat de Zijnen, opdat wij niet eeuwig aan lichaam en ziel met de krauwelen van de Satan in het helse vuur gestoken en omgekeerd zouden worden Maar wat onze Heere daarbij geleden heeft, dat heeft Hij geleden als onze Immanuël, en daarom is elke steek, die Hij aan lichaam en ziel ontving, voor de Zijnen van oneindige waarde. Daarom zijn ook de krauwelen van koper.

Voor ons allen, die verwaardigd worden met Christus aan Zijn dood gelijkvormig te zijn, liggen ook zulke krauwelen of drietandige vorken gereed. Dat zijn scherpe werktuigen van de Vader, om het vlees zó te leggen in de oven van de ellende en van de aanvechting, dat wel alles in stukken gesneden is, wat van de mensen is, maar dat het nochtans midden in het vuur geheel ligt, zodat men de hand op de mond legt en met Psalm 22: 4 het uitspreekt: “Doch Gij zijt heilig, wonende onder de lofzangen Israëls”, en dat men niet de toevlucht neemt tot de duivel en tot hetgeen niet helpen kan, maar terwijl alles in vlammen opgaat, zich de Heere in handen stelt, opdat Hij ons zo lang in de smeltkroes houden, als het Hem behaagt, en ons met Zijn vuur brande, zolang Hij het wil. En of ook het oproerige vlees vanwege de hitte van het vuur graag zou ontvlieden en niet naar de ordening van God in het vuur wil blijven liggen, God heeft de krauwel gereed en legt de stukken in orde. Hij bedient Zich daarbij van de inwendige bestraffing, van gerichten van allerlei aard, van vrienden en van vijanden, van goddelozen en vromen, van vrome en goddelozen zodat zij, de één zo, de ander anders, met scherpe woorden, maar het is Gods hand, die alles doet, ook met verkeerde uitlegging van onze woorden en onze daden, met allerlei scherpe en spitse werktuigen, in het kort, met zulke drietandige krauwelen in het vlees steken. Het schaadt aan het offervlees niet; zo wordt het in orde gelegd en omgekeerd, opdat het een volkomen offer zij, geheiligd voor de Heere. Het schaadt ons niet, wij zullen veeleer juist zó met Christus uitverkoren worden opdat wij waar wij met Hem tot as zijn geworden, ook met Hem geheel weer opstaan en eeuwig met Hem daar boven zijn, waar het niet meer zijn zal stoot op stoot, steek op steek, waar geen tranen meer zijn, geen leed en geen dood meer, en waar het terechtleggen op de haard van de lijdzaamheid van Christus niet meer nodig is.

Schrijven wij op de krauwelen van Christus: *krauwelen van de bevinding*.

Nu komen de *koolpannen*. Dit woord is in de grondtaal afgeleid van een woord, dat betekent: hol maken, uithollen, en nadat het enigszins uitgehold is, het vol maken tot aan de rand.

Het waren koolpannen, om de vurige kolen van de slachtbank te nemen en ze te dragen in het heilige, de vurige kolen aldaar te leggen op het reukwerk van het reukaltaar, om daarmee het reukwerk aan te steken; eindelijk dienden deze kolen in de koolpannen om de met olie gedrenkte pitten van de kandelaar aan te steken. Het zijn dus opnieuw de wegen, toestanden en middelen, van welke God Zich bedient, opdat Christus als onze grote God en Verlosser, als onze eeuwige Priester, als onze Immanuël, want van *koper* zijn ook deze koolpannen, uit deze toestanden, uit Zijn hart vurige kolen nemen zou om het reukwerk aan te steken en het gebed tot God voor ons te laten opgaan, om voor ons aan te steken het eeuwige licht, de eeuwige dag, terwijl voor Hem zelf de dag onderging. Zulk een koolpan was de toestand, waarin Christus Zich bevond, toen men Hem tussen twee moordenaars kruisigde, zodat Hij met de misdadigers gerekend werd. Daar neemt Hij een vurige kool van Zijn eeuwige liefde, van de eeuwig geldende verzoening, van de slachtbank van Zijn Middelaarshart en legt

ze in deze toestand en draagt ze op het reukwerk van het reukaltaar in de hemel, en het gebed stijgt opwaarts: “Vader, vergeef het hun. Want zij weten niet, wat zij doen!” en in de Gemeente wordt met dezelfde kool uit de koolpan het licht aangestoken, om te zien, hoe zalig het is, te vergeven en te vergeten. Zulk een koolpan was voor onze Heere de toestand, waarin Hij Zijn moeder en zijn discipel Johannes, de weduwe en het weeskind, onder het kruis zag staan; toen nam Hij uit Zijn hart de vurige kool van de liefde en van de verzoening, wierp ze op het reukwerk van het reukaltaar in de hemel en zei: “Vrouw, zie uw zoon!” “Zie uw moeder!” en daarmee heeft Hij tegelijkertijd voor de weduwen, de wezen en verlatenen die om Zijn kruis staan, het licht ontstoken. En opnieuw, toen Hij van de kwaaddoener, evenals van zoveel andere, gehoond en bespot werd, kwam geen woord van vervloeking over Zijn lippen, geen banvloek of iets dergelijks, maar waar de andere kwaaddoener de mond opent en uitroept: “Heere, gedenk mijner!” daar werpt Hij van het altaar van Zijn hart een vurige kool van de eeuwige liefde en verzoening in deze toestand en draagt de kool op het reukaltaar van de hemel en zegt met Zijn koperen macht: “Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn!” en daarmee heeft Hij het licht, het blijvende licht, aangestoken voor al degenen, die het hoofd neigen, niets anders wetende, dan dat zij erger zijn, dan de kwaaddoener aan het kruis.

Zulk een koolpan was voor Hem ook de duisternis, in welke Hij Zich bevond, toen voor Hem de zon onderging, en Hij aan het kruis hing, naakt en bloot, in de ijselijke koude, drie uren lang, verlaten zijnde van God. Toen, in deze verlatenheid, heeft Hij een vurige kool van kinderlijke liefde, van geloof, van Mijn-zeggen, zoals de Schrift aan de gelovigen leert, van het altaar van Zijn hart genomen en ze in deze koolpan op het reukwerk van de hemel gelegd, en het gebed stijgt op, dat de hemel ontsluit: “Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?” En de hemel wordt geopend, en het licht wordt ontstoken aan alle pitten van de kandelaar, dat het eeuwig waar blijve: De rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen. De hoop zal Hij niet doen ophouden, de vlam van de liefde niet uitdoven. Zulk een koolpan was eindelijk de toestand, waarin de Heere Zich bevond, toen, nadat Hij geroepen had: “Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?” en: “Mij dorst”, de mensen, hoewel zij alles gezien en gehoord hadden, toch na de duisternis Hem nog bespot, ja, toen nog Hem gehoond hebben met het woord: “Houd op, laat ons zien, of Elia komt, om Hem te verlossen!” Toen heeft Hij niet met een banvloek de hele aarde verdoemd en in de hel geworpen; nee, in deze vreselijke gloed van het lijden waarin Hij Zich bevond, nam Hij van het altaar van het hart en van Zijn eeuwige liefde en verzoening een vurige kool, wierp ze in deze toestand in, en het gebed stijgt op, de schreeuw: “Het is volbracht! Vader, in Uw handen beveel Ik mijn Geest!” en het licht, het licht, het is opgegaan; de hele hemel straalt in een heldere glans.

Schrijven wij op de koolpannen: *Koolpannen van de hoop, die niet beschaamd wordt; omdat de liefde van God is uit gestort in het hart.*

Nu komen wij aan vers 48: “Gij zult het een rooster maken van koperen netwerk, en gij zult aan dat net vier koperen ringen maken aan zijn vier einden. En gij zult het onder de omloop van het altaar van beneden opleggen, zodat het net tot het midden van het altaar zij. Gij zult ook handbomen maken tot het altaar, handbomen van sittimhout, en gij zult ze met koper overtrekken. En de handbomen zullen in de ringen gedaan worden, zo dat de handbomen zijn aan beide zijden van het altaar, als men het draagt. Gij zult hetzelfde hol van planken maken; gelijk als Hij u op de berg gewezen heeft, zo zullen zij doen.”

Dus: U zult het een rooster maken van koperen netwerk en vier koperen ringen aan zijn vier einden, en u zult het onder de omloop van het altaar van beneden opleggen. Verschillend is de vraag beantwoord, of deze rooster van binnen of van buiten aan het altaar was. Velen leggen het zo uit: het altaar was gevuld met aarde of stenen en daarop was hout en het rund gelegd. En nu was rondom het altaar van buiten een rand of een bank tot de halve hoogte van het altaar, waarop de priesters stonden, als zij offerden, en dicht aan de rand van deze bank hing een koperen netwerk neer. Dit zou

er toe gediend hebben, om het offerbloed, dat aan de benedenste helft van het altaar gesprengd werd, voor ontheiliging te bewaren. Andere echter zeggen: In het altaar is *ter hoogte van de bovenste rand* een rooster, een haard geweest. Weer andere zeggen dat midden in het altaar een koperen rooster geweest is, en dat daaronder een kleiner altaar van aarde was; het offer zou op deze rooster gelegen, en het vuur zich daaronder bevonden hebben. mijn Geliefden! dit zijn geleerde zaken; wij willen er verder niet bij blijven stilstaan. De zaak is zo gelegen: Anderhalf el boven de grond, midden aan het altaar, was van buiten een band rondom het altaar heen, en van binnen was op dezelfde hoogte eveneens een band, om de planken en het koperen overtreksel vaster aaneen te houden, en deze beide banden waren aaneengeklonken. Nu werd een rooster, die op een netwerk geleek, vervaardigd; daaraan waren op de vier hoeken ringen aangebracht en deze rooster werd van onderen opgehaald tot het midden van het altaar en aldaar in de band gelegd. Hoe het nu te verklaren is, dat men een rooster, die dezelfde grootte heeft als het altaar van onderen op met vier ringen inschuiven kan, laten wij aan de deskundigen over. Zoveel is zeker, dat de kunst niet menen moet, dat zij in alle delen vooruitgegaan is veeleer is zij in menig opzicht achteruitgegaan. Want een koperen zee, zoals die in Salomo's tempel stond, of koperen pilaren, als Jachin en Boaz, zou men nu evenmin kunnen maken als zulk een altaar. Dit zijn verborgenheden van God, van de Heilige Geest, die aan Bezaleël en Aholiab de wijsheid gegeven heeft, om dit werk te maken. En het blijft dus een verborgenheid met welker openbaring het zo gaat als met de nieuwe naam, die niemand kent, dan die hem ontvangt. Dit rooster was gevormd als een netwerk. Daarop lag het hout, en daarop het offer.

De rooster betekent onze grote God en Zaligmaker naar Zijn gewilligheid, om een wereld met Zichzelf te verzoenen; het betekent het hart, het Middelaarshart van onze dierbare Immanuël, zoals Hij zegt in de 40^e Psalm: "Ik heb lust o Mijn God! om Uw welbehagen te doen. En uw Wet is in het midden Mijns ingewands." De rooster moet alles dragen, en het hart van onze God en Middelaar Jezus Christus heeft alles gedragen. Het rooster was sterk genoeg, niettegenstaande de vele openingen, om te dragen het hout en het vuur, kruis en toorn, vloek en verdoemenis, om alles te dragen, de eeuwige verdoemenis, de eeuwige zonde en schuld. En er waren even zoveel openingen in het rooster, als in het hart van de Heere, om op te nemen trekking van onderen en trekking van boven, de koude machten van de duisternis en de gloeiende pestwinden van de hel. Opening was er genoeg in dit hart om het eigen werk, de as te laten doorvallen. Dit rooster is een koperen rooster, zo is het een menselijk hart en tevens Gods hart. Kent u het? Het is een doorboord hart vol gaten, door Gods hand gemaakt; een hart dat zonde en schuld, zorgen en nood draagt en toch opnieuw alles God in de handen laat vallen; een hart dat alles draagt en door de openingen, die daarin geslagen zijn, allerlei wind van de aanvechting laat doortrekken. *Midden in het altaar*, daar ligt de rooster, en aldaar komt de mensheid en de Godheid samen. En dit rooster, de Middelaar in Zijn bloed, bewerkt, dat de mensheid verzoend opgenomen wordt in de Godheid. *Van onderen* moet het rooster in de slachtbank *opgehaald*; van onderen op, met het hart van God, nochtans met het hart van een mens. Wil Hij beginnen en voleindigen het werk, waartoe de Vader Hem gezonden heeft. Van onderen op mens onder de mensen, in gedaante de mensen gelijk, zodat niemand zal kunnen zeggen, *hoe* Hij van de hemel gekomen is, maar iedereen denken moet, dat Hij van de aarde is; zodra Hij echter aan het midden van het altaar komt, sluit Hij in de band, die om het altaar is, en wordt daarop gelegd. Zo sluit het rooster op deze band, een band van de eeuwige Geest, opdat Hij als mens, in gedaante gevonden als een mens, in de uiterste zwakheid, het werk van oneindige macht en geldigheid uitvoere. Dit is de gedaante en de betekenis van het rooster. De *ringen* zijn aan het rooster en steken naar buiten uit. Er staat niet, dat het rooster, maar dat het altaar gedragen wordt; zo wordt dus het altaar gedragen maar aan de ringen van het rooster. Dit betekent, dat de gewilligheid, om Zich in de wereld te laten prediken, van het hart van Christus uitging. Dat echter aan deze ringen tegelijk met het rooster ook het altaar gedragen werd, toont ons aan, dat alles weliswaar van het hart van Christus uitgaat, maar dat Hij wil gepredikt zijn niet slechts wat Zijn gewilligheid aangaat, maar ook met

betrekking tot hetgeen Hij werkelijk geleden en volbracht heeft, om God zijn eer weer te brengen, de Wet volkomen te vervullen en weer op te richten, en de mensen door genoegdoening weer met God te verzoenen. Als er bevolen is dat ook het rooster van *koper* zijn moest, zo wil dit zeggen, dat Christus de Wet van God in Zijn hart gehad heeft, als God en mens, als God geopenbaard in vlees dus in de oneindige kracht en de oneindige waarde van deze gewilligheid. De *handbomen*, waarmee het altaar moest gedragen worden, wijzen op de middelen, van welke de Heere Zich bedient, om de prediking van Zijn priesterlijke gewilligheid, van Zijn genoegdoening en gerechtigheid te laten brengen waarheen Hij wil. Deze handbomen zijn *van hout*. Want Christus moet gepredikt worden als Eén die gekomen is *in vlees*, en voor vlees berekend. Zij zijn overtrokken met *koper*. Want het wordt gepredikt, dat juist de Zoon *van God*, het afschijnsel van Zijn heerlijkheid, in vlees gekomen is. Nu behoeven wij verder niet te vragen: waarom het altaar of de slachtbank hol moest zijn. Daarmee wordt de bewering gelogenstraft, dat het altaar met aarde of met stenen zou gevuld geweest zijn, met welke bewering men, tegen Gods Woord en de mening van de Geest in, de aarde en de stenen tot een altaar, en het altaar zelf tot niets anders maakt, dan tot slechts een omkleedsel. Nee, het altaar is een klein hol ding, drie ellen, of vier en een halve voet, hoog, dus juist hoog genoeg, dat een man er voor staan kon. Was nu echter het vuur boven op het altaar geweest, dan had geen mens het vanwege de hitte kunnen uithouden. Maar nu hangt het rooster midden in het altaar, verder is er niets in. Zo is ook bij Christus een gewillig hart om de zonde, de brand van de hel, op Zich te nemen en in de vlammen te laten opgaan. Hij wil echter zulk Eén zijn, Die geheel en al uitgehold is, zoals wij lezen Filip. 2: "Die in de gestaltenis Gods zijnde geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn, maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden. En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja, de dood van het kruis." Hier zien wij dat Hij Zich geheel ontdaan, dat is ontledigd heeft. Hij wil zodanig Eén zijn, Die tot niets geworden en als niets is, zodat Hij leeft en werkt in algehele afhankelijkheid van de genade. Daarom moet het altaar open staan geheel open staan, in zich niets hebben, hoegenaamd niets maar hol zijn. En *van planken* moet het zijn, zodat het altaar, Christus zelf, en alle anderen denken: dit altaar moet bij het eerste vuur uit elkaar springen en teniet worden. Hol moet het zijn, zodat niets, niets daarin zij, en het juist zo allen in zich opneme, die niets zijn. Open zal het staan, ja, open voor de giftige pestwind, opdat die er doorheenwaaie, om het vuur aan te blazen. Maar open ook des te meer voor de wind van de Geest, die al hetgeen niets is, laat opgaan in het enige, eeuwige.

Zo hebben wij dan de betekenis van het brandofferaltaar of van de slachtbank voor u opengelegd. Ik besluit met hetgeen de Apostel schrijft aan de Romeinen: "Wij roemen in de hoop van de heerlijkheid van God. En niet alleen dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen: wetende, dat de verdrukking lijdzaamheid werkt. En de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop, en de hoop beschaamt niet." Maakt u op, al u gelovige Israëlieten! maakt u op tot dit altaar en tot zijn gereedschap. Het is het altaar Desgenen, die de woorden, welke wij gehoord hebben en horen gesproken heeft, woorden die ik slechts in heilige vreze uitspreek: "*Gelijk als Hij u op de berg gewezen heeft, zo zullen zij doen!*" Maak van Christus geen andere gedaante, dan die Hij zelf u getoond heeft op de berg Golgotha! Amen.

Slotzang Lied 23

O Lam Gods, dat onschuldig,
Aan 't kruishout hebt geleden;
Gij droegt, geheel geduldig,
Uw haatren bitterheden;
Gij droegt de schuld der zonden,
Waardoor wij redding vonden,
O Heer! erbarm U onzer.

XXVI. HET WASVAT³³

Voorzang Psalm 68, vs. 4 en 5

O God! toen Gij, met Majesteit,
 Uw Israël hebt uitgeleid,
 En op Uw heil doen hopen;
 Toen Gij langs Parans woeste grond
 Hun voorttoogt schokte d' aarde in 't rond;
 De hoge heemlen dropen.
 De bergen rezen zelfs omhoog;
 Men zag dit Sinaï voor 't oog
 Van Israels Koning beven.
 Een milde regen zondt G' o Heer!
 Op Uw bezwijkend' erfnis neer,
 Om sterkt' aan haar te geven.

Uw hoop, Uw kudde woonde daar;
 Uit vrije goedheid waart Gij haar
 Een vriendelijk Beschermmer.
 En hebt ellendigen dat land
 Bereid door Uwe sterke hand
 O Israëls Ontfermer;
 De Heer' gaf rijke juichensstof
 Om Zijne wondren en Zijn lof,
 Met hart en mond te melden;
 Men zag welhaast een grote schaar,
 Met klanken van de blijdeste maar,
 Vervullen berg en velden.

Zijt mij gegroet, dierbare, in de Heere geliefde en heilige Gemeente!

Heb dank dat u mij en mijn huis op de vleugelen van het gebed gedragen hebt en draagt. God, de Almachtige, de getrouwe en sterke God van Israël, laat niet beschaamd worden die Hem met een waarachtig hart aanroepen. Hij maakt steeds Zijn ontferming groot, en Hij verheerlijkt temidden van toorn, zonden, lijden en smarten Zijn almachtige genade. In deze genade heeft Hij met Zijn ontferming over ons gewaakt in de droeve dagen, in de nachtelijke uren; heeft Hij gewaakt deze twee maanden lang over onze stad, over de gemeenten, over onze gemeente, over onze goede regering en Hij heeft met ons niet gedaan naar onze zonden, maar heeft het klaaggeschrei willen horen zodat Hij de engel van het verderf bevel gaf, het zwaard in de schede te steken. En heb ik ook om u en uwer zielen wil geleden, dank zij de genade van de Almachtige, dat zij opricht, wat terneerligt. Waar wij tot Hem komen met eigen zonde en schuld en aanhouden om ontferming, daar geneest Hij en maakt weer gezond. Laat ons dan samen Hem danken en Zijn Naam aanroepen.

Daar wij in dit morgenuur de heilige Doop zullen bedienen, zo laat ons met elkaar overdenken, wat

³³ Gehouden 20 November 1859, 's voormiddags.

Dr. Kohlbrugge hield deze leerrede voor het eerst weer na een ziekte van ruim twee maanden, in welke tijd ook de cholera te Elberfeld heftig woedde.

Gods Woord zegt in onze

Tekst: Exodus 30: 17-21

“En de Heere sprak tot Mozes, zeggende: Gij zult ook een koperen wasvat maken met zijn koperen voet om te wassen. En gij zult het zetten tussen de tent van de samenkomst en tussen het altaar, en gij zult water daarin doen dat Aäron en zijn zonen zich daaruit wassen, hun handen en voeten. Wanneer zij in de tent van de samenkomst zullen gaan zo zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of wanneer zij tot het altaar naderen, om te dienen, dat zij het vuuroffer de Heere aansteken; zij zullen dan hun handen en voeten wassen opdat zij niet sterven. En dit zal hun een eeuwige inzetting zijn, voor hem en zijn zaad, bij hun geslachten.”

Bij een volgende gelegenheid hopen wij nader bij de betekenis van dit wasvat, in zijn bijzonderheden, stil te staan. In dit morgenuur wens ik slechts in het algemeen te spreken van de troost en de vermaning die gelegen is in hetgeen van dit wasvat geschreven staat, opdat wij daaruit een onderwijzing en vertroosting mogen putten voor onze heilige Doop.

Het wasvat, waarvan hier sprake is, is doorgaans in de Heilige Schrift verbonden met de voet, waarop het stond. Het was van koper en had de vorm en de gedaante van een groot doopbekken, zoals men dat in vroeger tijden had, waarin de mens geheel staan kon; of de gedaante van een open roos met kelkvormige rand, naar welke vorm Salomo later ook de koperen zee en de tien wasvaten liet vervaardigen, die in het voorhof van de tempel tot het wassen van offerstukken gebruikt werden. De voet, waarop het wasvat rustte, had de vorm van een zuil. Het diende voor de hogepriester en zijn zonen, die dagelijks één- of tweemaal hun handen en voeten daarin reinigen moesten. Dat dit wasvat een geestelijke of symbolische betekenis had, blijkt daaruit, dat de priesters zich wassen moesten, voordat zij de dienst waarnamen. Was het bestemd geweest tot reiniging van de priesters van uitwendige onreinheid, dan moesten zij voorzeker ook het aangezicht en de andere leden die met bloed bevekt waren, daarin reinigen. Maar het offerbloed maakte niet onrein voor de Wet. Zij moesten zich veeleer daarin wassen, vóór zij de dienst van het brandofferaltaar aanvingen, of vóór zij de Tabernakel binnentraden, om de toonbroden te verwisselen, de lichten van de gouden kandelaar te ontsteken of het reukoffer te brengen. En dit was hun een eeuwige inzetting, ook bij hun geslachten, “opdat zij niet sterven”, dat is opdat zij niet door het vuur, dat van de Heere uitging, zouden gedood worden.

Zoals ik al opmerkte was dit wasvat van koper. Wij lezen Exod. 38: 8: “Hij maakte ook het koperen wasvat, met zijn koperen voet, van de spiegels van de te hoop komende vrouwen, die te hoop kwamen voor de deur van de tent van de samenkomst.” Naar het Hebreeuws: “die voor de tent van de samenkomst de strijd streden.”

De oude volken hadden spiegels van tin, goud of koper; dit koper was een zeer kostbaar metaal, in waarde het goud nabijkomende, zodat deze spiegels tot het kostbaarste huisraad van de vrouwen behoorden. Deze vrouwen hebben haar spiegels gebracht, de vrouwen, die de strijd streden, de strijd van de dienst, de strijd van het geloof, en zij hebben deze spiegels samen laten smelten, opdat daaruit het wasvat vervaardigd werd.

Opdat wij nog een beter begrip van de betekenis van dit wasvat bekomen, stellen wij ons een Israëlitische zoon voor, die met zijn vader in het voorhof bij het brandofferaltaar staat. Het bijzonder heerlijke bekken, dat zo schoon glinstert, trekt de opmerkzaamheid van de zoon. Hij ziet en ontwaart, hoe de tent, het brandofferaltaar, het hele voorhof, de grond, de mensen die de offerdieren brengen en deze offerdieren zelf, hoe alles, alles in dit wasvat zich afspiegelt, al was het goud. In dit wasvat ziet hij alles als in een spiegel, ook zijn vader en zichzelf. Toetredende ziet hij daarin het kristallheldere water als goud, bloedrood. Vol bewondering en als aan de grond genageld, staat hij lang en

stilzwijgend te staren, en eindelijk doet hij de vraag: Vader, wat is dit? o hoe heerlijk! welke betekenis heeft dit wasvat? En de vader antwoordt: “Mijn zoon, het pad van de rechtvaardige is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot de volle dag toe. De weg van de goddelozen is als donkerheid, zij weten niet, waarover zij vallen zullen. Mijn zoon, merk op mijn woorden, neig uw oor tot mijn reden; laat ze niet wijken van uw ogen, behoud ze in het midden van uw hart. Want de Heere geeft wijsheid en uit Zijn mond komt wijsheid en verstand. Hij bewaart de weg van Zijn heiligen. Toen de God van Israël, de Hooggeloofde, Die de kleinen liefderijk droeg, en machtige vorsten voor hen versloeg, het juk van onze schouder verbrak, toen leidde Hij ons droogvoets door de Schelfzee; zo kwamen wij in deze woestijn, waar het allerwege, behalve in ons leger, woest en dor is. Hij nu, Die ons het brood van de hemel, het water uit de harde rots geeft, bracht ons aan de berg Sinaï. Daar richtte Hij met ons, ook met u, o mijn zoon, een eeuwig verbond van de genade op en zei: “Gijlieden hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren gedaan heb; hoe Ik u op vleugelen van de arenden gedragen en u tot Mij gebracht heb. Nu dan, indien u naarstig Mijn stem zult gehoorzaam zijn, en Mijn verbond houden, zo zult gij Mijn eigendom zijn uit alle volken. Want de hele aarde is Mijn. En gij zult Mij een priesterlijk koninkrijk, en een heilig volk zijn.” (Exod. 19: 46). En drie dagen daarna gaf Hij ons de regel van dit eeuwig verbond in de tien woorden van de Wet. Maar toen wij, mijn zoon; zondig en schuldig, zoals wij waren, zagen, hoe de hele berg rookte, omdat de Heere neerkwam op de berg, en het donderde en bliksemde, en wij het geluid van een zeer sterke bazuin hoorden, de hele berg beefde zeer, en dat geluid van de bazuin werd steeds sterker. Mozes sprak, en God antwoordde hem luid, toen wij dat alles zagen, het flikkeren van de bliksemschichten, toen wij de verschrikkelijke donder hoorden, toen vloten wij, stonden van verre, en zeiden tot Mozes: “Spreek gij met ons, en wij zullen horen, maar dat God met ons niet spreke, opdat wij niet sterven!” Dit behaagde de Heere Jehova, en Hij zeide tot Mozes: “Ik zal u een Profeet verwekken, Die zal ulieden zeggen, welke gedachten Ik, Die in de hemel woon, over een verlorene heb. Hij zal ulieden zeggen: Gij hebt vergeving van zonden, als gij tot Mij komt met de belijdenis uwer schuld; genade troont daarboven in de hemel over de zondaar, die om genade en ontferming roept.” Toen riep de Heere Mozes op de berg en gaf hem van deze genade, van deze vergeving van de zonden, van alles, wat deze Profeet voor ons zijn, aan ons zeggen en voor ons doen zal, een schets in allerlei beelden, en zo ontvingen wij goede en wijze wetten, door welke de mens die ze onderhoudt, leeft en welgelukzalig is. En toen zo de Heere, de sterke God van Jakob, aan Mozes, die op het diepst getroffen was, zijn hele genade en heerlijkheid, de gouden toekomst in het duidelijkst beeld, voor ogen stelde, zei Hij tot Mozes: Zoals Ik u een voorbeeld van de Tabernakel en van al zijn gereedschap getoond heb, zo zult u het alles maken.

De typische voorstelling van de hooggeloofde Profeet, Die alleen ons zeggen kan hoe God over ons denkt, ontvingen wij op deze wijze. De engelen moesten het Mozes stuk voor stuk tonen en verklaren. Ziedaar achter het voorhangsel is de verbondsark met de getuigenis daarin, bedekt met het verzoendeksel. Ziedaar de gouden kandelaar met zijn heilig licht; het brood met het dagelijks manna; het reukaltaar, opdat de hogepriester voor het volk aldaar gebeden en voorbiddingen doe. Toen hebben wij ook ontvangen dit brandofferaltaar, waarop het lam verbrand wordt, waarop wij, ik, u, God geve ons daartoe de genade! onze zonden leggen.

En God, Hij kende ons, Hij liet alle hoofden, alle huisvaders, een losgeld brengen tot verzoening voor hun zielen (Exod. 30: 12-16). En het werd gebracht. En toch, nu alles daargesteld is, nu alles gereed is, hebben de hogepriester en de overige priesters nog geen moed, om de dienst waar te nemen. De hoge ernst van God, het vuur, dat van Zijn troon uitgaat, het eigen bewustzijn van schuld en zonde maakt hen bevreesd, zodat zij slechts in angst en vreze van de dood tot het werk van de dienst zich begeven, met vreze en beven, in ongeloof en vertwijfeling zonder vreugde en vertrouwen op de genade van de Heere. Mijn zoon, toen verordende God in Zijn genade nog meer, Hij verordende het wasvat opdat zij, tot het brandofferaltaar en het heiligdom willende naderen, een sacrament, een zegel en

onderpand zouden hebben, dat hun de verzekering geeft: gereinigd zijn uw handen en uw voeten, u zult niet sterven!

Alles was al gereed; het volle getal van onze zielen was opgenomen, toen liep het gerucht door het leger: "De hogepriester is als dood. De priesters zijn als dood; zij hebben de moed, zij hebben het geloof niet, om de dienst waar te nemen. Toen moest de Heere hen voorzeker met de dood straffen. Maar, mijn zoon, waren deze gedood, dan zouden wij allen als dood geweest zijn. Wie zou dan voor ons tot de eeuwige, tot de heilige God naderen, opdat Zijn zegen en niet Zijn vloek ons treffen zou? Mijn zoon! u hebt uw grootmoeder gekend, u kent uw moeder; toen zij dit hoorden, streden zij, en met haar zoveel heilige vrouwen in de Gemeente, de zware strijd van het geloof. Zij zagen in de geest: onze priester is dood. Maar dan, dit wisten zij, dan zijn ook onze mannen, dan zijn ook onze zonen dood. Zo streden zij, de hoedsters van onze stille tenten, de goede strijd met de engel, en zij hebben overwonnen. Want zij weenden voor God, en zo ontvingen zij de belofte: "Zij zullen niet sterven! Ik geef een wasvat, opdat zij daarin gewassen zijn, en dan bent ook u gewassen!" Toen namen zij haar spiegels, haar beste sieraden: man, zonen, dochters, priesters worden gered; wat doen wij met onze sieraden? En zo liepen zij daarmee tot Mozes en zeiden: "U man Gods, maak hieruit het wasvat, laat het de gedaante hebben van onze borsten, waaraan wij onze zonen en dochters gezoogd hebben. Het onontbeerlijkste, wij ontberen het graag, opdat immers onze priesters, onze mannen en onze zonen het geloof behouden!"

Het zichtbare wasvat, mijn geliefden, de typische hogepriester en de priesters zijn niet meer; het ware Wasvat, de eeuwige Priester is gebleven! Hij, die nederdaalde van de hoge hemel en de gestalte aannam van een dienstknecht liet, vóór Hij tot het brandofferaltaar naderde, Zich wassen, Zich dopen in de Jordaan. Onze dood en doodsangst heeft Hij op Zich willen nemen, en vóór Hij aan het kruis gehecht werd, heeft Hij gezegd: "Ik moet met een doop gedoopt worden, en hoe wordt Ik geperst, totdat het volbracht zij!" en zo gewassen zijnde, ging Hij van het brandofferaltaar, waar Hij Zichzelf ten offer gegeven heeft, over in het heiligdom van de hemel, in het Heilige der heiligen en Hij werd aldaar ons Licht, ons Brood, onze Voorspraak en Hij opende Zelf de voorhang en gaf de naar genade dorstenden een vrije toegang in de geest tot de troon van eeuwige genade. Gebleven is ook het priesterlijke, het koninklijke volk, de gelovige Christenheid, die de ongelovige wereld toeroept en toeroepen zal: "Wast u in het wasvat" hetwelk de Apostel noemt: "Bad van de wedergeboorte en vernieuwing van de Heilige Geest." (Titus 3: 5). In het bad van de wedergeboorte zijn wij éénmaal gewassen, toen wij voor de eerste maal in de verzegeling van het getal van alle levenden zijn opgenomen en in de vernieuwing van de Heilige Geest wasse ons de eeuwige ontferming dagelijks, opdat wij niet sterven. Ook de vrouwen, de heiligen, de hoedsters van de deuren van het huis van God, zijn gebleven en zullen blijven tot op de dag Christus. Zij geven haar spiegels over; zij doden haar begeerten, zij verloochenen de aardse en vergankelijke lusten voor het welzijn van Gods huis en voor het tijdelijk en eeuwig heil van hun eigen huis. Heeft de Satan eenmaal Eva ten val gebracht zodat zij de eerste was in de overtreding, zo is zij ook de eerste geworden in het boek van het leven van het Lam, als de moeder van alle levenden. En zo staat onder alle zusters ook zij, de maagd Maria, de moeder van de Heere, als de gezegende onder de vrouwen; zij zingt en jubelt: "De Heere heeft de nederheid van Zijn dienstmaagd aangezien!" En hoe waren de vrouwen die de verachte Jezus van Nazareth volgden en Hem dienden van haar goederen, onder welke was Johanna, de vrouw van Chusas, de rentmeester van Herodes? En op de opstandingsmorgen vinden wij Maria van Magdala en de andere Maria en Salome, die zoals zij bij het kruis bleven, ook het eerst uit de mond van de Heere hebben vernomen: "Weest gegroet," en de blijde boodschap aan de broederen hebben gebracht: "De Heere is waarlijk opgestaan!" terwijl deze het niet geloven konden. Zo zijn het steeds, zoals de kerkgeschiedenis en de dagelijkse ervaring dit leert, gelovige vrouwen, die helpen, ja, die de eersten zijn, evenals de deurwachters om te strijden de strijd van het geloof voor de kerk en voor het huis. Gods Woord voor Gods Woord houdende, beven zij voor het woord uit de mond van Hem, Die niet

ligt, voor het woord: “Wie niet geloofd zal hebben, zal veroordeeld worden.” Met smarten hebben zij haar kinderen gedragen, met smarten deze gebaard, en terwijl zij met God worstelden voor de vrucht van haar buiks, brengen zij het jonggeboren kind tot het wasvat, opdat het gewassen zij met het water van eeuwige genade en vergeving van de zonden.

Nog is het wasvat daar, als een teken en zegel. Wij zullen daarbij leren: Ziet het brandofferaltaar van het kruis; duivel, dood en zonde, alles gaat over die heen, die een medehelper van de vreugde zijn zal. Ziet hierin en aanschouwt in een beeld: geloof en hoop; ziet hierin de eeuwige hemel van de heerlijkheid; en, ach God! kom onze ongelovigheid te hulp! En welke gruwelijke zonde: zonden te hebben en niet tot God te komen! de dood in de leden te hebben en niet te roepen om het leven! Ongeloof, ongehoorzaamheid straft God, Hij heeft de dood daarop gezet, en toch, en toch! Beladen met schuld, ellendig en verloren is men; het kruis is geplant, de hemel staat open, God heeft alles gereed gemaakt in Zijn genade. Maar het arme, priesterlijke volk heeft niet eenmaal de moed, God te vertrouwen en tot het kruis te komen. Daar komt God het zwakke geloof te hulp en geeft het waterbad in het Woord, het bad van de wedergeboorte, opdat de arme, zwakke ziel, die daar strijdt de goede strijd van het geloof, een verzegeling van haar overwinning, een zichtbaar waarteken daarvan hebben; dat zij het weten en zich daaraan houden: of u duivel en dood, ook over man, kind en gemeente komt, toch zult u hen niet in uw macht krijgen! het waarteken heb ik: zij zullen niet sterven! En zo breng ik mijn kind, opdat het gewassen zij in het kristalheldere water, dat in dit koperen wasvat zo rood schijnt en als goud glanst, in het bad van de wedergeboorte, en breng het God steeds op-nieuw, opdat het vernieuwd zij in de Heilige Geest, en ik met Hem.

Wij hebben ons een gelovige Israëliet met Zijn Zoon voor ogen gesteld. De vader leerde en onderwees hem in de wegen van de Heere. En nu, u kinderen, u jongelingen en jonge dochters van de gemeente, vraagt zoals deze zoon naar het waswater, naar zijn betekenis! Hebt u vader en moeder tranen afgeperst, bent u, hoewel gewassen zijnde met het water van de Doop, opdat u niet sterven zou, daarna van de goede weg, door eigen lichtzinnigheid en ongehoorzaamheid en door verleiding van de duivel afgeweken, en bent u nu met schaamte en berouw vervuld, ja, met vreze voor de dood, zo hoort de vraag: “Zal iemand vallen en niet weer opstaan?” En gedachtig aan het eerste wassen en aan van de belofte van de Heere, u toen gegeven, maakt u op tot vernieuwing, tot heiliging van de Geest, tot gehoorzaamheid en besprenging van het bloed van Jezus Christus opdat u het woord van de Heere verneemt: “Gij zult niet sterven!” Hebt u de Heere nog niet hart en hand gegeven: tot het wasvat heen of u bent als dood! Onbekeerd is onbekeerd. En Gods lankmoedigheid duurt weliswaar lang, maar Zijn ernst is verschrikkelijk! Vraagt naar de betekenis van uw Doop, en hebt u uw hart de duivel, de wereld en de zonde overgegeven: terug tot God heen, tot de Heere heen! Hij heeft het verbond van de genade opgericht; dat verbond blijft eeuwig staan. Want God is getrouw!

En u, u moeders! vraagt uzelf af, of u behoort tot de vrouwen, die gestreden hebben de goede strijd van het geloof en die haar spiegels gebracht hebben; dan zult u uit deze strijd ook de buit wegdragen namelijk de verhoring van uw gebeden!

En u, u mannen met de zwakke vrouwen medeërfgenenamen van het eeuwige leven, zo u niet gewassen bent, wast u in waarachtige vernieuwing van de Geest! Dan gaat het met de zonen en de dochters door de woestijn heen, door de Jordaan heen, in het beloofde land! Amen.

Nazang: Psalm 48, vers 5 en 6

*Dat Sions berg weergalm' van vreugd;
Laat Juda's dochters zijn verheugd;
Wijl Gij haar vijand sloegt in 't strijden.
Gaat Sion rond aan alle zijden;
Telt al de vestingwerken*

*En torens, die 't versterken.
Ja, ziet, met een oplettend oog,
Paleizen steigren hemelhoog,
En stout verduren al 't geweld,
Opdat gij 't aan uw kroost vertelt.*

*Want deze God is onze God;
Hij is ons Deel, ons zalig lot,
Door tijd noch eeuwigheid te scheiden,
Ter dood toe zal Hij ons geleiden.*

XXVII. HET WASVAT (VERVOLG)³⁴

Voorzang: Psalm 84, vers 5 en 6

*O God! die ons ten schilde zijt,
En ons voor alle ramp bevrijdt,
Aanschouw toch Uw gezalfde Koning!
Eén dag is in Uw huis mij meer
Dan duizend, daar ik U ontbeer;
'k Waar liever in mijns Bondsgods woning
Een dorpelwachter dan gewend
Aan d' ijdele vreugde in 's bozen tent.*

*Want God, de Heer, zo goed, zo mild,
Is t' allen tijd een Zon en Schild;
Hij zal genad' en ere geven;
Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden, zelfs niet in de dood,
Die in oprechtheid voor Hem leven.
Welzalig Heer, die op U bouwt,
En zich geheel aan U vertrouwt.*

In de Heere Jezus Christus geliefde Gemeente! Genade, barmhartigheid en vrede zij u van God de Vader en van onze Heere Jezus Christus!

In de tent van de goddelozen te wonen, zich daár op te houden, is: zich bevinden in het gezelschap van de duivel en van de dood; en het einde daarvan is evenals het begin: dood en verdoemenis. Een eeuwig wee is het, verworpen te zijn van Gods aangezicht, te vernemen de heerlijkheid van de Koning en zich te bevinden in de eeuwige pijn. Daarentegen te smaken en te bevinden, dat God genadig is, dat Hij met grote lankmoedigheid ons draagt, dat Hij misdaden uitdelgt en zonden vergeeft, is al hier beneden een geluk, dat niet uit te spreken is. Slechts een ogenblik op de drempel van het huis van God te staan en daarmee waarachtig begenadigd te zijn, dat men op de borst slaat en uitroept: "O God, wees mij zondaar genadig!" en dan gerechtvaardigd zijnde in vrede naar huis te mogen gaan, dat geeft een rust, welke de wereld niet kent en welke de wereld ook niet verstoren kan; dat geeft een vrede, die de wereld niet geeft, maar ook niet ontnemt; dat geeft te midden van alle leed waarachtige, duurzame vreugde; dat geeft temidden van aanvechting een ware toevlucht in alle nood; dat geeft juist dan, wanneer het met ons uit en voorbij schijnt te zijn, een loflied voor God tot verheerlijking van Zijn Naam.

De wereld, nadat zij verleid heeft, laat de arme mens in de steek, en de duivel roept zulk één aan het einde nog toe: waarom bent u zo dwaas geweest, om mij te volgen! Blijft men echter bij God, bij Zijn genade, dan smaakt men, dat de Heere goedertieren is; nooit en nimmer verlaat Hij de armen, die met zonde, schuld en nood tot Hem inkomen, die zich gebogen hebben onder Zijn Woord en zijn heilige Wet, en smeken om genade en om waarachtige reiniging van hun zonden.

Van de heerlijkheid, die aanschouwd wordt, waar men slechts een ogenblik op de drempel van het huis van God staan mag; van de heerlijkheid die gesmaakt wordt in de voorhoven van God door die, die zichzelf onrein kent, maar zijn reinigmaking daar zoekt, waar zij te vinden is, van die heerlijkheid willen wij in dit morgenuur spreken, om vermaand, bemoedigd en getroost te worden, opdat wij ons

³⁴ Gehouden 27 November 1859, 's voormiddags.

steeds begeven tot de waarachtige reiniging, en gereinigd worden van alle bevlekking van de Geest en van het vlees en van de boze wereld, zodat wij gerust mogen zeggen: Ik was mijn handen in onschuld, en mijn voeten staan op een vaste, zekere bodem.

Laat ons daartoe lezen de woorden van onze

Tekst: Exodus 30: 18-21

“Gij zult ook een koperen wasvat maken, met zijn koperen voet, om te wassen. En gij zult het zetten tussen de tent van de samenkomst, en tussen het altaar, en gij zult water daarin doen, dat Aäron en zijn zonen zich daaruit wassen, hun handen en voeten. Wanneer zij in de tent van de samenkomst zullen gaan, zo zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of wanneer zij tot het altaar naderen, om te dienen, dat zij het vuuroffer de Heere aansteken; zij zullen dan hun handen en voeten wassen, opdat zij niet sterven. En dit zal hun een eeuwige inzetting zijn, voor hem en zijn zaad, bij hun geslachten.”

Tussenzang: Psalm 26, vers 6 en 11

Ik was, aan U verpand,
In onschuld mijne hand.
Mijn hart springt in mij op, o Heer!
Wanneer ik, met Uw scharen,
Verschijn voor Uw altaren,
En U met offergaven eer.

Maar ik, ik ben oprecht;
Verlos dan Uwen knecht
Van 't ongeval, dat hem genaakt,
Wil mij in gunst gedenken,
Mij Uw genade schenken;
Zo wordt door U mijn heil volmaakt.

Het bevel van God aan Mozes, dit wasvat te maken, werd gegeven ná het bevel, dat het volk geteld, en voor elk hoofd een halve sikkels van het heiligdom betaald zou worden. (Hoofdst. 30: 11-16). Toen werden dus de uitverkorenen geteld, en bij de telling erkenden zij, dat zij een losgeld brengen moesten voor hun zielen, en dit losgeld was een symbool van de betaling, die Christus voor de zonde ter verlossing van de zielen brengen zou. Omdat dit losgeld echter een symbolisch losgeld was, kon het het geweten niet bevredigen.

God had in Zijn genade en barmhartigheid voor de arme zondaar alles laten gereed maken: de hele Tabernakel, de Ark van het verbond, de tafel van de toonbroden, de gouden kandelaar, het reukaltaar, het brandofferaltaar. Maar bij dit alles wisten de priesters het zeer goed: God is een verteerend vuur. (Hebr. 12: 29). Zij hadden het ondervonden en beleefd in de waarschuwendende voorbeelden van straffen waarmee menigeen al gestraft was.

Het ging hier om de vertegenwoordigers van het volk, om de voorgangers, dat deze, trots al het woeden van de hel, moed tot de dienst van God hebben mochten, om de strijd van het geloof te strijden en het geloof te behouden. God wilde de priesters een rein geweten geven, daarom verordende Hij het wasvat, opdat zij, voordat de dienst begon, zich hierin wassen zouden. Was de dienst in orde, bleven de priesters zo in de genade, in de machtige genade van God, in het leven, dan ook het hele volk. En zo was nu die reiniging in dit wasvat voor de priesters en ook voor het volk een leer van die heiligmaking, zonder welke niemand de Heere zien zal. Want het was niet maar een

uiterlijke aflegging van de onreinheid; door het bloed van de offerdieren maakten zij zich niet onrein, immers dan hadden zij ook het aangezicht en de andere delen van de lichaam moeten wassen; veeleer het was een symbolische handeling. Handen en voeten moeten gewassen zijn, en wie ongewassen tot het brandofferaltaar komt, of ongewassen het heiligdom binnentreedt, die moet sterven. En opnieuw: wie gewassen is kan van de belofte verzekerd zijn, dat hij niet zal sterven.

Het woord is vertaald door *wasvat*. Het was een vat, om zich daarin te wassen, ongeveer gelijk aan de bekende doopbekkens in de oudheid, waarin drie of vier mensen konden staan; het was wellicht omstreeks zes voet in doorsnede en drie voet diep. Het Hebreeuwse woord is afgeleid van een woord, dat “uitgraven, uithollen” betekent. Het had de vorm van onze doopbekkens en stond op een voet, die een holte had, waarin het wasvat geplaatst werd. Het wasvat en haar voet worden doorgaans in de Schrift samen vermeld.

Het vat betekent de Heilige Geest als Geest van de heiligmaking. Hier ook bedoel ik echter niet de heiligmaking in de zin van de latere scholastieken, als komende na de rechtvaardigmaking, maar zoals die door onze Hervormers is verstaan en ontwikkeld, en ook in de Heidelbergse Catechismus wordt geleerd. Het tweede deel van de Catechismus handelende van “de verlossing”, is verdeeld in drie delen: het eerste handelt van “God de Vader en onze schepping”; het tweede van “God de Zoon en onze verlossing”; het derde van “God de Heilige Geest en onze heiligmaking.” Wij verstaan zo onder *heiligmaking* het hele werk van de Heilige Geest, zoals Hij in de uitverkorenen werkt, opdat wij de weldaden van Christus niet slechts objectief (voorwerpelijk) kennen, maar deze ook subjectief (onderwerpelijk) dat is, persoonlijk voor onszelf deelachtig worden of geworden zijn.

Mijn Geliefden! Het hele werk van de verlossing is objectief aanwezig. Maar de heilswaarheden, dat Christus naar luid van de beloften in de wereld gekomen is, dat Hij geboren is uit een maagd, dat Hij de smadelijke dood aan het kruis gestorven is dat Hij opgestaan is en ten hemel gevaren, helpen ons op zichzelf beschouwd niets. Men kan al deze heilswaarheden voor waarachtig houden, en echter tegelijkertijd een heiden of Turk zijn. Kent men deze heilswaarheden, en is men echter daarbij een heiden gebleven, dan zullen deze allen de mens slechts tot een oordeel strekken. Waar echter de Heilige Geest komt, de Beloofde van de Vader, daar is het deze Geest, die heiligt tot gehoorzaamheid van het geloof en tot besprenging van het bloed van Jezus Christus. (1 Petrus 1 : 2). De Heilige Geest neemt alsdan de mens uit het oude bestaan uit en zet hem bijzonder, verbreekt het stenen hart en geeft Hem een vleses hart. Zolang dit niet aanwezig is, kan men al het mogelijke doen, zonde op zonde hopen, in het geheim en in het verborgen, zoals de Apostel Paulus in het derde hoofdstuk van zijn Brief aan de Romeinen dit ontwikkelt.

Een waarachtige reiniging, een waarachtige bekering tot God heeft de mens van node. Dat is het, wat de Heere Jezus gezegd heeft: “Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: tenzij dat iemand opnieuw geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.” En opnieuw: “Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan.” (Joh. 3: 3, 5). Daarom zegt ook onze Catechismus: “Wat gelooft gij van de Heilige Geest?” “Eerstelijk dat Hij samen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is.” Ja, maar nu komt het op de proef! “Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, dat Hij mij door een oprecht geloof, Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste, en bij mij eeuwig blijve.” En nu zijn de vragen van de Heidelbergse Catechismus niet zo gesteld, dat het luidt: Wat *denkt* u van de vergeving van de zonden? Wat stelt u zich daarbij voor? Wat kunt u mij daarvan vertellen? maar: Wat *geloof*t u van de vergeving van de zonden? Welke *nuttigheid* bekomt u uit dit of dat? Wat baat het u nu, dat u dit alles gelooft? Zó vraagt de Catechismus. Dit wordt wel in de school en op de catechisatie geleerd, maar helaas! Zonder toepassing; daar wordt het de kinderen wel gezegd dat zij zich tot God moeten bekeren, maar zijn zij eenmaal van de catechisatie af, dan leggen zij de Catechismus ter zijde, en deze wordt niet weer ter hand genomen. En bij zoveel volwassenen gaat het niet beter.

De Catechismus vraagt: “Vanwaar komt zulk een geloof?” en het antwoord is: “Van de Heilige Geest,

die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie.” Vlees en bloed, de wereld en de duivel, het bezwaarde geweten en de verdoemende Wet doen het niet, maar de Heilige Geest. Terwijl men tot God komt en roept: Ontferm U mijner! komt de Heilige Geest als op de vleugelen van een duif, en fluistert de mens troostrijke, liefelijke woorden in het hart zodat de Heere Jezus aan de ziel geopenbaard wordt in Zijn hele volheid en genade.

God de Vader verkiest de mensen, Die Hij wil zalig maken, en Hij heeft zijn enige, geliefde Zoon voor hen overgegeven. God de Zoon is gekomen en heeft de verlossing teweeggebracht. Hij heeft alles volbracht. Hij is ten hemel gevaren en is de Voorspraak van de Zijnen bij de Vader. Maar God de Heilige Geest komt van de hemel neer door de genade van de Vader, op grond van de verdiensten van Jezus Christus, en maakt woning in het hart van de mensen, en stelt alles daar wat er zijn moet, dat de mens in waarheid leve, dat hij in waarheid zeggen kan “Eén ding weet ik, dat ik blind was, en nu zie”; dat hij in waarheid dáár toe komt om te zeggen: ik was dood, maar ik ben door almachtige genade in het leven overgezet.

Bij alle kennis er van, wie en wat Gods Zoon is, blijft de wereld wereld, blijft men een overtreder van Gods geboden, een hater van God en van de naasten. Dat is voor een ieder nodig, dat hij door de Geest van God geheiligd wordt, dat hij bijzonder gezet en gereinigd, levend gemaakt, en in waarheid verlicht wordt, om zijn dood te gevoelen; dat hij waarachtig verlicht wordt, om te zien, hoe de duivel hem gegrepen heeft, om hem in de hel te storten, opdat hij voor de geopende afgrond verschrikt staan blijft. Het is voor een ieder noodzakelijk, dat gevoel van zonde en schuld in hem opkomt dat hij belijdt: Ik heb alle geboden van God overtreden en geen daarvan gehouden! Ik heb de eeuwige dood verdiend! Ik ben verloren en verdoemd!

Zó werkt de Heilige Geest, zó werkt Hij de wedergeboorte. De Geest leert bidden: Heere Jezus, indien U wilt, U kunt mij reinigen! De Geest spreekt de objectieve rechtvaardigmaking subjectief in het hart opdat men de zekerheid bekomen hebbe: ook mij is barmhartigheid geschied! Verder werkt Hij: haat tegen de zonde, liefde tot de gerechtigheid, dat men breekt met duivel en wereld, en God hand en hart geeft: mijn God, hier hebt U mij, een verlorenen! Dat is de ware heiligmaking. Zó werkt de Geest de wedergeboorte, zodat de rechtvaardigmaking in het hart ligt, dat men een goed geweten heeft en zeggen mag:

*Al mijn zonden,
Hoe velen er zich vonden,
Zijn gunstrijk mij vergeven.*

Dan werkt de Geest verder: droefheid naar God, die niemand berouwt, terwijl de droefheid van de wereld de dood werkt. Hij werkt een erkennenis van hetgeen de arme mens is. Hij werkt een waarachtige, voortdurende bekering opdat afgelegd zij alle valsheid, boosheid en huichelarij en aangenomen zij de waarachtige barmhartigheid van God. En zo werkt de Geest ook de heiligmaking, waarvan het heet: “Weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, die in u is, die u van God hebt, en dat u uws zelfs niet zijt? Want u bent duur gekocht; zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.” En opnieuw: “Want dit is de wil van God: uw heiligmaking, dat u zich onthoudt van de hoererij; dat een iegelijk van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en eer; niet in kwade beweging van de begeerlijkheid, gelijk als de heidenen, die God niet kennen.” Dan geeft de Heilige Geest ruimte, dat men zingen en zeggen kan, zoals wij uit de 26^e Psalm gezongen hebben: “Mijn heil het wordt door U volmaakt.” Dan kan men blijmoedig alles prijsgeven, wat niet mee wil op de weg.

Alzo betekent dit wasvat de Heilige Geest als Geest van de heiligmaking, zoals Hij het geloof werkt, met al hetgeen met het geloof verbonden is.

Dit wasvat was van *koper*. Het was echter geen koper zoals het onze, maar een zeer bijzonder koper, dat bijkans in waarde gelijk was met goud, ja, dat dikwijls hoger geschat werd dan goud. Bij de verklaring van de betekenis van het brandofferaltaar zei ik u: het goud is een beeld van de Godheid, het koper is ook een beeld van de Godheid, maar van de Godheid in menselijke zwakheid, dat is, van de Godheid, geopenbaard in het vlees. Zulke symbolische betekenis gaven alle volken van de oudheid aan het goud en het koper. Dus wanneer u leest: Het moet van koper zijn, dan hebt u daarbij te bedenken: hier wordt ons de verborgenheid, waarvan de Apostel zegt, dat zij groot is, “*God geopenbaard in het vlees*” in een symbool voor ogen gesteld.

Het wasvat is van koper, en de Heilige Geest, die als God, als een Persoon eenwezens met de Vader en de Zoon, in de Godheid bestaat, woont ook als Geest van de heiligmaking in ons, Zijn werk, en Hij verheerlijkt in ons deze waarheid: “God geopenbaard in het vlees.” Met andere woorden: De Heilige Geest werkt niets, of Hij openbaart daarbij: God geopenbaard in het vlees. De Heilige Geest werkt niets in de harten van de gelovigen, die Hij heiligt, als dit: kennis van onze grote God en Zaligmaker, en voorzeker geen theoretische, maar praktische kennis van Zijn waarachtige Godheid en van Zijn waarachtige en rechtvaardige mensheid. Dit heeft de Heere Jezus gezegd: “Ik zal u zenden de Trooster, de Geest van de waarheid.” En Hij voegde er bij: “Hij zal het uit Zichzelf niet nemen. Want Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen.” (Joh. 16). Dit doet de Geest, en terwijl Hij werkt, levendmakend werkt, werkt Hij zó, dat in het hart van de levendgemaakten tegelijker tijd dit ligt: “Ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij.” Waar de Heilige Geest begint de mens te verlichten, daar doet Hij het zo, dat bij alle erkenning van blindheid, toch beleden wordt: “Ik heb geen licht, maar Christus is mijn licht”; dat bij alle menselijke zwakheid en ellende, door de Geest van God toch altijd de verlichte mens voorgehouden wordt: hoe Christus dit alles op Zich genomen heeft en alles draagt, dat Hij een eeuwiggeldende genoegdoening aangebracht heeft, en als een rechtvaardig God en Zaligmaker leeft, zijn armen en ellendigen ten goede.

De Geest openbaart in het geweten de rechtspraak van de vrije rechtvaardigmaking, dat het bij de ziel vast staat: “In de Heere Heere heb ik gerechtigheid en sterkte! De Heere is mijn gerechtigheid! ik, Heere Christus, ben in U gerechtigheid van God, en U bent mijn zonde!” Waar de Heilige Geest ware verbrijzeling, boete en berouw werkt, daar doet Hij het zo dat Hij niet Zichzelf verheerlijkt, maar de Heere Jezus, zodat de berouwhebbende zondaar aan de voeten van de Heere Jezus nederzinkt en Hem om ontferming smeekt. Bij de gedurige bekering vernieuwing en reiniging houdt de Geest Zich verborgen, en Hij werkt slechts zo, dat Hij Christus openbaart in de ziel, zoals Christus ons van God gegeven is tot wijsheid tot gerechtigheid, tot heiligmaking en tot verlossing. En bij alle bijzondere hartstochten, waarvan men zo graag zou bevrijd zijn en toch niet bevrijd wordt, werkt de Geest steeds zó, dat Hij heendrijft tot Christus, zoals Hij aan het kruis hangt, en zoals onze oude mens in Hem gekruisigd is. Zo gaat het in het leven gedurig voort. Bij al Zijn werken, in alle nood, in smart en lijden, komt Hij neder als op duivenvleugelen en ademt in het verslagen hart vrede, vreugde en rust, zodat men zingt:

*“Waarom zou ik dan nog vrezen?
 Heb ik toch
 Christus nog!
 Hij zal steeds mijn Heiland wezen!
 Wie zal mij de hemel roven,
 Dien Gods Zoon
 Mij, als loon,
 Toezegt in gelove?”*

En: “Ik zal niet vrezen voor tienduizenden des volks, die zich rondom tegen mij zetten; Gij, Heere, zijt mijn Sterkte, mijn Toevlucht en mijn God!” En nu komt de dood, dan komt ook de Geest met het

woord:

*Hij, Christus, is mijn leven,
Het sterven mijn gewin!
'k Heb mij aan Hem gegeven;
'k Ga d' eeuw'ge vrede in!*

Dat is het werken van de Heilige Geest. De hele heiligmaking van de Geest bestaat dus daarin, dat Hij de Heere Christus voor het oog van de ziel verheerlijkt in al hetgeen, waartoe Hij ons van de Vader gemaakt en gegeven is.

Deze Zijn werking rust op een grond, op een fundament, zoals het wasvat rust op zijn voet. Deze voet is ook van koper; d.w.z.: deze voet brengt of openbaart ons Christus, geopenbaard in het vlees. Elk gebouw heeft een fundament; zo is de praktische waarheid gegrond op de waarheid, Zoals die waarheid is bij God, zoals die waarheid is in de hemel. Alzo: God is geopenbaard in het vlees; dat is waar. Hij is niet gekomen met uiterlijke macht, met uiterlijke heerlijkheid. Hij is niet anders gekomen, dan in de gestalte van een dienstknecht, en is geworden een mens zoals wij mensen zijn. En juist deze is God, hooggeprezen in alle eeuwigheid. Op deze waarheid, dat God geopenbaard is in het vlees, rust nu ook de werking, dat ons geopenbaard wordt: God is geopenbaard in het vlees. Want wat de Geest, de Heilige, werkt, heeft grond en bodem in de eeuwige Raad van God en in de geschiedenis. En *dit* is de grond, dit het fundament: Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond!

En nu komt de *heerlijkheid* van dit Woord. De vorige Zondag zeiden wij, dat dit wasvat en zijn voetstuk vervaardigd is van de spiegels van de vrouwen, die de goede strijd van het geloof streden voor de deur van de tent van de samenkomst. Dit leert ons Exodus 38: 8: “Hij maakte ook het koperen wasvat, met zijn koperen voet, van de spiegels der te hoop komende vrouwen, die te hoop kwamen voor de deur van de tent van de samenkomst”; of: “die de strijd streden voor de deur van de tent van de samenkomst.” Men had toenmaals geen spiegels van glas maar van goud zilver, tin of koper; deze waren bijzonder fijn geslepen. Zo heeft ook iemand eens een metalen spiegel gemaakt, die hol geslepen was, waarmee men de schepen van de vijanden in brand steken kon. Deze spiegels nu behoorden tot het kostbaarste huisraad van de vrouwen, en deze vrouwen streden de strijd van het geloof, dat de priesters in de dienst mochten blijven, opdat het huis van God staande bleef, haar mannen en zonen gered werden, en het vuur hen niet verteren mocht. En toen zij hoorden van het wasvat, hetwelk God bevolen had te maken, gaven zij het beste en kostbaarste wat zij bezaten. Deze spiegels zijn in het zand gesmolten en tot het wasvat gevormd, en daarna zeer fijn gepolijst. Zo spiegelde het vat af: de blauwe hemel, de wolk boven de Tabernakel, boven de woning van God, het brandofferaltaar, de offeraars en de offerdieren. Het water, dat zich daarin bevond scheen goudkleurig of bloedrood. Als men voor dit wasvat stond en daarin zag, dan zag men al wat ik daar noemde; men bleef staan, zag het en verbaasde zich over al deze heerlijkheid. En hoe langer men in deze spiegel zag, des te heerlijker werd alles.

En wat had dit nu voor een betekenis? Dat zegt ons de Apostel Paulus 2 Cor. 3: 17 en 18: “De Heere nu is de Geest. En waar de Geest van de Heere is, aldaar is vrijheid. En wij allen, met ongedekten aangezichte de heerlijkheid van de Heere als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van van des Heeren Geest.”

Ik wil u dit duidelijk maken. De gelovige spiegelde zich in het wasvat. Daarin zag hij zichzelf. Had hij nu het offer gebracht, dan zag hij zichzelf met een goed geweten. Maar de genade van God heeft toch voor de zondaar iets, dat hem niet behaagt, hij maakt er zich graag, hoe eerder hoe liever, vanaf; zoals al zo menig een tot mij gezegd heeft: Al werpt God mij ook twaalfmaal terneer en richt mij weer op, zo

zal ik mij toch niet bekeren! “Amen”, zei ik, en God heeft hem toch nog zover gebracht, dat hij geheel arm werd. Zo is het bij de mens. Hij staat daar voor de spiegel; het is die arme mens ellendig te moe, hij is verbroken en verslagen. Hij ziet echter ook tegelijkertijd het slachtvee, het brandofferaltaar, hij ziet het offer, dat verbrand wordt voor zijn zonde, en ten slotte ziet hij niets meer dan het Lam. O als wij inzien in het wasvat en bedenken wat de Geest van de heiligmaking is, en hoe Hij werkt, zo nemen wij de toevlucht tot Hem, opdat Hij ook in ons zo werke, en bidden wij de Vader, Die aan Zijn kind geen steen in plaats van brood zal geven, om deze Geest. Nu is tevoren het aangezicht als het ware met een windsel of deksel bedekt, als de verdoemende Wet ons voor ogen staat. Want dan ziet men deze bedekking en meent, dat het de spiegel is, men ziet daarin slechts zonde en verdoemenis, maar niets van God of de Heere Jezus. Komt echter de Geest van de heiligmaking en neemt Hij deze bedekking, de verdoemende Wet, van voor het aangezicht weg, dan ziet men in deze Geest van de heiligmaking: God geopenbaard in het vlees, in Christus Zijn gerechtigheid; men ziet zichzelf niet meer, maar alleen Christus. En nu wordt men steeds armer en armer, steeds zondiger en zondiger, steeds meer ellendig. En hoe armer, hoe meer zondig en ellendig men is, hoe meer men door de nood geperst wordt, des te schoner wordt het beeld, hetwelk de Geest van de heiligmaking ons toont. Ik zeg “beeld.” Want eerst dan, als wij uit dit leven zullen scheiden, zullen wij Hem gelijk zijn, en Hem zien gelijk Hij is. Nu zien wij slechts door een spiegel in een duistere rede, dan echter zien wij van aangezicht tot aangezicht. (1 Cor. 13: 12). Wij zien dus hier het beeld van Jezus, van Zijn goedheid, Zijn rijkdom Zijn hoede en bescherming. En nu straalt van deze spiegel het beeld van Christus in het hart af, en men wordt zelf inwendig veranderd, niet van deugd tot deugd, alsof men die in eigen hand zou hebben, maar van heerlijkheid tot heerlijkheid, zodat men ter verzadiging niet genoeg zien kan. Amen.

Slotzang Psalm 145, vers 2

*Ik zal, o Heer! Die ik mijn Koning noem,
De luister van Uw Majesteit en roem
Verbreiden, en Uw wonderlijke daân
Met diep ontzag aandachtig gadeslaan.
Elks juichend hart zal Uw geducht vermogen,
De grote kracht van Uwen arm verhogen;
Ik zal mijn stem met aller lofzang paren,
En overal Uw grootheid openbaren.*

XXVIII. HET WASVAT (VERVOLG)³⁵

Voorzang: Psalm 145, vers 3 en 4

Zij zullen uit de volheid van 't gemoed,
Gedachtig aan de milde overvloed
Van Uwe gunst, die roemen bij elkeen,
En juichen van al Uw gerechtigheên.
De Heere is goed en vriendlijk en weldadig,
Barmhartig, mild, lankmoedig en genadig!
Hij doet Zijn gunst aan allen klaar bemerken;
Zijn goedheid is verspreid op al Zijn werken.

Al wat Gij wrocht, zal juichen tot Uw eer;
Uw gunstvolk zal, verblijd, U zegenen, Heer!
En roemen van Uw Koninkrijk, Uw macht,
Uw heerlijkheid en Goddelijke kracht;
Om waar zich 't hart ooit voelt in leerzucht blaken
Uw heerlijkheid, Uw macht bekend te maken,
En d' eer Uws Rijks, zo groot, zo hoog verheven,
Voor aller oor, de hoogste roem te geven.

Wij lezen in dit avonduur andermaal onze

Tekst: Exodus 30: 18-21

“Gij zult ook een koperen wasvat maken, met zijn koperen voet, om te wassen. En gij zult het zetten tussen de tent der samenkomst, en tussen het altaar, en gij zult water daarin doen; dat Aäron en zijn zonen zich daaruit wassen, hun handen en voeten. Wanneer zij in de tent van de samenkomst zullen gaan, zo zullen zij zich met water wassen opdat zij niet sterven; of wanneer zij tot het altaar naderen, om te dienen, dat zij het vuuroffer de Heere aansteken; zij zullen dan hun handen en voeten wassen opdat zij niet sterven. En dit zal hun een eeuwige inzetting zijn, voor hem en zijn zaad, bij hun geslachten.”

Voor degenen, die in deze morgenuur hier niet tegenwoordig waren, herhaal ik graag, wat dit betekent. Het wasvat was ongeveer zes voet in doorsnede en bijna drie voet diep, en rustte op een voet of stelling. Dat het van koper was, betekent: God geopenbaard in het vlees, Het geheel betekent, dat de Geest van de heiligmaking in het midden van de Gemeente is als zulk Een, Die alles uit Christus, waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens neemt, om het de Gemeente mee te delen.

Laat ons nu in dit avonduur zien, waar het wasvat stond. “Gij zult het zetten tussen de tent van de samenkomst, en tussen het altaar”, zo luidt het bevel.

Stelt u nu voor een open plaats van honderd ellen in de lengte en vijftig ellen in de breedte; op de achterste helft van deze ruimte stond de tent van de samenkomst; op de voorste helft stond tegenover de deur van de voorhof het brandofferaltaar; omstreeks twintig ellen verder stond het wasvat, zodat, als men de gordijnen van het voorhof opgeheven had en ietwat terzijde trad, men eerst het brandofferaltaar zag, daarna het wasvat en eindelijk de tent van de samenkomst. Het wasvat stond zo tussen het brandofferaltaar en de tent. Daarom houden en hielden de Joden deze plaats voor

³⁵ Gehouden 27 November 1859, 's avonds.

bijzonder heilig, gelijk wij dit zien bij de Profeten, o.a. bij Joël 2: 17: “Laat de priesters, de dienaars van de Heere, wenen tussen het voorhuis en het altaar”, zo wenen bij of tussen het altaar en het wasvat. Daarom was het ook zulk een gruwelijke zonde juist op deze plaats een profeet te doden, waarvan de Heere Jezus spreekt Matth. 23: 35: “Opdat op u kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde; van het bloed van de rechtvaardige Abel af, tot op het bloed van Zacharia, de zoon van Barachia, welke gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar”; dus juist bij dit wasvat, juist daar, waar de handen gewassen en van alle gruweldaad gereinigd werden, is deze moord gepleegd. Dat het wasehvat juist aan deze plaats stond, betekent, dat de Geest van de heiligmaking Zich beweegt, werkzaam is en heiligt tussen de hemel van eeuwige genade en het kruis van Christus, dat is, de heilsverdiensten van Jezus Christus, temidden daarvan. Zo komt dan uit de tent de genade in het wasvat, van het brandofferaltair de verzoening, en in het wasvat wordt men persoonlijk geheilgd en gereinigd, zodat men, in dit wasvat gereinigd, toegang heeft tot het kruis, tot de heilsverdiensten van Christus, en toegang heeft tot het licht, Christus, tot het brood, hetwelk is Christus, en tot Christus, Die voor ons bidt, tot het gebed van Christus, en dan voorts in de hemel der hemelen. Daarom staat het wasvat juist daár.

In dit wasvat, zo wordt er uitdrukkelijk gezegd, zult u *water* gieten. “Water” is het symbool van alle middelen, van welke de Heilige Geest Zich bedient tot heiliging, zo symbool van de het bloed van Jezus Christus, symbool van het woord van de belofte, symbool van de genadegift of van de genadebedeling van de Heilige Geest, Die daar werkt bij een iegelijk naar zijn maat, gelijk Hij wil.

Dit water was door de terugkaatsing van het wasvat goud of bloedkleurig, zodat het water voorzeker water was en toch er uitzag, al was het bloed; gelijk bijvoorbeeld witte wijn in een gouden beker er uitziet, als was hij rood. Dus: “gij zult water daarin doen” dat wil zeggen: de Geest van de heiligmaking komt met het bloed van Jezus Christus, met alle goede en troostrijke woorden van het Evangelie van de kennis van God in het aangezicht van Jezus Christus, en met alle genadegaven, zodat een ledige ziel vervuld wordt met Christus en Zijn heil, hetwelk in Zijn bloed ligt.

Dit wasvat, gelijk het hier stond, heeft de gelovige Profeten van oudsher zeer bezig gehouden. In het oude paradijs waren rivieren of stromen. Deze stromen zijn uitgegoten in dit wasvat, en nu stroomde het, want het wasvat werd gedurig aangevuld, uit dit wasvat, van de drempel van het heilgdom van de Tabernakel en in later tijd van die van de tempel naar buiten, als wilde de Heilige Geest zeggen: O aarde, Ik kom over u! O u heidenvolken, Ik kom tot u met het bloed van het Lam, voor de zonde geslacht; met het woord van het leven, met mijn hele werking, om een dode mens te veranderen en overgeplant te hebben in Christus, opdat hij aan de goede Wijnstok goede vruchten drage.

Aan dit wasvat gedenkt de profeet Zacharia, als hij schrijft: (Hoofdst. 13, vers 1) “Te die dage”, in de dagen van de Nieuwe Testament. “zal er een fontein geopend zijn”, men behoeft dus niets te betalen; men kan er vrij inzien, “voor het huis van David”, waarover Ik gezworen heb, dat om zijn zonde het zwaard daarvan niet wijken zou; waarop dus naar de wet de bloedschuld ligt; Ik wil echter met mijn genade komen over zulk een huis, “en voor de inwoners van Jeruzalem tegen de zonde en tegen de onreinheid.” En Hoofdst. 14, vers 8: “Ook zal het te dien dage geschieden, dat er levende wateren uit Jeruzalem vlieten zullen”, dat is, uit de heiligmaking van de Geest, “de helft van die naar de Oostzee”, de Dode Zee, waarin geen vis kan leven; dán echter zullen de vissen leven, “en de helft van die naar de achterste zee aan”, waar de Filistijnen, Egyptenaren en dergelijke afschuwelijke volken wonen. En van deze wateren heet het: “en zij zullen zijn van de zomer”, als het heet en dor is, “en van de winter”: “In de grijze ouderdom zullen zij nog vruchten dragen; zij zullen vet en groen zijn, allen, die in het huis van de Heere geplant zijn.” (Psalm 92: 14-15).

In Openb. 22: 1, waar opnieuw aan het wasvat gedacht wordt, lezen wij: “En Hij toonde mij een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit de troon Gods en van het Lam”, uit de Ark van het verbond en het brandofferaltair, uit de eeuwige genade en de heilsverdiensten van Christus.

Zo heeft ook de profeet Ezechiël hoofdst. 47, dit wasvat voor ogen en denkt daaraan bij de beschrijving van de nieuwe tempel, vers 1: “Daarna bracht Hij mij weer tot de deur van het huis”, welk huis u bent, in wie de Geest woont. “En ziet, er vloten wateren uit, van onder de dorpel van het huis naar het Oosten. Want het voorste deel van het huis was in (tegen) het Oosten. En de wateren daalden af van onderen, uit de rechterzijde van het huis, van het Zuiden des altaars”, dat is, tegen de toorn van God. En een man mat met een meetsnoer, en toen ging het hem, gelijk wij uit 1 Cor. 13 gezien hebben, dat wij thans als door een spiegel in een duistere rede zien, maar daarna zien zullen van aangezicht tot aangezicht. Toen hij voor de eerste maal in het water afdaalde, kwam het hem tot aan de enkels. Hij daalde dieper, en het water steeg hoger en hoger, tot het zó diep was, dat hij geen grond meer kon voelen. Hij kon de genade en de liefde van Christus niet meer peilen. Zo diep ging het, dat hij zwemmen, dat hij drijven moest op de genade.

Ook de Profeet Micha denkt aan het wasvat en de koperen zee, als hij hoofdstuk 7, vers 18, 19 zegt: “Wie is een God gelijk Gij, Die de ongerechtigheid vergeeft, en de overtreding van het overblijfsel van Zijn erfenis voorbijgaat! Hij houdt zijn toorn niet in eeuwigheid. Want Hij heeft lust aan goedertierenheid. Hij zal Zich ons weer ontfermen. Hij zal onze ongerechtigheden dempen: Ja, Gij zult al hun zonden in de diepten van de zee werpen”, dat is: in de wateren van de Geest van de heiligmaking, dat zij dáár blijven.

Het water was dus een symbool van het bloed van Jezus Christus en van de heiligmaking van de Geest in dit bloed; een symbool van datgene, waarvan Johannes schrijft: “Deze Jezus Christus, in het vlees gekomen, is het, die daar komt met water en bloed.”

Dit water dient tot *wassen*. “Wassen” betekent in de Schrift: reinigen, heiligen, al datgene toeëigenen, wat Christus aangebracht heeft, om het aan een dode zondaar door levendmaking te schenken, zodat hij het leven heeft en bezit, dat het persoonlijk tot hem heet: wees getroost, mijn zoon! grijp moed,, mijn dochter! uw zonden zijn u vergeven! Dit wassen komt in deze zin dikwijls voor, zo bijvoorbeeld Jesaja 1: 15-16. “En als gijlieden uw handen uitbreidt verberg Ik mijn ogen voor u, ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt”, in uw bidstonden, “hoor Ik niet, want uw handen zijn vol bloed”, vol bloed van de onschuldigen. “Wast u, reinigt u”, en opdat u verstaan moogt, wat reinigen en wassen is: “doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, laat af van kwaad te doen.” Maar men kan deze boosheid niet van zich wegdoen, tenzij men komt tot het water, tot de heiligmaking van de Geest. Daarom zegt hij ook in hoofdstuk 4, vers 4: “Te dien dage”, in de tijd van het Nieuwe Testament, “zal de Heere *afgewassen* hebben de drek van de dochteren van Sion en de bloedschulden van Jeruzalem zal Hij verdrijven”, verdrijven door scherp loog, zeep en water. Waardoor? “Door de Geest van het oordeel en door de Geest van de uitbranding” namelijk in het hart, in ware verootmoediging en bekering. Daarom schrijft ook de Profeet David Psalm 51: 3-4: “Zijt mij genadig, o God! naar Uw goedertierenheid. Delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden. Was mij wel”, neem mij goed in uw handen als Gij mij reinigen wilt van mijn vlekken, “was mij wel van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonde”, reinig mij in het water van deze genade, in het water van de Heilige Geest. En daarom schrijft de Apostel Paulus, en hij mag tegelijkertijd aan dit water gedacht hebben, in de brief aan de Romeinen, (hoofdstuk 6, vers 3 en 4): “Weet gij niet, dat zovelen wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid van de Vader, zo ook wij in nieuwigheid van het leven wandelen zouden” en 1 Cor. 6: 9 vv.: “Weet gij niet, dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet zullen beërven? Dwaalt niet; noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen”, die zichzelf schenden, “noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beërven. En dit waart gij sommigen”, hij kan hen immers niet allen beschuldigen, “maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus, en door de Geest onzes Gods.” Naar de plaatsing in

de Griekse tekst, moeten deze laatste woorden eigenlijk luiden: “gij zijt gerechtvaardigd geworden in de Naam van de Heere Jezus, en gij zijt afgewassen, gij zijt geheiligd door de Geest onzes Gods.”

Nu zou men kunnen vragen: *Was er dan water genoeg in het wasvat voor zoveel priesters?* Welnu, er werd telkens opnieuw water in gedaan. Daarom schrijft David, terwijl hij aan dit wasvat denkt, Psalm 65: 10: “De rivier Gods is vol waters.” Zoveel zonde en onreinheid kunt u niet hebben, of daartegen is de volheid van water overvloedig.

Zo kunt u zich nu voorstellen, welk een hartverheffende instelling dit wasvat geweest is, zulk een wasvat, hetwelk de Geest van de heiligmaking betekent, om alle drek en alle vuilheid weg te wassen. Dat moet de mens een vreugde bereiden, zoals de wereld die niet kent. Want wat is het, in de ogen van de wereld als gewassen te gelden? Dan is men voor God onreiner dan ooit. Waar men echter door God gewassen is, daar zullen alle duivelen wel moeten aflaten met te beschuldigen; het zal waarheid worden: “die Mij eren, zal Ik eren.” Is God mij genadig, dan mag u mij allen tegen zijn, u wereld, duivel en u huichelaars! nochtans zal de stad van God zich verblijden met haar wasvat, met haar rivieren. En al is het dat Sanherib dreigt, met zijn leger en zijn grote macht, men ziet in het wasvat en zegt: Mijn kleine God is toch sterker dan al uw grote afgoden!

Laat ons zien welke personen zich in dit wasvat wassen. In vers 19 wordt gezegd: “*Dat Aäron en zijn zonen zich daaruit wassen hun handen en voeten.*”

Aäron is een beeld van onze Heere Jezus Christus, en zijn zonen zijn beelden van de gelovige Christenen. Nu heeft Christus wel geen zonden gehad maar Hij is zonde geworden voor ons, en zo zegt Hij: “Ik heilig Mijzelf voor hen, voor allen, die gij Mij gegeven hebt, o Vader, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid.” En dat de zonen van Aäron de gelovige Christenen zijn, blijkt daaruit, dat de Heere Jezus zegt: “Ziet Ik en de kinderen die Mij de Heere gegeven heeft, zijn tot tekenen en tot wonderen in Israël.” (Jesaja 8: 18).

Tevens hebben wij daarop te letten, dat ook Mozes zich in dit wasvat reinigen moest (Exod. 40: 31-32) om aan te duiden, dat voor alle andere hij die het woord en gebod van de Heere aan het volk te verkondigen heeft, als dood is, als hij niet door de Geest van de heiligmaking voor zichzelf persoonlijk afgewassen en geheiligd is, en ook dagelijks door dezelfde Geest zich wast en heiligt met zijn werk en wandel.

Nu moesten de priesters *daarin hun handen en voeten wassen*. Het ging hier dus om een symbolische onreinheid; zij moesten zich niet wassen na de dienst, maar van tevoren, voordat zij tot het brandofferaltaar kwamen en de Tabernakel binnentraden. De *handen* betekenen de werken en de *voeten* betekenen de wandel, beiden, werken en wandel niet maar voor het uiterlijke, maar gelijk zij uit het hart voortkomen. Dus de hele wandel en de werken, zoals zij uit het hart voortkomen, moeten gewassen zijn. Men kan niet tot het kruis van Christus gaan, als men niet eerst gewassen is; dat is: als men niet eerst voor zichzelf persoonlijk staande gehouden en overtuigd is geworden van zonde en schuld, om zich voor God te geven, zoals men is, en zo de toevlucht genomen te hebben tot de verdiensten van Christus.

Wat nu de *handen* aangaat, zo lezen wij daarvan een heerlijk woord in Psalm 18, vers 24: “Maar ik was oprecht bij Hem”, ik zocht niet Christus en Belial samen te voegen, “en ik wachtte mij voor mijn ongerechtigheid”, daarvoor, dat ik de waarheid zou prijsgeven. “Zo gaf mij de Heere weer naar mijn gerechtigheid, naar de reinigheid van mijn handen voor Zijn ogen”, welke reinheid van de handen of van het werk ik in het wasvat verkregen heb.

Zo hebben wij ook in de 26^e Psalm als het ware een gouden spiegel: “Doe mij recht, Heere! want ik wandel in mijn oprechtheid”, in alle dingen, waarvan men mij beschuldigt, “en ik vertrouw op de Heere, ik zal niet wankelen”, of ook allen zeggen. Hij zal vallen, morgen of overmorgen. “Proef mij, Heere! en verzoek mij, toets mijn nieren en mijn hart. Want uw goedertierenheid”, en niet de eer van de wereld, “is voor mijn ogen en ik wandel in uw waarheid. Ik zit niet bij ijdele liederen en met bedekte liederen ga ik niet om. Ik haat de vergadering van de boosdoeners, en bij de goddelozen zit ik niet. Ik

was mijn handen in onschuld”, juist in dit wasvat, “en ik ga rondom Uw altaar, o Heere”, om Uw kruis; “om te doen horen de stem van de lof en om te vertellen al uw wonderen. Heere! ik heb lief de woning van Uw huis, en de plaats van de Tabernakel van Uw eer. Raap mijn ziel niet weg met de zondaren, noch mijn leven met de mannen van het bloed, in welker handen schandelijk bedrijf is, en welker rechterhand vol geschenken is”, om de oprechten te doen vallen. “Maar ik wandel in mijn oprechtheid verlos mij dan en wees mij genadig!” Dit heeft hij van de handen gezegd, en nu heft hij zijn *voeten* ook uit het wasvat en spreekt: “Mijn voet staat op effen baan. Ik zal de Heere loven in de vergaderingen”, voor uw heiliging. Dit is dus van de handen gezegd, en ook van de voeten.

Op andere wijze hebben wij dit schone wasvat in de handen van de Heere Jezus Christus, toen Hij Zijn jongeren de voeten wies. “Maar toen Hij tot Simon Petrus kwam, zei deze tot Hem: Heere! zult Gij mij de voeten wassen? Jezus antwoordde en zei tot hem: Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na deze verstaan. Petrus zeide tot Hem: Gij zult mijn voeten niet wassen, in eeuwigheid! Jezus antwoordde hem: Indien Ik u niet was, gij hebt geen deel met Mij. Simon Petrus zeide tot Hem: Heere! niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd! Jezus zeide tot hem: Die gewassen is, heeft niet van node, dan de voeten te wassen, maar is geheel rein.” (Joh. 13: 6-10).

Wie nu gewassen was, die mocht volgens Exod. 30: 20 *de tent van de samenkomst binnengaan en tot het altaar toetreden*. Ik moet het herhalen: alle kennis van de waarheid baat niets en leidt tot de dood, zij maakt de verdoemenis slechts te zwaarder, als de mens niet persoonlijk vrede met God gemaakt heeft, als hij niet waarachtig tot de Heere bekeerd is. Waar dat niet is, daar mag men tot het kruis heengaan, het is een vuur van de Heere; men mag tot de genade de toevlucht nemen, zij is een vuur van de Heere en verteert. “Onze God is een verterend vuur” Hebr. 12: 29. “Zonder geloof is het onmogelijk God te behagen” Hebr. 11: 6. En: “Niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest” 1 Cor. 12: 3. Gewassen zijnde mochten zij de tent van de samenkomst binnengaan en tot het altaar treden. Daaraan denkt de Apostel in de brief aan de Hebreeënen (hoofdstuk 10, vers 22) zeggende: “Zo laat ons dan toegaan met een waarachtig hart in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd hebbende van het kwaad geweten en het lichaam gewassen zijnde met rein water”, dat is: met het water van de Geest en van het bloed van Jezus Christus.

Die afgewassen zijn hebben de belofte, *dat zij niet sterven zullen*; voor degenen die niet afgewassen zijn, luidt de dreiging: u zult sterven! Wat voor de ongewassen dreiging van de dood was, dat was voor de gewassen belofte van het eeuwige leven. Valse bekering is valse bekering maar ware bekering breekt door alles heen, daar laat men alles varen en houdt zich aan God. En wie zo persoonlijk voor zichzelf opgenomen is in het water, dat is: in de heiligmaking van de Geest die kan, al zeggen ook allen: wanneer zal hij sterven en Zijn Naam vergaan? nochtans hiervan zeker zijn: “Ik zal niet sterven, maar leven. En ik zal de werken van de Heere vertellen!”

“En dit zal hun een eeuwige inzetting zijn, voor hem en zijn zaad, bij hun geslachten.” Een eeuwige inzetting, dat is: een eeuwig voorrecht. Christus, onze eeuwige Hoge priester heeft van God de Vader als een voorrecht verkregen: de heiligmaking van de Geest, dit wasvat. Hij zet het in de Gemeente, tussen Zijn kruis en de hemel. En de Gemeente zal met haar zaad ook dit voorrecht hebben en behouden, als een voorrecht tegen alle aanklachten van de duivel en tegen alle onreinheid, opdat zij handen en voeten wassen mogen en hiervan verzekerd zijn: mijn werken, hoewel ik vol van zonden ben, zijn nochtans God aangenaam; mijn wandel, hoewel ik niet weet, waarop die uitloopt, is nochtans voor God recht en Hem welgevallig. En dit zal een eeuwige inzetting, een eeuwig voorrecht zijn, ook voor ons zaad bij hun nakomelingen, voor onze kinderen en de kinderen van onze kinderen, van geslacht tot geslacht, gelijk geschreven staat: “En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn. (Rom. 5 : 1; Jesaja 54: 13.) En: “Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van de mond van uw zaad, noch van de mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe.” (Jesaja 59: vers 21.) En nogmaals: “De goedertierenheid van de Heere is van eeuwigheid en tot

eeuwigheid over degenen die Hem vrezen, en Zijn gerechtigheid aan kindskinderen; aan degenen, die Zijn verbond houden, en die aan Zijn bevelen denken, om die te doen.” (Psalm 103: 17-18).

En zo hebben wij dus het voorrecht, dat wij dagelijks al onze werken en onze wandel in het gouden, rode water van de Geest van de heiligmaking mogen dompelen, en zo gaat het van het kruis van Christus in de tent tot het licht, tot het brood, tot het gebed, en eindelijk, eindelijk heet het: *Verlost voor eeuwig!* Amen.

Slotzang: Psalm 46, vers 2

*Laat vrij het schuimend zeenat bruisen,
D' ontroerde waat'ren hevig bruisen;
De golven mogen door haar woên
Het berggevaarte daav'ren doen.
De stad, het heiligdom, de woning
Van God, de allerhoogste Koning.
Wordt in haar muren, t' allen tijd,
Door beekjes der rivier verblijd.*